

GTHJ

สักทอง

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส)
The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal

ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2568
Vol.31 No.1 January - March 2025

สถาบัน
วิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ISSN 2985 - 2196 (Online)

สังกัด : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)

The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)

ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2568 Vol.31 No.1 January-March 2025

ISSN 2985-2196 (Online)

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาชุมชนและวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์ เผยแพร่แก่นักวิชาการและบุคคลทั่วไป

ขอบเขต

จัดพิมพ์ทั้งผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาชุมชนและวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียานุช พรหมภาสิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ยอดวิญญูวงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ เตชะ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงดี
รองศาสตราจารย์ ดร.โสริช โพธิแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณี บุญพิทักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช
รองศาสตราจารย์ ดร.กุสิสรา จิตรขณาวณิช
รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภัคดีจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา ภูมิสิทธิพร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.โอภามา จำเภา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภโชคชัย นันทศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศากร ประคองชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาลี ตระกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤตมิล พฤตมิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญล้อม ดวงวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปุญชรินทร์ กิจติพรนิภัติ

ฝ่ายจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุพันธ์ ขวัญแน่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ กีกอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิรัฐฎ์ เพ็งแดง
อาจารย์ประภัสสรา ห่อทอง
นายทวิช ปิ่นวิเศษ
นางสาวมริสา การะเวก

มหาวิทยาลัยปทุมธานี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้จัดทำและเผยแพร่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

สำนักงาน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 0 5570 6555 ต่อ 1760
http://research.kpru.ac.th/Journal_HSS/
วารสารนี้อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
(<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/index>)

บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และบทความหรือ
ข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารเป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)

The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)

ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2568 Vol.31 No.1 January-March 2025

ISSN 2985-2196 (Online)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
○ บรรณาธิการแถลง.....	ก
○ บทความวิชาการ	
การสื่อสารการตลาดในยุคการตลาด 4.0 เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒนะ (Longevity Economy) ณัฐวัฒน์ คณารักษ์สมบัติ Marketing communication in Marketing 4.0 Era to prepare for the Longevity Economy Natawat Khanaruksombut.....	1
มาตาลดา : ภาพสะท้อนพฤติกรรมตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา วathsanyu ขลิบเงิน, ปฐพจน์ อัครารักษ์สกุล และอรุชา พึงอินทร์ Matalda : Characteristic Reflections on Philosophy of Education Wathanyu Khlib-ngoen, Paroonjak Akkararatsakul and Arucha Puengin.....	16
○ บทความวิจัย	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จารุพร ตังพัฒน์กิจ Factors Affecting Generation Z Conspicuous Consumption in Bangkok and Metropolitan Area Jaruporn Tangpattanakit.....	28
การสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต และสุกัญญา ฤทธิงาม Internal Communication with in the Thailand Women's National Football Team Nattapong Sampahangsit and Sukanya Ritngam.....	39

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การศึกษาการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง	
ดวงจันทร์ แก้วกพาน, วีรณัฐ คฤหานนท์, ชิสัพพัชร์ ชูทอง, สมชาย เมืองมูล, จตุทิพย์ กายะ, สมศักดิ์ ก่าทอง, เขมจิรา เศวตรัตนเสถียร, ดารุณี ชนะกาญจน์, ปรียาดา ตีบติง และบุรณี ภักดีณรงค์	
A Study of Learning Management and Characteristics of Science Teachers under the Lampang Primary Educational Service Area Office	
Duangjan Kaewkongpan, Weeranuch Karuehanon, Chisapath Choothong, Somchai Muangmoon, Jatutip Kaya, Somsak Gatong, Khemjira Sawetratanasathien, Darunee Chanakan, Priyada Tiptung and Buranee Phakdeenarong.....	55
กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ใช้เค็มน้ำแร่แม่กาษา เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเพิ่มรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	
พรพรพร เครื่องวงษ์ และกนกนิกษ์ จูรัตน์	
The Process of Creative Development of Salted Eggs with Mineral water from Mae Kasa to Enhance Product Value and Increase Income for the Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group, Mae Kasa Sub-district, Mae Sot District, Tak Province	
Punsaporn Cruawong and Kankanit Jurach.....	70
อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการยอมรับทางเทคโนโลยีของภาคธุรกิจสายการบินยุควิถีชีวิตใหม่	
ภาวิณี กาญจนานา และวงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์	
The Influence of Attitudes Toward Tourism Innovation Affecting Tourist Satisfaction Through Technology Acceptance of Aviation Business Sector in New Normal Era	
Bhawini Kanchanabha and Wongladda Weerapaiboon.....	85
การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมอำเภอพบพระ จังหวัดตาก	
รัชนิวรรณ บุญอนนท์, ยุชิตา กันหาหมิง และกนกนิกษ์ จูรัตน์	
The Creation of a Novel Participatory Agrotourism Management Model in Phop Phra District, Tak Province	
Ratchaneewan Boonanont, Yuchita Kunharming and Kankanit Jurach.....	102

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีวและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง เรณูฯ กลับสุข	
Common-Pool Resource Management for Sustainable Use of Renewable Natural Resources : A Case Study of Namtok Phlio National Park and Khao Chamao- Khao Wong National Park	
Renuka Klabsuk.....	118
การพัฒนาทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับ เทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง และวิลาสินี วันปาน	
The Developing Skills for Organizing Information and Interpreting Information by using Projects Science Combined with Fieldwork Techniques for Elementary School Students in Phranakhon Si Ayutthaya Province	
Wacharapatr Techawattanasiridumrong and Wilasinee Wanpan.....	134
การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564	
กมลรัตน์ ตาลศรี, กำธร คงอรุณ, โกมินทร์ บุญชู, สุวิชา ดวงฟู, สิริณภา กิจเกื้อกูล และวนินทร พูนไพบุลย์พัฒน์	
A Systematic Literature Review on Mathematical Process Skills between 2011-2021	
Kamonrat Tansee, Kamthorn Kongarun, Komin Boonchoo, Suwicha Dungfull, Sirinapa Kijkuakul and Wanintorn Poonpaiboonpipat.....	152
รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย อัครลักษณ์ ราชพลสิทธิ์, วันชัย ธรรมสังการ และบัญชา สมบูรณ์สุข	
Model for Managing Savings Groups for Production in the Midst of the Economic Recession	
Atsawaluk Ratchapolsit, Wanchai Dhammasaccakarn and Buncha Somboonsuke.....	168

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัย สะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แลนต้า เกตุอู๋คำ, วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ และเพ็ญผกา ปัญจนะ	
Development of a Training Curriculum Based on Professional Learning Community to Enhance Competency in Research and Development of Instructional Innovation for English Teachers at Savannakhet University in Lao Peoples' Democratic Republic	
Lanta Ketoukham, Vijitra Vonganusith and Penphaka Panjana.....	178
การสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สกลสุภา มานะแก่ง, กมลทิพย์ ศรีหาเศษ และดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์	
Construction of Basic Science Process Skills Test for Grade 6 Students	
Sakonsupa Manakeng, Kamontip Srihaset and Darunee Tipayakulpairoj.....	192
ทัศนะของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิตยบุคคลในเขตภาคเหนือ ตอนล่าง 1 สุพร โชควันชัย และชนิดา ยารณะ	
The Perspectives of Entrepreneurs Regarding Tax Planning Encountered by Hotel Businesses Corporations in the Lower Northern Region 1	
Suporn Chokwanchai and Chanida Yarana.....	207
☐ คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ.....	
☐ แบบฟอร์มการส่งบทความ.....	
☐ แบบฟอร์มค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เผยแพร่.....	
☐ จริยธรรมในการตีพิมพ์ในวารสาร (Publication Ethics).....	
☐ ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.....	

บรรณาธิการแถลง

วารสารสักทอง : มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับใช้แวดวงวิชาการเข้าสู่ปีที่ 31 โดยที่ผ่านมามีได้เสนอบทความจากหลากหลายศาสตร์ หลายพื้นที่วิจัย ซึ่งในฉบับนี้ได้รับเกียรติถ่ายทอดผลงานวิจัยจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ที่ประกอบไปด้วยศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ เช่น การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมอำเภอบพพระ จังหวัดตาก การจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง ผู้นำการเรียนรู้ และศาสตร์ด้านการศึกษา เช่น การพัฒนาทักษะการจัดการทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการคิดเชิงคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมไปถึงผลงานวิจัยด้านชุมชนท้องถิ่น เช่น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสະหวันนะເຂດ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากบทความวิจัยที่ได้รับการกลั่นกรองปรับปรุงแก้ไข จนได้นำเสนอต่อนักวิชาการดังที่ปรากฏในวารสารสักทองนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจให้นักวิจัยสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพต่อไป

บรรณาธิการ

การสื่อสารการตลาดในยุคการตลาด 4.0 เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒน
(Longevity Economy)

Marketing communication in Marketing 4.0 Era to prepare for the Longevity
Economy

ณัฐวัฒน คณารักสมบัติ*

Natawat Khanaruksombut

Received : October 4, 2022

Revised : January 6, 2023

Accepted : March 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพในกลุ่มผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลหรือยุคการตลาด 4.0 โดยสังคมและผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่ปัจจุบันเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Age Societies) และจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2567 ดังนั้นกลุ่มนี้จะเข้ามาเป็นกลุ่มประชากรหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยเฉพาะบทบาทของผู้บริโภคจึงเรียกระบบเศรษฐกิจในอีก 2 ปีข้างหน้าว่าเป็นยุคเศรษฐกิจอายุวัฒน (Longevity Economy) ที่ธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์ส่วนมากจะมีลูกค้าเป้าหมายคือผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอให้เห็นความสำคัญของการสื่อสารการตลาดสำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลหรือยุคการตลาด 4.0 ที่กำหนดกลยุทธ์หรือเครื่องมือสื่อสารการตลาดที่มีการบูรณาการสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเป้าหมายที่สุดเพื่อพร้อมรับเศรษฐกิจอายุวัฒนที่จะดำเนินไปด้วยกลุ่มผู้สูงอายุในปัจจุบันและในอนาคต โดยผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาดยุค 4.0 เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒน โดยนำเสนอข้อมูลองค์รวมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการตลาดยุค 4.0 พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในปัจจุบันความต้องการสินค้าและบริการของกลุ่มผู้สูงอายุในห้วงเศรษฐกิจอายุวัฒน เพื่อนำมาสู่กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุในยุคการตลาด 4.0

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาด / การตลาดยุค 4.0 / เศรษฐกิจอายุวัฒน

*อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Management Sciences, Dhonburi Rajabhat University(Corresponding Author)

e-mail: dr.nut@msn.com

ABSTRACT

The main objective of this article is to present effective marketing communication strategy among the elderly in the digital age or the marketing 4.0 era. Society and entrepreneurs should focus on the elderly who are currently entering the aging society (Age societies) and will become a complete aging society in 2024, so this group will come into the demographic group. The main driving force in the economy, especially the role of consumers, is therefore called the economy in the next two years as a longevity economy, where most businesses or products will have a target customer being the elderly. Therefore, the author aims to present the importance of marketing communications for the elderly in the digital age or the marketing 4.0 era that determines strategies or marketing communication tools that integrate online and offline media to suit the lifestyles of the elderly. The ultimate goal is to prepare for an aging economy that will operate with the elderly now and in the future. By providing the overall information related to the marketing characteristics of the 4.0 era, the media exposure behavior of the elderly today. Demand for products and services of the elderly in the aging economy Develop marketing communication strategies for elderly customers in the era of marketing 4.0.

Keywords : Marketing Communication / Marketing 4.0 Era / Longevity Economy

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากมีประชากรอายุที่ 60 ปี ขึ้นไปร้อยละ 10 และเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2564 โดยจำนวนประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 จากนั้นในปี พ.ศ. 2578 จะเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด (Super Aged Society) โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 30 (Kasikorn Research Center, 2018)

เมื่อผู้สูงอายุในสังคมไทยและสังคมโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยพบว่าในปี ค.ศ. 2050 (พ.ศ. 2593) หนึ่งในห้าของประชากรทั่วโลกจะเป็นผู้สูงอายุ ส่งผลให้กลุ่มผู้บริโภคหลักที่มีอิทธิพลการบริโภคและมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สำคัญจะเปลี่ยนจากกลุ่มมิลเลนเนียล (Millennial) มาเป็น “กลุ่มผู้สูงอายุ” ที่จะกลายมาเป็นกลุ่มหลักในการดำเนินเศรษฐกิจของโลก จึงเรียกว่าเป็นยุคของเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) หรือเศรษฐกิจอายุวัฒนะ (Longevity Economy) เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองสูงสุด เนื่องจากมีจำนวนประชากรมากที่สุดและมีเงินเหลือเพื่อการใช้จ่าย (Disposable Incomes) มากกว่าคนทุกกลุ่ม โดยผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายพบว่าผู้สูงอายุชาวไทยให้ความสำคัญมากที่สุดคืออาหาร ร้อยละ 95 รองลงมา คือ การทานอาหารนอกบ้านในโอกาสพิเศษ ร้อยละ 78 การใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านร้อยละ 78 การซื้อเครื่องแต่งกาย ร้อยละ 73 และการใช้จ่ายเพื่อการผ่อนคลาย ร้อยละ 73 (Best Living Taste (BLT), 2019)

และจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทยพบว่าร้อยละ 75 มีความสนใจและต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากกว่าหนึ่งล้านคนสามารถเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตได้ (Division of Older Persons Welfare Promotion and Rights Protection, 2021) ดังนั้นความเชื่อที่ว่าผู้สูงอายุไม่ยอมปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตไปตามยุคสมัย สนใจเรียนรู้เทคโนโลยีและนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

ดังนั้นเมื่อประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้สูงอายุจึงจะกลายมาเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต ผู้ประกอบการธุรกิจจึงควรตระหนักและเริ่มปรับตัว เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการบริโภคสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒน์ในอีก 28 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2593) และกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อและการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้สูงอายุในยุคการตลาด 4.0

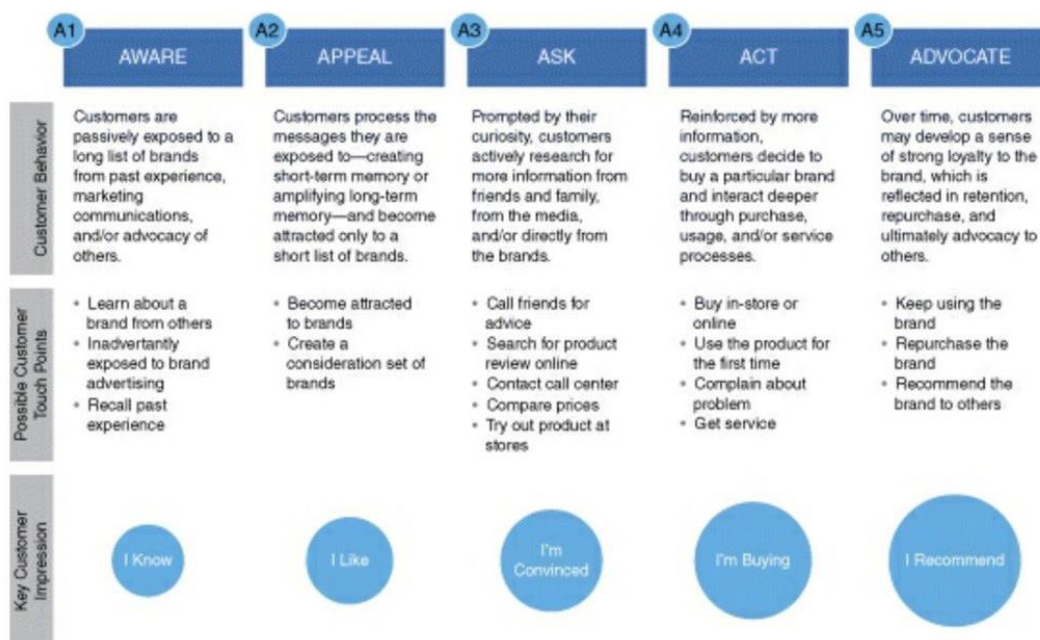
ลักษณะการตลาดยุค 4.0

Kotler (2016) กล่าวถึงลักษณะการตลาดยุค 4.0 ว่าเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงจากการตลาดจากยุคที่ผ่านมา เนื่องจากเป็นยุคที่ใช้การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing) โดยบูรณาการทุกเครื่องมือการตลาดเข้าหากัน ได้แก่

- 1) บูรณาการการตลาดออนไลน์ด้วยการใช้สื่อดิจิทัล และการตลาดแบบออฟไลน์ด้วยการใช้สื่อสารมวลชน
- 2) บูรณาการการตลาดแบบลูกค้าติดต่อเข้ามา (Inbound) ด้วยการให้ลูกค้าเข้ามาค้นหาข้อมูลการตลาดที่เจ้าของตราสินค้าสร้างไว้บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ และด้วยการตลาดแบบเจ้าของสินค้าติดต่อออกไป (Outbound) ด้วยส่งข่าวสารออกไปหาลูกค้าผ่านสื่อสารมวลชน
- 3) บูรณาการการดำเนินการตลาดในจังหวะเวลาที่เหมาะสมตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ (Right Time) และทำการตลาดแบบในจังหวะ เวลาที่ลูกค้าต้องการทันทีทันใด (Real Time)
- 4) บูรณาการการตลาดเป็นช่วงๆ (On-off) และการตลาดต่อเนื่องตลอดเวลา (Ongoing)

การตลาดยุค 4.0 จะแบ่งตลาดออกเป็นกลุ่มที่เล็กลง (Micro Segmentation) ให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจของลูกค้าที่มีลักษณะเหมือนเป็นการเดินทาง (Customer Journey) แสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของตนเอง ดังนั้นนักการตลาดต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง (Consumer Insights) เป็นยุคที่ความสำเร็จทางการตลาดต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของตราสินค้ากับลูกค้าร่วมกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับลูกค้า (Engagement Marketing) โดยลูกค้าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า (Participate Marketing) เพื่อให้เกิดความมั่นใจคุณภาพของสินค้า (Validate Marketing) โดยเปลี่ยนจากการแบ่งกลุ่มตลาดแล้วเลือกกลุ่มเป้าหมายมาเป็นการสร้างชุมชนคนรักตราสินค้าบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ที่ลูกค้ารวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนเสมือน (Virtual Community) ด้วยความสมัครใจเพื่อรับข่าวสารที่สมาชิกแลกเปลี่ยนกัน (Watson, 2002; Allen, 2012; Sashi, 2012)

การกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในยุคการตลาด 4.0 นั้น Kotler (2016) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเปรียบเสมือนการเดินทาง (Customer Journey) คือโมเดล 5A ที่จะแสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการและความปรารถนามีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดล 5A ของการดำเนินการทางการตลาดยุค 4.0

ที่มา : Kotler, Kartajaya & Setiawan (2017)

A1 ช่วงรับรู้ (Aware) การรับรู้เปรียบเสมือนประตูบานแรกที่จะเปิดให้ผู้บริโภคได้รู้จักกับตราสินค้า ผู้บริโภคในยุคดิจิทัลหรือผู้บริโภคในยุคนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้มาก ช่างเลือก และเวลาจะเลือกซื้อสินค้าอะไร จะต้องทำความรู้จักกับสินค้านั้นก่อน และมีโอกาสน้อยมากที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้ากับตราสินค้าที่ไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยได้ยินเลย ดังนั้นจะต้องสร้างการรับรู้ตราสินค้าให้กับลูกค้าให้ได้มากที่สุด โดยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการบอกต่อเพื่อให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสรับรู้และเริ่มรู้จักกับตำแหน่งและตราสินค้า (Yutidhammadamrong, 2020) ดังนั้นผู้บริโภคจะประมวลข้อมูลที่ได้รับบันทึกเป็นความทรงจำ จากนั้นจะสนใจแบรนด์เพียงไม่กี่แบรนด์เพื่อเข้าสู่กระบวนการในช่วงต่อไป

A2 ช่วงดึงดูดใจ (Appeal) เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าประเภทนั้นจะนำความทรงจำที่ผูกพันมาจากการรับรู้ในขั้นแรกมาค้นหาข้อมูลต่อ ดังนั้นการวางตำแหน่งตราสินค้าจะต้องสร้างสิ่งที่ดึงดูดใจให้กับผู้บริโภคให้ได้ เช่น จากคุณสมบัติเด่นของสินค้า โปรโมชันที่โดดเด่นกว่า โดยสื่อดิจิทัลสามารถเติมเต็มรสนิยมในการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในยุคการตลาด 4.0 ที่ผู้ประกอบการนำสื่อดิจิทัลมาเป็นช่องทางการนำเสนอเนื้อหา (Content) ที่น่าสนใจ น่าอ่าน และบอกเล่าเรื่องราวให้คนรับรู้ พร้อมตอบคำถามคาใจให้ผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยสร้างให้ตราสินค้ามีเสน่ห์ดึงดูดใจและส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการ

(Strauss & Frost, 2016; Office of Small and Medium Enterprises Promotion (OSMEP), 2018; Yutidhammadamrong, 2020)

A3 ช่วงสอบถาม (Ask) เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการอยากรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแบรนด์ ผู้บริโภคจะสอบถามและขอคำแนะนำจากเพื่อน จากคนรอบข้าง หรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในสื่อต่างๆ หรือพูดคุยสื่อสารกับตราสินค้าโดยตรง เพื่อเปรียบเทียบราคา หรือทดลองผลิตภัณฑ์ตามร้านค้า ดังนั้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ประมวลมาจากการพูดคุยกับผู้บริโภคอื่นๆ ดังนั้นแบรนด์จำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความอยากรู้อยากเห็น (Customer Curiosity) อย่างพอเหมาะ และพร้อมรับกับคำถามตลอดเวลา เพราะผู้บริโภคในยุค 4.0 ต้องการความสะดวกและรวดเร็ว เพื่อสานต่อเป้าหมายในการสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จัก สร้างความภักดีในตราสินค้าและบริการ (Brand Loyalty) สร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อส่งต่อความรู้สึกร่วมกันระหว่างลูกค้าและตราสินค้าธุรกิจ รวมทั้งเพิ่มการรับรู้ (Brand Awareness) ให้มากขึ้นได้ตามมา

A4 ช่วงลงมือทำ (Act) เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลและประเมินผลแล้วเกิดความพึงพอใจเชื่อในข้อมูลที่ได้รับมาแล้วนั้นก็จะเกิดการตัดสินใจซื้อ หลังจากตัดสินใจซื้อแล้ว ตราสินค้าต้องมัดใจผู้บริโภคได้ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค มีระบบการสั่งซื้อสินค้าที่สะดวก การจัดส่งที่รวดเร็ว และการชำระค่าสินค้าที่ง่าย เพื่อให้ผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อแล้วมีการซื้อที่ง่ายที่สุด ซึ่งถ้าระหว่างการซื้อมีขั้นตอนที่ยังยากซับซ้อนอาจทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนใจไม่ซื้อได้ หากมีปัญหาหรือข้อร้องเรียนจำเป็นต้องเอาใจใส่และเร่งแก้ไขปัญหาให้โดยเร็วซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจจะนำไปสู่ความจงรักภักดีที่มีต่อแบรนด์ยิ่งขึ้นและนำไปสู่การสนับสนุนให้บุคคลอื่นหันมาสนใจแบรนด์ด้วย (Kalnikaite, Bird & Rogers, 2013; Speicher, Siegel & Krger, 2017) จึงเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในยุคการตลาด 4.0 ส่งผลให้การซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคง่ายขึ้น เช่น การดูสินค้าจากแคตตาล็อกออนไลน์ การสั่งซื้อออนไลน์ และการจัดส่งจากผู้ขาย เป็นต้น

A5 ช่วงสนับสนุนหรือการบอกต่อ (Advocate) เป็นขั้นตอนสุดท้ายคือพฤติกรรมหลังการซื้อและการบอกต่อ โดยผู้บริโภคยุคนี้มีอิทธิพลต่อการบอกต่อเป็นอย่างมาก โดยแบ่งเป็นสองลักษณะกล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่งเมื่อผู้บริโภคใช้แล้วเกิดความรู้สึกด้านบวกจะยินดีแนะนำตราสินค้า บอกต่อเรื่องราวดี ๆ รวมไปถึงแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องร้องขอและจะกลายเป็นผู้เผยแพร่แบรนด์ (Brand Evangelist) ในที่สุด แต่ก็พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่แสดงออกในสื่อดิจิทัลมากนัก ส่วนลักษณะที่สองเมื่อผู้บริโภคใช้แล้วเกิดความรู้สึกด้านลบใช้แล้วไม่พึงพอใจ ก็อาจจะมีการบอกต่อแง่ลบในสื่อสังคมออนไลน์ได้ ดังนั้นตราสินค้าจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพฤติกรรมหลังการซื้อสินค้าของผู้บริโภคด้วย เช่น การบริการหลังการขาย การสอบถามผลลัพธ์ ความพึงพอใจ การรับคืนสินค้า การรับประกันสินค้า เป็นต้น (Yutidhammadamrong, 2020)

โดยสรุปการตลาดยุค 4.0 เป็นการตลาดที่บูรณาการเครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบออนไลน์และออฟไลน์เข้าไว้ด้วยกัน คือใช้สื่อดิจิทัลในการทำตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ใช้สื่อสารมวลชน และใช้โมเดล 5A ของ Kotler มาดำเนินการทางการตลาดเพื่อเติมเต็มวิถีคิด ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้สินค้าและบริการของผู้บริโภคสูงอายุสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒนะได้ ยกตัวอย่างกิจกรรมที่สร้างผลกระทบในเส้นทาง

การบริโภคแต่ละขั้นได้ดังนี้ 1) กิจกรรมสร้างการรับรู้ (Aware) ใช้การทำโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการบอกต่อเพื่อให้ผู้บริโภคสูงอายุในแต่ละกลุ่มได้มีโอกาสรับรู้ และเริ่มรู้จักกับสินค้าและบริการ 2) กิจกรรมสร้างการดึงดูดใจ (Appeal) โดยนำเสนอคุณสมบัติเด่นของสินค้า และโปรโมชั่นที่โดดเด่นกว่ามาตรฐานการรับรู้ ให้ผู้บริโภคสูงอายุเกิดความสนใจสินค้าและบริการ 3) กิจกรรมสร้างช่องทางการสื่อสาร (Ask) โดยมีช่องทางที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของตราสินค้ากับผู้บริโภคสูงอายุในแต่ละกลุ่ม และระหว่างผู้บริโภคสูงอายุด้วยกันเอง เพื่อจะได้สอบถามให้เกิดความมั่นใจคุณภาพของสินค้าก่อนการตัดสินใจซื้อ 4) กิจกรรมสร้างช่องทางการซื้อ (Act) โดยมีระบบการสั่งซื้อสินค้าที่สะดวก การจัดส่งที่รวดเร็ว และการชำระค่าสินค้าที่ง่าย เพื่อลดความยุ่งยากในขั้นตอนการซื้อของผู้บริโภคสูงอายุในแต่ละกลุ่ม และ 5) กิจกรรมสร้างช่องทางการบอกต่อ (Advocate) เพื่อให้ผู้บริโภคสูงอายุได้แบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์จากการใช้สินค้าและบริการด้วยการแนะนำสินค้าและบริการไปสู่บุคคลอื่น

พฤติกรรม的开รับสื่อของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดกำลังจะปรับเปลี่ยนกลุ่มผู้สูงอายุมาเป็นกลุ่มผู้บริโภคหลักของโลกที่จะดำเนินธุรกิจจากรูปแบบเศรษฐกิจแบบเดิมมาสู่รูปแบบเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่าเศรษฐกิจอายุวัฒน์ โดยจำนวนประชากรและการอุปโภคบริโภคที่สินค้าและบริการมีมูลค่ารวมในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพการเข้าถึงผู้สูงอายุได้ จำเป็นต้องเข้าใจพฤติกรรม的开รับสื่อที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุได้ (Kittinaraporn, 2022) ซึ่งพฤติกรรม的开รับสื่อของผู้สูงอายุก็มีการปรับเปลี่ยนไปจากยุคสมัยก่อนๆ สืบเนื่องจากหลังจากที่การระบาดของโรคโควิด-19 ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ผู้สูงอายุจำเป็นต้องอยู่บ้านมากกว่าเดิม เนื่องจากความจำเป็นที่กรมการแพทย์ยืนยันว่ากลุ่มผู้ป่วยโควิดในประเทศไทยที่มีอัตราการเสียชีวิตมากที่สุด คือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 12.1 ส่วนผู้ป่วยอายุ 80-89 ปี จะมีอัตราการเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 24 หรือหากติดเชื้อจำนวน 4 คน เสียชีวิตอย่างน้อย 1 ราย จึงส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุจำเป็นต้องอยู่บ้านเพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อโควิด-19 จึงใช้การเปิดรับสื่อออนไลน์นานมากขึ้น รวมถึงทำกิจกรรมยามว่าง และเลือกซื้อสินค้าออนไลน์แก่เหงา อินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น เนื่องจากทุกอย่างจะใช้ระบบดิจิทัลทั้งสิ้น ทั้งการจ่าย การโอน หรือการทำธุรกรรมต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์จึงกลายเป็นเรื่องปกติ แทนที่การใช้เงินสด ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุแต่เดิมถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่มีความเชื่องช้าในการเข้าถึงเทคโนโลยี แต่ปัจจุบันกลับพบว่าผู้สูงอายุในเมืองใหญ่มีความสามารถในการเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีไม่ต่างจากบุคคลกลุ่มอื่น หรือจะเรียกได้ว่าเป็น New Normal สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุได้ (Bangkok Bank, 2020)

พฤติกรรม的开รับสื่อของผู้ที่มีอายุ 55-70 ปี มีการเปิดรับสื่อใน 2 ช่องทางหลักคือ สื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล โดยสื่อที่ผู้สูงอายุใช้มากเป็นอันดับแรก คือ ไลน์ (Line) เนื่องจากใช้งานง่าย และคัดลอก (Copy) ข้อความส่งให้เพื่อนได้ง่ายและชอบส่งสติ๊กเกอร์ อันดับ 2 คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยจะเปิดแช่ทิ้งไว้เป็นเพื่อนตลอด เนื่องจากมีภาพและเสียงดึงดูดความสนใจ อันดับ 3 คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) เนื่องจากเลือกเปิดดูได้ตามสิ่งที่ตนต้องการ แต่ก็ยังมีปัญหาในการใช้งานโดยรู้สึกว่าการใช้งานยากมีปุ่มจำนวนมากจะสับสน และไม่ทราบว่า

การแสดงความคิดเห็น (Comment) ของตนจะปรากฏเป็นสาธารณะ ส่วนสื่อที่ผู้สูงอายุใช้น้อยลง ได้แก่ อันดับ 1 หนังสือพิมพ์ เนื่องจากใช้การดูเนื้อหาข่าวสารจากสื่อออนไลน์ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายแทน และไม่ชอบกลิ่นหมึก อันดับ 2 วิทยุ โดยจะใช้งานแค่เปิดฟังตอนอยู่บนรถ และอันดับ 3 บ้ายิลบอร์ด (Billboard) เนื่องจากไม่ค่อยออกนอกบ้านและสายตาไม่ดี ส่วนช่วงเวลา que ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อต่างๆ พบว่า ในช่วงเช้า ผู้สูงอายุจะเปิดรับไลน์ (Line) เพื่อเปิดดูว่ามีใครส่งอะไรมาบ้าง และส่งสติ๊กเกอร์ทักทายคนอื่นๆ ในช่วงเช้าและช่วงเย็นจะนิยมเปิดดูข่าวและละครในสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่วงกลางวันจะเปิดใช้สื่อเฟซบุ๊ก (Facebook) สูงสุด และบางส่วนจะเปิดดูยูทูบ (Youtube) ย้อนหลังในทุกช่วงเวลาที่ต้องการ แต่จะรู้สึกขัดอารมณ์เมื่อมีโฆษณาแทรกเนื่องจากไม่ได้ดูสิ่งที่ตนสนใจจริงๆ และบางส่วนกดข้ามโฆษณาไม่เป็น (Kongarchapat, 2018)

สำหรับเนื้อหาสื่อ (Content media) ที่ผู้สูงอายุสนใจมากที่สุดคือ เนื้อหาที่มีประโยชน์ (Useful) จากข่าว บทความวิชาการและสุขภาพ ร้อยละ 61 อันดับ 2 คือ เนื้อหาที่มีความบันเทิง (Entertain) จากละครย้อนหลัง ตลก และเพลง ร้อยละ 22 อันดับ 3 คือ เนื้อหาที่เป็นแรงบันดาลใจ (Inspiring) จากรายการธรรมะจิตวิทยา และครอบครัว ร้อยละ 9 และเนื้อหาที่มีความห่วงใย (Careful) แสดงข้อควรระวัง อุทาหรณ์ ร้อยละ 8% ส่วนรูปแบบเนื้อหาที่ผู้สูงอายุชื่นชอบในสื่อต่างๆ อันดับ 1 ได้แก่ สปอตโฆษณา (TVC) ที่เป็นภาพเคลื่อนไหว อันดับ 2 คือ คลิปในไลน์ ที่มีความยาวไม่เกิน 30 วินาที อันดับ 3 รูปภาพ ที่มีรูปเดียว มีพอนต์ขนาดใหญ่ อ่านง่าย สีสดใส อันดับ 4 บทความ ที่มีเนื้อหาเชิงลึกที่ตนสนใจ และอันดับ 5 Infographic ที่นำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเล่าเรื่องหรืออธิบายข้อมูลต่างๆ โดยใช้ภาพในการสื่อสารให้เข้าใจง่าย ส่วนพฤติกรรมการแชร์ข้อมูลหลังจากที่เปิดรับจากสื่อต่างๆ เพื่อแสดงถึงความผูกพันกับแบรนด์ (Engagement) ในกลุ่มผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 72 จะแชร์เรื่องที่ตนสนใจทางไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ การบอกต่อปากต่อปาก และแชร์ในเฟซบุ๊ก เนื่องจากเห็นว่ามีความประโยชน์มากที่สุด และเพื่อสานสัมพันธ์นำมาเป็นประเด็นในการพูดคุยรองลงมา ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุร้อยละ 28 ไม่แชร์เนื่องจากไม่ต้องการบ่าวประกาศ ีความเป็นส่วนตัวสูงมากที่สุด รองลงมาคือยังไม่น่าสนใจพอเกรงว่าจะรบกวนผู้อื่น และทุกคนน่าจะรู้อยู่แล้วเป็นเรื่องที่เป็นกระแสอยู่แล้ว (Kongarchapat, 2018)

ดังนั้น พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในปัจจุบันจึงมีทั้งสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ที่มีเนื้อหาที่มีประโยชน์เป็นหลัก หากผู้ประกอบการธุรกิจจึงควรทำความเข้าใจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุโดยใช้ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อออนไลน์บูรณาการกันในแต่ละช่วงเวลา ก็จะส่งผลให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในช่วงเศรษฐกิจอายุวัฒน์ที่จะมาถึงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความต้องการสินค้าและบริการของกลุ่มผู้สูงอายุในห่วงเศรษฐกิจอายุวัฒน์

Oxford Economics (2014) กล่าวว่า เศรษฐกิจอายุวัฒน์ไม่ใช่ปรากฏการณ์ แต่เป็นคลื่นพลังที่มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของโลกในช่วงยอนหลังสิบกว่าปี และปัจจุบันเริ่มมีความเด่นชัดและมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในแต่ละประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในประเทศที่เป็นผู้นำของโลก เช่น สหรัฐอเมริกาและจีน ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เกิดขึ้นจากผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ เช่น กรณีของผู้สูงอายุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปในสหรัฐอเมริกา ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงของเงินหมุนเวียนในธุรกิจด้านการดูแลสุขภาพ โดยใช้จ่ายอยู่ที่

1.6 ล้านล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 73 ของการใช้จ่ายของทั้งประเทศ และ Oxford Economics (2014) พยากรณ์ว่าใน ปี ค.ศ.2032 การใช้จ่ายส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นเป็น 4 ล้านล้านดอลลาร์ หรือร้อยละ 79 ของทั้งหมด (Oxford Economics, 2014; Mesnukul, 2017) ผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุจึงนับเป็นตลาดที่มีศักยภาพสูง มีความต้องการสินค้าและบริการครอบคลุมในหลายกลุ่ม และมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง อุปทานของผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจอายุวัฒน์คือ การมีสุขภาพดีตลอดช่วงชีวิตที่ยืนยาว ทั้งสุขภาพทางกาย สุขภาพทางสมองและทางจิตใจ ปราศจากภาวะทุพพลภาพ เน้นการเตรียมสร้างประชากรให้เป็นผู้มีสุขภาพที่ดีทั้งก่อนวัยเกษียณและตลอดช่วงอายุเกษียณที่มีระยะเวลาอีกยาวนานนับสิบปี ดังนั้นปัจจัยหลักที่กลุ่มผู้สูงอายุต้องการคือ การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม ให้ความสำคัญกับโภชนาการ และมีความสนใจใช้เทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ดังนั้นสินค้าและบริการที่จะเจริญเติบโตได้ในเศรษฐกิจอายุวัฒน์ ประกอบด้วย (Network capacity building and development group, 2021; Post today, 2019)

1. ธุรกิจที่ปรึกษาวางแผนทางการเงินหลังเกษียณ โดยพบผลการสำรวจว่าสิ่งที่ผู้สูงอายุกังวลมากที่สุดคือ ฐานะทางการเงินหลังเกษียณว่าจะมีเงินพอใช้หรือเปล่า เนื่องจากช่วงวัยทำงานยังไม่เห็นความสำคัญจึงไม่ค่อยได้วางแผนการเงินเท่าใดนัก ส่งผลให้ช่วงเริ่มวัยสูงอายุจึงมีความต้องการเลือกใช้นักการเงินมืออาชีพเป็นที่ปรึกษาทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินเมื่อวัยเกษียณ

2. ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นอาหารที่ใช้วัตถุดิบที่เป็นออร์แกนิก วิตามิน อาหารเสริมต่างๆ เช่น อาหารคลีน เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุจะคำนึงถึงการดูแลสุขภาพว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากเพราะร่างกายอาจจะไม่ได้แข็งแรงเหมือนแต่ก่อนจึงจะเลือกสิ่งที่ดีในการดูแลสุขภาพ รวมถึงบริการจัดและส่งอาหารและเครื่องดื่มที่คำนวณความเหมาะสมของปริมาณ สารอาหารที่ผู้สูงอายุควรได้รับในแต่ละมื้อ รวมไปถึงขนาดของชิ้นอาหารหรือวัตถุดิบที่ปรุงให้เหมาะสมกับทั้งสภาพฟัน และระบบการย่อยตามวัยของผู้สูงอายุ

3. ธุรกิจฟิตเนสเทรนเนอร์เฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ แม้ปัจจุบันจะมีฟิตเนสเทรนเนอร์เกิดขึ้นจำนวนมาก แต่ฟิตเนสที่เจาะตลาดผู้สูงอายุโดยเฉพาะถือว่ามีย่อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณความต้องการที่มีอยู่ โดยกลุ่มผู้สูงอายุต้องการสถานที่ อุปกรณ์ รวมทั้งคอร์สเทรนนิ่งต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยของตนเองเพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ

4. สถานดูแลผู้สูงอายุ มีรูปแบบคือให้บริการผู้สูงอายุเข้ามาพักอาศัยในบ้าน หรืออาจจะเป็นอพาร์ทเมนต์ที่ออกแบบภายในบ้านให้เหมาะกับสภาพร่างกายและการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และเพิ่มการบริการด้านการแพทย์เข้ามา ซึ่งเหมาะกับผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวหรือมีอาการเจ็บป่วยต้องไปพบแพทย์อยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้ธุรกิจนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะเหมือนได้อาศัยอยู่ที่บ้านในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อเทียบกับอยู่โรงพยาบาล ซึ่งปัจจุบันเริ่มมีเปิดให้ใช้บริการมีให้เช่าทั้งระยะสั้นและระยะยาว

5. ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นเทรนด์การท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้สูงอายุปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สูงอายุจะได้ทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ และสุขภาพดีอีกด้วย โดยผู้สูงอายุจะได้เดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ทำบุญไหว้พระ พร้อมกับจัดสรรเวลาส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธีตามหลักทางการแพทย์ เช่น การนวด/อบ/ประคบสมุนไพร การบริการสუნัขบำบัด และวารีบำบัด เป็นต้น ทั้งนี้ตลอดการเดินทางจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีผู้เชี่ยวชาญที่จะดูแลผู้สูงอายุตลอดการเดินทางอย่างครบถ้วน

6. บริการเดลิเวอรี่ ซึ่งหากมองผิวเผินอาจไม่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเท่าใดนัก แต่การสั่งซื้อสินค้าผ่านบริการจัดส่งที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุโดยมีช่องทางที่ใช้งานง่ายและคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ที่สูงอายุมากขึ้นจะออกไปเดินเลือกซื้อสิ่งของนอกบ้านไม่สะดวกนัก อีกทั้งยังกลัวจะติดเชื้อโควิด-19 ด้วย

7. ธุรกิจสัตว์เลี้ยงดูแลผู้สูงอายุ ปัจจุบันสังคมไทยนิยมอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และหลายๆ คนก็เลือกที่จะไม่มีลูก ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางส่วนเมื่อถึงวัยเกษียณแล้วเกิดความรู้สึกเหงาที่ต้องใช้ชีวิตเพียงลำพัง จึงเลือกที่จะเลี้ยงสัตว์เลี้ยงช่วยให้ผ่อนคลายและคลายเหงาไปได้ โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงที่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะเพื่อดูแลผู้สูงอายุจะเป็นที่ต้องการของตลาดอนาคตเป็นอย่างมาก

8. เพอร์นิเจอร์สำหรับผู้สูงอายุ รองรับความต้องการโครงสร้างทางกายภาพของผู้สูงอายุที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น เตียงนอนที่สามารถปรับระดับได้โดยง่าย หมอนหรือเก้าอี้สำหรับผู้สูงอายุ หรือการออกแบบห้องให้รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ เป็นต้น

9. ประกันสุขภาพหรือประกันชีวิต ปัจจุบันคนไทยเริ่มมองเห็นประโยชน์ของการทำประกันมากขึ้น อีกทั้งจำนวนผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้นที่ส่งผลเป็นอีกให้บริษัทประกันต่างๆ ขยายกรรมธรรม์ได้สูงขึ้นตามไปด้วย โดยคุ้มครองความเสี่ยงเรื่องสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุได้

10. ธุรกิจความงามเพื่อการชะลอวัย ถึงแม้ว่าจะมีอายุมากขึ้น แต่กลุ่มผู้สูงอายุส่วนมากก็ยังคงอยากดูหนุ่มดูสาวอยู่เสมอ ดังนั้นธุรกิจเสริมความงาม สปา ผลิตภัณฑ์ลดริ้วรอย ชะลอวัย เครื่องสำอาง และการนวดสมุนไพรผสานกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเรื่องการชะลอวัย จึงอยู่ในความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุด้วย

11. สินค้าอัจฉริยะ (Smart Products) ที่มีการใช้งานและภาพลักษณ์ที่สวยงามช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น บ้านอัจฉริยะ (Smart Home) ที่สั่งการด้วยเสียง (Voice Control) รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ (Self-driving Car) หุ่นยนต์อัจฉริยะ เป็นต้น

ทั้งนี้การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการใดๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยหลักที่ผู้สูงอายุคำนึงถึงคือ คุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้า การบริการที่มาพร้อมกับการใช้งานที่ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และสามารถตอบโจทยพฤติกรรมของผู้สูงอายุได้ รวมถึงมีราคาที่เหมาะสม ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญเพื่อปรับกลยุทธ์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุในยุคการตลาด 4.0

ในยุคการตลาด 4.0 พฤติกรรมของผู้บริโภคโดยทั่วไปจะแตกต่างจากยุคสมัยก่อนๆ โดยผู้บริโภคจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนเสมือนในโลกออนไลน์ มีการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างกันโดยใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันก็ยังมีการเปิดรับสื่อดั้งเดิมอยู่บ้าง ดังนั้นการตลาดยุค 4.0 จึงใช้เครื่องมือที่หลากหลาย มีการบูรณาการและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความภักดีต่อแบรนด์ต่อไป (Moonsri, 2021) โดยสื่อทั้งสองรูปแบบมีบทบาทสลับกันสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคไปมาบนเส้นทางผู้บริโภคตามลักษณะ “5A's Model” โดยสื่อสารให้รู้จัก ทำให้รู้สึกชอบ จูงใจให้ซักถามเพิ่มเติม ตัดสินใจซื้อ และกลายเป็นผู้สนับสนุนตราสินค้าในที่สุด ดังเช่นตัวอย่างสถานการณ์ต่อไปนี้ เมื่อผู้สูงอายุรายหนึ่งเห็นผลิตภัณฑ์ยี่ห้อหนึ่งจากโฆษณาในโทรทัศน์ จากนั้นจึงไปที่ร้านค้าใกล้บ้านเพื่อเลือกชมผลิตภัณฑ์ มีการพิจารณาเปรียบเทียบกับยี่ห้อคู่แข่ง สอบถามรายละเอียดจากพนักงานขาย และพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เห็นจากโฆษณาในโทรทัศน์เป็นยี่ห้อที่ดีที่สุด จากนั้นผู้สูงอายุจึงค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้นในสื่อออนไลน์ และตัดสินใจซื้อจากร้านค้าออนไลน์เพราะราคาถูกกว่า หรือเช่นอีกหนึ่งสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุเห็นผลิตภัณฑ์จากแบนเนอร์โฆษณาในเว็บไซต์แห่งหนึ่งแล้วใช้โทรศัพท์มือถือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในโซเชียลมีเดีย ซึ่งมีโพสต์หนึ่งแนะนำให้รู้จักเว็บไซต์ที่เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ ผู้สูงอายุจึงไปศึกษาข้อมูลในเว็บไซต์นั้นแล้วพบว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดจึงรีบค้นหาข้อมูลร้านค้าใกล้บ้านที่มีผลิตภัณฑ์นั้นจำหน่ายอยู่และไปซื้อสินค้านั้นในที่สุด แสดงให้เห็นได้ว่ากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่ดีในยุคการตลาด 4.0 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและมีการบูรณาการช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มเป้าหมาย

ในการสื่อสารกับกลุ่มผู้สูงอายุสำหรับเศรษฐกิจอายุวัฒน์ในยุคการตลาด 4.0 นั้นพบว่ามียุทธวิธีที่เหมาะสมดังนี้

1. เลือกช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสม โดยปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมในชีวิตประจำวัน มักจะนิยมใช้ไลน์ (Line) เพื่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูงมากเป็นอันดับ 1 โดยจะนิยมโหลดสติ๊กเกอร์ฟรีจาก Line Official Account ของธุรกิจต่างๆ มาใช้งาน แต่จะไม่รู้จักวิธีการบล็อกไลน์ ทำให้ได้รับข้อมูลการโฆษณาจากธุรกิจต่างๆ ได้ รองลงมาคือเฟซบุ๊ก (Facebook) ขณะที่สื่อเว็บไซต์ผู้สูงอายุจะไม่นิยมเนื่องจากกลัวติดไวรัสคอมพิวเตอร์ ส่วนสื่อออฟไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมเปิดรับคือสื่อโทรทัศน์ ดังนั้นช่องทางสื่อสารที่เหมาะสมและตรงกับค่านิยมของกลุ่มผู้สูงอายุโดยหลักๆ คือ ไลน์ เฟซบุ๊ก และสื่อโทรทัศน์
2. เลือกรูปแบบของเนื้อหาคอนเทนต์ (Content) ให้เหมาะสม นอกจากการกำหนดช่องทางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงรูปแบบของเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน โดยพบว่ารูปแบบเนื้อหาที่กลุ่มผู้สูงอายุนิยมคือ เนื้อหาที่น่าสนใจและรู้สึกรู้ว่าเป็นประโยชน์ ซึ่งผู้สูงอายุจะช่วยแชร์ออกไปในกลุ่มคนรู้จักด้วย มีรูปแบบที่นิยมคือ บทความวิชาการที่มีเรื่องราวที่ตรงกับความสนใจหรือสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการอ่าน มีรูปภาพสอดแทรกคำพูดที่มีขนาดตัวอักษรอ่านง่าย มีคลิปวิดีโอความยาวไม่เกิน 30 วินาที

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อรูปภาพสอดแทรกคำพูดของโรงพยาบาลมนารมย์
ที่มา : <https://www.facebook.com/ManaromHospital>

ภาพที่ 3 ตัวอย่างสื่อรูปภาพสอดแทรกความรู้และโฆษณาสินค้าของเนสท์เล่ เฮลท์ ไซเอนซ์
ที่มา : <https://www.facebook.com/Nestle Health Science Thailand>

3. เลือกเนื้อหาของคอนเทนต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ด้วยผู้สูงอายุอยู่ในวัยที่เป็นช่วงสุดท้ายของชีวิตเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และหน้าที่การงานทางสังคม ดังนั้นเนื้อหาสาระที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการจึงจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 เนื้อหาด้านการเตือนภัยและด้านจิตใจ ได้แก่ คำเตือนด้านสังคม ด้านอาหาร การเตือนภัยคนใกล้ตัว การสร้างแรงบันดาลใจ คำคมหรือธรรมะที่กินใจ กลุ่มที่ 2 เนื้อหาด้านกายภาพ ได้แก่ เนื้อหาทางการแพทย์ ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง อาหารที่ดีตามหลักโภชนาการ การสาธิตสินค้า การระวังด้านสุขภาพ การออกกำลังกาย กลุ่มที่ 3 เนื้อหาด้านความบันเทิง และกลุ่มที่ 4 เนื้อหาด้านการจูงใจ โดยเลือกสิ่งที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือเรื่องที่ขัดแย้งกับความคิดตนเอง (Srisontisuk, 1996; Kittinaraporn, 2022) จึงสรุปได้ว่าเนื้อหาที่ผู้สูงอายุมักนิยมเปิดรับและส่งผลกระทบต่อการใช้ซื้อสินค้า ได้แก่ เนื้อหาที่มีประโยชน์เกี่ยวกับสุขภาพ การท่องเที่ยว คำเตือนหรือข้อควรระวัง ความบันเทิงที่มีเนื้อหาให้ความสนุกสนาน

4. บูรณาการช่องทางการสื่อสารทั้งออนไลน์และออฟไลน์ อันประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 สื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มที่ 2 สื่อกิจกรรมและสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มที่ 3 สื่อมวลชน และกลุ่มที่ 4 สื่อบุคคล โดยทุกสื่อที่นำมาใช้จะต้องให้ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบัน เช่น โทรทัศน์ที่ผู้สูงอายุเข้าถึงเปิดรับชมได้ง่ายและเปิดทิ้งไว้เป็นเพื่อนแก้เหงา โลกที่ผู้สูงอายุนิยมส่งสติกเกอร์หาเพื่อนๆ หรือลูกหลาน ยูทูบที่ผู้สูงอายุสามารถเลือกเปิดดูเนื้อหาเฉพาะที่ตนสนใจได้ การจัดกิจกรรมพิเศษที่ผู้สูงอายุมีโอกาสได้ซักถามรายละเอียดผลิตภัณฑ์กับสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลกับการซื้อสินค้า เช่น พนักงานขาย ดาราหรือบุคคลมีชื่อเสียง เป็นต้น ดังนั้นหากจะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในยุคเศรษฐกิจอายุวัฒน์ ผู้ประกอบการจึงควรใช้ช่องทางที่ผู้สูงอายุใช้ความพยายามเข้าถึงน้อยที่สุด (Least Effort) (Keawtep, 2004)

5. สร้างสังคมของผู้สูงอายุ เนื่องด้วยธรรมชาติอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุคือเป็นวัยที่เกิดความรู้สึกเหงาหรือเบื่อหน่ายได้ง่าย ดังนั้นควรสร้างสังคมผู้สูงอายุขึ้นมาในช่องทางโซเชียลให้พวกเขาสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อคลายความเหงาให้กันได้ โดยอาจเริ่มต้นจากกลุ่มที่มีความชอบคล้ายๆ กันและสัมพันธ์กับสินค้าและบริการ เมื่อผู้สูงอายุมีสังคมที่มีความชอบร่วมกัน แร่เรื่องราวความชอบระหว่างกันก็อาจจะนำพามาซึ่งการบอกต่อ (Advocate) แนะนำสินค้าและบริการที่ชื่นชอบต่อตราสินค้าของเราได้

6. ต้องมีการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM) เนื่องจากวัยนี้มีความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Royalty) สูงมาก โดยเมื่อตกลงพอใจใช้บริการหรือซื้อสินค้าจากแบรนด์ใดแล้ว จะมีความภักดีต่อแบรนด์ที่ค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับประชากรในวัยอื่นๆ

7. การสร้างเนื้อหาหรือคอนเทนต์ที่มีคุณค่า (Value Content) โดยเป็นคอนเทนต์ที่สร้างกำลังใจหรือสร้างแรงบันดาลใจจะสามารถสร้างความประทับใจและส่งผลถึงการจดจำลักษณะสินค้าและตราผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุได้

สรุป

ในยุคการตลาด 4.0 ที่ประเทศไทยใกล้จะเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดอันจะนำมาสู่เศรษฐกิจอายุวัฒน์นั้น ผู้ประกอบการธุรกิจควรใช้กลยุทธ์การสื่อสารสินค้าและบริการที่หลากหลาย โดยบูรณาการและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคบนเส้นทางผู้บริโภคตามลักษณะ “5A's Model” ที่ผู้ประกอบการธุรกิจควรสื่อสารให้ผู้บริโภครู้จัก จากนั้นทำให้รู้สึกชอบแล้วจึงให้ชักถามเพิ่มเติมเพื่อตัดสินใจซื้อ และกลายเป็นผู้สนับสนุนและบอกต่อตราสินค้าในที่สุด ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำคัญ ประกอบด้วย การเลือกช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ กล่าวคือผู้สูงอายุส่วนมากมีการเปิดรับสื่อออฟไลน์คือสื่อมวลชนเป็นหลัก โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเปิดรับได้ง่ายและมีเวลาว่างเปิดทิ้งไว้เป็นเพื่อนทั้งวัน ขณะเดียวกันก็เลือกใช้สื่อออนไลน์พูดคุยสื่อสารกับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น จึงควรใช้การบูรณาการช่องทางการสื่อสารทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเป้าหมาย ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อกิจกรรมและสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อบุคคล ที่เน้นการสร้างสังคมให้ผู้สูงอายุขึ้นมาในช่องทางโซเชียล เพื่อให้เป็นช่องทางพูดคุยแลกเปลี่ยนคลายความเหงา แร่เรื่องราวความชอบระหว่างกันก็อาจจะนำมาซึ่งการบอกต่อ (Advocate) ที่สัมพันธ์กับสินค้าและบริการได้ ควรเลือกรูปแบบของเนื้อหา (Content) ให้เหมาะสมกับสิ่งที่ผู้สูงอายุชื่นชอบและสิ่งที่น่าสนใจ กล่าวคือ การใช้บทความวิชาการที่มีเรื่องราวที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสุขภาพ การท่องเที่ยว คำเตือนหรือข้อควรระวัง ความบันเทิงที่มีเนื้อหาให้ความสนุกสนาน สิ่งที่กำลังกำลังใจหรือแรงบันดาลใจจะสร้างความประทับใจ ส่งผลถึงการจดจำลักษณะสินค้าและตราผลิตภัณฑ์แก่กลุ่มผู้สูงอายุได้ โดยใช้รูปภาพสอดแทรกคำพูดที่มีขนาดตัวอักษรอ่านง่าย และคลิปวิดีโอความยาวไม่เกิน 30 วินาที นอกจากนั้นควรมีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM) เนื่องจากวัยนี้มีความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) สูงมาก หากตกลงปลงใจใช้และชื่นชอบบริการหรือซื้อสินค้าจากแบรนด์แล้ว ดังนั้นหากผู้ประกอบการธุรกิจทำความเข้าใจกับลักษณะความต้องการสินค้าและบริการของผู้สูงอายุ และสามารถกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดได้สอดคล้องกับรสนิยมและพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ย่อมจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีและความภักดีต่อตราสินค้า ในช่วงเศรษฐกิจอายุวัฒน์ที่จะมาถึงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

References

- Allen, M. (2012, March). What as web 2.0? Versions as the Dominant Mode of Internet History. *New Media & Society*, 15(2), 260-275.
- Bangkok Bank. (2020). *Aging Society with New Normal*. [Online]. Available: <https://www.bangkokbanksme.com/en/aging-society-and-the-new-normal>. [2022, September 8]. [In Thai]

- Best Living Taste (BLT). (2019). **"The elderly" are the most influential people in the world They have changed the economy and pointed out that Thailand is worth more than 900 billion baht per year.** [Online]. Available: <https://www.bltbangkok.com/news/10174/>. [2022, September 9] [In Thai]
- Division of Older Persons Welfare Promotion and Rights Protection. (2021). **Keep an eye on the "aging economy", the power shift from the Millennium to the elderly.** [Online]. Available: <https://www.dop.go.th/th/know/15/796>. [2022, September 9]. [In Thai]
- Kalnikaite, J., Bird, A., & Rogers, Y. (2013, August). Decision-making in the Aisles: Informing, Overwhelming or Nudging Supermarket Shoppers?. **Ubiquitous Computing**, 17(6), 1247-1259.
- Kasikorn Research Center. (2018). **High market of gold for SME. in Thailand.** [Online]. Available: https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/ksmeknowledge/article/ksmeanalysis/pages/aging-market_sme-treasure_2018.aspx [2022, September 22]. [In Thai]
- Keawtep, K. (2004). **Mass Communication: Theories and Study Approaches.** (4 th ed.). Bangkok: Brand Age. [In Thai]
- Kittinaraporn, J. (2022, May-August). Factors of communication toward decision purchase products for the elderly to prepare for longevity economy. **Journal of Communication Arts Review**, 26(2), 172-187. [In Thai]
- Kongarchapat, B. (2018). **CMMU open research "Marketing of the elderly".** [Online]. Available: <https://www.brandage.com/article/7370/CMMU>. [2022, September 14]. [In Thai]
- Kotler, P. (2016). **Marketing 4.0 Moving from Traditional To Digital.** New Jersey: John Wiley & Sons.
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2017). **Marketing 4.0 : Moving from Traditional to Digital.** New Jersey: John Wiley & Sons.
- Mesnukul, H. (2017). Being an entrepreneur in tourism and services for the elderly in the aged economy. In **The 14th National Academic Conference, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus.** (pp. 1427-1439). Nakornpathom: Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus. [In Thai]

- Moonsri, K. (2021, January-June). Marketing 4.0 strategy for community products. **Payap University Journal**, 31(1), 164-180. [In Thai]
- Network capacity building and development group. (2019). **10 business trends that will be strong in the future support aging society**. [Online]. Available: <https://www.dop.go.th/th/know/15/494>. [2022, September 23]. [In Thai]
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (OSMEP) (2018). **Create a Brand That Needs to Reach Consumers in The 4.0 Era And Content Marketing, Create value for the brand**. [Online]. Available: <https://www.sme.go.th/th/>. [2022, August 31]. [In Thai]
- Oxford Economics. (2014). **The Longevity Economy: Generating economic growth and new opportunities for business**. Oxford: Oxford Economics.
- Post today. (2021). **eighth business groups that meet the needs of the aging society**. [Online]. Available: <https://www.posttoday.com/life/healthy/594036>. [2023, January 7]. [In Thai]
- Sashi, C. M. (2012). Customer Engagement, Buyer-Seller Relationships, and Social Media. **Management Decision**, 50(2), 253-272.
- Speicher, M., Siegel, R., & Krger, A. (2017). Product Finder: A Location Aware Product Information Display for Retail Environments. In **Proceedings of the 6th ACM International Symposium on Pervasive Displays 7-9 June 2017**. (pp. 10-11). Lugano, Switzerland.
- Srisontisuk, S. (1996). **The Sociology of Aging: Reality and Predictions in Thai Society**. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Watson, R. T. (2002, October). U-commerce: Expanding The Universe of Marketing. **Journal of the Academy of Marketing Science**, 30(4), 333-347.
- Yutidhammadamrong, A. (2020, January-February). Marketing 4.0: Challenges of health food and beverage business operators for the elderly. **Journal of MCU Peace Studies**, 8(1), 184-197. [In Thai]

มาตาลดา : ภาพสะท้อนพฤติกรรมตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา

Matalda : Characteristic Reflections on Philosophy of Education

วัทธัญญ ขลิบเงิน*

Wathanyu Khlib-ngoen

ปรุพห์จักร อัครารัตน์สกุล**

Paroonjak Akkararatsakul

อรุชา พึงอินทร์***

Arucha Puengin

Received : September 12, 2023

Revised : March 11, 2024

Accepted : March 29, 2024

บทคัดย่อ

โลกคือละคร ละครคือภาพสะท้อนพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มาตาลดา เป็นนวนิยายที่ได้นำมาถ่ายทอดเป็นละครที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงสังคมในยุคปัจจุบันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการยอมรับและดูแลของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ ในแบบที่มีพ่อแม่ลูกอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้า หากแต่มีความสมบูรณ์แบบในการยอมรับและดูแลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และสติปัญญา ภาพของการยอมรับและดูแลในครอบครัวของมาตาลดาถึงแม้จะเป็นครอบครัวที่มีพ่อและเพื่อนๆ ของพ่อมีความหลากหลายทางเพศให้ออกมาอย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้พฤติกรรมของตัวละครต่างๆ ได้แสดงออกมาด้วยความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าจะไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านปรัชญาการศึกษา แต่การยอมรับและดูแลบุตรปรากฏในสัญญาตญาณแห่งความรัก ความหวังดีต่อลูก ด้วยความหวังว่าลูกที่เฝ้าอบรมบ่มนิสัยสอนให้คิดหรือกระทำในแบบที่ผู้เป็นพ่อหรือแม่ต้องการ ซึ่งละครที่ลักษณะเช่นนี้อาจจะเป็นแนวทางหรือตัวอย่างให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาที่เป็นนามธรรม มีตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับนิยามของปรัชญาการศึกษาผ่านพฤติกรรมของตัวละคร นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ว่าด้วย

*อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Lecturer in the Thai Language Program, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

(Corresponding Author) e-mail: krupong007@gmail.com

**อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Lecturer in the Dramatic Arts Program, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

***อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Lecturer in the English Program, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

เครือญาติเนื้อหาที่ว่าด้วยเครือญาติ หรือวัฒนธรรมในครอบครัวปัจจุบันว่ามีรูปแบบที่เปลี่ยนไป บางครอบครัวอาจจะมีพ่อกับแม่ พ่อกับพ่อ แม่กับแม่ หรืออาจจะมีการเรียกในรูปแบบอื่นในแต่ละครอบครัว เพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดความสับสนและมีพื้นฐานความเข้าใจกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้เป็นเด็กที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อยู่ร่วมสังคมได้อย่างรู้ทันและเข้าใจ ไม่แสดงกริยาหรือพฤติกรรมก้าวร้าว (Bully) ต่อเพื่อนร่วมชั้นพร้อมที่จะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : มาตาลดา / ปรัชญาการศึกษา / พฤติกรรมตัวละคร / ภาพสะท้อนสังคม

ABSTRACT

The world is a stage, and the stage reflects the behaviors of people in society, which currently includes a diverse range of sexual orientations (LGBTQ). "Matalda" is a novel that has been adapted into a drama series clearly depicting contemporary society, especially focusing on the upbringing of children in imperfect families. Unlike the traditional family setup with both parents and children living together, it portrays a complete nurturing environment fostering physical and intellectual development. Matalda's family, despite being unconventional with a father and his friends of diverse sexual orientations, mirrors the current societal conditions. Furthermore, the characters' behaviors align well with educational philosophy, even without a foundation in educational philosophy theory, highlighting upbringing rooted in instinctual love and goodwill towards the child. This drama may serve as a guide or example for educators in all subjects and educational personnel with an abstract understanding of educational philosophy, providing tangible examples through the characters' behaviors. Additionally, it is recommended that teachers educate students about the changing family structures and cultures to avoid confusion and foster understanding of the evolving societal context, aiming for students to be well-rounded, socially aware, and understanding individuals who do not exhibit aggressive behaviors (bullying) towards their peers, thereby contributing positively as citizens of Thailand and the world.

Keywords : Matalda / Philosophy of Education / Character's Behavior / Societal Reflection

บทนำ

นวนิยาย เป็นเรื่องเล่าอย่างหนึ่งที่น่ารูปแบบการเขียนมาจากตะวันตก มีลักษณะเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้ว เกิดจากการสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้เขียน ซึ่งโดยอิงความจริงประกอบกับอาศัยการผูกเรื่องอย่างมีศิลปะ นวนิยายจึงเป็นเสมือนบันทึกที่แสดงถึงความผูกพันของวิถีชีวิตควบคู่กันไปกับการสะท้อนสภาพสังคมผ่านฉาก เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร มีการเล่าเรื่องด้วยการบรรยายและพรรณนา เสียงของนักเขียนจึงเสมือน

เป็นภาพที่สามารถชักนำผู้อ่านไปสู่ความเข้าใจในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม สังคม การเมือง ศิลปะ และวิถีชีวิต (Patphithak, et al., 2021, pp. 90-108) ซึ่งสอดคล้องกับ Sudhinont, et al. (2018, pp. 397-407) ที่กล่าวว่า แม้นวนิยายจะเป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการ แต่ผู้แต่งก็ได้นำเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบสร้างนวนิยายเรื่องนั้นๆ เพราะผู้แต่งเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมนวนิยายจึงต้องอาศัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและนำประสบการณ์ของผู้แต่งที่ได้พบเจอมาสร้างเป็นเรื่องราวนั้นๆ

ดังนั้นแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายจึงสะท้อนความจริงของสังคมออกมาให้เห็นภาพชีวิตของมนุษย์ สังคมที่ต้องเผชิญเหตุการณ์ทั่วไปและค่านิยมของสมาชิกในสังคม นวนิยายจึงเป็นเสมือนกระจกสะท้อนสังคมได้เป็นอย่างดี มาตาลดา บทประพันธ์ ของ ณัฐณรา (นามแฝง) เป็นวรรณกรรมประเภท นวนิยาย ที่มีโครงเรื่องง่ายๆ คือโครงเรื่องที่เป็นสากล ทุกคนรู้สึกเข้าถึงได้ง่ายและเชื่อมโยงกับคนหลายวัย เรื่องราวความรัก โรแมนติก และความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ที่โลกกำลังหันมาสนใจรวมถึงการแสดงให้เห็นถึงความเสมอภาคของกลุ่มเพศทางเลือก การตีแผ่ชีวิตของตัวละครที่มีความหลากหลายทางอาชีพ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำบทประพันธ์มาผลิตเป็นละครหลังข่าว ออกอากาศในวันจันทร์และวันอังคาร เริ่มออกอากาศวันที่ 6 มิถุนายน ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2566 ออกอากาศทั้งหมด 21 ตอน เขียนบทโทรทัศน์โดย Script Maker (นามแฝง) กำกับการแสดงโดยวันรัตน์ นาคสุริยะ ตัวละครหลักของเรื่องคือ มาตาลดา ปุริมหรือเป็นหนึ่งใน เกริกพลหรือพ่อเกรซ วินัส คิตตี้ บุญฤทธิ์ และชนิดา (พ่อและแม่ของเป็นหนึ่งใน) ชุติพร (น้องของ ปุริม) ไตรฉัตร (ลูกพี่ลูกน้องของปุริมที่แม่เลี้ยงแบบ มีความหวังจากการเปรียบเทียบกับเป็นหนึ่งใน) แพง หรือ อรุณรัศมี (ลูกสาวรัฐมนตรี ผู้หญิงที่พ่อของเป็นหนึ่งในพยายามจะให้แต่งงานด้วย)

มาตาลดา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นลูกสาวคนเดียวของ เกริกพล หรือ เจ้เกรซ เจ้าของ The Cage บาร์ชื่อดังในพัทยา ที่หอบลูกสาวหนีมาอยู่ที่พัทยาดังแต่ยังเล็ก เพราะโดนอากงกับอาม่าของมาตาลดาไล่ออกจากบ้าน ถึงขนาดตัดพ้อตัดลูก เพียงเพราะเขาไม่ใช่ผู้ชาย แต่เกริกพลก็เลี้ยงดู อบรม สั่งสอนมาตาลดาอย่างดีด้วยความรักจากพ่อเกรซ วินัส, คิตตี้, โจลี และเจนนี่ น้าๆ ในคณะโซว์ ครอบครัวที่ดูประหลาดๆ แต่กลับเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังพิเศษมากมาย หนึ่งในนั้นคือพลังของจิตใจ พลังของการคิดบวกที่มาตาลดาได้รับมาจากการเลี้ยงดู ซึ่งพฤติกรรมของบรรดาตัวละครดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในระบบการจัดการศึกษาของไทยมาตั้งแต่อดีต นอกจากนี้ยังมี ตัวละครอีก 3 ครอบครัวที่สะท้อนภาพของพฤติกรรมกรเลี่ยนลูกในยุคปัจจุบัน หากมองในแง่มุมของการศึกษาถือได้ว่าเป็นละครอีกหนึ่งเรื่องที่สอดแทรกสาระของการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รู้จักการนำละครมาใช้เป็นสื่อในการจัดการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้หากจะวิเคราะห์กันให้ละเอียดโดยนำหลักปรัชญาของการจัดการศึกษามาเป็นแนวทางก็จะเห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรมตัวละคร เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของการจัดการศึกษาแต่ละปรัชญาได้อย่างเป็นรูปธรรมได้มากยิ่งขึ้น

การเติมเต็มประเด็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์แบบที่ไม่สมบูรณ์แบบของครอบครัวในละครเรื่องมาตาลดาเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ กล่าวคือผู้เขียนนวนิยายได้เพิ่มเติมแนวคิดเรื่องนี้ลงในบทประพันธ์ซึ่งเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ในสังคมยุคปัจจุบันนั่นคือ สภาพของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์แบบ บางครอบครัวมีเฉพาะแม่ ที่ทำหน้าที่

เป็นทั้งพ่อและแม่ บางครอบครัวมีเฉพาะพ่อแต่ทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ เลี้ยงลูกแบบเป็นเพื่อนกันพูดคุยหยอกเย้ากันเหมือนเพื่อน ปรึกษาได้ทุกเรื่อง นอกจากนี้ บางครอบครัวก็มีพ่อถึงสองคน หรือแม่ทั้งสองคน การเลี้ยงดูอาจจะต้องอธิบายสร้างความเข้าใจให้กับเด็กมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจจะครอบครัวอีกในหลากหลายรูปแบบในสังคมยุคปัจจุบัน เมื่อนวนิยาย มาตาลดา มาสร้างเป็นละครจากตัวอักษรในวรรณกรรม ผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมของตัวละครแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เป็นตัวแทนของบุคคลในสังคมให้มองเห็นภาพอย่างชัดเจน การนำพฤติกรรมของตัวละครจาก 4 ครอบครัวที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน สะท้อนภาพสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีทักษะ การคิดวิเคราะห์ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกิดจากการเลี้ยงดู ปรึกษาหรือทฤษฎีเป็นเนื้อหาที่เป็นนามธรรม ทำให้ผู้เรียนมองเห็นเป็นรูปธรรมได้จากบทบาทของตัวละคร ทั้งนี้หากจะนำพฤติกรรมของตัวละครมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ครูจำเป็นต้องมองวรรณกรรมให้เป็นสื่อการสอนโดยผู้เขียนได้นำบทบาทของตัวละครจาก เรื่อง มาตาลดา มาเปรียบให้เห็นถึงปรัชญาการศึกษาที่เห็นได้จากพฤติกรรมการแสดงออกของตัวละคร

มาตาลดากับปรัชญาทางการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมตัวละครที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหรือความเชื่อพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาซึ่งนักการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ทั้งนี้แต่ละปรัชญาการศึกษามีพื้นฐานความเชื่อ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันไป Apaiwong (2015, pp. 341-344) กล่าวว่า ปรัชญาการศึกษา มาจากพื้นฐานของการพัฒนาชีวิตผ่านกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างมีเป้าหมายเพื่อสร้างชีวิตให้ดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาเพราะเป็นพื้นฐานของความรู้ ความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไม่ว่าจะด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนำสมัยทำให้การติดต่อสื่อสาร รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงตามไป ครูผู้สอนจึงต้องรู้จักการกระตุ้นความสนใจที่แปลกใหม่ให้กับผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาขั้นตอนในการปลูกฝังให้เกิดค่านิยมใหม่ ความเชื่อใหม่ ความคิดใหม่ รูปแบบและพฤติกรรมใหม่ๆ ที่มีความเหมาะสมตามสมัยนิยมแต่ยังคงไม่ทิ้งค่านิยมและแบบแผนของสังคมไทย การจัดการเรียนการสอนต้องไม่ใช่การสอนให้ท่องจำ สอนให้ทำตาม สอนให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามเพียงด้านเดียว มาตาลดา จึงเป็นละครอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการจะนำเสนอแนวคิด มุมมอง และมองในมุมของคนที่จะเป็นครู เป็นแม่พิมพ์ของชาติได้สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ทัศนคติ จิตวิทยา ตลอดจนข้อคิดต่างๆ นำพฤติกรรมของตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษามาเป็นสื่อบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

ปรัชญาการศึกษามีหลายลัทธิ ตามลักษณะและตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ต่างก็มีความคิดและความเชื่อไม่เหมือนกัน หรืออาจนำมาผสมผสานกัน ทำให้มีลักษณะที่คาบเกี่ยวกัน หรืออาจมาจากความคิดของปรัชญาพื้นฐานสาขาเดียวกัน ซึ่งในบทความนี้จะได้นำเสนอพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกอย่างสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางและมีนักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครออกเป็น 5 ปรัชญาดังต่อไปนี้ (Apaiwong, 2015, pp. 341-344; Yanavatee, 2020, pp. 1-17; Meesuk, 2023)

1. ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism) เป็นปรัชญาการศึกษาที่นำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคม ยึดเนื้อหาเป็นหลักสำคัญของการศึกษา เป็นการหล่อหลอมความคิดจากแนวคิดจิตนิยม (Idealism) และสำนึกนิยม (Realism)

2. ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม (Perennialism) ปรัชญานี้มีความเชื่อว่าการศึกษาคควรจะได้สอนสิ่งที่ เป็นนิรันดร์และไม่เปลี่ยนแปลง มีคุณค่าไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป ได้แก่ ความมีระเบียบเรียบร้อย คุณค่าของ เหตุผล สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม

3. ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เป็นปรัชญาที่เน้นการหาความรู้อย่างมี อิสระภาพ มีเสรีภาพในการเรียน การค้นคว้า การทดลอง เพื่อพัฒนาประสบการณ์และความรู้อยู่เสมออย่างไม่ หยุดนิ่ง การจัดการศึกษาต้องปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ไม่ใช่การสอนเพื่อให้คนยึดมั่นในความจริงหรือถูกกำหนดไว้ตายตัว

4. ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เป็นปรัชญาที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมด้วยการ ปฏิรูปแนวคิดที่เป็นปัญหาในสังคมนั้นให้เกิดความชัดเจนขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ ศิลปวัฒนธรรมซึ่งทำให้ต้องแก้ปัญหาอยู่เสมอ เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปจึงต้องหาวิธีการในการสร้างค่านิยมและ แบบแผนของสังคมขึ้นมาใหม่

5. ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เป็นแนวคิดที่เน้นความพึงพอใจของผู้เรียนเป็น รายบุคคล ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ ปรัชญานี้มีความเชื่อว่ามนุษย์ไม่ใช่ตัวถูก หากแต่มีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึก มีความต้องการ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องการมีเสรีภาพ ความรู้สึกผิดชอบการเลือก ตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติด้วยตนเอง และความเป็นส่วนตัวของตัวเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวคิดพื้นฐานของแต่ละปรัชญาการศึกษาจะเป็นแนวทางให้ได้ มองเห็นความคิดแบบปรัชญาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านพฤติกรรมของตัวละครทุกตัวในเรื่อง มาตาลดา ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ของความเป็นรูปธรรมต่างๆ และสะท้อนให้เห็นว่าแท้จริงแล้วการคิดแบบปรัชญาส่งเสริมให้สติปัญญา กว้างขวางออกไปอีกมาก และที่สำคัญและมีคุณค่ามากที่สุด คือ โดยปกติคนเราคิดแต่ประโยชน์ส่วนตน ครอบครัวของตนเอง จะให้ความสนใจสิ่งอื่นก็ต่อเมื่อมีอุปสรรคหรือได้รับการบีบคั้นจากคนอื่น ๆ เท่านั้น แต่การคิดแบบปรัชญาจะช่วยให้รู้ว่าชีวิตและโลกนั้นแท้ที่จริงสงบสุข เพราะทุกสิ่งไม่มีดีมีชั่ว ไม่มีเลว ไม่มีผิด ไม่มีศัตรู มีคุณมีโทษ การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นสร้างคนทุกคนให้มีปรัชญาการมองโลกที่ถูกต้องเพราะปรัชญา เป็นพื้นฐานที่รองรับทิศทางที่สร้างความเจริญและสร้างความสงบสุขให้แก่ตนเองและแก่สังคม ดังจะเห็นได้จาก พฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกมาอย่างสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาแต่ละปรัชญา ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมเป็นปรัชญาที่นำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคม เน้นอธิบาย ความสัมพันธ์ของเหตุและผล ไม่คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดการศึกษามักจะก่อให้เกิดระบบ เผด็จการ จากพฤติกรรมตัวละครที่แสดงออกชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องของปรัชญานี้อย่างเด่นชัดที่สุดคือ พฤติกรรมของบุญฤทธิ์ พ่อของปรีม ที่เป็นผู้ปกครองแบบเผด็จการ เขาพยายามบังคับให้ชนิดา ภรรยา และ

บุตรชายของเขาทำตามความต้องการโดยไม่ได้นึกถึงว่าทั้งสองคนจะมีความสุขหรือไม่ หวังเพียงว่าต้องการให้ลูกเรียนให้เก่ง ต้องสอบได้ที่ 1 เขามีความต้องการที่จะให้คนภายนอกมองเห็นว่าลูกของเขามีความสมบูรณ์ที่สุด จัดได้ว่าเป็นการเลี้ยงลูกแบบเข้มงวด (Authoritarian Parenting Style) ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบที่พ่อแม่อยากให้ลูกเป็นในแบบที่ตนเองต้องการ มักจะมีการดุด่าว่ากล่าว ไปจนถึงการทำร้ายร่างกายเพื่อให้ลูกเป็นอย่างที่หวัง และมองข้ามความรู้สึกของลูกไปอย่างสิ้นเชิง ดังเช่นในฉากหนึ่งจากละคร เป็นฉากในวัยเด็กของปรีมที่ต้องนั่งอ่านหนังสือตลอดเวลาที่พ่อคอยมาเข้มงวด แม้แต่เวลาที่ปรีมจะมองออกไปนอกหน้าต่างก็ถูกพ่อต่อว่า “อย่ามัวแต่คิดเรื่องไร้สาระ” และยังพูดต่ออีกว่า “ตอนที่เป็นอย่างนี้แหละเมื่อคิดแต่เรื่องไร้สาระแบบนี้คนอื่นเขาก็อ่านหนังสือหน้าเราไปเยอะแล้ว”

ฉากที่พ่อของปรีมเป็นหนึ่งเรียกให้มาหาที่บ้าน แม้ปรีมหนึ่งไม่ค่อยอยากจะมาแต่ก็โดนแม่เคี่ยวเข็ญจะยอม เขาจึงจำใจไปอย่างไม่มีทางเลือก พ่อต้องการจับคู่ปรีมหนึ่งให้แต่งงานกับแพง อรุณรัศมิ์ ลูกสาวรัฐมนตรี ทั้งที่เป็นหนึ่งพยายามปฏิเสธ แต่บทสรุปก็แสดงให้เห็นว่า ผู้เป็นพ่อใช้ความเป็นเผด็จการจนปรีมหนึ่งจำใจตกปากรับคำที่จะไปพบที่บ้านตามคำสั่ง

อีกพฤติกรรมหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นปรัญญาสารัตถนิยม คือฉากในงานวันเกิดพ่อของปรีมหนึ่ง ซึ่งเป็นหนึ่งได้พามาตา มาในงานนี้ด้วยผู้เป็นพ่อรู้สึกเสียหน้าที่เป็นหนึ่งแนะนำให้แขกเหรื่อในงานซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงได้รู้จักว่า มาตาเป็นแฟนของปรีมหนึ่ง หลังเลิกงานเลี้ยง พ่อปรีมหนึ่งจึงเรียกปรีมหนึ่งพูดคุยเป็นการส่วนตัว โดยมีแม่อยู่ร่วมเหตุการณ์ด้วย ตัวละครผู้เป็นพ่อควบคุมอารมณ์ไม่ไหวได้ โดยการคว้าเอาวัตถุที่ใกล้ตัวขว้างโดนหน้าผากปรีมหนึ่ง และพูดด้วยอารมณ์ ว่า

“ไอ้เนรคุณ ถ้าแกไม่เชื่อที่ฉันบอก แกไปตายไหนก็ได้เลย ฉันตายก็ไม่ต้องมาเผาฝังกัน”

และปรีมหนึ่งก็ได้ตอบพ่อของเขา “ตั้งแต่เกิดมาผมไม่เคยขออะไรพ่อเลย ครั้งนี้ผมขอแค่ขอให้พ่อยอมรับผู้หญิงที่ผมรักแค่นี้ไม่ได้หรือครับ”

ซึ่งเป็นหนึ่งพยายามที่จะควบคุมอารมณ์ พูดในสิ่งที่ต้องการจากพ่อ แต่คำตอบที่ได้คือการปฏิเสธแล้วเดินเลี้ยวไป

ปรัชญาการศึกษาปรัญญาสารัตถนิยม (Perennialism)

นิรันตรนิยมเป็นปรัชญาเน้นการมีระเบียบเรียบร้อย มีเหตุผล มีคุณธรรมและจริยธรรมความมุ่งหมายของปรัชญานี้คือการสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมที่ดีแก่ผู้เรียน เน้นไปที่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น อีกทั้งให้มองเห็นว่าตัวเองมีพลังธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงสติปัญญาของมนุษย์ที่อยู่ภายในตัวเอง การศึกษาคือการส่งเสริมให้เกิดพลังทางธรรมชาติของตนเองได้อย่างเต็มที่ ครอบครัวของมาตา ซึ่งมีพ่อเป็น LGBTQ มาตาถูกเพื่อนๆ นักเรียนตอนเรียนประถมล้อเลียนหรือภาษาวัยรุ่น ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Bully ว่ามีพ่อเป็นตุ๊ด แต่พ่อเกรซ ก็พยายามสอนมาตาให้รู้จักอดทน และให้ข้อคิดกับมาตา 3 ข้อ คือ 1) ฝึกอดทน 2) หากทนไม่ไหว ห้ามทำอะไรที่จะทำให้เสียใจภายหลัง หรืออย่าทำอะไรที่รุนแรง ผิดกฎหมาย และ 3) ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ดังนั้นก่อนจะทำอะไรลงไปให้คิดเยอะๆ

ฉากในโรงเรียนที่มามาทำร้ายเพื่อนแล้วผู้ปกครองของเพื่อนจะเอาเรื่องโดยเชิญพ่อเกรซไปพบ พ่อของเพื่อนที่มีอารมณ์ฉุนเฉียว “คุณจะได้รับผิดชอบยังไง ทำไมทำกับลูกผมแบบนี้” พ่อเกรซ “เพราะว่าลูกคุณมัลลาลูกผมพูดจาไม่ดีกับมามาก่อนนะครับ” “ล้อเธอ ลูกผมพูดความจริง ทำไม แค่นี้ทำไม่ได้เหรอ แล้วต่อไปพอใครพูดอะไรไม่เข้าหูก็ต้องทำร้ายทุกคนนั่นเธอ สอนลูกแบบนี้ได้ยังไง” ครูปกครอง “ใจเย็นๆ ก่อนนะคะผู้ปกครองเท่าที่ฟังเนี่ยะ เด็กทั้งสองคนนี้ก็มีความผิดด้วยกันทั้งคู่ละ” “ผิดเธอ” “คุณครูกำลังจะบอกว่าลูกผมผิด เพราะว่าผมสอนลูกไม่ดีเหมือนบ้านนุ่น บ้านผมปกติดีครับ อย่าเอามาเปรียบเทียบกัน” พ่อเกรซก็นั่งหลับตาทำสมาธิ ซึ่งมามากก็ได้เห็นพฤติกรรมของพ่อเกรซ แล้วพ่อเกรซก็ลืมตาขึ้นมาแล้วถามมามาว่า “มามาไปตีต้นน้ำเขาก่อนใช่ไหมลูก” “ใช่ค่ะ” “แล้วตอนนี้มามาารู้สึกอย่างไรละลูก” “มามาเสียใจคะพ่อเกรซ” ผู้ปกครอง “พ่อเกรซฮี พ่อเกรซ โคตรดีเลยหะ” “มามาไปตีต้นน้ำเพราะว่าต้นน้ำมัลลาลูกมามาเหมือนที่พ่อต้นน้ำเขากำลังล้อพ่ออยู่นี้ใช่ไหมลูก” ผู้ปกครอง “ผมล้ออะไร ผมพูดความจริง” “มามาอยากจะทำโทษไหมลูก” “อยากค่ะ” ต้นน้ำ “ผมก็อยาก” ผู้ปกครอง “ไอ้ต้นน้ำรีบไปเลยนะ ขอโทษทำไมเราไม่ได้ผิด” “ผมกับลูกจะทำโทษเอง” “มามาทำอะไรอยากจะทำกับต้นน้ำไหมลูก” “เราขอโทษที่ตีต้นน้ำนะ” พ่อเกรซ “ต้นน้ำลูก อากับมามาตาคาไม่ได้ไร้อต้นน้ำเลยนะลูก อว้ต้นน้ำแข็งแรงมากเลย ถ้าจันทอจากนี้ อ่าฝากให้ต้นน้ำคอยดูแลมามาด้วยลูก” “ครับ” แล้วต้นน้ำก็ร้องไห้ ผู้ปกครองจึงถามว่าทำไมเขาถึงร้องไห้ พ่อเกรซจึงอธิบายให้ฟัง “ผมขอโทษลูกคุณไง” “ขอโทษเธอขอโทษแล้วทำไมลูกผมร้องไห้” “เพราะว่าเด็กเขาฉลาดกว่าเราไง เขารู้ว่าเขาอยากจะทำโทษ แต่เขาทำไม่ได้ เพราะว่าพ่อเขาห้าม ไม่มีเด็กคนไหนที่เกิดมาแล้วเขาอยากจะทำผิดคนอื่นหรอก เด็กทุกคนอยากจะทำผิดแล้วใจดีกับคนอื่นทั้งนั้นแหละ แต่สิ่งที่เด็กแต่ละคนที่เขาต้องเจอต่างหากแหละที่มันทำให้เขาต้องตัดสินใจเองแบบนี้ อย่าเอาความเจ็บปวดของตัวเองมาลงกับเด็ก ลูกไม่ใช่ขี้ขลาด”

ฉากที่ตัวละครแสดงให้เห็นถึงปรัชญานิรันดร์นิยม อย่างเห็นได้ชัดคือ ฉากริมหาดทรายที่เป็นหนึ่งคู่กับมามา และมามาบอกเป็นหนึ่งให้เข้าใจ ความว่า

เป็นหนึ่งใน “คุณเคยถามผมไหมว่า ทำไมผมถึงเป็นหมอผ่าตัดหัวใจ ผมแค่ต้องการพิสูจน์ว่า หัวใจไม่เกี่ยวอะไรกับความรักเลย มันเป็นแค่อวัยวะส่วนหนึ่ง ตอนที่ผมผ่าตัด ผมถือหัวใจคนไข้ไว้ในมือ แค่ว่าหัวใจมันเต้นอยู่ในมือ แต่มันพิสูจน์อะไรไม่ได้เลยว่าหัวใจดวงนั้น ใจดี หรือใจร้าย ตั้งแต่เด็กผมไม่รู้สึกอะไรที่หัวใจ ไม่ว่าผมจะผิดหวัง หรือว่าผมจะเสียใจมันยังทำให้หัวใจมันซาไปหมด แต่ผมได้แค่บอกตัวเองว่า ไม่เป็นไร ผมไม่ได้เล่นสนุกกับเพื่อนก็ไม่เป็นไร ต้องเรียนตั้งแต่แปดโมงถึงสามทุ่มก็ไม่เป็นไร ต้องอ่านหนังสือจนอ้วก ก็ไม่เป็นไร ไม่ได้เลี้ยวหมาอย่างที่ยากเลี้ยวก็ไม่เป็นไร ผมแค่ต้องสอบให้ได้ที่หนึ่ง เป็นที่หนึ่งเหมือนชื่อผม เหมือนที่คุณพ่อคุณแม่คาดหวังไว้ แต่ที่ผมผ่านมาได้เพราะผมทำให้หัวใจตัวเองมันซาไปหมด มามา “เป็นหนึ่งใน”

เป็นหนึ่งใน “คุณเคยถามผมไหมว่าทำไมผมถึงชอบทำเค้ก เพราะผมไม่เคยได้เค้กวันเกิดเลย ตอนที่ผมเห็นเด็กคนอื่นเป่าเค้กวันเกิดกับครอบครัวผมนี่ก็อยากเป็นเขา จะเอาโล่ เอาประกาศนียบัตรอะไรไปแลกก็เอาไปเลย ผมก็ได้แค่บอกตัวเองว่า ไม่เป็นไร ผมต้องเป็นหมอให้ได้ทั้งๆ ที่ในใจผมอยากเปิดร้านเค้ก หัวใจผมสั่งแบบนี้ แต่ผมทำตามใจตนเอง คุณพ่อคุณแม่ก็ต้องผิดหวัง ผมก็เลยเริ่มไม่ฟังหัวใจของตัวเอง คุณคิดว่าผมอ่อนแอไหม ที่ไม่ยอมสู้เพื่อความต้องการของตัวเอง” มามา “ไม่ค่ะ และไม่มีวันที่จะคิดด้วย” เป็นหนึ่ง “จริงเธอ”

มาตา “จริง เป็นหนึ่งไม่ได้อ่อนแอเนะ เป็นหนึ่งแค่ใจดี คุณไม่อยากให้พ่อแม่คุณเสียใจ คุณก็เลยยอมที่จะเสียใจเอง ไม่ได้อ่อนแอเลย หัวใจเป็นหนึ่งไม่ได้ซ่า มันมีแต่ความใจดี ใจดีที่สุด”

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า มาตา ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยปรัชญานิรันดร์นิยม โดยการให้มองเห็นคุณค่าของการมีคุณธรรม จริยธรรม มองโลกในด้านบวก คิดดี ทำดี แก้ปัญหาเป็น โดยมีพ่อเกรซทำเป็นตัวอย่างให้เห็นทุกๆ ครั้งจะมีการอธิบาย ด้วยเหตุผลแห่งคุณธรรม ที่ส่งเสริมให้เด็ก ซึ่งเปรียบเสมือนผ้าขาวได้รับการดูแล และเด็กจะหลุดจากต้นแบบที่อยู่ใกล้ชิดตัวเขาและนำมาปฏิบัติตาม

ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

พัฒนาการนิยมเป็นปรัชญาที่เป็นแนวคิดหลักคือการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาเด็กทุกๆ ด้าน สถานศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคมมากขึ้น เด็กจะมีความพร้อมในการออกไปอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ปรับตัวได้ดี สถานการณ์ต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญมากพอๆ กับเนื้อหาสาระ คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียนควรได้รับความสนใจและได้รับการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสังคม

บทละครเรื่องมาตาลดา ครอบครัวยุคของมาตาลดาจะปรากฏปรัชญาพัฒนาการนิยม อย่างเด่นชัด ดังจะเห็นได้จาก การเลี้ยงดูลูกของพ่อเกรซและบรรดาน้าๆ นางโซ่ว และพฤติกรรมที่แสดงออกของมาตาลดาที่เป็นผลมาจากการเลี้ยงดูแบบปรัชญาพัฒนาการนิยม โดยการเน้นพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมให้เด็กมีความสัมพันธ์กับสังคมรอบตัวมากขึ้น เด็กมีความพร้อมที่จะออกสู่สังคมนอกบ้านอย่างมีความสุข รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี มาตาลดาแสดงออกให้เห็นถึงการเลี้ยงดูที่ไม่ได้เข้มงวดแต่ก็ไม่ถึงกับการปล่อยปละละเลย เปิดโอกาสให้ได้คิดเองแก้ปัญหาได้ ถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence: EQ) ซึ่งจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างมาก ส่วนความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligent Quotient: IQ) จัดได้ว่าเป็นเรื่องรองลงมา

ดังเช่นฉากที่เพื่อนๆ หมอปริม ได้ถามมาตาลดาถึงการแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคว่า มาตาลดาทำอะไร มาตาก็อธิบายให้เพื่อนๆ ของหมอปริมฟังว่า “เวลาที่มีเรื่องไม่สบายใจ เราก็ต้องหาสาเหตุของมัน ยอมรับมัน อยู่กับมัน แล้วก็ปล่อยมันไป” นอกจากนี้มาตายังได้รับทักษะในด้านความฉลาดในการแก้ปัญหา (Adversity Quotient: AQ) ซึ่งมาตามีปัญหากับตนเองการจัดระเบียบเรียงและหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ได้ พ่อเกรซก็เข้ามาในห้องนอนแล้วถามมาตาอย่างเป็นกันเอง พ่อเกรซ “ทำอะไรอยู่คะลูก มีอะไรอยากจะคุยกับพ่อไหม” มาตา “เยาะเย้ยไปหมดเลยคะ แต่ว่ามาตาเรียบเรียงไม่ถูก” พ่อเกรซ “ค่อยๆ เล่าสิลูก พ่อก็มีเวลาเยาะเย้ยเลยเหมือนกันนะ เรื่องเป็นหนึ่งใช่ไหมลูก” มาตา “มาตาคิดว่า มาตาคิดกับเป็นหนึ่งมากกว่าเพื่อนกันไปแล้ว มันไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นตอนไหน แต่ว่าอยู่ดีๆ มาตาก็ใจเต้นแรงตลอดเลย เวลาเจอหน้าพ่อเขายิ้มมา มาตาก็ดีใจ มาตาคิดว่า มาตาวัดจะต้องชอบเป็นหนึ่งเน้อๆ เลย” พ่อเกรซ “มาตาพูดคำว่าคิดวาก็ครั้งแล้วลูก เมื่อไหร่พ่อได้ยิน แต่ว่า มาตาคิดว่า มาตาคิดว่า ทำไมมาตาไม่ถามเขาตรงๆ ละลูก” เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความสนิทสนมกันระหว่างพ่อที่เป็น LGBTQ เลี้ยงแบบเป็นเพื่อนกัน ให้อิสระคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมาตาก็ไม่ได้แก้ปัญหาโดยการหนีปัญหา ดังเช่นฉากที่มาตาถูกกลั่นแกล้งในงานวันเกิดพ่อของเป็นหนึ่ง มาตาดกอยู่ในสถานการณ์

ลำบากแต่ก็พาตัวเอง น้ำวิ และผู้ที่อยู่ร่วมในสถานการณ์ที่แย่ๆ ได้อย่างละมุนละม่อม ทั้งนี้มาตาไม่ได้กล่าวโทษว่าเป็นความผิดของใคร หรือต้องการจะหาสาเหตุว่าใครเป็นคนสร้างสถานการณ์เพื่อมาถั่นแก้งให้มารู้สึกขายหน้า แต่มาตาลับพยายามทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนทำความเข้าใจกับคนที่มาทำตัวไม่ดีด้วย

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

การแก้ปัญหาสังคมด้วยการปฏิรูปแนวคิดที่เป็นปัญหาในสังคมเป็นแนวทางของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศิลปวัฒนธรรม สังคมจึงต้องได้รับการแก้ปัญหาย่างเร่งด่วนและหาแนวทางที่จะสร้างค่านิยมและแบบแผนของสังคมขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้การศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการปรับปรุงพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีและเหมาะสมกว่าขึ้นมาแทนที่ ดังเหตุการณ์ที่พ่อเกรซคุยกับมาตาลดาในห้องนอนแล้วพ่อเกรซเข้าไปถามว่าอ่านหนังสืออะไร มาดาตอบว่า อ่านหนังสือเจ้าชายน้อย ตอน หมาจิ้งจอก พ่อเกรซ “หนูอ่านอะไรอยู่ลูก” มาดา “เจ้าชายน้อยค่ะ” พ่อเกรซ “หุ่ย ไม่ได้ฟังตั้งนานแล้วอะ ถึงไหนแล้วลูก” มาดา “หมาจิ้งจอกค่ะ” พ่อเกรซ “พ่อชอบตอนนี้น้ำมากที่สุดเลยนะ” มาดาถอนหายใจ พ่อเกรซถาม “เป็นอะไรคะ” มาดา “สงสารหมาจิ้งจอกค่ะ ค่าของความสุขก็มีราคาที่ต้องจ่ายเหมือนกันนะค่ะ” พ่อเกรซ “ก็เหมือนกับควีนอลิซาเบธ ที่ท่านทรงกล่าวไว้ไงคะ ในงานศพของคู่ชีวิตท่าน “Grief is the price we pay for love” ความโศกเศร้าคือราคาที่เรต้องจ่ายให้กับความรัก” มาดา “แล้วเราจะรักไปทำไมหรอคะ” พ่อเกรซ “ก็เพราะว่าความรักที่ดีมันคุ้มค่ากับทุกอย่างไงคะ แต่เมื่อเรารู้ว่าวันนึงเราจะต้องเสียใจ ในตอนที่เรามีความรักอยู่เราถึงต้องใจทำให้ความรักนั้นดีที่สุด”

นอกจากนี้ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมยังปรากฏให้ผู้ชมเห็นจากในละคร จากฉากที่เพื่อนของมาดากล่าวมาว่า “ใครมาส่งเธอมาตา” มาดาตอบเพื่อนว่า พ่อเรามาส่ง เพื่อจึงล่อว่า พ่อที่เป็นตุ๊ดใช้ใหม่ เพื่อนๆ ทั้งห้องก็ล้อมาดากับคำพูดที่ว่า “ลูกตุ๊ด ลูกตุ๊ด” เมื่อเลิกโรงเรียนกลับถึงบ้าน จึงเล่าให้พ่อเกรซฟังว่า “ต้นน้ำบอกว่าพ่อเป็นตุ๊ด” “แล้วถ้าพ่อเป็นจริงๆ ละลูก” “เป็นตุ๊ดเป็นคนไม่ดีหรอคะ” “มาดาคิดว่าพ่อเป็นคนดีไหมคะ” “พ่อเป็นคนดีที่สุดในโลก” “แล้วถ้าต้นน้ำบอกว่าพ่อเป็นคนไม่ดี มาดาจะเชื่อหรอคะ” มาดาส่ายหน้า แล้วพ่อเกรซก็อธิบายให้มาตาได้เข้าใจ “ในโลกเราเนี่ยมีคนหลากหลายเพศเต็มไปหมด ไม่ใช่แค่ผู้ชาย ผู้หญิงนะลูก แต่ทุกคนเป็นคนธรรมดาเหมือนกันหมดเลย บางวันก็หงุดหงิด บางวันก็ใจดี แต่เพศไม่ได้เกี่ยวกับการที่ใครคนใดคนหนึ่งจะเป็นคนดีหรือไม่ดีเลยนะลูก” น้ำวิ “มาตาจ๋า มาดารู้จักน้ำวิไหมจ๊ะ” “รักสิคะ” “ถึงแม้ว่าน้ำวิเป็นตุ๊ด มาดาก็ยังใช้ใหม่” “รักค่ะ” พ่อเกรซ “เห็นไหมคะลูก คำว่า ตุ๊ด ไม่ใช่คำหยาบถ้าใจเราไม่ได้เหยียด” “แต่ต้นน้ำไม่ได้พูดเหมือนน้ำวิ” “แล้วมารู้สึกอย่างไรล่ะลูก” “มาดาไม่ชอบที่ต้นน้ำเอาพ่อไปล้อ” “สิ่งที่ต้นน้ำทำมันไม่ถูกนะลูก แต่ต้นน้ำ เขาอาจจะไม่มีใครมาคอยบอกไ้ลูกว่ามันเป็นสิ่งนั้นไม่ควรพูด” เป็นพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกให้เห็นว่าการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ในรายละเอียดค่อยๆ อธิบายให้เด็กรู้จักใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

แนวคิดของปรัชญาอัตถิภาวนิยมเป็นปรัชญาที่เน้นความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวของตัวเอง ปรัชญานี้มีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเป็นตัวของตัวเอง ความรู้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เราพาตนเองดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยการเป็นตัวตนของตัวเองตามหลักปรัชญานี้จะต้องประกอบด้วย จริยศาสตร์เป็นเสรีภาพของบุคคลและเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ สุนทรียศาสตร์เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนเองและบางครั้งอาจจะไม่ต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของคนอื่น ชีวิตต้องเรียนรู้เพื่อเตรียมไปเผชิญหน้ากับความเป็นจริง

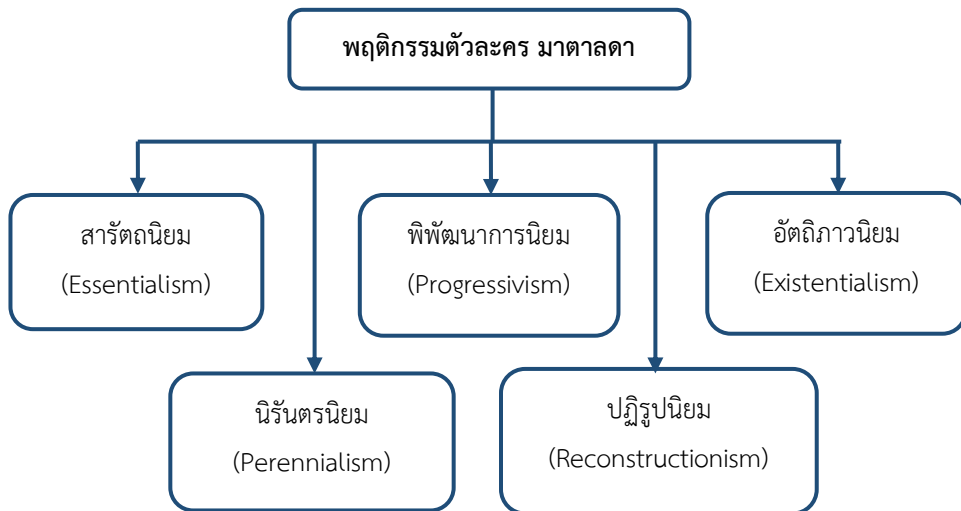
ดังปรากฏในเหตุการณ์ของละคร เช่น พฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกได้อย่างสอดคล้องกับปรัชญาอัตถิภาวนิยม ดังเช่นพฤติกรรมของแม่ของไตรฉัตร ที่ยึดตนเองเป็นที่ตั้งตนเองพยายามที่แสดงให้ทุกคนเห็นและทำให้ตนเองและคนรอบข้างมีความทัดเทียมคนอื่น เห็นได้จากไตรฉัตร ตั้งแต่เป็นเด็ก แม่ของเขามักจะพูดกับไตรฉัตรในทำนองเปรียบเทียบกับเป็นหนึ่งเสมอจนกระทั่งเขาโตเป็นผู้ใหญ่ ทำงานมีเงินเดือนซึ่งมากพอสมควร แต่ผู้เป็นแม่ก็รู้สึกอึดอัดเป็นหนึ่งที่เป็นหม่อมมาดัดหัวใจไม่ได้อยู่ดี ดังเช่นบทสนทนาตอนหนึ่งว่า

“ทำไมถึงไม่เป็นหม่อมเหมือนเป็นหนึ่งบ้าง ทำไมไม่ได้สักครึ่งหนึ่งของเป็นหนึ่ง แม่เจ็บใจนักที่มีลูกชายไม่ได้เรื่อง” แม่ก็จะพูดกรอกหูไตรฉัตรอยู่บ่อยๆ โดยเฉพาะเวลาเมา ก็จะพูดโดยใช้คำพูดที่รุนแรงเป็นพิเศษ ซึ่งไตรฉัตรก็พยายามทำความเข้าใจแม่ เพราะไตรฉัตรรู้ภูมิหลังของแม่ตนเองว่าไม่ค่อยจะได้รับความรักจากตายาย ตัวแม่ของเขาเองก็เคยได้รับการเปรียบเทียบกับมาก่อน ว่าไม่สวย ไม่น่ารัก ไม่ประสบความสำเร็จเท่าพี่สาว ไตรฉัตรก็สงสารแม่ เขาจึงพยายามเป็นลูกชายที่ดีของแม่ เพื่อว่าแม่เขาจะได้รู้สึกดีขึ้นมาได้บ้าง แต่ท้ายที่สุดแม่เขาก็ยังไม่พึงพอใจ ไตรฉัตรเลยน้อยใจแม่ตัวเองตลอดมา

ฉากที่พ่อทั้งแม่และไตรฉัตร โดยไตรฉัตรถามพ่อของเขาว่า จะทิ้งแม่และเขาไปจริงๆ ไช้ไหม พ่อของไตรฉัตรจึงตอบว่าเขาไม่รักแม่ของไตรฉัตรแล้ว ที่อยู่ด้วยไม่ได้เพราะทนความเอาแต่ใจ ความอิจฉาพี่สาว (แม่ของเป็นหนึ่ง) และความร้ายกาจของแม่ไตรฉัตรไม่ไหวจึงตัดสินใจทิ้งแม่ไป อีกตัวละครหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม คือ พ่อของอรุณรัศมี (แพง) พ่อของแพงต้องการให้แพงเติบโตเป็นผู้หญิงที่พิเศษแตกต่างจากผู้หญิงโดยทั่วไป แพง จะต้องสวย เก่ง มีเกียรติ จนใครต่อใครก็ชื่นชมไปทั่วกัน ซึ่งพ่อของแพงไม่เคยถามความรู้สึกของแพงเลยแม้แต่น้อยว่าเธออยากทำอะไรหรืออยากเป็นอะไรกันแน่ รวมถึงการที่พ่อของแพงมีภรรยาน้อยและลูกอีก 1 คน พฤติกรรมของการมีอัตถิภาวนิยมของพ่อส่งทอดมายังแพงผู้เป็นลูกจากการเลี้ยงดู ซึ่งแพงได้แสดงพฤติกรรมให้เห็นจากฉากที่มีการนัดทานข้าวครั้งแรก ระหว่างแพงกับปฐมีที่ร้านอาหาร เป็นครั้งแรกที่แพงหญิงสาวที่มีความมั่นใจสูง แพงมีความคิดว่าปฐมีจะเหมือนกับผู้ชายทั่วไป จึงมีความมั่นใจในตนเองสูงกว่าปฐมีจะสามารถอวดแพงได้โดยการไปล่าช้ากว่าเวลาที่นัดหมายไว้เกือบ 1 ชั่วโมง แต่เมื่อแพงมาถึงกลับไม่เป็นไปอย่างที่คิดไว้ หม่อมปฐมีได้กลับไปก่อนหน้าที่แพงจะมาถึงและได้สั่งอาหารไว้ให้พร้อมจ่ายค่าอาหารและปล่อยให้แพงนั่งทานข้าวคนเดียว

เมื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนพฤติกรรมตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในภาพรวมพบว่า ปรัชญาการศึกษาเน้นในการนำมาอบรมสั่งสอน รวมถึงเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังความเป็น

คนดี และอยู่ร่วมสังคมด้วยความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครอง และครูเข้าใจเด็กมากยิ่งขึ้นและสามารถนำมาเป็นพฤติกรรมของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ช่วยในการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงาม ซึ่งความสัมพันธ์ของพฤติกรรมตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาดังกล่าวมาสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 พฤติกรรมตัวละครที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา

สรุปได้ว่าพฤติกรรมของตัวละคร ที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ทั้งนี้แนวคิดพื้นฐานของแต่ละปรัชญาการศึกษาจะเป็นแนวทางให้ได้มองเห็นความคิดแบบปรัชญาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านพฤติกรรมของตัวละครทุกตัวในเรื่อง มาตาลดา ผู้ที่เป็นหรือทำหน้าที่เป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองในรูปแบบอื่นๆ ในสังคมยุคปัจจุบันจะต้องทำความเข้าใจในปรัชญาพื้นฐานการศึกษาเพื่อปรับใช้ให้เป็นพื้นฐานในการเลี้ยงดู ส่วนผู้ที่เป็นครูก็สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ในการอบรมดูแลเด็กและเยาวชนซึ่งมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม หากครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่งดังกล่าวได้เป็นอย่างดี โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาและจะทำให้เข้าใจในปรัชญาซึ่งเป็นเรื่งนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนจากพฤติกรรมที่สอดคล้องเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สรุป

มาตาลดา นวนิยายอีกหนึ่งเรื่องที่ได้นำมาทำเป็นละครและได้รับความนิยมด้วยเพราะภาพความน่ารักสดใสของตัวละครเอก ที่สะท้อนภาพของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างดี ถึงแม้ว่าครอบครัวจะไม่ได้สมบูรณ์แบบ มีพ่อ แม่ ลูก แต่ความไม่สมบูรณ์แบบของครอบครัวนั้นกลับทำให้ผู้ชมได้มองเห็นการอบรมบ่มเพาะการเลี้ยงดูจากพ่อที่มีอาชีพเป็นนางโชว์ มีความเข้าใจสภาพของครอบครัวตัวเองที่ไม่เหมือนคนอื่นและยอมรับมัน อยู่ร่วมกับมันโดยไม่มองว่าเป็นปมด้อยที่แตกต่างจากเพื่อนๆ การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ซึ่งอาจจะไม่ได้สำเร็จ การศึกษาทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ แต่ด้วยบทบาทและหน้าที่ของผู้เป็นพ่อ เป็นแม่ หรือเป็นทั้งพ่อและ

แม่ในบุคคลคนเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาทางการศึกษาที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตรูปแบบของการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน โดยที่ผู้เป็นพ่อและแม่อาจจะไม่รู้ตัว หากแต่เกิดขึ้นเองด้วยสัญชาตญาณที่ต้องการให้บุตรหลานเป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และอยู่ร่วมสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ปรากฏในเหตุการณ์ของละครจากพฤติกรรมของตัวแสดงที่ปรากฏให้ผู้ชมได้มองเห็นภาพของปรัชญาทางการศึกษาได้อย่างชัดเจนทั้ง 5 ปรัชญาหลัก ได้แก่ ปรัชญาสารัตถนิยม ปรัชญารัชนานิยม ปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาปฏิรูปนิยม และปรัชญาอัตถิภาวนิยม ซึ่งสามารถนำไปเลือกปฏิบัติตามความเหมาะสมกับแต่ละรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ส่วนผู้ที่เป็นครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากจะทำความเข้าใจในเรื่องปรัชญาการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาแล้ว ยังจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในการอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ว่าด้วยเครือญาติ หรือวัฒนธรรมในครอบครัว ว่าปัจจุบันนี้มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป บางครอบครัวอาจจะมีพ่อกับแม่ พ่อกับพ่อ แม่กับแม่ หรืออาจจะมี การเรียกในรูปแบบอื่นในแต่ละครอบครัว เพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดความสับสนและมีพื้นฐานในความรู้กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้เป็นเด็กที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่ดีต่อไป

References

- Apaiwong, T. (2015, July-December). Philosophy of Education. **Academic Journal Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus**, 4(2), 341-344. [In Thai]
- Meesuk, U. (2023). **Philosophy and philosophy of Education**. [Online]. Available: <https://www.kroobannok.com>. [2023, Augus 28]. [In Thai]
- Patphithak, K., et al. (2021, January-June). The Ecological Concept in the Literature of by The Bank of Brokenhearted River by Pibulsak Lakonpol. **The Academic Journal Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University**, 8(1), 90-108. [In Thai]
- Sudhinont, J., et al. (2018). Social Refrections of “Mekkala” in the novel “Mae Bia”. In **The 1st National conference on Humanities and Social sciences Faculty of Humanities and Social sciences Songkhla Rajabhat University 20-21 August 2018**. (pp.397-407). Songkhla: Chaloem Phrakiat 80th Anniversary Auditorium, Songkhla Rajabhat University. [In Thai]
- Yanavetee, W. (2020, July-December). Philosophy of education and the University’s Education Management Model in Thai Society. **Journal of MCU Philosophy Review**, 3(2), 1-17. [In Thai]

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z

ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

Factors Affecting Generation Z Conspicuous Consumption in Bangkok and Metropolitan Area

จารุพร ตั้งพัฒนกิจ*

Jaruporn Tangpattanakit

Received : March 29, 2023

Revised : July 18, 2023

Accepted : February 23, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมี เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z ที่มาจากการคำนวณ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z จำนวน 347 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการทดสอบตัวแปรคั่นกลาง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการหลงตัวเอง ปัจจัยการเห็นคุณค่าในตัวเอง ปัจจัยการเปรียบเทียบเชิงสังคม และปัจจัยการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ ของผู้บริโภคกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถทำให้ผู้บริโภคได้รับการยอมรับทางสังคม จากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการดังกล่าวได้นั้น สามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคให้ความสนใจ และมีความต้องการที่จะสนับสนุนตราสินค้าที่สามารถสร้างคุณค่า ตลอดจนสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อตราสินค้านั้นซ้ำๆ จนเกิดความภักดีต่อตราสินค้าในที่สุด

คำสำคัญ : การบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวด / การหลงตัวเอง / การเห็นคุณค่าในตัวเอง / การเปรียบเทียบเชิงสังคม / การระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง / เจนเนอเรชั่น Z

*อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ สาขาการตลาดดิจิทัลและการสร้างตรา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

Lecturer, Faculty of Management Sciences, Digital Marketing and Branding Branch, Kasetsart, University Siracha Campus(Corresponding Author) e-mail: tangpattanakitj@gmail.com

ABSTRACT

The primary goal of this research was to identify: What influences the conspicuous purchasing habits of millennials in the Greater Bangkok Area and Thailand? The online questionnaires used in the study were survey-based. Furthermore, for the purpose of determining the target demographic, Generation Z consumers were surveyed via convenience sampling. and selective selection from a 347-person sample. Following data collection from the questionnaire, inferential statistics were employed for analysis. Multiple linear regression, the Pearson correlation coefficient, and mediator variable testing all contributed to the outcome. The findings revealed that narcissism, self-esteem, social comparison, and self-identification all had an influence on conspicuous consumption, with approval seeking acting as a statistically significant mediator. Goods and services have the power to elevate customers' social status. As well as attracting customers to pay attention and support the product, including the ability to generate value, image, and self-identification, as well as influencing the choice to purchase that brand and maybe even brand loyalty.

Keywords : Conspicuous Consumption / Narcissism / Self Esteem / Social Comparison / Self Identification / Generation Z

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเมื่อเราได้ก้าวเข้ามาอยู่ในยุคของสังคมแห่งการบริโภค (Consumer Society) เนื่องจากวัฒนธรรม สังคม และผู้คนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป (Komkai, 2018) จึงส่งผลให้แบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากทุกวันนี้ผู้บริโภคมีได้บริโภคอรรถประโยชน์ของสินค้าเพียงอย่างเดียว เพราะอรรถประโยชน์การใช้สอยของสินค้าถูกทำให้ลดบทบาทลงอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้บริโภคกลับหันมาบริโภค “สัญลักษณ์” (Sign) กันเป็นจำนวนมาก โดย Baudrillard ได้วิเคราะห์ว่า “การบริโภคสัญลักษณ์” (Consumption of Sign) คือ สินค้าที่สามารถสื่อ “สัญลักษณ์” บางอย่างได้ และกลุ่มคนบางกลุ่มอาจจะซื้อสินค้านั้นโดยสินค้านั้นอาจไม่ได้เกิดประโยชน์จากการใช้สอยของมันจริงๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภท สื่อศิลปะ แฟชั่น และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการบริโภคในส่วนของภาพลักษณ์สินค้า หรือการมีค่าเชิงสัญลักษณ์ อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการบริโภคเชิงสัญลักษณ์มีหลายประการ ประการสำคัญที่สุดคือการทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่ไร้ขอบเขตจินตนาการ และยังคงถูกปรุงแต่งให้กลายเป็นความปรารถนาเพื่อสร้างความหมายทางสังคม (Desire for Social Meaning) เช่น การใช้สินค้าเพื่อสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รวมทั้งความต้องการที่จะมีเอกลักษณ์แตกต่างจากคนอื่น (Need for Difference) (Leewarat, 2015) อีกทั้งปัจจุบันยังมีสื่อสังคมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น Facebook, Instagram เป็นต้น เป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมผู้บริโภค ทำให้ช่วยเพิ่มพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิด ทำให้ผู้บริโภคสามารถแสดงอัตลักษณ์ของตนเองได้เพิ่มเติมจากพื้นที่ทางกายภาพ และเมื่อนุษย์มีพื้นที่ในการแสดงออกที่ไร้ข้อจำกัดมากขึ้น สามารถแบ่งปันเรื่องราวต่างๆ

ได้ง่ายขึ้น จึงทำให้หลายคนเลือกที่จะนำเสนอการบริโภคของตนลงบนสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น (Koikitcharoen & Chaiyakot, 2017) เห็นได้จากกลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับและมีอิทธิพล ทั้งยังให้ความสำคัญกับการได้รับการยอมรับจากสังคมมากที่สุด จนทำให้เกิดพฤติกรรมที่กำลังถูกพูดถึงเป็นอย่างมากในปัจจุบัน นั่นคือการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวด โดยมีวิจัยพฤติกรรมบริโภคนิยมในวัยรุ่นไทย และปัจจัยที่เป็นสาเหตุ Samutachak & Kanchanachitra (2014) ที่ได้กล่าวถึงการบริโภค หรือการใช้จ่ายของกลุ่มวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นเกินความจำเป็น หรือแม้แต่ในรายการใช้จ่ายที่จำเป็นเหล่านี้ นั้นบางตราสินค้าอาจมีราคาที่สูงเกินกว่าฐานะของตน แต่ก็พยายามหามาครอบครองตามกระแสนิยม และสิ่งเร้าต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนรอบข้าง การสื่อสารทางการตลาด อีกทั้งผู้ปกครองบางรายยังส่งเสริม เนื่องจากอยากให้บุตรมีความทัดเทียมทางวัตถุกับเพื่อนในสังคม ถึงแม้พฤติกรรมนี้จะถูกพูดถึงในบทความในปี 2557 แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า พฤติกรรมนี้ยังคงอยู่ในสังคมไทยมายาวนาน และโดดเด่นมากขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ที่มีอิทธิพลมากในปัจจุบัน

โดยจากพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมถึงผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกัน พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการศึกษาผลกระทบของปริมาณการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการบริโภคเพื่ออวดอ้าง บทบาทของความอิจฉา ความหลงตัวเอง ความต้องการที่จะโฆษณาตนเอง และการรักษาหน้าตาทางสังคม (Suchadaphong, 2016) และการศึกษาในงานของต่างประเทศ เช่น งานของ Taylor & Strutton (2016) เรื่อง Does Facebook usage lead to conspicuous การรักษาหน้าตาทางสังคม consumption? The role of envy, narcissism and self-promotion และยังมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่อง Seeking attention versus seeking approval: How conspicuous consumption differs between grandiose and vulnerable narcissists (Neave, Tzemou & Fastoso, 2020) ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้มีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นช่องว่างให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์หรือส่งเสริมพัฒนาต่อยอดให้แก่องค์กรธุรกิจได้เข้าใจพฤติกรรม การบริโภคโอ้อวดของกลุ่ม Generation Z มากยิ่งขึ้น และยังสามารถเอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่มีความสนใจ หรือต้องการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริโภคโอ้อวดกับกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการหลงตัวเอง ปัจจัยการเห็นคุณค่าในตัวเอง ปัจจัยการเปรียบเทียบเชิงสังคม และปัจจัยการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านการได้รับการยอมรับ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การหลงตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ

สมมติฐานที่ 2 การเห็นคุณค่าในตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ

สมมติฐานที่ 3 การเปรียบเทียบเชิงสังคม มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ

สมมติฐานที่ 4 การระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร Generation Z ช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เนื่องจากผู้บริโภคช่วงอายุ 18-24 ปี เป็นกลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก (Leung & Zhang, 2017) ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า ความนิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความเชื่อมโยงกับระดับความคลั่งไคล้ตัวเองของผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถสะท้อนระดับความคลั่งไคล้ตัวเองของผู้ใช้งานได้ (Gnambs & Hanfstingl, 2016) และความคลั่งไคล้ตัวเองนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมการบริโภคในแง่มูลค่าของการตลาดได้อีกด้วย (Naderi & Paswan, 2016) ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสุ่มที่ไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยเลือกใช้ทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) Nunnally (1967) แนะนำว่า ด้วยหลักการทั่วไปแล้ว อัตราส่วน 10 ต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ จัดว่าเป็น Lower bound สำหรับจำนวนที่เหมาะสมของ Sample size และทางผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนในการศึกษาครั้งนี้อีกร้อยละ 5 เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล (Hill, 1998) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 347 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูล และรายละเอียดในการตั้งคำถามมาจากการศึกษาทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวด ประกอบด้วย คำถามคัดกรองผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และคำถามพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวด ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การหลงตัวเอง (ปรับปรุงข้อความมาจาก Jones & Paulhus (2014) การเห็นคุณค่าในตัวเอง (ปรับปรุงข้อความมาจาก Sangsasi (2018) การเปรียบเทียบเชิงสังคม (ปรับปรุงข้อความมาจาก Jia (2012) การระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง (ปรับปรุงข้อความมาจาก Matchsee (2020) การได้รับการยอมรับ (ปรับปรุงข้อความมาจาก Hary (1976)) และการบริโภคเพื่อการโอ้อวด (ปรับปรุงข้อความมาจาก Thoumrungroje (2014) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สถิติ และพิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของข้อคำถามในแต่ละด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าแอลฟาแสดงคามเชื่อมั่น ของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)	ค่าแอลฟาแสดงคามเชื่อมั่น ของกลุ่มตัวอย่าง (n=347)
การหลงตัวเอง	.749	.739
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	.921	.752
การเปรียบเทียบเชิงสังคม	.935	.771
การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง	.904	.775
การได้รับการยอมรับ	.879	.700
การบริโภคเพื่อการโอ้อวด	.891	.834
รวม	.946	.913

เกณฑ์การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) มีค่าอยู่ระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรมีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.7 (Prasitrat, 2003)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) ผ่านการทำแบบสอบถามบน Google Forms โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภค Generation Z ช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เป็นผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมภายในเดือน มกราคม ปี พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลา 20 วัน โดยเก็บแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 347 ชุด โดยกระจายแบบสอบถามผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียให้กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างมาทั้งหมด และได้นำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ และเปรียบเทียบตัวแปรที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นซึ่งประกอบไปด้วยการประมาณค่า (Estimation) และการทดสอบสมมติฐาน (Testing of Hypotheses) เพื่อที่จะทดสอบความสัมพันธ์ ซึ่งสามารถใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และการทดสอบตัวแปรคันกลาง (Mediator variable) ผ่านโปรแกรม Process Macro

สรุปผลการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) โดยใช้ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร คือ การหลงตัวเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง การเปรียบเทียบเชิงสังคม การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง และวิเคราะห์ตัวแปรคั่นกลาง (Mediator Variable) คือ การได้รับการยอมรับ และตัวแปรตาม คือ การบริโภคเพื่อการโอ้อวด

ตารางที่ 2 การทดสอบหาความสัมพันธ์

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์						
ตัวแปร	การหลงตัวเอง	การเห็นคุณค่าในตัวเอง	การเปรียบเทียบเชิงสังคม	การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง	การได้รับการยอมรับ	การบริโภคเพื่อการโอ้อวด
การหลงตัวเอง	1					
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	.350**	1				
การเปรียบเทียบเชิงสังคม	.486**	.419**	1			
การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง	.539**	.345**	.668**	1		
การได้รับการยอมรับ	.173**	.435**	.491**	.507**	1	
การบริโภคเพื่อการโอ้อวด	.542**	.279**	.499**	.691**	.527**	1
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**						

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัยที่ประกอบด้วย การหลงตัวเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง การเปรียบเทียบเชิงสังคม การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง การได้รับการยอมรับ และการบริโภคเพื่อการโอ้อวด มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมากถึงระดับปานกลาง ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง .173 - .691

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพล และค่าพยากรณ์

ปัจจัยเหตุ ปัจจัยผล	การหลงตัวเอง	การเห็นคุณค่าในตัวเอง	การเปรียบเทียบเชิงสังคม	การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง
การได้รับการยอมรับ				
DE	.173	.363	.426	.397
IE	-	-	-	-
การบริโภคเพื่อการโอ้อวด				
DE	.485	.064	.345	.562
IE	.081	.229	.200	.119
TE	.566	.293	.544	.681

หมายเหตุ DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า เส้นทางอิทธิพลระหว่างทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์ทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า การเปรียบเทียบเชิงสังคม เป็นตัวแปร ที่มีอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = .426$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลรองลงมา ได้แก่ การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง ($\beta = .397$) การเห็นคุณค่าในตัวเอง ($\beta = .363$) และการหลงตัวเองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ($\beta = .173$) ตามลำดับ และการได้รับการยอมรับมีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวดที่ระดับอิทธิพล ($\beta = .485$)

ขณะที่การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง ส่งอิทธิพลทางตรงต่อ การบริโภคเพื่อการโอ้อวดมากที่สุด ($\beta = .562$) รองลงมา คือ การหลงตัวเอง ($\beta = .485$) การเปรียบเทียบเชิงสังคม ($\beta = .345$) และการเห็นคุณค่า ในตัวเอง ($\beta = .064$)

ตารางที่ 4 ทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลทดสอบสมมติฐาน	Mediation type of Observed
H1: การหลงตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ	ยอมรับสมมติฐาน	Partial Mediator
H2: การเห็นคุณค่าในตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ	ยอมรับสมมติฐาน	Full Mediator
H3: การเปรียบเทียบเชิงสังคม มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ	ยอมรับสมมติฐาน	Partial Mediator
H4: การระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด ส่งผ่านการได้รับการยอมรับ	ยอมรับสมมติฐาน	Partial Mediator

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน จึงสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านตัวแปรการได้รับการยอมรับแบบ Full Mediator ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในขณะที่เดียวกัน การหลงตัวเอง การเปรียบเทียบเชิงสังคม การระบุเอกลักษณ์การเป็นตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านตัวแปรการได้รับการยอมรับแบบ Partial Mediator ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยการหลงตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านตัวแปรการได้รับการยอมรับแบบบางส่วน (Partial Mediator) ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าตนเองควรได้รับความเคารพนับถือ เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่จะพบการหลงตัวเองในช่วงอายุ 20-29 ปี ซึ่งคนกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับตัวเอง มีความหลงตัวเองสูง และความพยายามที่มากขึ้น

ในการทำให้ตัวเองดูดี เป็นคนพิเศษ ประสบความสำเร็จและเป็นคนที่สำคัญมากขึ้น (Campbell & Foster, 2007) โดยผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองจะเลือกใช้เงินในการสร้างอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อื่น และสร้างภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูดีในสายตาของผู้อื่น ดังนั้นการโอ้อวดวัตถุสิ่งของที่ไ้ครอบครองจึงเป็นวิธีที่ได้ผลในการสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่นในสังคม ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ตัวแปรต้นกลางการยอมรับได้มีอิทธิพลระหว่างปัจจัยการหลงตัวเองต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวดของผู้ตอบแบบสอบถามเพียงบางส่วน

2. ปัจจัยการเห็นคุณค่าในตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านการได้รับการยอมรับแบบสมบูรณ์ (Full Mediator) ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มคนเหล่านี้รู้จัก เข้าใจลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของตนเองเป็นอย่างดี ทั้งข้อดี และข้อเสียของตนเอง เนื่องจาก การที่บุคคลมีความรู้สึกที่เชื่อมั่นหรือยอมรับในตนเองทั้งด้านบวก และด้านลบ (Osborne, 1996) รวมไปถึงการรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถ จะช่วยทำให้เกิดความรู้สึกถึงการมีคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นตลอดจนต้องการให้ตนเองเห็นคุณค่าจากการยอมรับของคนอื่นในสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้คนมักจะยอมใช้จ่ายเป็นจำนวนมากกับสินค้าเพื่อการโอ้อวด เพื่อเหตุผลในการได้รับการยอมรับทางสังคม และสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง การเห็นคุณค่าในตัวเองทำให้เกิดพฤติกรรมดังที่กล่าวมาเบื้องต้น การโอ้อวดแสดงถึงสไตล์ และความเป็นปัจเจกบุคคลด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ตัวเองรู้สึกมีตัวตนที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับภายในสังคมมากขึ้น แม้การโอ้อวดจะเป็นพฤติกรรมที่บางคนในสังคมอาจจะไม่ชอบ หรือไม่ได้รับการยอมรับ แต่การที่ได้เป็นตัวของตัวเอง ทำให้เกิดความสุขใจและสุขใจต่อตนเอง (Shukla, 2008) เช่นเดียวกันกับผลวิจัยฉบับนี้ที่บุคคลมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดเพื่อที่จะต้องการสร้างคุณค่า และความแตกต่างจาก ผู้คนอื่นๆ ในสังคม จึงสรุปได้ว่าการที่บุคคลจะเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นผลมาจากการได้รับการยอมรับจากสังคมที่มีอิทธิพลแบบสมบูรณ์ระหว่างปัจจัยการเห็นคุณค่าในตัวเองต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด

3. ปัจจัยการเปรียบเทียบเชิงสังคม มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านการได้รับการยอมรับแบบบางส่วน (Partial Mediator) ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเปรียบเทียบตัวเองกับคนอื่นที่มีไลฟ์สไตล์ที่ดีกว่า เนื่องจากการเปรียบเทียบจะทำให้บุคคลนั้นเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้มีความใกล้เคียงกับบุคคลรอบข้าง ผ่านทางการประเมินตนเอง (Wood, 1989) ส่งผลต่อพฤติกรรมให้บุคคลเลือกใช้สิ่งของในการโอ้อวดเพื่อยกระดับฐานะของตนเอง จึงทำให้เกิดการแข่งขันการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดเพื่อเปรียบเทียบขั้นทางสังคมว่าผู้ใดมีสถานะดีกว่ากัน เพื่อบ่งบอกสถานภาพทางสังคมของตนว่า เป็นคนชั้นสูง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการที่บุคคลเกิดการเปรียบเทียบเชิงสังคมเพื่อที่จะให้ตนเองนั้นเท่าเทียมหรือเหนือกว่าบุคคลอื่นๆ โดยบุคคลจะเลือกใช้สิ่งของในการโอ้อวดเพื่อยกระดับฐานะของตนเอง เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ตัวแปรต้นกลางการได้รับการยอมรับได้มีอิทธิพลแบบบางส่วนระหว่างปัจจัยการเปรียบเทียบเชิงสังคมต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด

4. ปัจจัยการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง มีอิทธิพลต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด โดยส่งผ่านการได้รับการยอมรับแบบบางส่วน (Partial Mediator) ของกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดว่าเมื่อท่านซื้อสินค้าโอ้อวดจะช่วยสร้างความมั่นใจมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากบุคคลบางรายต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นในสังคม ดังนั้นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงตัวตนต่อสังคม จะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้ผู้อื่นนับถือตนเอง (Wongsawan, 2001) จึงส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวด ถึงแม้การบริโภคสินค้าเหล่านั้นไม่ได้ต้องการบริโภคเพื่ออรรถประโยชน์สูงสุด เพราะผู้บริโภคต้องการที่จะมีรูปแบบการบริโภคที่แตกต่างจากผู้อื่น พยายามที่จะบริโภคสินค้าใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความแตกต่าง ดังนั้น การที่บุคคลมีความต้องการที่จะสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ตนเอง บุคคลจะเลือกบริโภคสินค้าเพื่อการโอ้อวดเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองมากยิ่งขึ้น (Chumongkol, 2015) โดยมีตัวแปรคั่นกลางการยอมรับที่มีอิทธิพลแบบบางส่วนระหว่างปัจจัยการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเองต่อการบริโภคเพื่อการโอ้อวด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

พฤติกรรมการบริโภคสินค้าโอ้อวด ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสินค้าโอ้อวด คือ การหลงตัวเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง การเปรียบเทียบเชิงสังคม และการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง โดยมีปัจจัยการได้รับการยอมรับเป็นตัวกลาง ดังนั้นการที่ผู้บริโภคมีพฤติกรรมตามผลวิจัยดังกล่าว ผู้ประกอบการควรนำไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองพฤติกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ จากพฤติกรรมของกลุ่ม Generation Z นั้น จะมีพฤติกรรมที่ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ และได้รับความสนใจจากบุคคลอื่นๆ ทั้งยังมีความหลงตัวเองสูง ชอบโอ้อวด และใส่ใจในเรื่องภาพลักษณ์ของตนเอง โดยช่วงอายุ 20-29 ปี ดังนั้น หากสินค้าที่ให้คนกลุ่มนี้ซื้อหาหรือบริโภคควรมีราคากลางๆ ค่อนข้างสูง เหตุเนื่องจาก ผู้บริโภคกลุ่มนี้ใส่ใจเรื่อง ภาพลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของตนเอง การที่ผลิตภัณฑ์หรือสินค้านั้นมีราคาสูง จะแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ซ้ำใคร และมีความโก้หรูเป็นพิเศษด้วย รวมถึงการหาซื้อที่ค่อนข้างยากจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้ พยายามหาซื้อมาเป็นเจ้าของได้โดยง่าย และตอบสนองพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าให้ออกมามีคุณภาพพิเศษ ไม่ซ้ำกันหรือมีจำนวนจำกัด (Limited edition) กัน เป็นต้น ผู้บริโภคกลุ่มนี้ ก็จะสนใจและอยากได้มาครอบครองเพราะเป็นสินค้าพิเศษ นอกจากนี้ควรทำการตลาดผ่านสื่อหรือผ่านสมาชิกโดยเฉพาะด้วย จะยิ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์หรือสินค้าและบริการได้ง่ายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการจะได้ประโยชน์จากการทำการตลาด สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น หรือเข้าถึงได้เฉพาะกลุ่ม ดังนั้นเมื่อสินค้ามีจำนวนน้อย แต่ราคาค่อนข้างสูง ก็จะทำให้การลงทุนในสื่อการตลาดลดน้อยลงไปด้วย แต่อย่างคงได้ผลตอบแทนหรือกำไรที่เท่าเดิม และขายผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็ว จะส่งผลสะท้อนทำให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับทางสังคมจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการดังกล่าว เพื่อที่จะดึงดูดให้ผู้บริโภคมีความสนใจ และต้องการที่จะสนับสนุนตราสินค้าที่สามารถสร้างคุณค่า สร้างภาพลักษณ์ และสร้างความเป็นตัวตนจากความแตกต่างได้ ตลอดจนสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อตราสินค้านั้นซ้ำๆ จนเกิดความภักดีต่อตราสินค้าในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า พฤติกรรมการบริโภคสินค้าโอ้อวด มีอิทธิพลต่อการบริโภคสินค้าโอ้อวด คือ การหลงตัวเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง การเปรียบเทียบเชิงสังคม และการระบุเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง

ที่สำคัญ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่ม Generation อื่นได้ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในกลุ่มอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบได้

References

- Campbell, W. K., & Foster, J. D. (2007). The narcissistic self: Background, an extended agency model, and ongoing controversies. In C. Sedikides & S. J. Spencer (Eds.), **The self** (pp.115-138). New York: Psychology Press.
- Chumongkol, P. (2015, January-April). Consumption of the Sign and Communicating Identities in Instagram. **Journal of Communication Arts Chulalongkorn University**, **34**(1), 75-86. [in Thai]
- Gnamb, T., & Hanfstingl, B. (2016, September). The decline of academic motivation during adolescence: An accelerated longitudinal cohort analysis on the effect of psychological need satisfaction. **Educational Psychology**, **36**(9), 1691-1705.
- Hary, J. M. (1976). **Aproval seking motivation: A determinant of conformity to group norms inconsistent with personal values**. [Online]. Available: <https://ir.library.oregonstate.edu/downloads/7d278z151?locale=en> [2023, October 30].
- Hill, J. H. (1998, September). Language, Race, and White Public Space. **American Anthropologist**, **100**(3), 680-689.
- Jia, S. (2012). Social comparison, social presence, and enjoyment in the acceptance of social shopping websites. **College of Business Administration**, **13**(3), 198-212.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2013). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. **Assessment**, **21**(1), 28-41.
- Koikitcharoen, D., & Chaikyakot, S. (2017, July-December). The behaviors of online social network use of junior high school students in Phuket Province. **Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities**, **7**(13), 1-14. [in Thai]
- Komkai, N. (2018). **Signified show of: In the consumerism context**. Master's thesis Faculty of Architecture, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. [in Thai]
- Leewarat, I. (2015, May-August). Advertising: Consumption Culture in Thailand. **ARU Research Journal Humanities and Social Sciences**, **2**(2), 63-74. [in Thai]
- Leung, L., & Zhang, R. (2017, June). Narcissism and social media use by children and adolescents. **Data Analytics and Survey Research Centre**, 47-64.
- Matchsee, A. (2020). **Image, fashion opinion leadership, and store attributes on clothing involvement**. Master's thesis Business Administration Program in Marketing, Mahidol University. [in Thai].

- Naderi, I., & Paswan, A. K. (2016). Narcissistic consumers in retail settings. **Journal of Consumer Marketing**, 33(5), 376-386.
- Neave, L., Tzemou, E., & Fastoso, F. (2020, March). Seeking attention versus seeking approval: How conspicuous consumption differs between grandiose and vulnerable narcissists. **Psychology & Marketing**, 37(3), 418-427.
- Nunnally, J. C. (1967). **Psychometric theory**. New York: McGraw-Hill.
- Osborne, J. W. (1996, May). Academics, self-esteem, and race: A look at the underlying assumptions of the disidentification hypothesis. **Personality and Social Psychology Bulletin**, 21(5), 449-455.
- Prasitratinsin, S. (2003). **Social science research methods**. (12 th ed.). Bangkok: 3 Lada. [In Thai]
- Samutachak, B., & Kanchanachitra, M. (2014). What drives consumerism in Thai youth. **Thammasat Journal**, 33(1), 46-69. [in Thai]
- Sangsasit, K. (2018). **Self-esteem of secondary school students at Ratchapracha School Nukroh 45, Kanchanaburi Province**. Individual study's Project Faculty of Education, Silpakorn University. [in Thai]
- Shukla, P. (2008, February). Conspicuous consumption among middle age consumers: Psychological and brand antecedents. **Journal of Product & Brand Management**, 17(1), 25-36.
- Suchadaphong, K. (2016). **The influence of social media usage on conspicuous consumption: the role of envy, narcissism, desire for self-promotion and face-saving**. Master's thesis Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University. [in Thai]
- Taylor, D. G., & Strutton, H. D. (2016, August). Does Facebook usage lead to conspicuous consumption? The role of envy, narcissism and self-promotion. **Journal of Research in Interactive Marketing**, 10(3), 231-248.
- Thoumrungroje, A. (2014). The influence of social media intensity and EWOM on conspicuous consumption. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 148, 7-15.
- Wongsawan, S. (2001). **Personality development**. (2 nd ed.). Bangkok: Ruamsarn. [in Thai]
- Wood, J. V. (1989). Theory and research concerning social comparisons of personal attributes. **Psychological Bulletin**, 106(2), 231-248.

การสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย
Internal Communication with in the Thailand Women's National

Football Team

ณัฐพงศ์ สัมปหังสิต*

Nattapong Sampahangsit

สุกัญญา ฤทธิงาม**

Sukanya Ritngam

Received : July 5, 2024

Revised : November 5, 2024

Accepted : December 17, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) รูปแบบการสื่อสาร 2) วิธีการสื่อสาร และ 3) เนื้อหาการสื่อสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย หัวหน้าผู้ฝึกสอน 1 คน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน 3 คน และนักกีฬา 11 คน จากทีมชาติชุดที่คว้าเหรียญทองในการแข่งขันซีเกมส์ปี 2562 รวม 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุป ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารกลุ่มที่มีการปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลาของการแข่งขัน ได้แก่ ช่วงก่อนการแข่งขันเน้นการสื่อสารเพื่อกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายของทีมในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างการแข่งขันเน้นการสื่อสารที่กระชับ ชัดเจนให้ทันต่อสถานการณ์การแข่งขันที่มีเวลาจำกัดและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และหลังการแข่งขันเน้นการสื่อสารเพื่อประเมินผลและวิเคราะห์การเล่นเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีม (2) วิธีการสื่อสารใช้ทั้งวัจนภาษาผ่านการพูด และอวัจนภาษาผ่านทางท่าทางในการแสดงออกที่เข้าใจร่วมกัน โดยวิธีการสื่อสารมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ บริบทและข้อจำกัดในแต่ละช่วงเวลา (3) เนื้อหาการสื่อสาร ช่วงก่อนการแข่งขัน เน้นการถ่ายทอดปรัชญาการทำทีมและเทคนิคการเล่น ระหว่างการแข่งขัน เน้นการให้คำแนะนำเฉพาะและการสร้างแรงจูงใจกับผู้เล่น และหลังการแข่งขัน เน้นการประเมินผลและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักกีฬาในทีม

คำสำคัญ : การสื่อสารภายในทีม / ฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย / รูปแบบการสื่อสาร / วิธีการสื่อสาร / เนื้อหาการสื่อสาร

*อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

Lecturer in Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University, Bangkok Campus

(Corresponding Author) e-mail: nattapong_tnsu@hotmail.com

**อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ

Lecturer in Faculty of Education, Thailand National Sports University, Bangkok Campus

ABSTRACT

This qualitative research aimed to study internal communication within the Thailand National Women's Football Team. The objectives were to analyze: 1) communication patterns, 2) communication methods, and 3) communication content. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions with purposively selected key informants, comprising one head coach, three assistant coaches, and eleven athletes from the gold medal-winning team at the 2019 SEA Games, totaling 15 participants. Data were analyzed using content analysis. The findings revealed that (1) Communication patterns consisted of intrapersonal communication, interpersonal communication, and group communication, which varied according to competition phases. Pre-competition communication focused on establishing team strategies and goals to create mutual understanding. During competition, emphasis was placed on concise and clear communication to address time-limited and constantly changing competitive situations. Post-competition communication centered on performance evaluation and game analysis for team development. (2) Communication methods employed both verbal communication through speech and non-verbal communication through mutually understood gestures. These methods were adapted according to situations, contexts, and limitations during different phases. (3) Communication content during pre-competition phase emphasized conveying team philosophy and playing techniques. During competition, it focused on specific instructions and player motivation. Post-competition communication concentrated on evaluation and collective learning among team members.

Keywords : Internal Team Communication / Thailand Women's National Football Team / Communication Patterns / Communication Methods / Communication Content

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการแข่งขันกีฬาประเภททีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกีฬาฟุตบอล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานระหว่างสมาชิกในทีมอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาตามแนวคิด Pedersen, et al. (2024) พบว่าการสื่อสารภายในทีมที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความเป็นทีม และการสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การสื่อสารยังเป็นความท้าทายตลอดทั้งกระบวนการแข่งขัน ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการแข่งขัน โดยการสื่อสารภายในทีมเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ วัฒนธรรมการสื่อสารภายในทีมยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของทีม โดยรูปแบบการสื่อสารของผู้ฝึกสอนจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและการแสดงความคิดเห็นของ

สมาชิกในทีมซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมทีมและคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การศึกษานี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา ผู้ปกครอง หรือบุคลากรทางการศึกษา

นอกจากนี้ การใช้แนวทางการสื่อสารที่เน้นการรู้เท่าทัน (Literacy Approach) ในการเรียนรู้กีฬา ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิดด้านกีฬา การวิเคราะห์การแข่งขัน และการสื่อสารภายในทีมอีกด้วย (Tusriyanto, Sulaeman & Nurcholidah, 2023) การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การบูรณาการเทคโนโลยีและกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สามารถส่งเสริมนวัตกรรมและประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการสื่อสารในกีฬาประเภททีมยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากโครงสร้างองค์กรของทีมกีฬามีความซับซ้อนและประกอบด้วยบุคลากรที่มีหน้าที่เฉพาะทางแตกต่างกัน การศึกษาล่าสุดระบุว่าการสื่อสารภายในทีมเป็นปัจจัยหลักที่ได้รับความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกีฬาประเภทบุคคล กล่าวคือ ในขณะที่กีฬาประเภทบุคคลมีโครงสร้างการสื่อสารที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา แต่กีฬาประเภททีมจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมิติ

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ผลศึกษาและการฝึกสอนกีฬามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการแข่งขัน โดยการให้คำแนะนำที่ดีจากผู้ฝึกสอนหรือครูช่วยพัฒนาคุณภาพความเข้าใจ แรงจูงใจ และระดับของกิจกรรมทางกายของนักกีฬา นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่าทีมที่มีการวางแผนและดำเนินการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จสูงกว่าทีมที่มีการสื่อสารในระดับที่ต่ำกว่า

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการสื่อสารเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเป็นเลิศของทีมกีฬา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความร่วมมือ การประสานงาน และประสิทธิภาพโดยรวมของทีม

ในบริบทของกีฬาประเภททีมหญิง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ งานวิจัยของ Thomeson & Melida (2015) ที่ศึกษาเกี่ยวกับนักกีฬาซอฟท์บอลหญิง พบว่าการสื่อสารระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักกีฬามีอิทธิพลสำคัญต่อแรงจูงใจของนักกีฬา โดยเฉพาะการสื่อสารทางวาจาที่ชัดเจนและตรงไปตรงมาจะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจของนักกีฬาได้มากขึ้น นอกจากนี้การสื่อสารภายในทีมมีผลกระทบต่อความพึงพอใจของสมาชิกในทีม และความตั้งใจที่จะอยู่กับทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความต่อเนื่องและความสำเร็จของทีมในระยะยาว

แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการวางนโยบายการพัฒนางานองค์กรกีฬาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติฉบับที่ 7 ซึ่งมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ แต่ยังคงพบว่ามีช่องว่างสำคัญในด้านการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนางานกีฬา การศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารในองค์กรพบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบภายในทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนางานองค์กร นอกจากนี้ การวิเคราะห์

เชิงระบบยังชี้ให้เห็นว่าการขาดซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์กรโดยรวม และอาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในกีฬาสportจำเป็นต้องบูรณาการองค์ประกอบสำคัญสามด้าน ได้แก่ สมรรถภาพทางจิตใจ ความพร้อมทางร่างกาย และทักษะเฉพาะทางกีฬา โดยต้องอาศัยการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ฝึกสอนและนักกีฬาในบริบทนี้ การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานและเชื่อมโยงองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการ และเนื้อหาของการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงของไทย

ปรากฏการณ์ความสำเร็จของทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ พ.ศ. 2562 ที่สามารถคว้าเหรียญทองในการแข่งขันระดับนานาชาติ นับเป็นความสำเร็จที่มีนัยสำคัญยิ่ง เนื่องด้วยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552-2567) ทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยยังไม่เคยประสบความสำเร็จในการคว้าเหรียญทองจากการแข่งขันระดับนานาชาติมาก่อน ด้วยเหตุนี้ ความสำเร็จของทีมชุดดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการสื่อสารภายในองค์กรกีฬา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทีมกีฬา เนื่องจากการสื่อสารภายในทีมถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในกีฬาประเภททีม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย ในประเด็นหลัก คือ รูปแบบการสื่อสาร วิธีการสื่อสาร และเนื้อหาการสื่อสารของทีมฟุตบอลทีมชาติหญิงไทย โดยพิจารณาถึงความแตกต่างและพลวัตของการสื่อสารในแต่ละช่วงของการแข่งขัน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทีมกีฬาอื่นๆ ในมิติด้านการสื่อสารภายในทีมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ นอกจากการฝึกซ้อม เทคนิคการแข่งขัน การวางแผน การแข่งขัน การศึกษาครั้งนี้ยังมีความสำคัญในการถอดบทเรียนจากทีมที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนางานกีฬาไทย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในการสร้างทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย
3. เพื่อศึกษาเนื้อหาการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงที่เกี่ยวข้องในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติชุดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ คือ ชุดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ครั้งเดียวของประเทศไทยในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ตั้งแต่ปี 2556-2567 ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 2 กลุ่มรวม 15 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ฝึกสอน และหัวหน้านักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติ ชุดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 จำนวน 4 คน ประกอบด้วย หัวหน้าผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน ที่ปฏิบัติงานด้านการวางแผนในการจัดการทีมฟุตบอล ผู้ช่วยผู้ฝึกสอนเฉพาะตำแหน่งประตู และกัปตันทีม ใช้การการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติผู้เล่นตัวจริงในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 จำนวน 11 คน ใช้การสนทนากลุ่ม

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ฝึกสอน และหัวหน้านักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติ ชุดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 และใช้แบบสนทนากลุ่มกับนักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติที่เป็นผู้เล่นตัวจริงในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 โดยมีประเด็นคำถาม คือ (1) รูปแบบการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอล (2) วิธีการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอล และ (3) เนื้อหาการสื่อสารภายในทีมกีฬาฟุตบอล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ฝึกสอน และหัวหน้านักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติ ชุดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562 และการสนทนากลุ่มกับนักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติที่เป็นผู้เล่นตัวจริงในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ปี 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อสรุป และการตีความตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารในกีฬาประเภททีม เพื่อหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการตรวจสอบสามเศร้า (Triangulations) ด้านข้อมูล และด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 รูปแบบการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย

1. การสื่อสารภายในตนเอง

1.1 ก่อนการแข่งขัน พบว่า ผู้ฝึกสอนใช้การสื่อสารภายในตนเองเพื่อวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นการกำหนดปรัชญาการทำทีมและแนวทางการตั้งศักยภาพนักกีฬา การใช้วิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของทีม อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสื่อสารกับทีมในลำดับต่อไป นอกจากนี้ การสื่อสารภายในตนเองในช่วงนี้ยังช่วยให้ผู้ฝึกสอนมีเวลาในการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ เนื่องจากเป็นช่วงของการวางแผน

1.2 ระหว่างการแข่งขัน พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในตนเองของผู้ฝึกสอนเปลี่ยนแปลงไป จากช่วงก่อนการแข่งขัน ช่วงนี้มุ่งเน้นการตัดสินใจปรับเปลี่ยนวิธีการเล่นอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ระหว่างการแข่งขันที่สะท้อนถึงความจำเป็นในการประมวลผลข้อมูลและตัดสินใจอย่างฉับไวภายใต้

ความกดดันในระหว่างการแข่งขัน การสื่อสารภายในตนเองในช่วงนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาความมั่นใจและสมาธิของผู้ฝึกสอน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการแสดงออกและการสื่อสารกับทีม

1.3 หลังการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนใช้การสื่อสารภายในตนเองเพื่อประเมินผลการทำงาที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของทีม ช่วงนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาทีมในระยะยาว เนื่องจากเป็นกระบวนการทบทวนและไตร่ตรองการตัดสินใจที่ผ่านมาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการแข่งขันแต่ละรอบมีความแตกต่างกันไป เช่น ผลคะแนนจากการแข่งขันในแต่ละรอบ ทีมการแข่งขันที่ทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยต้องพบในรอบแรกเป็นทีมชาติใด รอบสองเป็นทีมชาติใด หากมีผลการแข่งขันที่เป็นฝ่ายชนะจะต้องพบกับทีมใด และทีมนั้นมีวิธีการเล่นอย่างไร นอกจากนี้ การสื่อสารภายในตนเองยังช่วยในการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของผู้ฝึกสอน ก่อนที่จะสื่อสารกับทีมต่อไป

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารภายในตนเองในแต่ละช่วงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของผู้ฝึกสอนต่อความท้าทายที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงของการแข่งขัน และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการความคิดและอารมณ์ของผู้ฝึกสอนเองส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารกับทีมและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล

รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย ตามช่วงเวลาของการแข่งขันพบว่า

2.1 ก่อนการแข่งขัน การสื่อสารระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ภายในทีม หัวหน้าผู้ฝึกสอนจะสื่อสารกับผู้ช่วยผู้ฝึกสอนเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถ ความพร้อมทางจิตใจ และสภาพร่างกายของนักกีฬา การสื่อสารในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้ฝึกสอนสามารถวางแผนการฝึกซ้อมและกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้ฝึกสอนยังสื่อสารกับนักกีฬาเป็นรายบุคคลเพื่อชี้แจงบทบาทและตำแหน่งการเล่น ซึ่งช่วยให้นักกีฬาเข้าใจหน้าที่ของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ระหว่างการแข่งขัน รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลจะเปลี่ยนไปเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เร่งด่วนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนจะสื่อสารกับนักกีฬาโดยตรงเพื่อปรับปรุงรูปแบบการเล่นที่ แนะนำจุดที่บกพร่อง หรือเปลี่ยนแปลงกลวิธีการเล่นตามสถานการณ์ระหว่างการแข่งขัน การสื่อสารในช่วงนี้สั้น กระชับ รวดเร็วและตรงประเด็น เนื่องจากมีเวลาจำกัด ในระหว่างเกมการแข่งขันกำลังดำเนินอยู่ เช่น การปรับตำแหน่งผู้เล่น การปรับวิธีการเล่นระหว่างการแข่งขัน ปรับแต่งวิธีการแข่งขัน เป็นต้น นอกจากนี้ กับต้นทีมยังมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมทีม โดยทำหน้าที่สั่งการและให้คำแนะนำแทนผู้ฝึกสอนในขณะที่การแข่งขันกำลังดำเนินอยู่ด้วย

2.3 หลังการแข่งขัน การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเน้นการวิเคราะห์และประเมินผล หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนจะแลกเปลี่ยนข้อมูลและอภิปรายผลเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของทีมคู่ต่อสู้ และวางแผนการฝึกซ้อมเพิ่มเติม การสื่อสารกับนักกีฬาในช่วงนี้จะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อแก้ไขหรือเพิ่มเติม

จากข้อผิดพลาดรายบุคคลตามตำแหน่งการเล่น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของนักกีฬาแต่ละคนให้ดีขึ้น

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลในแต่ละช่วงของการแข่งขันนี้แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและการปรับตัวของทีมฟุตบอล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน พัฒนาทักษะของนักกีฬา และนำไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขัน

3. การสื่อสารแบบกลุ่ม

รูปแบบการสื่อสารแบบกลุ่มในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย พบว่า มีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาของการแข่งขัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ก่อนการแข่งขัน การสื่อสารแบบกลุ่มมีบทบาทสำคัญอย่างมาก โดยหัวหน้าผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬาก็จะมีการประชุมร่วมกัน จุดมุ่งหมายหลัก คือ การชี้แจงการดำเนินงานภายในทีม กำหนดขอบเขตการทำงานร่วมกัน และวางเป้าหมายในการฝึกซ้อม ผู้ฝึกสอนจะใช้โอกาสนี้ในการอธิบายวิธีการเล่น และกลยุทธ์ต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการพูดคุยเกี่ยวกับการปรับสภาพจิตใจ และการกำหนดระเบียบวินัยของทีม การสื่อสารแบบนี้เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถาม ทำให้ทุกคนในทีมมีความเข้าใจตรงกันและมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน

3.2 ระหว่างการแข่งขัน รูปแบบการสื่อสารกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนให้กระชับและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนจะใช้การสื่อสารกลุ่มในช่วงก่อนเริ่มการแข่งขัน และในช่วงพักครึ่ง เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแข่งขันเพิ่มเติมจากแผนที่กำหนดไว้ และหาเป็นข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นในระหว่างการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนจะแจ้งให้นักกีฬาทราบเพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น นอกเหนือจากที่วางแผนไว้ ในช่วงนี้ ทีมมีการพูดคุยเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เพิ่มความมั่นใจให้กับทีม และลดความกดดันก่อนลงแข่งขัน

3.3 หลังการแข่งขัน หัวหน้าผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬาจะใช้การสื่อสารกลุ่มผ่านการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลการแข่งขัน จุดประสงค์หลักคือการวิเคราะห์การเล่น ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของทีม ผู้ฝึกสอนจะใช้โอกาสนี้ในการกล่าวชื่นชม อธิบายข้อดีและข้อเสีย พร้อมทั้งแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาคือพบระหว่างการแข่งขัน และเตือนถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการแข่งขันครั้งต่อไป พร้อมเน้นย้ำอยู่เสมอให้นักกีฬาไม่ประมาทแม้ว่าผลการแข่งขันของทีมจะชนะ การสื่อสารช่วงนี้มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เล่นในทีมที่นำไปสู่การพัฒนาทีมอย่างต่อเนื่อง

จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการสื่อสารแบบกลุ่มมีบทบาทสำคัญในทุกช่วงของการแข่งขัน โดยมี การปรับเปลี่ยนจุดเน้นและวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน พัฒนาประสิทธิภาพของทีม และรักษาความสามัคคีภายในทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิธีการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย

วิธีการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย พบว่ามีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา แบ่งตามช่วงเวลาการแข่งขัน ดังนี้

1. ก่อนการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาในการสื่อสารกับทีมเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น วัจนภาษา คือการพูดคุยผ่านการประชุมทีมเพื่อให้ข้อมูลและคำแนะนำเฉพาะตำแหน่งของผู้เล่นแต่ละคน เช่น การอธิบายวิธีการเล่นและบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน และการพูดคุยรายบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์และเข้าใจความต้องการของนักกีฬา ด้านอวัจนภาษาใช้เพื่อประกอบการอธิบาย เช่น การใช้วิดีโอเพื่อวิเคราะห์การเล่นของทีมและคู่แข่ง การใช้กระดานเพื่ออธิบายกลยุทธ์การแข่งขัน บทบาทของผู้ช่วยผู้ฝึกสอนจะสนับสนุนให้รายละเอียดเพิ่มเติมและดูแลการฝึกซ้อมบางส่วน

2. ระหว่างการแข่งขัน การสื่อสารได้ถูกปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์เร่งด่วนและข้อจำกัดด้านเวลา ระหว่างการแข่งขัน โดยระหว่างการแข่งขันกับต้นทีมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเป็นตัวกลางสื่อสารระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักกีฬาในสนาม ผู้ฝึกสอนใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาผสมผสาน โดยใช้วัจนภาษาสื่อสารผ่านกับต้นทีมหรือผู้เล่นใกล้เคียงเพื่อส่งข้อมูลและคำสั่งอย่างรวดเร็ว รวมถึงให้คำแนะนำเฉพาะเพื่อปรับวิธีเล่นหรือแก้ไขข้อผิดพลาด และใช้อวัจนภาษาควบคู่ไปกับวัจนภาษา เช่น การสัมผัสตัวผู้เล่นเพื่อสร้างความมั่นใจ และใช้กระดานแม่เหล็กอธิบายการเปลี่ยนแปลงวิธีเล่นในช่วงพักครึ่ง กับต้นทีมมีบทบาทสำคัญเป็นตัวกลางสื่อสารระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักกีฬาในสนาม ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. หลังการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนใช้วัจนภาษาเป็นหลัก เน้นการขอบคุณทีมและการประเมินผลการทำงาน วัตถุประสงค์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ เสริมความสามัคคี และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อพัฒนาทีมต่อไปในอนาคต หลังการแข่งขันนี้มีการพูดคุยกับทีมเพื่อสรุปภาพรวม และอาจมีการพูดคุยรายบุคคลเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเฉพาะเจาะจง

จากการวิจัย พบว่า วิธีการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยจะมีการสื่อสารปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและสถานการณ์ที่มีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาสลับปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาทีมและนำไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เนื้อหาการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย

1. ช่วงก่อนการแข่งขัน

ผู้ฝึกสอนใช้การถ่ายทอดความคิดและความรู้เป็นหลัก เนื้อหาสารเน้นปรัชญาการทำทีมและเทคนิคการเล่น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในทีม ผู้ฝึกสอนจะถ่ายทอดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของทีมให้กับผู้ช่วยผู้ฝึกสอนและนักกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย เพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายและแนวทางการเล่นไปในทิศทางเดียวกัน

1.1 การถ่ายทอดความต้องการ ช่วงก่อนการแข่งขันเน้นการสื่อสารในเรื่องระเบียบวินัยและความคาดหวังจากทีม ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จของทีม ผู้ฝึกสอนจะสื่อสารความต้องการนี้ทั้งในระดับทีมและรายบุคคล เพื่อให้แน่ใจว่านักกีฬาทุกคนเข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตน

1.2 การเล่าเรื่อง ช่วงก่อนการแข่งขันเนื้อหาสารผ่านการเล่าเรื่องนำมาใช้ในการวิเคราะห์การเล่นของทีมและคู่แข่งผ่านการใช้วิดีโอ วิธีนี้ช่วยให้ทีมสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและ

เตรียมพร้อมสำหรับการเผชิญหน้ากับคู่แข่งในอนาคต ผู้ช่วยผู้ฝึกสอนมักมีบทบาทสำคัญในการช่วยวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ให้มีความชัดเจนและฉายภาพให้เห็นชัดมากขึ้น

2. ช่วงระหว่างการแข่งขัน

2.1 การถ่ายทอดความคิด ระหว่างการแข่งขันเน้นเนื้อหาสาระในเรื่องความรู้ผ่านการให้คำแนะนำเฉพาะสถานการณ์และการปรับวิธีการเล่น เนื้อหาสาระของผู้ฝึกสอนสั้น กระชับเพื่อความรวดเร็วและต้องชัดเจนเข้าใจความหมายเนื้อหาสาระในแบบเดียวกันเพื่อให้ทีมสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ทันที

2.2 การถ่ายทอดความต้องการ ระหว่างการแข่งขันเนื้อหาสาระในช่วงนี้เป็นการสื่อสารความต้องการเร่งด่วนในการปรับเปลี่ยนเกม เนื้อหาสาระของผู้ฝึกสอนต้องสื่อสารอย่างชัดเจนและรวดเร็วถึงความต้องการเพื่อให้ทีมสามารถตอบสนองได้ทันเวลาที่

2.3 การถ่ายทอดความรู้สึก ระหว่างการแข่งขันเนื้อหาสาระเน้นการให้กำลังใจและสร้างความมั่นใจให้กับผู้เล่น เนื้อหาสาระที่ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนจึงแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีม

3. ช่วงหลังการแข่งขัน

3.1 การถ่ายทอดความรู้สึก ระหว่างกันภายในทีมมีความสำคัญ โดยผู้ฝึกสอนจะแสดงความขอบคุณและชื่นชมทีม เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเสริมสร้างความสามัคคี ไม่ว่าผลการแข่งขันจะเป็นอย่างไร การแสดงความชื่นชมในความพยายามของทีมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกำลังใจให้กับนักกีฬา

3.2 การถ่ายทอดความคิด ช่วงหลังการแข่งขันการถ่ายทอดความคิดจะเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการทำงานของทีมและตัวผู้ฝึกสอนเอง ผู้ฝึกสอนจะวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนในการทำงานและแบ่งปันมุมมองนี้กับผู้ช่วยผู้ฝึกสอนและนักกีฬาเพื่อมุ่งหวังไปสู่การพัฒนาทีมในอนาคต

3.3 การเล่าเรื่องช่วงหลังการแข่งขันเนื้อหาสาระจะเป็นการทบทวนเหตุการณ์สำคัญในการแข่งขัน เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์และเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันครั้งต่อไป ผู้ฝึกสอนจะให้นักกีฬาเล่าเรื่องแบ่งปันประสบการณ์และมุมมองของตนเองจากการแข่งขันเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในทีม

จากการวิจัย พบว่า เนื้อหาการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและสถานการณ์ โดยจุดมุ่งหมายหลักของเนื้อหาในการสื่อสารเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพร่วมกันในทีมสร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขัน ซึ่งเนื้อหาการสื่อสารระหว่างผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬาที่ส่งเสริมความเข้าใจกันจะนำไปสู่ความสำเร็จของทีม

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่หนึ่ง รูปแบบการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย การศึกษาในรูปแบบการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยมีการปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลาของการแข่งขัน ดังนี้

1. ก่อนการแข่งขัน รูปแบบการสื่อสารทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยเน้นการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ และสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยผู้ฝึกสอนใช้รูปแบบการสื่อสารภายในตนเองเพื่อกำหนดปรัชญาและแนว

ทางการพัฒนาทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pedersen, et al. (2024) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการสื่อสารภายในตนเองในการกำหนดแนวคิดและประเมินสถานการณ์กระบวนการสื่อสารภายในตนเองนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ฝึกสอนต้องดำเนินการในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อสร้างความคิด กำหนดเป้าหมาย และวางแผนการสื่อสารก่อนถ่ายทอดสู่ทีมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการระดมความคิด สร้างไอเดียและหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกับทีม การสื่อสารภายในตนเองที่ชัดเจนจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในทีมอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาทีมที่เป็นระบบและประสบความสำเร็จในการแข่งขันในขณะเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ West & Turner (2020) ที่อธิบายว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการสำคัญในการถ่ายทอดความคิด และสร้างความหมายร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬา มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความต้องการผ่านการสื่อสารแบบเผชิญหน้าที่สามารถโต้ตอบได้ในทันที

ในขณะเดียวกัน การสื่อสารกลุ่มมีความสำคัญในระดับที่ทัดเทียมกัน โดยมุ่งเน้นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและเป้าหมายร่วมกันผ่านกระบวนการประชุม การผสมผสานรูปแบบการสื่อสารทั้งสองประเภทนี้ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของทีม ด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการประสานงานระหว่างสมาชิกผลสัมฤทธิ์ของทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยในการคว้าเหรียญทองจากการแข่งขันซีเกมส์ 2562 สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบูรณาการรูปแบบการสื่อสารทั้งสองประเภท ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ

2. ระหว่างการแข่งขัน ที่ต้องการใช้รูปแบบการสื่อสารกระชับและรวดเร็วขึ้น โดยผู้ฝึกสอน ใช้การสื่อสารภายในตนเองนี้หมายถึงกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจภายในจิตใจของผู้ฝึกสอนเอง ซึ่งต้องทำอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในสนาม เช่น การปรับแผนการเล่น การเปลี่ยนตัวผู้เล่น หรือการปรับยุทธวิธีเพื่อตอบโต้คู่แข่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Pedersen, et al. (2024) ที่เน้นความสำคัญของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในกีฬา โดยพบว่าการสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในช่วงการแข่งขันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการแข่งขัน ทีมที่สามารถสื่อสารและตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมักจะมีผลได้เปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีกว่า

ดังนั้น การพัฒนาทักษะการสื่อสารภายในตนเองและการตัดสินใจอย่างรวดเร็วของผู้ฝึกสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของทีมในช่วงระหว่างการแข่งขัน รูปแบบการสื่อสารภายในที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ระหว่างการแข่งขันที่มุ่งเน้นความชัดเจนและตรงประเด็น สอดคล้องกับแนวคิดของ West & Turner (2020) ที่อธิบายว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการถ่ายทอดความคิดเพื่อสร้างความหมายร่วมกัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องการความชัดเจนและรวดเร็ว ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมีการแลกเปลี่ยนบทบาทและปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่การสื่อสารกลุ่มเน้นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมและการเตรียมรับมือกับสถานการณ์ และชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งเสริม

ความร่วมมือ การประสานงาน และประสิทธิภาพโดยรวมของทีมด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Littlejohn, Foss & Oetzel (2021) ที่อธิบายว่าการสื่อสารกลุ่มที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทีม โดยเฉพาะในด้านการให้ข้อมูล การเตรียมความพร้อม และการประสานงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพโดยรวมของทีม

3. หลังการแข่งขัน กระบวนการสื่อสารในการประเมินและวิเคราะห์การเล่นประกอบด้วยหลายระดับ โดยเริ่มจากระดับการสื่อสารภายในตนเองที่ผู้ฝึกสอนใช้ในการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของทีม ซึ่งกระบวนการนี้นำไปสู่การประเมินและพัฒนาศักยภาพของทีมอย่างเป็นระบบ การสื่อสารระหว่างบุคคลในลำดับถัดมามุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการอภิปรายผล (Sangchuto, 2020) สอดคล้องกับแนวคิดของ Littlejohn, Foss & Oetzel (2021) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา สำหรับการสื่อสารระดับกลุ่ม (Group Communication) จะมุ่งเน้นการสรุปผลการเล่นและการให้คำแนะนำ ซึ่งกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มขนาดเล็กนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารในแต่ละช่วงตามสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงซึ่งแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวด้านการสื่อสารของทีมที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจ การทำงานร่วมกันของทีมสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomeson & Melida (2015) ว่า ที่พบว่า พฤติกรรมการสื่อสารของผู้ฝึกสอนมีอิทธิพลต่อความสามารถและแรงจูงใจของนักกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ช่วยให้ผู้ฝึกสอนสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักกีฬาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการทำงานของทีม โดยเฉพาะในด้านการแสดงศักยภาพของนักกีฬาและความสำเร็จในการแข่งขัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Littlejohn, Foss & Oetzel (2021) ที่อธิบายว่าการสื่อสารกลุ่มเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทีม โดยการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารในทุกูปแบบนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมและผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการแข่งขันระดับสูง

ประเด็นที่สอง วิธีการสื่อสารภายในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทย มีการใช้ทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษาอย่างผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในทีม สอดคล้องกับแนวคิดของ Devito (2017) ที่อธิบายว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลต้องอาศัยทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา ในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันการผสมผสานวัจนภาษาผ่านการใช้ภาษาพูดที่ชัดเจนร่วมกับอวัจนภาษาผ่านการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และการสัมผัสที่เหมาะสม ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างผู้ฝึกสอนและนักกีฬา ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นภายในทีม นอกจากนี้ การสื่อสารในลักษณะดังกล่าวยังช่วยลดช่องว่างและป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างสมาชิกในทีมอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของทีมโดยรวม

1. ก่อนการแข่งขัน ผู้ฝึกสอนมักใช้วัจนภาษาเป็นหลักในการสื่อสารกับทีมผ่านการจัดประชุมทีมและการพูดคุยรายบุคคล กลยุทธ์นี้สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความเข้าใจร่วมกันและการกำหนดเป้าหมายของทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Bayle, Commins & Murry (2015) ที่พบว่า ผู้นำในการกีฬาจำเป็นต้องมีความสามารถในการเตรียมแผนการฝึกซ้อม การบริหารจัดการ และการวางกลยุทธ์ในงานกีฬา นอกจากนี้ การใช้วัจนภาษาประกอบการอธิบาย เช่น การใช้วิดีโอและกระดาน แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อในการสื่อสาร

2. ในช่วงระหว่างการแข่งขัน ทีมที่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารให้กระชับและรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์เร่งด่วนและมีข้อจำกัดด้านเวลา โดยผสมผสานระหว่างการใช้วัจนภาษา และอวัจนภาษา เช่น การใช้คำสั่งสั้นๆ ร่วมกับสัญญาณมือที่กำหนดไว้ก่อนการแข่งขันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสื่อสารมีความชัดเจนและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomeson & Melida (2015) ที่พบว่าพฤติกรรมในการสื่อสารและความสามารถในการปรับตัวของหัวหน้าผู้ฝึกสอนต่อสถานการณ์ต่างๆ มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพและการสร้างแรงจูงใจของนักกีฬา ดังนั้นการปรับตัวด้านการสื่อสารนี้แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพของทีมต่อสถานการณ์ในการแข่งขัน

นอกจากนี้ บทบาทของกัปตันทีมในการเป็นตัวกลางสื่อสารสอดคล้องกับทฤษฎี LMX Leader-Member Exchange ของ Northouse (2022) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกในทีมต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์เร่งด่วน การมีตัวกลางในการสื่อสารอย่างกัปตันทีมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างผู้ฝึกสอนและนักกีฬา อีกทั้งทฤษฎีนี้ยังเน้นย้ำว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับความสามารถในการทำงานร่วมกันและการบรรลุเป้าหมายของทีม

3. หลังการแข่งขัน ทีมกลับมาใช้วัจนภาษาเป็นหลักอีกครั้ง โดยมุ่งเน้นที่การประเมินผลการแข่งขัน การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของทีม และการสร้างขวัญกำลังใจ ผู้ฝึกสอนใช้การสื่อสารด้วยวาจาในการแสดงความขอบคุณและชื่นชมทีม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและรักษาแรงจูงใจของนักกีฬา นอกจากนี้ ยังมีการจัดประชุมทีมเพื่อสรุปผลการแข่งขันและวางแผนการพัฒนาในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Graf (2016) ที่พบว่านักกีฬาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์แบบเปิดกว้างกับผู้ฝึกสอนของตนและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงหลังการแข่งขันที่ทั้งผู้ฝึกสอนและนักกีฬามีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์อย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของทีมในระยะยาว การปรับเปลี่ยนวิธีสื่อสารในแต่ละช่วงการแข่งขันสะท้อนถึงความสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทีมและความสำเร็จ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างวัจนภาษา และอวัจนภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wood (2017) ที่เสนอว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ การใช้วิธีสื่อสารที่หลากหลายและยืดหยุ่นจึงช่วยให้ผู้ฝึกสอนสามารถสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจกับนักกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สาม เนื้อหาการสื่อสารในทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงกลยุทธ์การสื่อสารที่ปรับใช้เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

1. ก่อนการแข่งขัน เนื้อหาสารของผู้ฝึกสอนมุ่งเน้นการสื่อสารปรัชญาการทำทีมและเทคนิคการเล่น ซึ่งการวางรากฐานด้านแนวคิดและเทคนิคในช่วงเริ่มต้นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของทีม โดยผู้ฝึกสอนต้องสื่อสารให้นักกีฬาเข้าใจทั้งเป้าหมายระยะสั้นในการแข่งขันแต่ละนัดและวิสัยทัศน์ระยะยาว ในการพัฒนาทีมกีฬา นอกจากนี้ การสื่อสารเรื่องระเบียบวินัยและความคาดหวังจากทีมยังสอดคล้องกับทฤษฎี LMX Leader-Member Exchange ของ Northouse (2022) เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในทีม โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่าผู้นำต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนกับสมาชิกทีมผ่านการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความคาดหวังซึ่งกันและกัน อันเป็นรากฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จของทีม

นอกจากนี้ ผู้ฝึกสอนยังได้ประยุกต์ใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้สื่อวิดีโอในการวิเคราะห์และอธิบายเทคนิคการเล่น ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Colazo (2022) ที่พบว่า ทีมที่ประสบความสำเร็จจะมีรูปแบบการสื่อสารที่ชัดเจนและสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมตามสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ต้องเผชิญกับปัญหาเร่งด่วน ทีมที่มีประสิทธิภาพสูงจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับรูปแบบการสื่อสารและการประสานงานที่เหนือกว่าทีมอื่น

2. ระหว่างการแข่งขัน เนื้อหาสาร มุ่งเน้นการให้คำแนะนำเฉพาะสถานการณ์และการปรับวิธีการเล่น อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ Optimal Team Functioning Model ของ Collins & Durand-Bush (2019) ว่า ทีมที่มีประสิทธิภาพสูงจะมีเนื้อหาการสื่อสารที่ชัดเจนจะสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ Pedersen, et al. (2024) ที่เน้นว่าเนื้อหาสารในระหว่างการแข่งขันต้องมีความกระชับ ชัดเจน และตรงประเด็น เพื่อให้ทีมสามารถรับข้อมูลและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันที โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องระดมความคิดและหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน การสื่อสารผ่านกัปตันทีมหรือผู้เล่นที่อยู่ใกล้ชิดสะท้อนให้เห็นถึงการใช้องค์กรสร้างทีมในการถ่ายทอดข้อมูล ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ Graf (2016) แสดงให้เห็นว่าการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างสมาชิกในทีมเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สำคัญอีกประการ คือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้สึก โดยเฉพาะการให้กำลังใจและสร้างความมั่นใจกับนักกีฬา

3. หลังการแข่งขัน การสื่อสารมุ่งเน้นสามด้านหลัก คือ การสร้างขวัญกำลังใจ การประเมินผล และการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้ฝึกสอนใช้การถ่ายทอดความรู้สึกผ่านการแสดงความขอบคุณและชื่นชมทีม แนวทางนี้ สอดคล้องกับทฤษฎี LMX Leader-Member Exchange ของ Northouse (2022) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างความสามัคคีในทีมผ่านการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและสมาชิก นอกจากนี้ การที่ทีมมีการประเมินผลการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ฝึกสอนและนักกีฬาที่เน้นความสำคัญของการสื่อสารหลังการแข่งขันในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาภายในทีม การประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้ฝึกสอนและนักกีฬาช่วยให้เกิดการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนอย่างตรงไปตรงมา นำไปสู่การวางแผนพัฒนาทีมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้

การเปิดโอกาสให้นักกีฬามีส่วนร่วมในการประเมินผลยังช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและความรับผิดชอบร่วมกันในทีมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพของทีมในระยะยาวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Collins & Durand-Bush (2019) ที่ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาสาระที่ใช้ในการประเมินผลร่วมกันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพของทีมความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงของการแข่งขันสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตและศักยภาพในการปรับตัวของเนื้อหาสาระในการสื่อสารทางการกีฬามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของทีม โดยครอบคลุมหลายด้าน ทั้งเชิงกลยุทธ์และวิธีการเล่นฟุตบอลในการเป็นฝ่ายรุกและฝ่ายรับ การพัฒนาศักยภาพนักกีฬา จิตวิทยาการแข่งขัน และการบริหารจัดการทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬา จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ชัดเจน ตรงประเด็น และเหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การอธิบายแผนการเล่น การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนา การสร้างแรงจูงใจ และการสื่อสารเป้าหมายของทีม เนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและครอบคลุมทุกมิติเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกัน พัฒนาศักยภาพของนักกีฬา และสร้างวัฒนธรรมทีมที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยในระยะยาว ทั้งนี้ ตามแนวคิดของ Pedersen, et al. (2024) การบริหารจัดการเนื้อหาสาระอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและพัฒนาทีมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ฝึกสอนต้องตัดสินใจและสื่อสารในสถานการณ์กดดันอย่างรวดเร็ว แต่ยังคงการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านนี้ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทยควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการสื่อสารสำหรับผู้ฝึกสอนและนักกีฬา โดยเน้นการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการ และเนื้อหาการสื่อสารให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงของการแข่งขัน
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มในทีมยังขาดการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ผู้ฝึกสอนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารภายในตนเอง โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรวดเร็วในสถานการณ์กดดัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างทีมกีฬา
3. ในแต่ละช่วงของการแข่งขันมีรูปแบบและความต้องการในการสื่อสารที่แตกต่างกัน แต่ยังคงขาดแนวทางที่ชัดเจน จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยควรจัดให้มีการประเมินและพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักกีฬาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วนของการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารกลุ่ม
4. การประเมินประสิทธิภาพการสื่อสารในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยยังใช้การสังเกตและประเมินแบบไม่เป็นทางการ ขาดเครื่องมือมาตรฐานที่เป็นระบบในการวัดและประเมินผล ทำให้การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ฝึกสอนและนักกีฬาไม่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการสื่อสารสำหรับแต่ละช่วงของการแข่งขัน เพื่อให้ผู้ฝึกสอนและนักกีฬามีแนวทางในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยยังขาดการศึกษาเชิงทดลองที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลของการฝึกอบรมทักษะการสื่อสารต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีม ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าการฝึกอบรมแบบใดที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบรูปแบบ วิธีการ และเนื้อหาการสื่อสารระหว่างทีมฟุตบอลหญิงและทีมฟุตบอลชายทีมชาติไทย เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับแต่ละเพศ

2. แม้ทีมจะมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร แต่ยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบถึงประสิทธิภาพและความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารภายในทีม รวมถึงการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของกีฬาฟุตบอล จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับผลของการฝึกอบรมทักษะการสื่อสารต่อประสิทธิภาพของทีมเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้ฝึกสอนและนักกีฬา

3. การประเมินประสิทธิภาพการสื่อสารในทีมกีฬาฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยยังใช้การสังเกตและประเมินแบบไม่เป็นทางการ ขาดเครื่องมือมาตรฐานที่เป็นระบบในการวัดและประเมินผล ทำให้การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ฝึกสอนและนักกีฬาไม่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีในการสนับสนุนการสื่อสารภายในทีมฟุตบอล เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทของกีฬาฟุตบอล

4. ทีมฟุตบอลหญิงทีมชาติไทยยังไม่มีเครื่องมือหรือแบบประเมินมาตรฐานที่ใช้วัดประสิทธิภาพการสื่อสารโดยเฉพาะ การประเมินที่ผ่านมาเป็นเพียงการสังเกตและประเมินแบบไม่เป็นทางการ ทำให้ขาดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและเป็นระบบ ส่งผลให้การติดตามพัฒนาการด้านการสื่อสารของผู้ฝึกสอนและนักกีฬทำได้ยาก และไม่สามารถวัดผลความก้าวหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการพัฒนาเครื่องมือหรือแบบประเมินเฉพาะสำหรับวัดประสิทธิภาพการสื่อสารในทีมกีฬา เพื่อให้สามารถติดตามและพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ฝึกสอนและนักกีฬาได้อย่างเป็นระบบ

References

- Colazo, J. (2022). Problem-solving by total productive maintenance swift teams: Communication network structure, media choice and team effectiveness. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 39(9), 2104-2118.
- Collins, J., & Durand-Bush, N. (2019). The Optimal Team Functioning Model: A Grounded Theory Framework to Guide Teamwork in Curling. *Journal of Applied Sport Psychology*, 31(4), 405-426.
- Devito, J. A. (2017). *Interpersonal communication*. (4 th ed.). New York: Pearson Education.
- Graf, J. C. (2016). *Renewable energy intermittency and its impact on thermal generation*. Italy: European University Institute.

- Littlejohn, S. W., Foss, K. A., & Oetzel, J. G. (2021). **Theories of human communication**. (12 th ed.). Long Grove, Illinois: Waveland Press.
- Northouse, P. G. (2022). **Leadership: Theory and practice**. (9 th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- O'Boyle, I., Murray, D., & Cummins, P. (Eds.). (2015). **Leadership in sport**. London: Routledge.
- Pedersen, P. M., et al. (2024). **Strategic sport communication**. (4 th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sangchuto, K. (2020). **Interpersonal communication : From theory to practice**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Thomeson, M. M., & Melida, A. (2015, December). Coaching behaviors and athlete motivation: Female softball athletes' perspectives. **Journal of Sport Science**, 24(5-6), 345-370.
- Tusriyanto, Sulaeman, M. M., & Nurcholidah, L. (2023, November). Optimising organisational performance through human resource management strategy and technology integration to enhance innovation. **Technology and Society Perspectives (TACIT)**, 1(3), 139-147.
- West, R., & Turner, L. H. (2020). **Introducing communication theory: Analysis and application**. (7 th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Wood, J. T. (2017). **Communication mosaics: An introduction to the field of communication**. (8 th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.

การศึกษาการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลำปาง

A Study of Learning Management and Characteristics of Science Teachers
under the Lampang Primary Educational Service Area Office

ดวงจันทร์ แก้วกongan*

Duangjan Kaewkongpan

วีรณัฐ คฤหานนท์*

Weeranuch Karuehanon

ชิสัพพัชร์ ชูทอง*

Chisapath Choothong

สมชาย เมืองมูล**

Somchai Muangmoon

จตุทิพย์ กายะ*

Jatutip Kaya

สมศักดิ์ กำทอง*

Somsak Gatong

เขมจิรา เสวตรัตนเสถียร***

Khemjira Sawetratanasathien

ดารุณี ชนกะกาญจน์****

Darunee Chanakan

ปริยาดา ตีบติง*****

Priyada Tiptung

บุรณี ภักดีณรงค์*****

Buranee Phakdeenarong

Received : October 14, 2023

Revised : December 20, 2023

Accepted : January 5, 2024

*อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lecturer in Faculty of Science, Lampang Rajabhat University(Corresponding Author)

e-mail: duangjan.kkp@hotmail.com

**อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lecturer in Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

***ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

Education Supervisor, Lampang Primary Educational Service Area Office, Region 1

****ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

Education Supervisor, Lampang Primary Educational Service Area Office, Region 2

*****ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

Education Supervisor, Lampang Primary Educational Service Area Office, Region 3

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง 2) ศึกษาคุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง ผู้เข้าร่วมวิจัย คือ ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง จำนวนทั้งหมด 57 คน คัดเลือกโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) แบบสอบถามคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะ และ 3) แบบบันทึกภาคสนามการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วมวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 อยู่ในระดับมาก และเขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) คุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ / ลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ / สมรรถนะครูวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the learning management of science teachers under the Lamphang primary educational service area office, and 2) study the characteristics of science teachers under the Lamphang primary educational service area office. The research participants consisted of science teachers under the Lamphang primary educational service area, totaling 57 individuals, selected through purposive sampling. To gather data, the following tools were used: 1) a questionnaire about opinions on science learning management behaviors, 2) a competency-based science teacher characteristics questionnaire, and 3) a field record form of participation in research activities. Data analysis used by mean, standard deviation, The research findings revealed that 1) science learning management of teachers under the Lamphang primary educational service area, region 1 and region 2 were in the high level, and region 3 was in a highest level, and 2) The characteristics of science teachers under Lamphang primary educational service area in all 3 region that emphasize the competency of science teachers was in a high level.

Keywords : Science Learning Management / Characteristics of Science Teachers
Competencies of Science Teachers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหา เรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้แต่ละระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ซึ่งมีตัวชี้วัดจำนวนมาก ไม่สอดคล้องตามหลักพัฒนาการเด็กที่อยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษา เด็กจะอยู่ในช่วงระหว่างการปรับตัว ดังนั้นการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นสูงจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาเด็กที่มีความพร้อมแตกต่างกันมากในช่วงวัยนี้ได้พัฒนาไปตามลำดับขั้น (Office of the Secretariat of the Education Council, 2019) ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า การจัดการศึกษายังไม่มีคุณภาพมากนัก ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทั้งระดับชาติ (O-NET) ระดับนานาชาติ (PISA) เด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำมาก ระดับความสามารถของนักเรียนไทยเมื่อเทียบกับชาติต่างๆ อยู่ในระดับต่ำมาก รวมทั้งมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” “รู้แต่ไม่ทำ” “นกแก้วนกขุนทอง” “เก่งแบบเป็ด” “เรียนเพื่อสอบ” “ไม่มีความใฝ่เรียน ใฝ่รู้” “ไม่สนใจเรียนรู้” ประเด็นเหล่านี้ เมื่อวิเคราะห์เจาะลึกถึงสาเหตุของปัญหา พบว่า มีปัญหาจากหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้แบบเดิม หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ทันความต้องการของโลกและสังคม ไม่ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย การจัดการเรียนการสอน ล้าสมัย ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Office of the Secretariat of the Education Council, 2020) การเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทางในการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาจากบทบาทเดิมที่ครูเป็นผู้บอกความรู้กลายเป็นผู้ย่นเบ็ดเพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (Sutthinarakorn, Abdulsata & Sutthinarakorn, 2021) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ทุนมนุษย์ กล่าวไว้ว่า การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับ ความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016)

ในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรใหม่จึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โลกกว้าง ได้เรียนรู้ที่จะดำรงตนเองในสังคมอย่างมีคุณค่า ในพื้นที่การเรียนรู้ตามหลักสูตรต้องเอื้อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์จากการปะทะสังสรรค์ระหว่าง

ผู้เรียน และระหว่างตนเอง (Self-reflection) (Sutthinarakorn, Abdulsata & Sutthinarakorn, 2021) ด้วยปัญหาของการศึกษาดังกล่าวที่กล่าวมาประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษา ครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการพัฒนาครูผู้สอนหรือแม้กระทั่งนักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดสมรรถนะต่างๆ ที่ผู้เรียนควรได้รับตามช่วงวัยนั้นๆ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายของวงการศึกษานักการศึกษาที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาครูและนักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถ ดังที่ Sutthinarakorn, Abdulsata & Sutthinarakorn (2021) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะในวิชาชีพในสถานการณืนี้มีผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย คือ ครูผู้สอน นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ Office of the Secretariat of the Education Council (2019) กล่าวไว้ว่า “สมรรถนะ” เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะต่างๆ ในการทำงาน การใช้ชีวิตและการแก้ปัญหาในเมื่อ “สมรรถนะ” มีความสำคัญและประโยชน์ต่อชีวิต การศึกษาจึงต้องทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็น สอดคล้องกับ Office of Educational Standards and Learning Development (2021) หลักสูตรฐานสมรรถนะเน้นการทำหรือการปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการรับความรู้ซึ่งมีลักษณะเฉื่อยไม่ตื่นตัว (Passive) เป็นการรุกหรือการตื่นตัวที่จะเรียนรู้ (Active) คือ ผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้เป็นผู้ลงมือทำต่อสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนได้มีการปรับเปลี่ยนและให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทยให้ทันยุคทันสมัย และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุผลนี้คณะผู้วิจัยที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาสถาบันการผลิตครู ได้เล็งเห็นถึงการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการมีสมรรถนะวิชาชีพเพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับฐานสมรรถนะ ซึ่งคณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สู่ออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์อันเป็นกำลังสำคัญในวงการการศึกษาให้มีสมรรถนะวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยความเชื่อว่าการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเกิดฐานสมรรถนะจะนำพาให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติการสอนที่เน้นฐานสมรรถนะให้เกิดประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ควรได้รับ อนึ่งความสามารถในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธี การสอน รวมไปถึงการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนที่ตรงสมรรถนะซึ่งเป็นจุดสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวงกว้างต่อไป

การวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นระยะที่ 1 ส่วนการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เน้นฐานสมรรถนะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการวิจัย (Research Designs) เชิงผสมผสานแบบแผนแบบรองรับภายใน (Embedded Design) เป็นแบบแผนที่มีวิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก สำหรับการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมงานวิจัย ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการขอความร่วมมือผู้ร่วมวิจัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3
2. เข้าพบผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ และตัวแทนครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของโครงการวิจัย พร้อมร่วมกันวางแผนในการดำเนินกิจกรรมตามช่วงเวลาที่คุณที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์และศึกษาพิเศษในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้
3. ทำหนังสือไปยังโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนให้คุณที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว
4. ดำเนินกิจกรรมเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสอนวิทยาศาสตร์ เป็นกิจกรรมระดมสมอง เพื่อวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ของการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาของคุณที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง
5. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษาต่อไป

ผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้คือ ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยแบ่งออกเป็นครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 22 โรงเรียน ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน และครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 13 โรงเรียน รวมทั้งหมด 57 โรงเรียน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจงเกณฑ์สำหรับการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย คือ ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไม่จำกัดเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ภายใต้งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง คณะผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของครูวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีประเด็นรายการในการสอบถาม 8 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) พฤติกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือและความเป็นมิตร 3) พฤติกรรมด้านความเข้าใจอย่างลุ่มลึกทางวิชาการ 4) พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและการให้เสรีภาพต่อนักเรียน 5) พฤติกรรมด้านความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ 6) พฤติกรรมด้านความพร้อมของความเป็นครู 7) พฤติกรรมด้านการยอมรับความคิดเห็นต่อบุคคลอื่น และ 8) พฤติกรรมด้านความอ่อนน้อม เป็นการสอบถามที่ทำให้ทราบถึงการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของครูวิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้ง 8 พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการดัดแปลงแบบสอบถามจาก Laminont (2018) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบคุณภาพโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

2. แบบสอบถามคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ มีทั้งหมด 65 รายการ เพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลสำหรับการออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา โดยมีการดัดแปลงแบบสอบถามจาก Thaicharoen, Yanprechaset & Paiwithayasiritham (2018) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลจากข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

3. แบบบันทึกภาคสนามการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วมวิจัย มีลักษณะแบบสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และเขต 3 การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ การแปลความหมายและลงข้อสรุปเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และมีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยในกิจกรรมการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของ Srisa-at (2011) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พฤติกรรมในการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง พฤติกรรมในการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง พฤติกรรมในการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง พฤติกรรมในการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นผลงานวิจัยในระยะที่ 1 ที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและการดำเนินงานวิจัยเพื่อรวบรวมและเก็บข้อมูลสำหรับการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เน้นฐานสมรรถนะผู้วิจัยนำเสนอผลงานเพื่อต่อบัณฑิตประสงค์ที่กล่าวไว้ข้างต้น

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 สำหรับการนำเสนอข้อมูลในจุดประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในประเด็นย่อย 2 ประเด็น คือ 1) การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ 2) ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของครูวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัจจุบันดำรงตำแหน่งลำปาง

จากการวางแผนระดมสมองเกี่ยวกับสมรรถนะวิทยาศาสตร์และตัวชี้วัดที่ต้องการให้เกิดของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 แสดงให้เห็นว่าการระดมสมองของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะและตัวชี้วัดที่มีความมุ่งหมายที่จะให้เกิด เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ไปออกแบบแพลตฟอร์มทางการศึกษาต่อไป

2) ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดการศึกษาประถมศึกษาลำปาง

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของ

ครูวิทยาศาสตร์ สังกัดการศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	สพป. ลำปาง เขต 1			สพป. ลำปาง เขต 2			สพป. ลำปาง เขต 3		
พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Leadership Behaviour)	3.88	0.51	มาก	4.05	0.78	มาก	4.27	0.57	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	สพป. ลำปาง เขต 1			สพป. ลำปาง เขต 2			สพป. ลำปาง เขต 3		
พฤติกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือและความเป็นมิตร (Helping/Friendly Behaviour)	4.42	0.56	มาก	4.48	0.62	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด
พฤติกรรมด้านความเข้าใจอย่างลุ่มลึกทางวิชาการ (Understanding Behaviour)	3.95	0.53	มาก	4.04	0.70	มาก	4.42	0.54	มาก
พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและการให้เสรีภาพต่อนักเรียน (Student Esponsibility/Freedom Behaviour)	4.08	0.44	มาก	4.32	0.58	มาก	4.49	0.49	มาก
พฤติกรรมด้านความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ (Certainty Behaviour)	4.05	0.56	มาก	4.11	0.70	มาก	4.46	0.48	มาก
พฤติกรรมด้านความพร้อมของความเป็นครู (Professional Teacher Being Behaviour)	4.22	0.53	มาก	4.48	0.58	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด
พฤติกรรมด้านการยอมรับความคิดเห็นต่อบุคคลอื่น (Acceptance Behaviour)	4.26	0.49	มาก	4.49	0.51	มาก	4.73	0.44	มากที่สุด
พฤติกรรมด้านความผ่อนปรน (Flexibility Behaviour)	4.18	0.53	มาก	4.35	0.61	มาก	4.62	0.50	มากที่สุด
รวม	4.13	0.52	มาก	4.29	0.64	มาก	4.55	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, 4.29$ ตามลำดับ) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 และ 0.64 ตามลำดับ ส่วน เขต 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.55$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

2. คุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 นำเสนอผล ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปล ผล
คุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1	3.86	0.60	มาก
คุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2	4.15	0.70	มาก
คุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3	4.30	0.66	มาก
รวม	4.10	0.65	มาก

จากตารางที่ 2 คุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65

อภิปรายผลการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง: แพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เน้นฐานสมรรถนะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในจังหวัดลำปาง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 เป็นระยะที่เก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เน้นฐานสมรรถนะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3

ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดและมีความเหมาะสมกับช่วงอายุวัยของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการส่งเสริมและพัฒนากิจการกรณการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนย่อมส่งผลที่ดีต่อผู้เรียนเป็นลำดับต่อไป จะเห็นได้ว่าเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะแล้วนั้นครูผู้สอนที่เป็นคนขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดสมรรถนะเพื่อที่จะนำไปสู่ผู้เรียน ดังที่ Sahakit (2021) ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับ ทิศทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในหลักสูตรฐานสมรรถนะของประเทศไทย พบว่า กำหนดเป้าหมายให้เกิดการจัดการเรียนรู้ฐาน

สมรรถนะในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มต้นด้วยการอธิบายบริบทของเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาผ่านหลักสูตร และการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จากนั้นขยายความทิศทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในระดับนานาชาติผ่านเป้าหมายของการศึกษาในอนาคต ค.ศ. 2030 และกรอบ การประเมิน PISA 2022 ด้านความฉลาดรู้วิทยาศาสตร์ แล้วอธิบายกระบวนการที่เกี่ยวกับสมรรถนะผ่านมุมมองของโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่างๆ การประเมินสมรรถนะ สามารถประเมินได้จากการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ สอดคล้องกับ Sompongdam (2010) ได้กล่าวถึง โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างใดขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งอธิบายในตัวเองภูเขาน้ำแข็ง คือ ทั้งความรู้ ทักษะ/ความสามารถ (ส่วนที่อยู่เหนือน้ำ) และคุณลักษณะอื่นๆ (ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ) ของบุคคลนั้นๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) เช่น ความสามารถภายในคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพเฉพาะบุคคล ซ่อนอยู่ในตัวบุคคลทุกคน มีองค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) ความสามารถ (Abilities) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Chanwongduen & Banhan (2022) สมรรถนะเป็นความรู้

ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่แฝงในตัวบุคคล สามารถพัฒนาผ่าน การเรียนการสอน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูผู้สอนที่เน้นฐานสมรรถนะนอกจากครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านของความรู้ ทักษะ ความสามารถแล้วนั้น ครูผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ที่แฝงอยู่ในตัวของครูผู้สอน การดัดศักยภาพของครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการร่วมกิจกรรมของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ครูได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่าในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และการมีทักษะต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งทั้งนี้ในบางสถานศึกษาครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์อาจไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง หากมีสื่อ เทคโนโลยี หรือเครื่องมือต่างๆ ที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการชั้นเรียนของครูได้ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เช่นกัน เปรียบเทียบเช่นเดียวกันการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฐานสมรรถนะเพื่อรองรับการกำหนดเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับ Ministry of Education Department of Academic Affairs (2003) ได้กล่าวถึงสมรรถนะของผู้เรียนไว้ว่า สมรรถนะของผู้เรียน (Competencies of Learners) เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพนักเรียนตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ดังที่พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสอบถามพบว่า ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 ภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมาก และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 อยู่ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูผู้สอนต่างส่งผลต่อการเรียนรู้ หรือสมรรถนะของผู้เรียน สำหรับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้นั้น คณะผู้วิจัยได้สอบถามครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) พฤติกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือและความเป็นมิตร 3) พฤติกรรมด้านความเข้าใจอย่างลุ่มลึกทางวิชาการ 4) พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและการให้เสริมภาพต่อนักเรียน 5) พฤติกรรมด้านความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ 6) พฤติกรรมด้านความพร้อมของความเป็นครู 7) พฤติกรรมด้านการยอมรับความคิดเห็นต่อบุคคลอื่น และ 8) พฤติกรรมด้านความอ่อนปรมน ที่สะท้อนถึงผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูผู้สอน ดังที่ Juithong (2022) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา 2) เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ 3) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4) ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) ประเมินแบบสะท้อนคิด จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมต่างๆ ของครูนั้นย่อมส่งผลต่อผู้เรียน การสอนของครูย่อมมีความสำคัญยิ่ง ดังที่ Jitchayawanit (2019) กล่าวว่า การที่ผู้สอนจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในหลายเรื่องด้วยกัน เพื่อจะทำให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 ภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมาก และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะหรือตัวบ่งชี้ของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องการหรือพึงประสงค์อยากให้เกิด ดังที่ Palajai & Meesup (2022) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 39 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น องค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 17 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 15 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากการศึกษาคุณลักษณะของครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์การส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะครูผู้สอนควรมีสมรรถนะรอบด้านทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม หรือแม้กระทั่งด้านการวัดและประเมินผล การออกแบบการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ครูไม่สามารถละเลยได้และ

ควรออกแบบให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการเรียนรู้ตามที่ Sahakit (2021) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และระบบธรรมชาติ ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ โดยไม่เน้นการสอนและการเรียนแบบท่องจำ อีกทั้ง Nuntasane (2022) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายข้างต้นเท่าที่ควร คือ ไม่ได้เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่จำเป็น การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนานักเรียน นอกจากนี้ (Maotuek, et al., 2015) การพัฒนาสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเป็นการแสดงถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของนักเรียนซึ่งถือว่าเป้าหมายของการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ สอดคล้องกับ Nilkhet, et al. (2022) การพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้เรียนจำเป็นต้องเริ่มต้นที่ตัวครูผู้สอน โดยครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมให้สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้จากการแก้ปัญหาและการพัฒนาผลงานให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง สมรรถนะเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยให้การจัดการกระบวนการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาสมรรถนะจำเป็นต้องเริ่มต้นที่ตัวครูผู้สอนในการปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิดตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง คุณลักษณะสำคัญของครูกับการจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นคุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน

สำหรับข้อมูลที่ได้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ทั้งสองจุดประสงค์ สิ่งที่คุณจะผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยต่อคือ การนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษาของครูวิทยาศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เขต 2 และเขต 3 เป็นแหล่งที่รวบรวมข้อมูลต่างๆ ของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะ เป็นสื่อกลางที่ครูผู้สอนสามารถนำความรู้ ทักษะ หรือคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการให้เกิดนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนของตนเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการ หรือด้านอื่นๆ ของเพื่อนครู เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้บนโลกออนไลน์อีกช่องทางหนึ่งซึ่งมีงานวิจัยที่พัฒนาและส่งเสริมหรือเป็นสื่อในการนำเสนอข้อมูลหรือเป็นแหล่งเรียนรู้บนโลกออนไลน์ที่ครูสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของตนดังเช่นงานวิจัยของ Pongpitaya (2022) การใช้ OLE Model พัฒนาการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ งานวิจัยของ Chankhachon, et al. (2022) ผลการใช้ระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยของ Kaewseekhaow & Ruangmontri (2020) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้กระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาและการส่งเสริมสมรรถนะของครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนต่างมีงานวิจัยที่รองรับแหล่งข้อมูล สื่อ หรือเทคโนโลยีที่นำมาออกแบบและพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ ในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ จัดกิจกรรมการฝึก การอบรม หรือการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านนั้นๆ ทั้งนี้เนื่องจากหากครูผู้สอนวิทยาศาสตร์มี ความเป็นผู้นำทางวิชาการย่อมนำไปสู่ประสิทธิภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมถึงการพัฒนาผู้เรียนและ นำไปสู่เครือข่ายขยายวงกว้างออกไป

2. การนำข้อมูลคุณลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่เน้นฐานสมรรถนะของครูวิทยาศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถศึกษาข้อมูลและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากครูที่สอนวิทยาศาสตร์สู่การออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา

2. วิเคราะห์ผลการเรียนทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน สมรรถนะของผู้เรียนเพื่อนำมาประกอบข้อมูลใน การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้เกิดสมรรถนะที่สำคัญ

References

- Chankhachon, K., et al. (2022, September-December). Effects of using scientific competency-based assessment system utilizing an electronic portfolio. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 16(3), 32-46. [In Thai]
- Chanwongduen, C., & Banhan, W. (2022, May-August). Core Curriculum and Competency Based Curriculum. *Journal of UBRU Educational Review (Online)*, 2(2), 89-102. [In Thai]
- Jitchayawanit, K. (2019). *Learning management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Juithong, S. (2022, January-April). The effects of competency-based learning desingn for enhancing student teachers's teaching ability of teacher students. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 12(1), 15-29. [In Thai]
- Kaewseekhaow, J., & Ruangmontri, K. (2020, June). The development of program to enhance teacher's scientific inquiry teaching competency under the secondary education service area office 26. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(6), 193-206. [In Thai]
- Laminont, O. (2018). *A study of science teachers' learning management behavior and their abilities Critical thinking of secondary education students in schools under the jurisdiction of the Secondary Education Area Office, Area 32*. Master of Education Thesis Field of Study Science Education Mahasarakham University. [In Thai]

- Maotuek, S., et al. (2015, January-June). Dimensions of Science Teachers' Instruction Management Competency Development for Promoting Students' Scientific Literacy. **Kasalongkham Research Journal**, 9(1), 77-90. [In Thai]
- Ministry of Education Department of Academic Affairs. (2003). **The Basic Education Core Curriculum 2001 and learning management in science**. Bangkok: The Express Transportation Organization of Thailand. [In Thai]
- Nilkhet, W., et al. (2022, January-June). STAR: desired characteristics of teachers in competency-based curriculum management. **Journal Suvarnabhumi Institute of Technology**, 8(1), 439-453. [In Thai]
- Nuntasane, J. (2022, September-December). Managing Science Learning to Promote Specific Scientific and Naturalistic Competencies according to the draft of the 2022 Core Curriculum for Basic Education Framework. **Journal of UBRU Educational Review (Online)**, 2(3), 99-112. [In Thai]
- Office of Educational Standards and Learning Development. (2021). **Proactive competency-based learning management**. Nonthaburi: Company 21 Century Co., Ltd. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). **Summary of the main points of the economic development plan and national society Issue twelfth 2017-2021**. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister. [In Thai]
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2019). **Simple understanding of competencies, citizen edition, and understanding of the base curriculum Simple competencies for teachers, administrators, and educational personnel**. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council. [In Thai]
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2020). **Proactive sports-based learning management**. Bangkok: Educational standards group Office of Educational Standards and Learning Development. [In Thai]
- Palajai, N., & Meesup, P. (2022, January-April). The Development of High School Teachers under the Office of the Basic Education Commission's Indicators in Competency-based Learning. **Ratchaphruek Journal**, 20(1), 48-58. [In Thai]
- Pongpitaya, K. (2022, January-April). Using the OLE Model to Develop Competency-Based Instruction. **Journal of teacher professional development**, 3(1), 1-13. [In Thai]

- Sahakit, P. (2021, July-December). Views about the directions of science learning management in Thailand competency-based curriculum. **Journal of Teacher Professional Learning Community (JTPLC)**, 1(2), 112-137. [In Thai]
- Sompongdam, C. (2010). **Development of operational competencies, core competencies**. Chonburi: University Burapha. [In Thai]
- Srisa-at, B. (2011). **Preliminary Research**. (9 th ed.). Bangkok: Suviriyasan Company Limited. [In Thai]
- Sutthinarakorn, W. Abdulsata, P., & Sutthinarakorn, S. (2021). **Development of competency-based curriculum and meaningful learning management**. Bangkok: Siam Review. [In Thai]
- Thaicharoen, P. Yanprechaset, Y., & Paiwithayasiritham, C. (2018, May-August). The Development of Science Teachers Characteristics Indicators in 21st Century. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 11(2), 2217-2231. [In Thai]

กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษา เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
และเพิ่มรายได้ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

The Process of Creative Development of Salted Eggs with Mineral water from
Mae Kasa to Enhance Product Value and Increase Income for the Ban Kokkoh
Agricultural Housewife Community Enterprise Group, Mae Kasa Sub-district,
Mae Sot District, Tak Province

พรพรพร เครือวงศ์*

Punsaporn Cruawong

กนกนิตฐ์ จูรัตน์*

Kankanit Jurach

Received : October 23, 2024

Revised : November 25, 2024

Accepted : December 13, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็ม
น้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ 2) เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์
จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ 3) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม
น้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้าน
เกษตรกรบ้านโกกโก๋ จำนวน 19 คน และผู้บริโภค จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบ
สัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพและลักษณะของ
ผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 คิดเป็นร้อยละ 88.22 ด้านการตลาดและการขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38
คิดเป็นร้อยละ 87.67 ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 คิดเป็นร้อยละ
89.65 ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 คิดเป็นร้อยละ 85.86
ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ มีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย
ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงทำแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้คัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่นำมาพัฒนา คือ
ผลิตภัณฑ์ขนมเปียกไข่เค็มน้ำแร่ และรวมไปถึงการเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ขนมเปียกไข่เค็ม
น้ำแร่แม่กาษา โดยหลังการพัฒนาทางกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น 14,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67 จากรายได้ทั้งหมด

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สวด

Lecturer in Accounting Program Kamphaeng Phet Rajabhat University Mae Sot(Corresponding

Author) e-mail: punsaporn_c@kpru.ac.th

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ / ไข่เค็มน้ำแร่แม่ภาษา / มูลค่าผลิตภัณฑ์ / รายได้ /
วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก

ABSTRACT

This research aims as follows: 1) To study and analyze basic data of the product development from salted eggs with mineral water of the Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group. 2) To increase the variety of salted eggs with mineral water product development from Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group. 3) To increase income form salted eggs with mineral water product of the the Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group. The target group were the member of Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group 19 people and 400 consumers. The research method used in-depth interviews and questionnaires. The research results found that the consumer's opinion for the quality and characteristics of the products, average score is 4.41, 88.22 percent. For the marketing and Selling products, average score is 4.38, 87.67 percent. For the number of times consumers purchased products per month, average score is 4.48, 89.65 percent. And for the purpose of consumers' purchase of salted egg products, average score is 4.29, 85.86 percent. the Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group need to develop variety products from salted eggs with mineral water. Therefore, the research team created a questionnaire for the community enterprise group to select the product. Therefore, the product to be developed was selected, which is the mineral water salted egg mooncake product, and also includes increasing income from selling the salted egg mooncake product. After the development, the group's income increased by 14,000 baht, accounting for 67 percent of the total income.

Keywords : The Process of Creative Development /

Salted Egg with mineral water of Mae Kasa / Product Value / Income /

Ban Kokkoh Agricultural Housewife Community Enterprise Group

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันชุมชนในจังหวัดตากโดยเฉพาะในตำบลแม่ภาษามีการพึ่งพาการเกษตรเป็นหลักในชีวิตประจำวัน แต่ผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความผันผวนของราคาผลผลิตทางการเกษตร และการขาดช่องทางการตลาดที่เหมาะสม ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาด้านรายได้ที่ไม่มั่นคงและขาดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น (Community Development Department, 2021) ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น เช่น ไข่เค็มน้ำแร่แม่ภาษา จึงเป็นหนึ่งใน

ทางเลือกที่มีความสำคัญในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และส่งเสริมรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มาเป็นส่วนผสมโดยเฉพาะน้ำแร่จากแหล่งน้ำธรรมชาติในแม่กาษา ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณสมบัติพิเศษและเป็นที่ยอมรับในด้านความบริสุทธิ์และแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาผสมผสานกับกระบวนการผลิตไข่เค็มจะช่วยเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาด ทำให้เป็นที่น่าสนใจทั้งในตลาดท้องถิ่นและตลาดภายนอก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษานั้นไม่เพียงแต่เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับสมาชิกในชุมชน (Bureau of Agricultural Economic Research, 2022) นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปต่อยอดในการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชนในระยะยาว

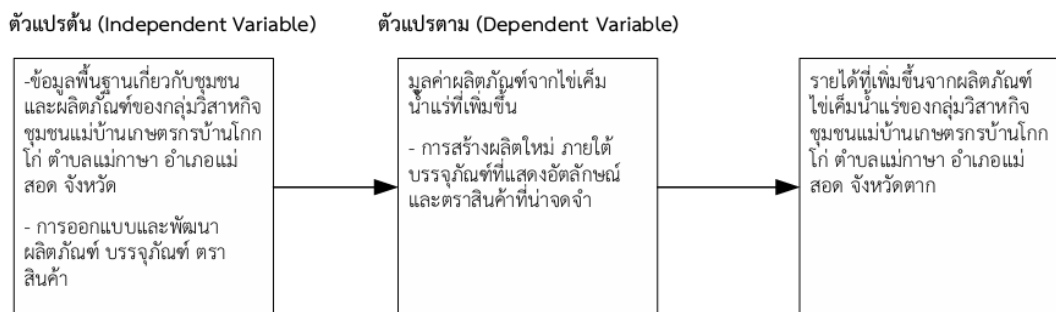
ในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษา จะเป็นการสร้างความยั่งยืนในรายได้ของชุมชนและช่วยลดปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2020) นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านหน่วยธุรกิจภายในชุมชนของตนเอง (Kaewkwankrai, 2019) ซึ่งรูปแบบหรือหน่วยธุรกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเปรียบเสมือนผู้ประกอบการต้นน้ำที่นำปัจจัยในการผลิตเข้าสู่กระบวนการในหลายอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งเป็นผู้แปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่ส่งมอบไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาการว่างงานภายในชุมชนหรือแม้กระทั่งการสร้างรายได้เสริมให้แก่ ครอบครัว ภายใต้ฐานการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นฐาน ในการประกอบการ ทั้งในส่วนของทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรในการลงทุนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการ เช่นเดียวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่มีการนำทรัพยากรภายในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่งภายใต้การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเน้น ให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นจากประเด็นสำคัญและเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และเพิ่มรายได้ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเพิ่มผลผลิตและสร้างรายได้ให้กับผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก
2. เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก
3. เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบล แม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก และผู้บริโภคที่สนใจหรือเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ซึ่งคำนวณขนาดของตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาเลือกเฉพาะผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การซื้อไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษา

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก ที่นำมาใช้ในการศึกษาวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านวิสาหกิจมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี และอยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีจำนวน 19 ท่าน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากสมาชิกในกลุ่มจำนวน 19 คน

3.2 แบบสอบถาม (Questionnaires) เก็บข้อมูลจากผู้บริโภคจำนวน 400 คน เป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Close-ended Question) และลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Point Rating Scale) คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ของ Kotler & Keller (2012, p. 47) นำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการตลาดและการขาย 3) ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค และ 4) ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค โดยลักษณะของคำถามใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดเพื่อแสดงระดับ 5 ระดับ (Waiwanitkun & Udomsri, 2011, p. 124) โดยกำหนดความมากน้อยของ ระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ หนังสือ ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและประมวลผลที่ได้จากการศึกษากำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ของ ขอบเขตเนื้อหา นอกจากนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีความสอดคล้องรายชื่อ (IOC) นำไปรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การตอบแบบสอบถามจากผู้บริโภค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากการสนทนากลุ่ม

5.2 การวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการตลาดและการขาย 3) ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค 4) ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความหมายของคะแนนความคิดเห็น ของลูกค้าแบ่งเป็น 5 ระดับ ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้ (Sinjaru, 2017, p. 336)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก แบบมีส่วนร่วมในการทำวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ จำนวน 19 คน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดจำหน่ายขนมเปียะปิ้งไข่เค็มน้ำแร่เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและรายได้ที่เกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก ตำบลแม่กาษา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 เพศชายจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 35-44 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 45-54 ปี

จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 รองลงมา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 อาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 รองลงมา รับจ้าง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการตลาดและการขาย 3) ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค และ 4) ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษา เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และเพิ่มรายได้ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ความคิดเห็นในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	การแปลผล
1. ด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์	4.41	0.51	88.22	มาก
2. ด้านการตลาดและการขาย	4.38	0.55	87.67	มาก
3. ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค	4.48	0.53	89.65	มาก
4. ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค	4.29	0.52	85.86	มาก
รวม	4.39	0.53	87.85	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเพิ่มรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในประเด็น 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.39 อยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.48 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์

ความคิดเห็นในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	การแปลผล
ความคิดเห็นด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์				
1. วัตถุดิบที่นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ	4.45	0.52	89.07	มาก
2. ขนาดของไข่ฟองใหญ่ มีความสดใหม่และสะอาด	4.42	0.50	88.46	มาก
3. การแสดงชื่อ วันผลิต/วันหมดอายุ ของผลิตภัณฑ์	4.52	0.56	90.46	มาก
4. สีสัมผัสสวยงามสื่อถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.25	0.54	85.07	มาก
รวม	4.41	0.51	88.26	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมด้านคุณภาพและลักษณะของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 คิดเป็นร้อยละ 88.26 มีความความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การแสดงชื่อ วันผลิต/วันหมดอายุของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52

ตารางที่ 3 ด้านการตลาดและการขาย

ความคิดเห็นในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	การแปลผล
ความคิดเห็นด้านการตลาดและการขาย				
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพผลิตภัณฑ์	4.41	0.58	88.24	มาก
2. เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน	4.45	0.59	89.05	มาก
3. มีบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจและน่าดึงดูด	4.25	0.43	85.02	มาก
4. ช่องทางการประชาสัมพันธ์ในการจำหน่าย	4.42	0.58	88.42	มาก
รวม	4.38	0.55	87.68	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมด้านการตลาดและการขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 คิดเป็นร้อยละ 87.68 มีความความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีคะแนนมากที่สุด คือ เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 คิดเป็นร้อยละ 89.05

ตารางที่ 4 ด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค

ความคิดเห็นในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	การแปลผล
ความคิดเห็นด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค				
1. 1 ครั้ง/เดือน	4.42	0.54	88.42	มาก
2. 2-3 ครั้ง/เดือน	4.54	0.50	90.87	มากที่สุด
3. มากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน	4.51	0.56	90.29	มาก
4. นานๆ ครั้ง	4.43	0.51	88.62	มาก
รวม	4.48	0.53	89.55	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมด้านจำนวนครั้งที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเดือนของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 คิดเป็นร้อยละ 89.55 อยู่ในระดับ มาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์ 2-3 ครั้ง/เดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 คิดเป็นร้อยละ 90.87

ตารางที่ 5 ด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่ของผู้บริโภค

ความคิดเห็นในภาพรวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ	การแปลผล
ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค				
1. รับประทานในครอบครัว	4.36	0.56	87.22	มากที่สุด
2. นำไปเป็นของฝาก	4.29	0.52	85.82	มาก
3. นำไปขายปลีก/ขายส่ง	4.24	0.50	84.85	มากที่สุด
4. นำมาใช้ในธุรกิจส่วนตัว (ร้านอาหาร/โต๊ะจีน)	4.28	0.50	85.69	มาก
รวม	4.29	0.52	85.89	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมด้านวัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 คิดเป็นร้อยละ 85.89 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับประทานในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 คิดเป็นร้อยละ 87.22

2. กระบวนการเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์กลุ่มและสัมภาษณ์เดี่ยว

จากข้อมูลที่ได้สนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เดี่ยวประธานกลุ่ม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าปัจจุบันทางกลุ่มดำเนินการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ คือไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษาบ้านโกกโก๋ จำหน่ายไข่เค็มน้ำแร่ทั้งแบบไข่เค็มดิบที่สามารถนำไปปรุงเป็นอาหารได้ และแบบไข่เค็มต้มสุกแล้ว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการถนอมอาหารโดยใช้เกลือ สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ โดยไข่เค็มต้องด้วยน้ำแร่ธรรมชาติ 100% จากบ่อน้ำพุร้อนแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อีกทั้งใช้วัตถุดิบจากไข่เป็ดที่ทางกลุ่มเลี้ยงเอง จึงได้ไข่เป็ดที่มีคุณภาพ และสดใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นรายใหม่ได้ง่ายเนื่องจากขั้นตอนในการผลิตไข่เค็มสามารถทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีต้นทุนต่ำ อีกทั้งมีสินค้าทดแทนค่อนข้างมาก และในประเด็นของการเพิ่มรายได้ ทางกลุ่มจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงทำแบบสอบถามเพื่อให้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย จึงได้คัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาพัฒนา คือ ผลิตภัณฑ์ขนมเปียกไข่เค็มน้ำแร่ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีใครจัดทำขาย จึงทำให้เกิดการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาทำการพัฒนาไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ให้เกิดการมีรายได้เพิ่มขึ้นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยผลการตอบแบบสอบถามจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ จำนวน 19 คน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การคัดเลือกผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
ขนมเปียะไข่เค็มน้ำแร่	15	78.95
บัวลอยไข่เค็ม	4	21.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เลือกผลิตภัณฑ์ขนมเปียะไข่เค็มน้ำแร่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 78.95

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทำให้ได้ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นขนมเปียะปิ้งจากไข่เค็มน้ำแร่ โดยได้แนวคิดจากการเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ที่ยังคงมีส่วนประกอบหลักเป็นไข่เค็มน้ำแร่ และเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ อีกทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้อุปกรณ์ที่ทางกลุ่มมีอยู่ได้ ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้เป็นผลิตภัณฑ์ขนมเปียะปิ้งจากไข่เค็มน้ำแร่ ขนาด 85 กรัม โดยมีส่วนผสมและวิธีการทำ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่วนผสมไส้ เตรียมถั่วเขียวซีกดิบ 500 กรัม น้ำตาลทราย 440-450 กรัม หัวกะทิ 240 มล. (1 ถ้วย) น้ำเปล่า 240 มล. (1 ถ้วย) น้ำมันพืช 240 มล. (1 ถ้วย) เกลือ ½ ช้อนชา นำถั่วเขียวซีกดิบที่แช่น้ำ 1 คืน และส่วนผสมอื่นๆ ทั้งหมด ผสมเข้าด้วยกันกวนด้วยไฟปานกลางจนเข้ากัน พักไว้จนเย็น นำไข่แดงเค็มน้ำแร่ จำนวน 10 ลูก อบประมาณ 10-15 นาที ด้วยไฟอ่อนจนสุกเหลืองนวล นำมาแบ่งเป็น 4 ส่วน หลังจากนั้นนำไส้ถั่วที่กวนแล้วขนาดก้อนละ 25 กรัมมาห่อไข่เค็ม แล้วปั้นเป็นก้อนกลม พักไว้

ขั้นที่ 2 เตรียมแป้งเปียะไข่เค็ม ส่วนผสมแป้งชั้นนอก แป้งเค้ก 350 กรัม แป้งสาลีอเนกประสงค์ 150 กรัม น้ำตาลไอซิ่ง 100 กรัม น้ำมันพืช 100 กรัม เนยสดรสเค็ม 60 กรัม น้ำเย็นจัด 160 กรัม ไข่ไก่ เบอร์สอง 1 ฟอง แบะแซ 30 กรัม ร่อนแป้งทั้ง 2 ชนิดเข้าด้วยกัน ผสมน้ำเย็น ไข่ไก่ และแบะแซ ในแป้งนวดให้เข้ากัน แล้วผสมน้ำมันพืชและเนยสด นวดจนเข้ากัน ตัดเป็นก้อน ก้อนละ 40 กรัม จำนวน 25 ก้อน พักไว้ 15 นาทีโดยคลุมด้วยผ้าขาวบาง ส่วนผสมแป้งชั้นใน แป้งเค้ก 200 กรัม แป้งสาลีอเนกประสงค์ 100 กรัม เนยขาว 100 กรัม น้ำมันพืช 20 กรัม วิธีทำ ร่อนแป้ง 2 อย่างรวมกัน ตามด้วยเนยขาว น้ำมันพืช นวดจนไม่ติดภาชนะ ตัดก้อนแป้งน้ำหนัก 15 กรัมจำนวน 25 ก้อน เตรียมไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการขึ้นรูป 1) นำแป้งชั้นนอกมาหุ้มชั้นใน คลึงให้เป็นทางยาวขนาดเท่ากัน พับทบสาม โดยให้ปลายทางสองข้างทบซ้อนกัน พักแป้งไว้ ทำครบทุกก้อน พักแป้งไว้ 2) นำแป้งมารีดเป็นทางยาวขนาดเท่ากัน จากนั้นพับทบสาม ให้ปลายทั้งสองทบซ้อนกัน พักแป้งไว้ ขั้นตอนที่ 3 คลึงแป้งที่พับไว้ เป็นแผ่นกลม แล้วใส่ไส้ตรงกลาง ค่อยพับเก็บริมเข้าหากัน แล้วกดลงลักษณะแบนกลม ขั้นตอนที่ 4 เทน้ำเปล่าลงบนแป้ง ใช้นิ้วขูดรอยหน้า แล้วนำไปปิ้งบนกระทะ กลับไปมาจนสุกหอมสีสวย

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ขนมเปี๊ยะปังจากไข่เค็มน้ำแร่

ด้านบรรจุภัณฑ์

คณะผู้วิจัยเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์โดยให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์เปี๊ยะปังไข่เค็มน้ำแร่ได้อย่างชัดเจน กระตุ้นความน่ารับประทานของขนม โดยเลือกใช้กล่องแบบใส ขนาด กว้าง 10.5 ยาว 13.5 และสูง 5.5 ซม. บรรจุขนมเปี๊ยะปังไข่เค็ม จำนวน 2 ชิ้น ต่อ 1 กล่อง

ภาพที่ 2 บรรจุภัณฑ์ของขนมเปี๊ยะปังจากไข่เค็มน้ำแร่

ด้านตราสินค้า

คณะผู้วิจัยเลือกใช้ตราสินค้าที่แสดงอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเป็นตราสินค้าที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเป็นผู้เลือกใช้ โดยทางกลุ่มเน้นในการสื่อความหมายด้วยตัวไข่เค็ม และบ่อน้ำพุร้อนแม่กาษา เพื่อยังคงอัตลักษณ์ในผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่ม

ภาพที่ 3 ตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋

3. เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่บ้านโกกโก๋ ทางกลุ่มมีการตั้งราคาขายขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่จำนวน 1 หน่วย ในราคาหน่วยกล่องละ 50 บาท ในส่วนของต้นทุนต่อหน่วย ประกอบไปด้วย ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ได้แก่ ต้นทุนของวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบ อาทิ ไข่เค็ม แป้ง น้ำตาล น้ำมันเนย เป็นเงิน 20 บาท ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง 5 บาท ต่อหน่วย ค่าใช้จ่ายการผลิต อาทิ ค่าแก๊ส ค่าน้ำ ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสต็อกเกอร์ 4 บาท ต่อหน่วย รวมต้นทุนการผลิตสินค้าเท่ากับ 29 บาท ต่อหน่วย กำไรขั้นต้นเท่ากับ 21 บาท ต่อหน่วย คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น เท่ากับร้อยละ 42 รายได้รวมเพิ่มขึ้น 14,000 บาท จากรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากการขายผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่ ขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่ และขนม 21,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.67 แสดงรายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไร จากการทดลองขายสินค้า ในระยะเวลาช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2567 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่

กรกฎาคม 2567		สิงหาคม 2567	
รายได้จากการขายขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่ (120 หน่วย x 50 บาท)	6,000	รายได้จากการขายขนมเปียะบั้งไข่เค็มน้ำแร่ (160 หน่วย x 50 บาท)	8,000
ต้นทุนขาย (120 หน่วย x 29 บาท)	3,480	ต้นทุนขาย (160 หน่วย x 29 บาท)	4,640
กำไรขั้นต้น	2,520	กำไรขั้นต้น	3,360
ค่าใช้จ่ายขายและบริหาร	300	ค่าใช้จ่ายขายและบริหาร	300
กำไรสุทธิ	2,820	กำไรสุทธิ	3,060

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ โดยไม่ประมาท ใช้ความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจ และสร้างความมั่นคงในชีวิต และชุมชนผ่านการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในสังคม โดยมีหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน (His Majesty the King, 1997)

ในงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์จากไข่เค็มน้ำแร่แม่ภาษาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเพิ่มรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่ภาษา อำเภอสอด จังหวัดตาก สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาอธิบายได้ในหลายมิติ ดังนี้

1. การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างพอเพียง (Self-sufficiency and Sufficiency Development) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่แม่ภาษาเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า โดยการใช้แหล่งน้ำแร่ท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติพิเศษเป็นส่วนผสมในการผลิตไข่เค็ม เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีอยู่แล้ว การทำเช่นนี้ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอก ทำให้เกิดความมั่นคงในรายได้และการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับ

การศึกษาวิจัยของ Deema (2017) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การแข่งขันทางการตลาดจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการแข่งขันทางการตลาดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านราคาซึ่งมีผลต่อกำไร (2) ด้านองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ขาดความเป็นเอกลักษณ์ (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายขาดความหลากหลาย (4) ด้านการส่งเสริมทางการตลาดขาดการส่งเสริมทางการตลาด แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ดังนี้ทำได้โดย การขยายสายการผลิต ส่งเสริมให้มีพื้นที่การตลาดใหม่ เพิ่มรายการสินค้าใหม่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์ OTOP โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีสันสะดุดตา คุณภาพของสินค้ามีกระบวนการผลิตที่สะอาด และถูกสุขลักษณะ รูปแบบของสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว รูปแบบของสินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะ เพิ่มผลิตภัณฑ์สู่นวัตกรรมใหม่

การผลิตไข่เค็มน้ำแร่ยังสะท้อนถึงหลักการของ "ความพอประมาณ" โดยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปจนเกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมหรือทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น การดำเนินงานที่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการสร้างรายได้ (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2020) ทางกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ยังคงใช้ไข่เค็มน้ำแร่มาเป็นส่วนผสมหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เดิมที่มีเพียงอย่างเดียว

2. การบริหารจัดการอย่างมีเหตุผล (Reasonable Management) การพัฒนาไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษา ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นแต่ยังเกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้และนวัตกรรมในการผลิตที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีเหตุผลและมีการวางแผนที่ดี เช่น การพัฒนาเทคนิคการผลิตไข่เค็มที่มีคุณภาพสูงและตรงตามความต้องการของตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดท้องถิ่นและตลาดขยายได้ การใช้กระบวนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์นี้สะท้อนถึงหลักการของ "ความมีเหตุผล" ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจและการดำเนินการ (Bureau of Agricultural Economic Research, 2022) สอดคล้องกับกับการศึกษาวิจัยของ Puangphet, et al. (2020) เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มของกลุ่มอาชีพไข่เค็มใบเตยดินสอพอง ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มใบเตยดินสอพองของกลุ่มอาชีพไข่เค็มใบเตยดินสอพองตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีปัญหาที่สำคัญ คือ มีรสชาติเค็มเกินไป ขาดกลิ่นหอมของใบเตย และขาดการพัฒนาตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ใส่ใจให้ลูกค้าและนักท่องเที่ยวซื้อไปเป็นของฝาก ประเด็นการทดลองเชิงปฏิบัติการโดยใช้วัตถุดิบและกระบวนการตามคำแนะนำของนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์การอาหาร พบว่า คุณภาพของไข่เค็มที่ได้จากการทดลองมีรสชาติกลมกล่อม และไม่เค็มเกินไป อีกทั้งลักษณะที่โดดเด่นของไข่เค็มได้แก่ การมีกลิ่นของใบเตยซึมเข้าไปในเนื้อของไข่เค็ม และการจัดการด้านตราสินค้าควรประกอบด้วยชื่อของแหล่งผลิตไข่เค็ม สัญลักษณ์และคำขวัญของไข่เค็มควรมีลักษณะที่ดึงดูดใจและง่ายต่อการจดจำ

3. การสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน (Community Resilience) การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์จากไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษายังสอดคล้องกับการสร้าง "ภูมิคุ้มกัน" ให้กับชุมชน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาทรัพยากรภายในพื้นที่และมีการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจของชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับความท้าทายจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของตลาดและสภาพอากาศได้

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการขยายตลาดยังเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สามารถเสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (Community Development Department, 2021)

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความยั่งยืน (Community Participation and Sustainability) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่เค็มน้ำแร่แม่กาษาเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทุกคน ตั้งแต่การระบุปัญหาจากท้องถิ่น การนำเสนอแนวทางการพัฒนาไปจนถึงการผลิตและการตลาด ซึ่งสะท้อนถึงหลักการของ "การพึ่งพาซึ่งกันและกัน" และ "การมีส่วนร่วม" ของทุกภาคส่วนในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืนนี้จะทำให้ชุมชนสามารถเติบโตไปพร้อมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ และลดการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2020)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านลักษณะผลิตภัณฑ์ ควรเพิ่มเอกลักษณ์ของตัวผลิตภัณฑ์ ทำให้ขนมเปียะบั้งจากไข่เค็มน้ำแร่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และควรมุ่งเน้นการคัดสรร ควบคุมคุณภาพที่คงที่ ความสดใหม่ ความสะอาด และควบคุมกระบวนการผลิต โดยใช้วัตถุดิบ และกระบวนการผลิตตามที่นักวิชาการสาธิตให้ดูและทดลองร่วมกัน ทำให้ได้ขนมเปียะบั้งจากไข่เค็มน้ำแร่ที่รสชาติคงที่ เพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานสินค้าในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดหรือเพิ่มยอดขายในอนาคต

2. ด้านบรรจุ ควรมุ่งมั่นให้บรรจุภัณฑ์โปร่งใสเห็นผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน มีความแข็งแรง สวยงาม และคงความสดใหม่ ตามมาตรฐานบรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัยตามหลักมาตรฐาน

3. ด้านตราสินค้า ควรได้ทำแผนป้ายประชาสัมพันธ์ถึงชื่อตราสินค้า และสัญลักษณ์ของตราสินค้า ตลอดจนสโลแกน เพื่อให้เป็นที่จดจำของผู้บริโภคได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมการเรียนรู้และปรับใช้กลยุทธ์ทางการตลาด รวมถึงเรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ อาทิ เว็บไซต์ และ สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนท่ามกลางการแข่งขันของผู้ประกอบการเอกชนต่างๆ ในพื้นที่ นำไปสู่การพัฒนาช่องทางการสร้างรายได้อื่นๆ

2. ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมี เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการผลิต นำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน จนสามารถได้รับการรับรองมาตรฐานด้านคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น

3. ควรพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตไข่เค็มน้ำแร่แม่ภาษา เช่น การเปิดฟาร์มไข่เค็มให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและคุณค่าของน้ำแร่ที่ใช้ในการผลิต นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมการทำไข่เค็มเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

4. ควรมีการศึกษาผลกระทบต่องานอดิเรกจากกระบวนการผลิตไข่เค็มน้ำแร่ และพัฒนากระบวนการผลิตที่สามารถรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้ การสร้างแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้ จะช่วยให้การผลิตผลิตภัณฑ์มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

References

- Bureau of Agricultural Economic Research. (2022). **Product development to increase value from local resources**. Bangkok: Bureau of Agricultural Economic Research. [In Thai]
- Community Development Department. (2021). **Community enterprise: guidelines for development and income generation in the area**. Bangkok: Community Development Department Ministry of Interior. [In Thai]
- Deema, A. (2017). **The Community Product Development towards Market Competition Buriram Province**. Master's thesis, Program in Management Ramkhamheang University. [In Thai]
- His Majesty the King. (1997). **Sufficiency Economy Philosophy**. Bangkok: Office of His Majesty's Principal Private Secretary. [In Thai]
- Kaewkwankrai, T. (2019, January-June). Community Economy: Community Capital Accumulation for Survival in the Current Situation. **Hatyai Academic Journal**, 17(1), 69-83. [In Thai]
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). **Marketing Management**. (14 th ed.). New York: Pearson Education.
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2020). **The development and enhance of local products**. Bangkok: Community develop department. [In Thai]
- Puangphet, K., et al. (2020, May-August). Development of salted egg products of the pandan salted egg and clay occupation group, Thanon Yai Subdistrict, Mueang District, Lop Buri Province. **Chiang Mai Rajabhat Research Journal**, 21(2), 167-183. [In Thai]
- Sinjaru, T. (2017). **Research and Analyze Statistical Data with SPSS and AMOS**. (17 th ed.). Bangkok: Business R & D. [In Thai]
- Waiwanitkun, N., & Udomsri, C. (2011). **Business Research Methodology**. (21 st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ผ่านการยอมรับทางเทคโนโลยีของภาคธุรกิจสายการบินยุควิถีชีวิตใหม่

The Influence of Attitudes Toward Tourism Innovation Affecting Tourist
Satisfaction Through Technology Acceptance of Aviation Business Sector in
New Normal Era

ภาวิณี กาญจนภา*

Bhawini Kanchanabha

วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์**

Wongladda Weerapaiboon

Received : December 19, 2023

Revised : January 30, 2024

Accepted : February 19, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านการยอมรับทางเทคโนโลยีของภาคธุรกิจสายการบินยุควิถีชีวิตใหม่” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยว การยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 3) เพื่อทดสอบการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาคธุรกิจสายการบิน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้โดยสารสายการบินต้นทุนต่ำ จำนวน 360 คน จาก 4 ท่าอากาศยาน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สมการโครงสร้างและการวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรม AMOS ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก การยอมรับเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.092$) ทัศนคติต่อนวัตกรรมท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer in Marketing Department of the Faculty of Management Science Silpakorn University

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการงานนิทรรศการและงานอีเวนต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer in Exhibition and Events Management Department of the Faculty of Management Science

Silpakorn University(Corresponding Author) e-mail: weerapaiboon_w@su.ac.th

การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) การยอมรับเทคโนโลยีเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างความสัมพันธ์ทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยครั้งนี้ฝ่ายการตลาดของสายการบินต้นทุนต่ำสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเพิ่มความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้โดยสารให้กลับมาใช้สายการบินซ้ำต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : ทัศนคติ / นวัตกรรมท่องเที่ยว / ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว / การยอมรับเทคโนโลยี / ธุรกิจสายการบิน

ABSTRACT

The research aimed to investigate the influence of attitudes towards tourism innovation on tourist satisfaction through technology acceptance in the aviation sector during the new normal era. The objectives are 1) to investigate the level of attitude towards tourism innovation, technology acceptance and tourist satisfaction in the aviation sector; 2) to analyze the influence of attitude towards tourism innovation on tourist satisfaction; 3) to investigate the technology acceptance as a mediating role of the influence of attitude towards tourism innovation on tourist satisfaction in the aviation sector. This study is a quantitative research in which 360 tourists from four airports who were passengers of a low-cost airline were interviewed. The research instrument was a questionnaire and the data was collected through quota sampling. The data were analyzed by Structural Equation Modeling: SEM and path analysis using the AMOS program. The results showed that the level of attitude towards tourism innovation, technology acceptance and satisfaction of tourists was high. Test of hypotheses: Attitude towards tourism innovation had a positive influence on tourist satisfaction but not statistically significant ($p < 0.092$), attitude towards tourism innovation had a statistically significant positive influence on technology acceptance ($p < 0.001$), technology acceptance had a statistically significant positive influence on tourist satisfaction ($p < 0.001$), the mediating role of technology acceptance on the relationship between attitude towards tourism innovation and tourist satisfaction. The research results can help the marketing department of low-cost airlines to develop a marketing strategy to increase tourist or passenger satisfaction and repurchase service.

Keywords : Attitude / Tourism Innovation / Tourist Satisfaction / Technology Acceptance / Aviation Business

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดการท่องเที่ยวเป็นตลาดที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการบริหารจัดการกลยุทธ์ในธุรกิจท่องเที่ยวและเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีในการรักษาหรือปรับปรุงตำแหน่งทางการตลาดของผู้ประกอบการ (Magadan & Rivas, 2018) นวัตกรรมท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมบริการ และนวัตกรรมบริการเป็นตัวบ่งชี้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวถูกพบว่ามีอิทธิพลอย่างมากในการก่อให้เกิดความซื่อสัตย์ของนักท่องเที่ยว (Liat, Nikhashemi & Dent, 2020) นวัตกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ผลิตภัณฑ์ บริการ เทคโนโลยี กระบวนการ และกิจกรรมที่สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและประสิทธิภาพและการแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Sun, Lin & Chen, 2023)

ทัศนคติเป็นการรับรู้ของบุคคลและเป็นระดับการประเมินค่าพฤติกรรมในทางบวกหรือทางลบ ทัศนคตินำมาซึ่งพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีได้รับอิทธิพลจากทัศนคติทางบวก (Rabaa, et al, 2024) แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีกล่าวว่า ทัศนคติและการรับรู้ของผู้ใช้นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการยอมรับและพฤติกรรมทางบวกของการยอมรับนวัตกรรม บุคคลที่มีทัศนคติในทางบวกที่มากกว่าจะมีแนวโน้มมากกว่าที่จะยอมรับและมีพฤติกรรม (Nguyen-Phuoc, et al., 2024)

อุตสาหกรรมการบินเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวโดยตรงและได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากสถานการณ์ COVID 19 ความต้องการเดินทางทางอากาศลดลงทำให้หลายธุรกิจบินหยุดเกือบจะทั้งหมดของการดำเนินงานและนำไปสู่การล้มละลายของสายการบินทั่วโลก (Sugishita, Mitzutani & Hanaoka, 2024) มีการลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญของผู้โดยสารและปัญหาต่างๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์บางประการในการให้บริการผู้โดยสารในโลกแห่งการบิน (Samosira, et al. 2024) สายการบินมีความพยายามใช้วิธีการโดยสารใหม่ๆ เพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้โดยสารซึ่งมีผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร (Zahraee, et al., 2024) แนวคิด Covinnovation แสดงถึงนวัตกรรมของธุรกิจสายการบินที่เกิดขึ้นจากหยั่งรากลึกหรือเร่งโดยวิกฤต COVID-19 เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคมบนเครื่องบิน การใช้เทคโนโลยีแบบไร้สัมผัสที่สนามบิน การฆ่าเชื้อเครื่องบินด้วย UV นโยบายที่นั่งกลางแบบเปิดและการเร่งการใช้ไบโอเมตริกซ์ในการเช็คอิน เป็นต้น (Amankwah-Amoah, 2021)

งานวิจัยอิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมท่องเที่ยวและการยอมรับทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของภาคธุรกิจสายการบินยุควิถีชีวิตใหม่ แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมส่งผลต่อความพึงพอใจ โดยมีตัวแปรคั่นกลางคือ การยอมรับเทคโนโลยี (Cuong, 2023; Apinantasap & Gerd Sri, 2022; Hasni, Farah & Adeel, 2021; Kim & Park, 2019) พบความสัมพันธ์ของนวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจ งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบและลักษณะของนวัตกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวที่เป็น

ผู้ให้บริการสายการบินให้คุณค่าอันจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ให้บริการสายการบินมากที่สุด คณะผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการทางภาคธุรกิจสายการบิน และภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ สามารถนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจสายการบินในอนาคต อีกทั้งยังสามารถนำมาเป็นแนวทางการวางแผนกลยุทธ์การตลาด และการดำเนินธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการบริหารธุรกิจของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยว การยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาคธุรกิจสายการบิน
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาคธุรกิจสายการบิน
3. เพื่อทดสอบการยอมรับเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวในฐานะตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาคธุรกิจสายการบิน

สมมุติฐานการวิจัย

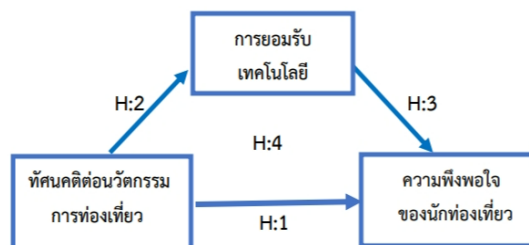
สมมุติฐานที่ 1 อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สมมุติฐานที่ 2 อิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลเชิงบวกต่อการยอมรับเทคโนโลยี

สมมุติฐานที่ 3 อิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สมมุติฐานที่ 4 การยอมรับเทคโนโลยีเป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรคือนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ให้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ เนื่องจากแบบจำลองของงานวิจัยเชิงปริมาณใช้ Structural Equation

Modeling ในการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อการวิเคราะห์ตามที่ Hair, et al. (1995) กล่าวว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 300 ตัวอย่าง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน เพื่อเป็นการเฉลี่ยในและเจเนอเรชัน (เจเนอเรชันเอ็กซ์จำนวน 120 ราย เจเนอเรชันวายจำนวน 120 ราย เจเนอเรชันซีจำนวน 120 ราย) ให้มีความเหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ส่วนการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ทั้งนี้แบ่งกลุ่มการเก็บรวบรวม 4 ท่าอากาศยาน ที่เป็นท่าอากาศยานที่มีนักท่องเที่ยวใช้บริการเป็นจำนวนมาก และเป็นตัวแทนในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ 1) ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง 2) ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ 3) ท่าอากาศยานขอนแก่น และ 4) ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต กำหนดสัดส่วนกลุ่มละ 25%

เครื่องมือวิจัยในงานวิจัยนี้เป็นแบบวัดหรือแบบสอบถาม (Self-administration Survey) ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่

1. ข้อคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามว่าเป็น “นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของสายการบิน” คือมีจุดประสงค์ในการเดินทางคือ “การท่องเที่ยว” ไม่ใช่ผู้โดยสารที่มีจุดมุ่งหมายอื่น
 2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ (ตามเจเนอเรชันซี วาย เอ็กซ์) อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
 3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ในการเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ช่องทางในการได้รับข้อมูลข่าวสาร
 4. ทศนคติต่อวัฒนธรรมการท่องเที่ยว แพลและปรับปรุงมาจาก Wang, Cole & Chen (2018) มี 4 มิติ คือ 1) มิติการแสวงหาความแปลกใหม่ (จำนวน 3 ข้อ) 2) มิติการแผ่รังสีหรือการแผ่สอดส่องดูแล (จำนวน 2 ข้อ) 3) มิติการชอบแสวงหาประสบการณ์ (จำนวน 2 ข้อ) และ 4) มิติความโดดเด่นทางสังคม (จำนวน 3 ข้อ) รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อคำถาม
 5. การยอมรับเทคโนโลยี แพลและปรับปรุงมาจาก Park (2009) มี 4 มิติ คือ 1) มิติการรับด้านความสะดวก (จำนวน 3 ข้อ) 2) มิติการรับรู้ด้านประโยชน์ (จำนวน 3 ข้อ) 3) มิติด้านทัศนคติ (จำนวน 3 ข้อ) และ 4) มิติความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (จำนวน 2 ข้อ) รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 ข้อคำถาม
 6. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แพลและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ Ha Nam Khanh (2017) จำนวน 6 มิติ 1) มิติการไหลตกระเป๋าดำเนินทาง 2) มิติการลงทะเบียนขึ้นเครื่อง 3) มิติบริการของเที่ยวบิน 4) มิติการจองบัตรโดยสาร 5) มิติเครื่องบิน และ 6) มิติพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำนวน 6 ข้อคำถาม
- ทั้งนี้ ส่วนที่ 4-6 ใช้แบบวัดระดับความคิดเห็น Likert Scale 5 ระดับ (1-5) ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ถึงเห็นด้วยมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยมีการนำแบบวัดเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยทางการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 3 ท่าน โดยประเมินค่าดัชนีสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ทั้งนี้ Rovinelli & Hambleton (1976) ให้เกณฑ์แต่ละข้อคำถามควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามมีข้อคำถาม 27 ข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.5-1.00 และผ่านความเที่ยงตรงทางเนื้อหา

(Content Validity) จากนั้น นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างอื่น จำนวน 30 ชุด เพื่อคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และทุกตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.731-0.873 ได้แก่ ทศน์ติด่อนวัตรกรรมการท่องเทียว = 0.731 การยอมรับเทคโนโลยี = 0.873 ความพึงพอใจของนักท่องเทียว = 0.830 ซึ่งผ่านเกณฑ์ของค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม Nannally (1978) แนะนำว่าค่าความเชื่อมั่นที่ 0.7 เป็นค่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และค่าความเชื่อมั่นที่ 0.8 เป็นค่าเกณฑ์ที่ดี

จากนั้นได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเทียวโดยตรงที่ทำอากาศยาน จำนวน 4 ทำอากาศยาน คือ ทำอากาศยานนานาชาติดอนเมือง ทำอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ทำอากาศยานขอนแก่น และ ทำอากาศยานนานาชาติภูเก็ต โดยการสำรวจเป็นแบบสอบถามรูปแบบกระดาษ ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 4 เดือน และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์และประมวลผล จำนวน 360 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยประเมินแบบวัด (Scale Evaluation) แต่ละตัวแปร และตรวจสอบความเที่ยงตรงของการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการหาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ รวมไปถึงตัวบ่งชี้ (CR) และความแปรปรวนโดยเฉลี่ย (AVE) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และความแปรปรวนเฉลี่ยโดยรวม (หลังปรับโมเดล) ทุกตัวค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ_i) เกิน 0.5 และค่าตัวบ่งชี้ (CR) เกิน 0.7 ทุกมิติ รวมไปถึงค่าความแปรปรวนโดยเฉลี่ย (AVE) ซึ่งองค์ประกอบยืนยัน 3 ปัจจัยมีค่าความสอดคล้องผ่านเกณฑ์หลังปรับ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และค่าความแปรปรวนโดยเฉลี่ยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปล้ำน้ำหนักองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และความแปรปรวนเฉลี่ยโดยรวม (หลังปรับโมเดล)

ตัวแปรแฝง (Latent variables)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ(λ_i)	ตัวบ่งชี้ (CR)	ความแปรปรวน โดยเฉลี่ย (AVE)
InnoDim1			0.862	0.677
	INNO1	0.73		
	INNO2	0.92		
	INNO3	0.81		
InnoDim3			0.898	0.816
	INNO6	0.90		
	INNO7	0.90		
InnoDim4			0.876	0.702
	INNO8	0.85		
	INNO9	0.89		
	INNO10	0.77		

ตารางทที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรแฝง (Latent variables)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ(λ_i)	ตัวบ่งชี้ (CR)	ความแปรปรวน โดยเฉลี่ย (AVE)
ActDim1			0.925	0.804
	ACT1	0.87		
	ACT2	0.87		
	ACT3	0.95		
ActDim2			0.869	0.689
	ACT4	0.88		
	ACT5	0.74		
	ACT6	0.86		
ActDim3			0.718	0.565
	ACT7	0.86		
	ACT9	0.63		
ActDim4			0.693	0.530
	ACT10	0.75		
	ACT11	0.71		
Satisfaction			0.810	0.518
	SAT1	0.65		
	SAT2	0.82		
	SAT3	0.67		
	SAT5	0.73		

คณะผู้วิจัยได้ทำการแสดงแบบจำลองการวัดตัวแปร 3 ปัจจัยหลังปรับโมเดล ซึ่งแบบจำลองการวัด (Measurement Model) เป็นแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง (Latent Variables) กับตัวแปรสังเกต (Observed Variables) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันรายตัวแปร คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองการวัดโดยนำตัวแปรในกรอบแนวคิดที่เป็นเส้นทางตรง (Linear) Bagozzi & Yi (2012) เสนอแนะว่าการยืนยันหรือการทดสอบว่าโมเดลที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่นั้น มีสถิติวัดความสอดคล้อง และผลพบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าสถิติเหมาะสมดังนี้ คือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) หรือความสอดคล้องของโมเดลมีค่าเท่ากับ $\chi^2 = 167.532$, $df = 146$; ดัชนีที่ใช้ในการเปรียบเทียบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.147, ดัชนีระดับความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.960 ดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.995 ค่าเฉลี่ยยกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual: Standard RMR) มีค่าเท่ากับ 0.020

และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Approximation: RMRSEA) มีค่าเท่ากับ 0.020 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกค่า

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ระดับความคิดเห็นของแต่ละตัวแปร การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การทดสอบโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์เส้นทาง ทั้งนี้ ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (n=360)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	ท่าอากาศยานที่เดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	166	46.10	ดอนเมือง	90	25.00
หญิง	194	53.90	เชียงใหม่	90	25.00
อายุ			ขอนแก่น	90	25.00
เจนเนอเรชันเอ็กซ์	120	33.33	ภูเก็ต	90	25.00
เจนเนอเรชันวาย	120	33.33	ความถี่ที่ใช้บริการ		
เจนเนอเรชันซี	120	33.33	1 ครั้ง ต่อเดือน	195	54.20
ระดับการศึกษา			2-3 ครั้งต่อเดือน	135	37.50
ต่ำกว่าปริญญาตรี	54	15.00	4-5 ครั้งต่อเดือน	28	7.80
ปริญญาตรี	242	67.20	มากกว่า 5 ครั้งต่อเดือน	2	0.60
สูงกว่าปริญญาตรี	64	17.80	สมาชิกที่ร่วมเดินทาง		
อาชีพ			เดินทางลำพัง	65	54.20
นักเรียน / นักศึกษา	57	15.80	2-3 คน	208	37.50
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	58	16.10	มากกว่า 4 คน	54	7.80
พนักงานบริษัทเอกชน	170	47.20	เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว	33	0.60
ธุรกิจส่วนตัว	34	9.40	ค่าใช้จ่ายเดินทางต่อครั้ง		
วิศวกร / สถาปนิก	6	1.70	2,000 บาท หรือน้อยกว่า	55	18.10
ครู / อาจารย์	26	7.20	2,001-3,000 บาท	164	57.80
รับจ้างทั่วไป	5	1.40	3,001-4,000 บาท	83	15.00
อื่นๆ	4	1.10	3,001-4,000 บาท	22	9.20
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			4,001-5,000 บาท	36	15.30
ต่ำกว่า 10,000 บาท	40	11.10	มากกว่า 5,000 บาท	55	45.60
10,001-20,000 บาท	105	29.20	ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร		
20,001-30,000 บาท	73	20.30	หนังสือพิมพ์ / โทรทัศน์	35	9.80
30,001-40,000 บาท	53	14.70	เว็บไซต์สายการบิน	93	25.80
40,001-50,000 บาท	44	12.20	สื่อโซเชียลมีเดีย	232	64.40
มากกว่า 50,000 บาท	45	12.50			

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของตัวแปรและความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของตัวแปร ค่าเฉลี่ยของตัวแปรทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.766-0.859 โดยทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ด้านตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.640-0.940 จากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ด้านตัวแปรความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.727-0.784 จากค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก่อนการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.224 ถึง 0.395 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำ โดยทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับเทคโนโลยีอยู่ในระดับต่ำ ด้วยค่า $r = 0.395$ ในขณะที่การยอมรับเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวระดับต่ำ ด้วยค่า $r = 0.315$ และทัศนคติต่อนวัตกรรมท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวระดับต่ำ ด้วยค่า $r = 0.224$

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวและการยอมรับทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า ค่าไค-สแควร์ มีค่า 175.383 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value มีค่า 0.085, ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ มีค่า 1.161 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน มีค่า 0.959, ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ มีค่า 0.994, ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน มีค่า 0.021 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ มีค่า 0.025 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกค่า โดยสามารถสรุปผลการเปรียบเทียบก่อนปรับและหลังปรับโมเดล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าสถิติของแบบจำลองระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองสมมติฐาน (Hypothesized Model) และรูปแบบที่ปรับใหม่ (Modified Model)

ค่าความสอดคล้อง	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง		หลังปรับแบบจำลอง	
		ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง	ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง
Chi-square	p -value > 0.05	505.233	ไม่สอดคล้อง	175.383	สอดคล้อง
p -value	มากกว่า 0.05	0.000	ไม่สอดคล้อง	0.085	สอดคล้อง
Relative Chi-Square	น้อยกว่า 3.00	2.539	ไม่สอดคล้อง	1.161	สอดคล้อง
GFI	มากกว่า 0.90	0.886	ไม่สอดคล้อง	0.959	สอดคล้อง
NFI	มากกว่า 0.90	0.888	ไม่สอดคล้อง	0.961	สอดคล้อง
TLI	มากกว่า 0.90	0.917	ไม่สอดคล้อง	0.991	สอดคล้อง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ค่าความสอดคล้อง	เกณฑ์พิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง		หลังปรับแบบจำลอง	
		ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง	ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง
CFI	มากกว่า 0.90	0.929	ไม่สอดคล้อง	0.994	สอดคล้อง
RMR	น้อยกว่า 0.05	0.065	ไม่สอดคล้อง	0.021	สอดคล้อง
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.032	ไม่สอดคล้อง	0.025	สอดคล้อง

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 : จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า ทักษะคิดก่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) = 0.125 และค่า $t = 1.686$ ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.092$) จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 : ทักษะคิดก่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกกับการยอมรับเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) = 0.498 และค่า $t = 6.292$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 และ สมมติฐานที่ 3 การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) = 0.312 และค่า $t = 4.066$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	(เส้นทาง) Path	b	β	S.E.	C.R.	ผลการวิเคราะห์
H1	INNO --> SATIS	0.164	0.125	0.097	1.686	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
H2	INNO --> ACCPT	0.709	0.498***	0.113	6.292	ยอมรับสมมติฐาน
H3	ACCEPT--> SATIS	0.287	0.312***	0.071	4.066	ยอมรับสมมติฐาน

ผลการทดสอบการยอมรับเทคโนโลยีในฐานะตัวแปรคั่นกลาง สมมติฐานที่ 4 : การยอมรับเทคโนโลยีเป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลที่ทัศนคติต่อวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผลการทดสอบพบว่า ทักษะคิดก่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้วยค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.333 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 ($p < 0.05$) อธิบายได้ว่า การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลส่งผ่านไปยังความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการโดยสารสายการบินต้นทุนต่ำ ทั้งนี้ การยอมรับเทคโนโลยีเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Full Mediation) ระหว่างทัศนคติต่อวัตกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง

ตัวแปรตาม	ACCEPT			SATIS		
ตัวแปรต้น	TE	DE	IE	TE	DE	IE
INNO	0.498	0.498		0.280	0.125	0.155
ACCEPT				0.312	0.312	
	R ² 0.248			R ² 0.152		

หมายเหตุ: DE หมายถึง อิทธิพลทางตรง, IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม, TE หมายถึง อิทธิพลรวม
TE หมายถึง อิทธิพลรวม และ R² หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์และประสบการณ์ที่ได้รับที่ก่อให้เกิดความสุข ความสนุกสนานและความเพลิดเพลินโดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นด้านทัศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยว ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดลำดับแรก อยู่ในมิติการแสวงหาความแปลกใหม่คือ “ท่านต้องการลองใช้ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ของสายการบินที่ได้มาเสนอบริการให้แก่ท่าน” (INNO01) และลำดับสองมีสองข้อที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันซึ่งอยู่ในมิติการแสวงหาประสบการณ์คือ “การซื้อผลิตภัณฑ์ของสายการบินรูปแบบใหม่ๆ ทำให้ท่านรู้สึกมีความสุขมากขึ้น”(INNO06) และ “การใช้ผลิตภัณฑ์ของสายการบินรูปแบบใหม่ๆ ทำให้ท่านรู้สึกเพลิดเพลิน” (INNO07) และลำดับสามอยู่ในมิติแสวงหาความแปลกใหม่คือ “ท่านสนุกสนานกับการลองใช้ผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่ของสายการบิน” (INNO03) สอดคล้องกับ Guresa, Inanb & Arslan (2018) ที่พบว่า ตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่การใช้เทคโนโลยีแบบให้บริการตนเองของผู้โดยสาร ได้แก่ หน้าที่ใช้งาน เทคโนโลยีแบบให้บริการตนเองควรถูกปรับให้เข้าได้กับความจำเป็นและความต้องการของผู้โดยสาร ความเพลิดเพลิน และการประหยัดเวลา ลดระยะเวลาการรอคอยของผู้โดยสาร

ด้านการยอมรับเทคโนโลยีพบว่า มิติด้านทัศนคติที่ดีมีความสำคัญมากที่สุดในลำดับแรก รองลงมาคือ มิติด้านความสะดวกและความง่ายตาย โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรกอยู่ในมิติทัศนคติในข้อ “การเรียนรู้โดยการหาข้อมูลผ่านจากระบบเทคโนโลยี/ออนไลน์ของสายการบินเป็นความคิดที่ดี” (ACT07) และลำดับสองอยู่ที่มิติทัศนคติเช่นกันในข้อ “ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้หาข้อมูลต่างๆ โดยผ่านจากระบบเทคโนโลยี/ออนไลน์ของสายการบิน” (ACT09) และลำดับสามอยู่ในมิติการรับรู้ความสะดวกข้อ “การเรียนรู้ระบบเทคโนโลยี/ออนไลน์ของสายการบินเป็นสิ่งที่ง่ายตายสำหรับท่าน” (ACT02) สอดคล้องกับ Azmadi, et al. (2023); Shafie, et al. (2023) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความง่ายตายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ได้ถูกมองว่าเป็นปัจจัยหลักของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีในการอธิบายและทำนายความตั้งใจมีพฤติกรรมและเป็นแรงผลักดันพื้นฐานของความตั้งใจมีพฤติกรรม และสอดคล้องกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีที่กล่าวว่า ทัศนคติและการรับรู้มีอิทธิพลต่อการยอมรับและพฤติกรรม (Nguyen-Phuoc, et al., 2024)

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่า ผู้โดยสารแสดงออกถึงความพึงพอใจด้านหน้าที่และคุณภาพการบริการ ได้แก่ เครื่องบิน ขั้นตอนการจองบัตรโดยสารและขั้นตอนการโหลดสัมภาระ ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุดคือ ข้อ “ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อเครื่องบิน”(SAT5) ลำดับที่สองคือ ข้อ “ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อขั้นตอนการจองบัตรโดยสาร” (SAT1) ลำดับที่สามอยู่ที่ค่าเฉลี่ยมาก คือ ข้อ “ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อขั้นตอนการโหลดสัมภาระ” (SAT3) สอดคล้องกับ Baisya & Sarkar (2004) กล่าวว่า คุณภาพของการบริการเป็นปัจจัยนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าซึ่งมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อความพึงพอใจในการซื้อ การจัดบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการเช็คอิน การสำรองที่นั่งและการจองตั๋วเป็นคุณลักษณะการบริการที่ควรถูกใช้ในการตรวจวัดเป็นประจําสม่ำเสมอในการตรวจสอบความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ Attallah (2015) กล่าวถึงความแม่นยำและความรวดเร็วในการสำรองที่นั่งและการจองตั๋ว ความตรงต่อเวลาของตารางการบิน การให้บริการด้านสัมภาระ การให้บริการอย่างถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรกของการบริการ องค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือซึ่งเป็น 1 ใน 5 มิติคุณภาพด้านบริการที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจรวมด้านบริการของสายการบิน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานวิจัย พบว่า ทศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.092$) ผลการทดสอบสมมติฐานนี้สอดคล้องกับ Lopes, et al. (2022) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ Choirisa (2022) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยใช้นวัตกรรมเสมือนจริงมีผลกระทบอย่างมากต่อความตั้งใจเยี่ยมเยือนสถานที่ท่องเที่ยวแต่มีผลกระทบน้อยกว่าต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเนื่องจากประสบการณ์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยใช้ นวัตกรรมเสมือนจริงส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของเทคโนโลยี นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวดิจิทัลเชื่อมโยงกับหลากหลายไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคม อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ เว็บออนไลน์/มือถือซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการคาดการณ์พฤติกรรมของผู้บริโภคบนเว็บออนไลน์/มือถือ การใช้อุปกรณ์มือถือและสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงประสบการณ์ที่เป็นจริงในการสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณี บรรยากาศที่เป็นจริง ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญต่อการยกระดับประสบการณ์ นวัตกรรมเสมือนจริง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ผ่านมามีหลากหลายงานวิจัยต่างยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความตั้งใจ พฤติกรรมในท้ายที่สุด ดังที่ Berraies & Hamouda (2018) กล่าวว่า การเพิ่มขีดความสามารถของลูกค้าโดยผ่านนวัตกรรมเชิงค้นหาซึ่งเป็นจุดกำเนิดของสมรรถนะใหม่ๆ และนวัตกรรมเชิงการใช้ประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นโดยผ่านการใช้ทักษะที่มีอยู่ขององค์กรธุรกิจและการตอบสนองความจำเป็นของลูกค้านำไปสู่การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าและการพูดบอกต่อในทางบวก การเพิ่มขีดความสามารถของลูกค้าก่อให้เกิดความมั่นใจในการถ่ายโอนอำนาจไปสู่ลูกค้าทำให้ลูกค้าสามารถเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการโดยผ่านการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กร-ลูกค้าและระหว่างลูกค้าด้วยกันเองอันเป็นกุญแจสำคัญของแหล่งนวัตกรรม Truong, et al. (2020) กล่าวว่า (1) ความพึงพอใจในนวัตกรรมที่เกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการลูกค้าด้วยเทคนิคใหม่ซึ่งสามารถสะท้อนผ่านความสามารถในการปรับเปลี่ยนการจัดระเบียบการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในทุกรายละเอียดของการให้บริการที่ถูกปรับให้เข้ากับความต้องการของลูกค้า (2) ความพึงพอใจในนวัตกรรมการให้คุณค่าด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่นำเสนอประสบการณ์ที่น่าประหลาดใจให้กับลูกค้า (3) ความพึงพอใจใน

นวัตกรรมด้านหน้าที่หมายถึงการใช้ผลิตภัณฑ์และโปรแกรมที่เป็นเทคโนโลยีใหม่หรือบริการใหม่เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและความปลอดภัยให้ลูกค้า ความพึงพอใจในนวัตกรรมทั้งสามด้านข้างต้นนำไปสู่ความพึงพอใจโดยรวมด้านความใหม่ การประเมินด้านประโยชน์ของนวัตกรรม ความซับซ้อน และ ความสามารถในการจับจ่ายซื้อได้ ความพึงพอใจโดยรวมนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการความตั้งใจในท้ายที่สุด

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างความสัมพันธ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Astor, et al. (2022) ที่พบว่า เทคโนโลยี นวัตกรรม และคุณภาพของประสบการณ์เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว Lopes, et al. (2022) พบว่า นวัตกรรมมีอิทธิพลในทางบวกต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และพึงพอใจของลูกค้า และสอดคล้องกับงานวิจัย Cuong (2023) ที่กล่าวถึง นวัตกรรม การยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยนำสู่การยอมรับเทคโนโลยี และ ความพึงพอใจของผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อนวัตกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกกับการยอมรับเทคโนโลยีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Apinantasap & Gerdri (2022) ที่พบว่าความสัมพันธ์เชิงบวกของตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสายการบิน ได้แก่ ประโยชน์โดยเปรียบเทียบ คุณภาพของระบบ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว อิทธิพลด้านสังคม ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์เชิงลบต่อการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ ต้นทุน นอกจากนี้ ทศนคติมีบทบาทสำคัญในการทำนายความตั้งใจ การรับรู้ความง่ายตายในการใช้งานมีความสำคัญต่อทศนคติมากกว่าการรับรู้ประโยชน์ นอกจากนี้ ความแตกต่างด้านภูมิศาสตร์และความบ่อยครั้งของการเดินทางมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีโดยรวม Lien, et al. (2021) พบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายตายในการใช้ การรับรู้ผลได้ การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ทศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง Rabaa, et al. (2024) กล่าวถึง สองทฤษฎีที่สามารถถูกนำมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมและการยอมรับเทคโนโลยี คือ ทฤษฎีการต่อต้านนวัตกรรม (Innovation Resistance Theory) ที่กล่าวถึงการต่อต้านของผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการกำหนดการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยการต่อต้านของผู้บริโภคสามารถเกิดขึ้นจากอุปสรรคตามหน้าที่ ได้แก่ การใช้งาน คุณค่า ความเสี่ยงภัย และอุปสรรคทางจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้และความเชื่อ ทฤษฎีพฤติกรรมที่ได้มีการวางแผน (Theory of Planned Behavior) กล่าวถึงตัวแปรหลักต้นการยอมรับนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ ทศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ซึ่ง Yang, et al. (2023) ได้กล่าวว่า การรับรู้คุณค่า อิทธิพลทางสังคม สุนทรียภาพทางสายตา การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรกำหนดการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายตายในการใช้ที่มีความสัมพันธ์กับทศนคติ และความตั้งใจมีพฤติกรรม

ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kim & Park (2019) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการบริการตนเองในสนามบินเพื่อประหยัดเวลาและความสะดวก พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้าและความตั้งใจมีพฤติกรรมได้รับผลกระทบโดยการมองด้านบวกผ่านการรับรู้ความง่ายตายในการใช้ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้

ความเพลิดเพลิน และนวัตกรรม ซึ่งงานวิจัยของ Khan & Dominic (2017) พบว่า การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายในการใช้ การรับรู้ความประหยัดเวลา ความไว้วางใจในผู้ให้บริการ การมีอยู่ของข้อมูลข่าวสาร คุณภาพของการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และความปลอดภัยด้านข้อมูลข่าวสารส่งผลกระทบต่อการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจของลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยนี้ยังเป็นการย้ำให้เห็นความสำคัญของการสร้างการยอมรับเทคโนโลยีมีความสำคัญ เนื่องจากการสร้างการยอมรับเทคโนโลยีนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เกือบทุกด้าน และด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาสร้างประสบการณ์ ความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจสายการบินสามารถนำข้อมูลไปวางแผนและพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการจากนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้โดยสารในปัจจุบันที่นิยมใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ต้องการเรียนรู้ และเก็บเกี่ยวประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ๆ

2. ผู้บริหารทางการตลาดและกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวและบริการ สามารถนำผลิตภัณฑ์และบริการที่มาจากนวัตกรรมใหม่ๆ มาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการส่งเสริมการขายให้กับสายการบินในการดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือผู้โดยสารให้มาใช้บริการมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่ใช้บริการสายการบิน ดังนั้น ครั้งต่อไปอาจศึกษากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะสายการบินต้นทุนต่ำเท่านั้น งานวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษากับสายการบินระดับพรีเมียม รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนตัวแปรส่งผ่านอื่น เช่น คุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

References

- Amankwah-Amoah, J. (2021, November). COVID 19 pandemic and innovation activities in the global airline industry: A review. *Environment International*, 156, 106719.
- Apinantasap, W., & Gerdri, N. (2022). Technology acceptance of digital bag tags for airline passengers. In *IEEE Technology and Engineering Management Society Conference Asia Pacific, TEMSCON-ASPAC 2022*. (pp. 127-135). Bangkok: n.p. [In Thai]

- Astor, Y., et al. (2022). Tourist experience, satisfaction, and behavioral intention during COVID-19 outbreak a lesson from Indonesian creative tourist attractions. **Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism**, 25(4), 810-829.
- Attallah, N. F. (2015, July). Evaluation of perceived service quality provided by tourism establishments in Egypt. **Tourism and Hospitality Research**, 15(3), 149-160.
- Azmadi, Z. S. A., et al. (2023, November). Measuring tourist preferences and behavior toward smart tourism destination planning. **Journal of Malaysian Institute Planners**, 21(6), 342-256.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (2012). Specification, evaluation, and interpretation of structural equation models. **Journal of the Academy Marketing Science**, 40, 8-34.
- Baisya, R. K., & Sarkar, R. (2004, January). Customer satisfaction in the service sector: A case study of the airline industry. **Journal of Advances in Management Research**, 1(2), 73-79.
- Berraies, S., & Hamouda, M. (2018, February). Customer empowerment and firms' performance : The mediating effects of innovation and customer satisfaction. **International Journal of Bank Marketing**, 36(4).
- Choirisa, S. F. (2022, December). What drives gen Z to visit tourist destinations using virtual reality? The stimulus-organism-response approach. **Geo Journal of Tourism and Geosites**, 45(4 supplement), 1633-1642.
- Cuong, D. T. (2023, March). Determinants affecting online shopping consumers' satisfaction and repurchase intention: Evidence from Vietnam. **Innovative Marketing**, 19(1), 126-139.
- Guresa, N., Inanb, H., & Arslan, S. (2018, August). Assessing the self-service technology usage of Y-Generation in airline services. **Journal of Air Transportation Management**, 71, 215-219.
- Ha Nam Khanh, G. (2017, December). Customer satisfaction of Vietnam Airline domestic service quality. **International Journal of quality innovation**, 3(1), 1-11.
- Hair, J. F., et al. (1995). **Multivariate data, analysis**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hasni, M. J. S., Farah, M. F., & Adeel, I. (2021). The technology acceptance model revisited: empirical evidence from the tourism industry in Pakistan. **Journal of Tourism Futures, ahead-of-print**(ahead-of-print), 1-21.

- Khan, H., & Dominic, P. D. D. (2017). Performance measure of online system acceptance and customer satisfaction through airlines websites in Malaysia. **International Journal of Business Innovation and Research**, 12(4), 508-524.
- Kim, J. H., & Park, J. W. (2019, September). The Effect of Airport Self-Service Characteristics on Passengers' Perceived Value, Satisfaction, and Behavioral Intention: Based on the SOR Model. **Journal of Distribution Science**, 17(5), 29-37.
- Liat, C. B., Nikhashemi, S. R., & Dent, M. M. (2020). The chain effects of service innovation components on the building blocks of tourism destination loyalty: the moderating role of religiosity. **Journal of Islamic Marketing**, 12(9), 1887-1929.
- Lien, C., et al. (2021). Self-service technology adoption by air passengers: a case study of fast air travel services in Taiwan. **Service Industries Journal**, 41(9-10), 671-695.
- Lopes, S., et al. (2022). The outcome of entrepreneurship, relational capital and innovativeness on tourist satisfaction. **Sustainability**, 14(20), 12952.
- Magadan, M., & Rivas, J. (2018). Innovation, Creativity and Tourism. In Sotiriadis, M. (Ed.) **The Emerald Handbook of Entrepreneurship in Tourism, Travel and Hospitality**. (pp. 71-88). United Kingdom: Emerald Publishing Limited.
- Nannally, J. C. (1978). **Psychometric**. New York: Mc-Grawhill Book.
- Nguyen-Phuoc, D. Q., et al. (2024, February). What factors influence the intention to use electric motorcycles in motorcycle-dominated countries? An empirical study in Vietnam. **Transport Policy**, 146(3), 193-204.
- Park, S. Y. (2009, July). An analysis of the technology acceptance model in understanding university students' behavioral intention to use e-learning. **Journal of Educational Technology & Society**, 12(3), 150-162.
- Rabaa, A. A., et al. (2024). Understanding mobile payments through the lens of innovation resistance and planned behavior theories. **Uncertain Supply Chain Management**, 12(1), 45-64.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Tijdschrift Voor Onderwijs Research**, 2(2), 49-60.
- Samosira, J., et al. (2024, January). The role of service quality, facilities, and prices on customer satisfaction in Indonesia aviation in the COVID-19 pandemic. **Uncertain Supply Chain Management**, 12(1), 91-100.

- Shafie, N., et al. (2023, December). Factors influencing technology acceptance for ubiquitous public transportation services in tourism. **Bulletin of Electrical Engineering and Informatics**, 12(6), 3869-3879.
- Sugishita, K., Mitzutani, H., & Hanaoka, S. (2024, January). Disruption and recovery of the US domestic airline networks during the COVID-19 pandemic. **Journal of Air Transport Management**, 114(1), 102504.
- Sun, P., Lin, Z., & Chen, C. (2023). Unlocking potential: Macro insights into the evolution of a multi-destination tourism innovation network. **Journal of Travel Research**, 64(1) 1-19.
- Truong, N. T., et al. (2020, June). Service innovation, customer satisfaction and behavioural intentions: a conceptual framework. **Journal of Hospitality and Tourism Technology**, 11(3), 529-542.
- Wang, W., Cole, S. T., & Chen, J. S. (2018, February). Tourist innovation in Air travel. **Journal of Travel Research**, 57(2), 164-177.
- Yang, Y., et al. (2023). Integrating technology acceptance model with Maslow's hierarchy needs theory to investigate smart homes adoption. **IEEE Access**, 11, 80726-80740.
- Zahraee, S. M., et al. (2024, December). A study on airlines' responses and customer satisfaction during the COVID-19 pandemic. **International Journal of Transportation Science and Technology**, 12(4), 1017-1037.

การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม
อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
The Creation of a Novel Participatory Agrotourism Management Model
in Phop Phra District, Tak Province

รชนีวรรณ บุญอนนท์*

Ratchaneewan Boonanont

ยชิตา กันหาหมิง*

Yuchita Kunharming

กันตกนิษฐ จูรัตน**

Kankanit Jurach

Received : October 4, 2023

Revised : December 25, 2023

Accepted : February 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 10 คน และแบบสอบถามถาม นักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน ส่วนการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้แบบสอบถามถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลในรูปค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) ด้านบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว (4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (5) ด้านการตลาด/การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (6) ด้านมาตรการดูแลความปลอดภัย (7) ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วม และ 2) แนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิธีใหมแบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า

*อาจารย์โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Lecturer in Tourism Industry Faculty of Management Science Kamphaeng Phet Rajabhat University

(Corresponding Author) e-mail: ratchaneewanmadee@gmail.com

**อาจารย์โปรแกรมวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

Lecture in Bachelor of Accounting Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot

ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมหลังการประชุม สามารถบอกถึงข้อเสียของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีเดิมได้ และสามารถนำความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม / รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร / การท่องเที่ยววิถีใหม่ / การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of this study were as follows: 1) to create a novel participatory to agrotourism management model in Phop Phra District, Tak Province and 2) to propose guidelines for drive the new participatory agrotourism tourism management model. The data collected by using focus group discussion with 10 people who related with agrotourism in Phop Phra District, Tak Province; using questionnaire with 50 tourists and also using questionnaire in the part of driving the new participatory agrotourism tourism in Phop Phra District, Tak Province with 30 related people. The quantitative data analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data analyzed by using content analysis. The research results had found that 1) the agrotourism management model had 7 features as; (1) tourist attraction, (2) tourist attraction activities, (3) staff involvement (4) tourist attraction facilities, (5) marketing and tourist attraction promotion, (6) safety measurement, and (7) tourism networks and participation. 2) driving the new participatory agrotourism tourism management model which hold the meeting and asked for the opinion had found that after the meeting all understand the above model. Moreover, they shared the disadvantages of original agrotourism and adapted to use a novel participatory to agrotourism management model in their own areas

Keyword : Participatory Agrotourism / Agrotourism Management Model / New Normal of Tourism / Participation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แต่หลังจากที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในประเทศไทย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจากข้อมูลล่าสุดของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสะสมระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 6.7 ล้านคน

ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 39.9 ล้านคน หรือหดตัวประมาณร้อยละ 83.20 นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโควิด (COVID-19) ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเป็นอย่างมาก โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2563 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 332,013 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 1,911,808 ล้านบาท (ลดลงร้อยละ 82.6) (Economic, Tourism and Sports Division Ministry of Tourism and Sports, 2022) จากผลกระทบดังกล่าว ส่งผลให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศไทยได้หันมาใช้กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศแทน และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวแบบวิถีใหม่ (New Normal) อนึ่งนอกจากนี้ยังยึดแนวทางตามหลัก Social Distancing อย่างเคร่งครัด เช่น การใส่หน้ากากอนามัยปกคลุมแอลกอฮอล์ก่อนออกจากบ้าน และสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่ออยู่บนรถ ล้างมือ กินร้อน ใช้ช้อนตัวเอง การเว้นระยะห่างในระหว่างการท่องเที่ยว ใช้จ่ายผ่านมือถือแทนเงินสด เพื่อลดการสัมผัสระหว่างมนุษย์ (Economic, Tourism and Sports Division Ministry of Tourism and Sports, 2022)

จากการศึกษารูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยในยุคการท่องเที่ยววิถีใหม่ (Krungthai Bank, 2022) พบว่า นักท่องเที่ยวคนไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเป็นตัวเลือกแรก เที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใกล้ๆ เที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เป็นต้น และจากการศึกษาของ กองวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Marketing Research Division of the Tourism Authority of Thailand, 2022) พบว่า รูปแบบแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในช่วงโควิด-19 ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการท่องเที่ยวตามความเชื่อ ความศรัทธา เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรแบบผสมผสาน การประมง การเกษตรและป่าไม้ สวนผลไม้ การทำเกษตรอินทรีย์ การทำไร่สวนผสม การทำสวนดอกไม้ การเลี้ยงปลา เป็นต้น (Boonanont, 2015, p.38) ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เติมเต็มไปด้วยประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวหลายๆ กลุ่ม เป็นเหตุให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ บริษัทวิจัยการตลาดชั้นนำ Technovio ได้คาดการณ์ว่าตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั่วโลกจะมีการขยายตัวด้วยอัตราเติบโตต่อปีประมาณร้อยละ 18 ในช่วงปี 2562-2566 ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรได้ (TCEB Thailand Convention, 2023) หลายรูปแบบและพื้นที่เกษตรกรรมหลายๆ แห่งได้ถูกพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว นักวิชาการคาดการณ์ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่จะขึ้นมาเป็นกระแสหลักหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตอบโจทย์ทั้งการหลีกเลี่ยงพื้นที่ชุมชนหนาแน่น ได้ประสบการณ์ทั้งผจญภัย ได้เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ นักท่องเที่ยวจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด โดยจะได้สัมผัสประสบการณ์และลงมือทำด้วย

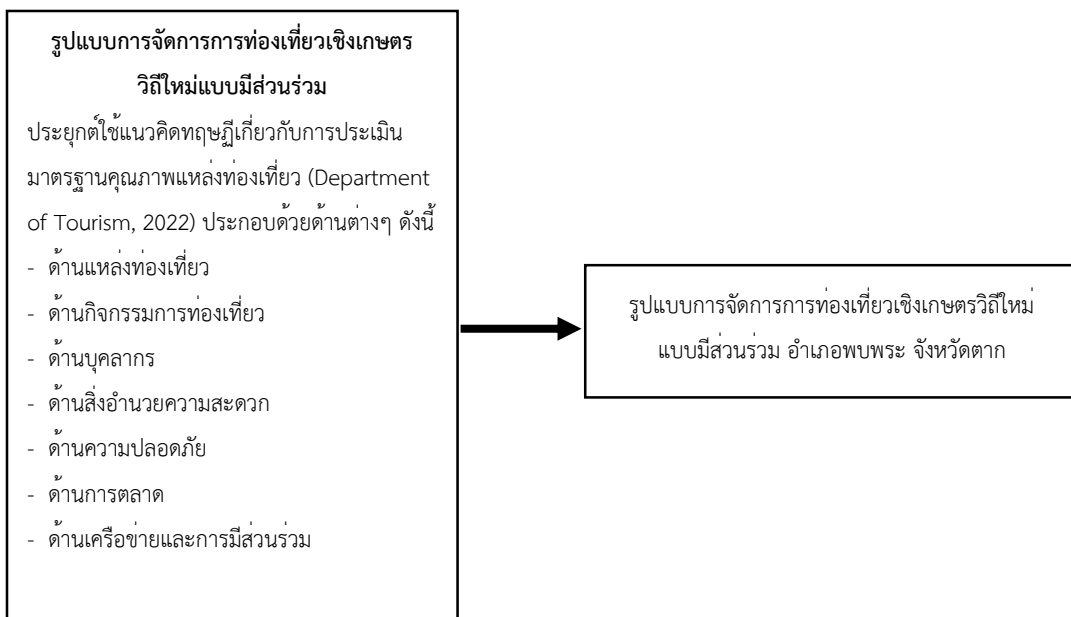
จังหวัดตากตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นป่าไม้และภูเขา มีเนื้อที่ประมาณ 16,406.650 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก

อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภออุ้มผาง อำเภอท่าสองยาง และอำเภอวังเจ้า (Tak Provincial Office, 2022) กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตาก คือ การท่องเที่ยว ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดตากเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเดือนตุลาคม-มกราคม ซึ่งเข้าสู่ฤดูหนาวเป็นช่วงฤดูท่องเที่ยวของภาคเหนือ (High Season) แต่อย่างไรก็ตาม จังหวัดตากก็ประสบปัญหาด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดตากมีความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภค ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวยังไม่ทั่วครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น (Tak Provincial Office, 2023) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นอำเภอที่มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบสูง สลับกับเขาสูง เป็นอำเภอที่มีน้ำตลอดทั้งปี มีพื้นที่ทั้งหมด 625,088 ไร่ เหมาะสำหรับการทำเกษตร ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพการเกษตร แต่จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำด้านการเกษตรของอำเภอพบพระ พบว่าประชาชนมีความต้องการพัฒนาพื้นที่การเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอพบพระเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน แต่เกษตรกรในอำเภอพบพระ ขาดความรู้และทักษะด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งรูปแบบที่ได้สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้นและส่งผลให้คุณภาพชีวิตเกษตรกรดีขึ้น รวมทั้งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่น จังหวัดและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม
อำเภอ พบพระ จังหวัดตาก มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม
อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก 5 ฝ่าย
ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และเกษตรกร ฝ่ายละ 2 คน รวมทั้งสิ้น
10 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลทุกฝ่าย
จะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหรือมีความรู้ด้านการท่องเที่ยวหรือมีประสบการณ์ด้าน
การท่องเที่ยวหรือมีถิ่นฐานตั้งอยู่ในอำเภอพบพระ อย่างน้อย 1 ปี

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอพบพระ จังหวัดตาก คัดเลือก
กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยจัดทำหนังสือเชิญตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และผู้นำ
ชุมชน ในจังหวัดตาก เข้าร่วมการทดลองการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรที่ได้จากการวิจัย และเนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่ง Kerlinger (1986, p. 119) อธิบายไว้ว่า
ควรใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คนขึ้นไป ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ และข้อความปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

ซึ่งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 ระดับ มีค่าการจัดอันดับตามเกณฑ์ของ Karnasutta (1999, p. 73) ดังนี้

- 1 แปลความหมายว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด
- 2 แปลความหมายว่า เห็นด้วยน้อย
- 3 แปลความหมายว่า เห็นด้วยระดับปานกลาง
- 4 แปลความหมายว่า เห็นด้วยระดับมาก
- 5 แปลความหมายว่า เห็นด้วยมากที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่ การมีส่วนร่วมเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดประเด็นสนทนากลุ่ม และสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

3. ส่งแบบสอบถามและประเด็นสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และด้านการท่องเที่ยว และด้านเกษตร จำนวน 5 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.5$ ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.00

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอำเภอพบพระ จังหวัดตาก คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของครอนบัค (Cronbach) ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.974

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการจัดสนทนากลุ่ม
2. จัดสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และจัดบันทึกข้อมูล
3. นำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปทดลองใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอพบพระ จังหวัดตาก คือสวนพริกคุ้มภัย อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นระยะเวลา 1 เดือน ซึ่งการที่เลือกสวนพริกคุ้มภัยในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเจ้าของสวนยินดีให้ใช้สวนเป็นสถานที่ทดลอง
4. จัดทดลองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พร้อมเก็บแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่ร่วมทดลองกิจกรรม จำนวน 50 คน
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และนำไปใช้สรุปและเขียนรายงานวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations)

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งประยุกต์ตามเกณฑ์ของ Karnasutta (1999, p. 73) ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเสนอแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก 5 ฝ่าย ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และเกษตรกร ฝ่ายละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ

ซึ่งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 ระดับ มีค่าการจัดอันดับตามเกณฑ์ของ Karnasutta (1999, p. 73) ดังนี้

1 แปลความหมายว่า	เห็นด้วยน้อยที่สุด
2 แปลความหมายว่า	เห็นด้วยน้อย
3 แปลความหมายว่า	เห็นด้วยปานกลาง
4 แปลความหมายว่า	เห็นด้วยมาก
5 แปลความหมายว่า	เห็นด้วยมากที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือ
 2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2
 3. ส่งแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการท่องเที่ยว และด้านการเกษตร จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) และความเป็นปรนัย (Objective)
 4. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.5$ ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่า IOC เท่ากับ 1.00
 5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอำเภอพบพระ จังหวัดตาก คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของครอนบัค (Cronbach) ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.958
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
1. จัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก เข้าร่วมประชุม
 2. จัดประชุมแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 1 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการจัดการประชุม ดังนี้
 - 1) นักวิจัยนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2) นักวิจัยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมซักถามประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

3) นักวิจัยสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและนำไปใช้ในการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป
การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations)

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งประยุกต์ตามเกณฑ์ของ Karnasutta (1999, p.73) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก

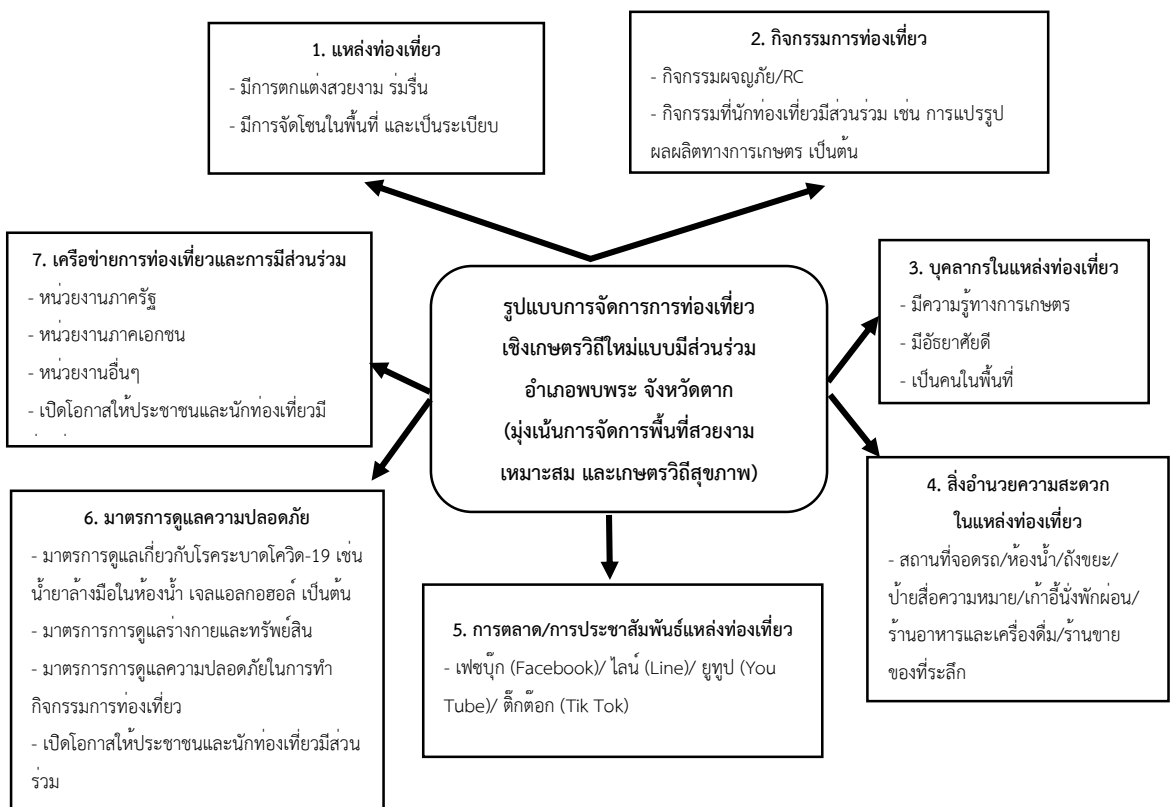
คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้เสนอแนวคิดในประเด็นต่างๆ ไว้ดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรมีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นระเบียบ มีความร่มรื่น สวยงาม ควรมีการจัดมุมถ่ายภาพที่หลากหลาย และมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณใกล้เคียง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสร้างความเพลิดเพลิน สนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลานานขึ้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวควรอยู่ในลักษณะ ดังนี้ (1) กิจกรรมแบบผจญภัย หรือ กิจกรรม RC (Route Check) ในการหาผลผลิตการเกษตร (2) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และร่วมทำกับเกษตรกร เช่น กิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมทำอาหารจากพืชสมุนไพรในแหล่งท่องเที่ยว ด้านบุคลากร หรือพนักงานในแหล่งท่องเที่ยวควรมีความรู้ด้านการเกษตร มีอัธยาศัยดี และเป็นคนในพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไว้บริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ถังขยะ ป้ายสื่อความหมาย ณ จุดที่สำคัญ และเก้าอี้นั่งพักผ่อน ด้านการรักษาความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุกแห่งควรมีมาตรการดูแลด้านความปลอดภัย ดังนี้ (1) มาตรการดูแลความปลอดภัยจากโรคระบาด เช่น โควิด-19 (2) มาตรการดูแลความปลอดภัยด้านทรัพย์สิน เช่น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ฯลฯ และ (3) มาตรการดูแลความปลอดภัยด้านการทำกิจกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการตลาด ควรทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูบ (You Tube) และติ๊กต็อก” (Tik Tok)

ส่วนด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วม นั้น เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวควรทำการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อร่วมมือกันผลักดัน หนุนเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรประสบความสำเร็จ และด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรอยู่ในรูปแบบผสมผสานกันระหว่างเน้นการจัดการพื้นที่ที่สวยงาม เหมาะสม และเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรบนวิถีสุขภาพ โดยสามารถสรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) ด้านบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว (4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (5) ด้านการตลาด/การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (6) ด้านมาตรการดูแลความปลอดภัย และ (7) ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วม

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

หลังจากนั้น ได้มีการนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมอำเภอบพพระ จังหวัดตาก ไปทดลองใช้กับสวนพริกคุ้มภัย อำเภอบพพระ จังหวัดตาก และเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมฯ ผลการวิจัย พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.00 มีช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี และช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.00 และระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.00 และ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.00 และ มากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.57) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.61) และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยภาพรวม

รายการคำถาม	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	4.56	0.57	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	4.52	0.61	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	4.51	0.63	มากที่สุด
4. ด้านการรักษาความปลอดภัย	4.50	0.65	มากที่สุด
5. ด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	4.47	0.64	มาก
6. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว	4.44	0.62	มาก
รวม	4.50	0.62	มากที่สุด

หมายเหตุ n = 50

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการบริหารจัดการพื้นที่ในสวนอย่างเป็นระบบและมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสวน ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.49, 0.53) รองลงมา คือ มีความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.61) และมีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง เช่น สวนเตยวรรณ ไร่ปฐมเพชร ฯลฯ ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.54) ตามลำดับ ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกับเจ้าของสวน ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.57) รองลงมา คือ

กิจกรรมการทำอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวชม ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.61) และการจัดมุมถ่ายภาพที่สวยงาม หลากหลาย กิจกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตร กิจกรรมศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ ในสวน ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.58, 0.61, 0.61) ตามลำดับ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีสถานที่จอดรถที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.68) รองลงมา คือ มีถังขยะ/ที่ทิ้งขยะ เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.65) และมีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.61) ตามลำดับ ด้านการรักษาความปลอดภัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมาตรการดูแลเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด-19 ได้แก่ จัดน้ำยาล้างมือในห้องน้ำ จัดวางเจลแอลกอฮอล์ตามจุดต่างๆ ฯลฯ ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.61) รองลงมา คือ มีมาตรการดูแลความปลอดภัยในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.65) และมีมาตรการการดูแลร่างกายและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดยามรักษาความปลอดภัย ฯลฯ ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.70) ตามลำดับ ด้านการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสวน ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.61) รองลงมา คือ มียานพาหนะบริการนำชมสวน ($\bar{X} = 4.48$, S.D.= 0.62) และมีร้านอาหารและเครื่องดื่มบริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.61) ตามลำดับ และด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความพร้อมด้านไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ ฯลฯ ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.58) รองลงมา คือ มีการกำหนดช่วงเวลาเปิด-ปิดที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.65) และมีจำนวนพนักงานที่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.64) ตามลำดับ

อนึ่งนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อช่องทางในการทำตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 เฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 อันดับที่ 2 ยูทูบ (You Tube) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 และอันดับที่ 3 ดิกต็อก (Tik Tok) จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ด้านคุณลักษณะของพนักงานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมฯ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา คือ มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีธยาศัยดี คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ พบว่า อันดับที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่นๆ ในจังหวัดตาก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 อันดับที่ 2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น ททท. เกษตรอำเภอ และสถาบันการศึกษา ฯลฯ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00

2. แนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ มีความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนรูปการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานที่/ระยะเวลา ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.49) รองลงมา คือ ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.64) และ ด้านการถ่ายทอดของนักวิจัย ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.56) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละ

ด้าน พบว่า ด้านการถ่ายทอดของนักวิจัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักวิจัยใช้ภาษาบรรยายเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ การตอบคำถามของนักวิจัย ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.56) และความพร้อมของนักวิจัย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ด้านสถานที่/ระยะเวลา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานที่จัดมีความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ความพร้อมของอุปกรณ์ในการขับเคลื่อน ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.47) และความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดประชุม ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.56) ตามลำดับ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมหลังการประชุมและสามารถบอกถึงข้อเสียของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่ได้ ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ สามารถบอกถึงความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมได้ และสามารถบอกถึงประโยชน์ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมได้ ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.68, 0.57) ตามลำดับ และด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถนำความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ สามารถนำความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ ได้ ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.73) และสามารถให้คำปรึกษาในเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมแก่ผู้ที่สนใจทั่วไปได้ ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม ควรอยู่ในรูปแบบผสมผสานกันระหว่างเน้นการจัดการพื้นที่ที่สวยงาม เหมาะสม และเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรบนวิถีสุขภาพ โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) ด้านบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว (4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (5) ด้านการตลาด/การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (6) ด้านมาตรการดูแลความปลอดภัย และ (7) ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วม ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Laophuangsak, Rattanapongpinyo & Phasansinthuwong (2023) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรฯ มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยว ด้านการตลาดท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม และขัดแย้งกับการศึกษาของ Thamsarn, Sriwongwana & Sihaban (2019) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการสถานที่ 3) การจัดการให้บริการและกิจกรรม 4) การจัดการพัฒนาบุคลากร

และ 5) การจัดการด้านการตลาด ที่ขัดแย้งกันเป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอ พงพระ จังหวัดตาก มีองค์ประกอบ 7 ด้าน แต่การพัฒนาแบบการจัดการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี มี 6 ด้าน และรูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดอุบลราชธานี มี 5 ด้าน

2. แนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอ พงพระ จังหวัดตาก พบว่า ผู้เข้าร่วมการขับเคลื่อนมีความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมหลังจากการเข้าร่วมประชุมและสามารถบอกถึงข้อเสียของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่ได้ และสามารถนำความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้ จากผลการขับเคลื่อนดังกล่าว สะท้อนว่าเกษตรกรสามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมไปใช้ได้จริงในแหล่งท่องเที่ยวของตน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Tancharoen (2017) ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบางขันแตก ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนมากที่สุด จากสื่อแผ่นพับที่ผู้วิจัยได้จัดทำและเผยแพร่โดยจัดกิจกรรมบริการวิชาการและแจกจ่ายไปยังผู้นำชุมชนและชุมชนทุกหมู่บ้านก่อนเก็บข้อมูลภาคสนาม ที่ขัดแย้งกันเป็นเพราะว่าแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอ พงพระ จังหวัดตาก มุ่งเน้นการนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ ไปใช้ แต่การศึกษาวิจัยแนวทางการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบางขันแตก มุ่งเน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอ พงพระ จังหวัดตาก มีองค์ประกอบ 7 ด้าน และจากการที่มีการนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้จริงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอ พงพระ เป็นระยะเวลา 1 เดือน และสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดตาก ได้แก่ เกษตรอำเภอ พงพระ เกษตรจังหวัดตาก และการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตาก เป็นต้น ควรมีการนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมฯ ไปกำหนดในเชิงนโยบาย โดยให้เกษตรกรนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วมฯ ไปประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวของตนเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมและสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกับเจ้าของสวน รองลงมา คือ กิจกรรมการทำอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวชิม และการจัดมุมถ่ายภาพที่สวยงาม หลากหลาย กิจกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตร กิจกรรมศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ ในสวน ตามลำดับ ดังนั้น เกษตรกรเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรนำกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว ไปใช้ในแหล่งท่องเที่ยวของตน เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และความสนุกสนาน ให้กับนักท่องเที่ยว ได้อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นระยะเวลาเพิ่มขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมาตรการดูแลเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด-19 ได้แก่ จัดน้ำยาล้างมือในห้องน้ำ จัดวางเจลแอลกอฮอล์ตามจุดต่างๆ รองลงมา คือ มีมาตรการดูแลความปลอดภัยในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ และมีมาตรการการดูแลร่างกายและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดยามรักษาความปลอดภัย ฯลฯ ตามลำดับ ดังนั้น เกษตรกรเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรนำความคิดเห็นดังกล่าวไปปฏิบัติใช้ในแหล่งท่องเที่ยวตนต่อไป

4. จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อเครือข่ายการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วม พบว่า เกษตรกรควรมีการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่นๆ ในจังหวัดตาก และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวฯ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรประสบความสำเร็จ และมีความเข้มแข็ง เกษตรกรควรนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปปฏิบัติข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีใหม่แบบมีส่วนร่วม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ควรเน้นการจัดการพื้นที่สวยงาม เหมาะสม และเน้นวิถีเกษตรบนวิถีสุขภาพ ดังนั้น หลังจากที่เกษตรกรได้มีการนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ ดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่ตน สักระยะหนึ่ง ควรทำการวิจัยเพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฯ อีกครั้ง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Boonanont, R. (2015). **Strategic tourism management**. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University. [In Thai]
- Department of Tourism. (2022). **Guide to assessing the quality standards of agricultural tourism destinations**. [Online]. Available: <https://www.dot.go.th/pages/126>. [2022, December 10]. [In Thai]
- Economic, Tourism and Sports Division Ministry of Tourism and Sports. (2022). **COVID-19 and its impact on Thai tourism**. [Online]. Available: https://www.mots.go.th/download/BannerLink/PBVol01Covid_DigitalEd.pdf. [2022, December 20]. [In Thai]

Karnasutta, P. (1999). **Statistics for behavioral research**. Bangkok: Chulalongkorn University.

[In Thai]

Kerlinger, F. N. (1986). **Foundation of Behavioral research**. (3 rd ed.). Tokyo: Longman.

Krungthai Bank. (2022). **Exploring travel behavior in the New Normal when Covid changes**

Life. [Online]. Available: <https://krungthai.com/Download/economyresources/>

EconomyResourcesDownload_450. [2022, December 10]. [In Thai]

Laophuangsak, P., Rattanapongpinyo, T., & Phasansinthuwong, A. (2023, January-April). The

Development of Agricultural Learning Tourism Model for Creative Tourism

CapacityBuilding in Kanchanaburi. **Journal of Yala Rajabhat University** [Online Serial],

18, (1). Available: https://so04.tci-haijo.org/index.php/yrh_human/article/view/251288.

[2023, May 5]. [In Thai]

Tak Provincial Office. (2022). **General information about Tak Province**. [Online]. Available:

<https://web.tak.go.th/>. [2022, December 20]. [In Thai]

Tak Provincial Office. (2023). **Tak Province Development Plan**. [Online]. Available:

<http://web.tak.go.th/upload/files/U-1675315230.pdf>. [2023, February 20]. [In Thai]

Tancharoen, S. (2017). Community Based TourismManagementand Sustainable Tourism

Development of Bangkantaek Communityin Samutsongkhram Province.

Journal of International and Thai Tourism [Online Serial], 13, (2). Available:

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jitt/issue/view/9631>. [2022, February 10]. [In Thai]

TCEB Thailand Convention. (2023). **Agricultural tourism Natural experience for MICE**

Travelers. [Online]. Available: [https://intelligence.bussinessevents thailand.com/](https://intelligence.bussinessevents thailand.com/files/insights/23715706216201.pdf)

files/insights/23715706216201.pdf. [2023, February 4]. [In Thai]

Thamsarn, P., Sriwongwanna, J., & Sihaban, K. (2019, September-October). The Development

Model of Agrotourism Management of Ubon Ratchathani Province. **Journal of MCU**

Peace Studies [Online Serial], 7, (5). Available : [https://so03.tci-thaijo.org/index.php/](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/207058)

journal-peace/article/view/207058. [2023, January 12]. [In Thai]

Tourism Marketing Research Division of the Tourism Authority of Thailand. (2022). **Tourist**

behavior in the covid-19 situation. [Online]. Available:

<https://tatreviewmagazine.com/article/thai-travel-behavior-in-covidmosphere/>.

[2022, January 20]. [In Thai]

การจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้
อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง
Common-Pool Resource Management for Sustainable Use of Renewable
Natural Resources: A Case Study of Namtok Phlio National Park and
Khao Chamao-Khao Wong National Park

เรณูกา กลั布斯*

Renuka Klabsuk

Received : October 3, 2023

Revised : January 30, 2024

Accepted : February 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของออสโตรม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่เป้าหมายโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง ผลการวิจัยได้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของออสโตรม 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้ชัดเจน 2) การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย 3) การสร้างกฎระเบียบการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับลักษณะการดำรงชีวิตและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน 4) การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในการดำเนินงาน และ 5) การกำหนดกลไกการจัดการความขัดแย้งจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรร่วม / ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ /
อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี / อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง

*อาจารย์ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer in Conservation Department Faculty of Forestry Kasetsart University(Corresponding Author)

e-mail: fforrkk@ku.ac.th

ABSTRACT

The objective of this research article is to determine guidelines for managing renewable natural resources in national parks in accordance with Elinor Ostrom's approach of common-pool resources management. Qualitative methodology was applied for collecting data from two target areas of the conservation and sustainable use of renewable natural resources project : Namtok Phlio National Park and Khao Chamao-Khao Wong National Park. There are 5 key recommendations from the study including; 1) the conservation project areas must be clearly designated for effective management; 2) determining the qualifications of permitted groups of people according to the law; 3) creating natural utilization regulations that are consistent with social conditions and are mutually acceptable; 4) creating participation between national park officials and the people; and 5) establishing effective mechanisms for managing conflicts from the use of natural resources.

Keywords : Common-pool Resources Management / Renewable Natural Resources /
Namtok Phlio National Park / Khao Chamao-khao Wong National Park

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่คุ้มครองประเภทหนึ่งที่ประกาศจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นพื้นที่สงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้มีความมั่นคงโดยไม่ถูกทำลาย และเป็นพื้นที่ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ประชาชนได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการบริการทางระบบนิเวศ (Ecosystem Services) (Dudley, et al., 2009; Stolton & Dudley, 2010) อย่างไรก็ตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ห้ามให้ประชาชนเข้าไปเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมาอย่างยาวนาน และส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Nathan & Philip, 2014) ดังนั้น การอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทน (Renewable Natural Resources) ได้ในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกำหนดไว้เป็นบทเฉพาะกาลตามมาตรา 65 ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (Cabinet and Royal Gazette Publishing Office, 2020) จึงเป็นความพยายามของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต ทั้งปัญหาที่เกิดจากการลักลอบเก็บหาของป่าที่เกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติทางบก และปัญหาการประมงพื้นบ้านในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล โดยมุ่งหวังที่จะใช้แนวทางตามกฎหมายแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งอย่างเป็นรูปธรรม แต่ทั้งนี้โดยหลักการมิได้มีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนเข้ามาเก็บหาทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติไปใช้ประโยชน์ตลอดไป ในบทเฉพาะกาลนี้กำหนดให้อุทยานแห่งชาติทุกแห่งต้องทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ภายใน 240 วัน นับจากวันที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ พร้อมทั้งประเมินสถานภาพและ

ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาตินั้นว่ามีเพียงพอต่อความต้องการใช้ประโยชน์หรือไม่ เพื่อให้การอนุญาตใช้ประโยชน์ของประชาชนไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติ สัตว์ป่า ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ โดยพื้นที่เป้าหมายของโครงการอนุรักษ์ฯ นี้ จะถูกกำหนดให้เป็นเขตกิจกรรมพิเศษ ประเภท 2 ในเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติ ที่ต้องมีแผนงานการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้อย่างยั่งยืนพร้อมระบุแนวทางเพื่อให้ประชาชนกลุ่มที่ได้รับอนุญาตนั้นลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติไว้ในแผนบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างชัดเจน (Department of National Park, Wildlife and Plants Conservation, 2020) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังไม่มีกำหนดแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหลายแห่งมีความกังวลใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างประชาชนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เมื่อพิจารณาลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้นี้ พบว่ามีลักษณะที่เป็นทรัพยากรร่วม (Common-pool Resource) คือ ทรัพยากรที่มีได้เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ประชาชนไม่สามารถกีดกันผู้อื่นในการใช้ประโยชน์แต่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล ชายหาด ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น โดยมีภาครัฐเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรักษาทรัพยากรร่วมเหล่านี้ ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐมักมองว่าประชาชนเป็นต้นเหตุทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ดังนั้นการจัดการจึงเน้นการป้องกันการยึดครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล รวมทั้งป้องกันไม่ให้ประชาชนใช้ประโยชน์จนเกิดความเสื่อมโทรม เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม (Common-pool Resources Management) โดย Ostrom (1994) ซึ่งมองว่าประชาชนหรือชุมชนมีความสามารถที่จะจัดการทรัพยากรร่วม และประชาชนควรเป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากรร่วมมากกว่าให้ภาครัฐเป็นผู้จัดการ (Patcharin, 2017; Sujitra, Somsak & Suvimon, 2018; Thammanit, 2020, p.4; Adisorn, 2021) แนวทางการจัดการทรัพยากรร่วมทำให้เชื่อมั่นได้ว่าจะนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความมั่นคงของระบบนิเวศ ความหลากหลายทางธรรมชาติและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนที่เกี่ยวข้อง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสถานการณ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติกับประเด็นการจัดการทรัพยากรร่วมตามแนวคิดของ Ostrom (1994) โดยนำผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งความคิดเห็นของประชาชนเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสอดคล้องดังกล่าว เพื่อให้เห็นถึงประเด็นที่ต้องกำหนดเป็นแนวทางการจัดการที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญ กำหนดให้อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงและมีรายงานว่าประชาชนเข้าไปเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด 2 ลำดับแรกของอุทยานแห่งชาติในกลุ่มป่าตะวันออกเป็นพื้นที่ศึกษา ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ใน

การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้สำหรับพื้นที่ศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้สำหรับอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง
3. เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสถานการณ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดให้ผู้นำหมู่บ้านที่มีสมาชิกของหมู่บ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี จำนวน 21 คน และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง จำนวน 11 คน รวม 32 คน เป็นกลุ่มประชากร สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์เพื่อให้กลุ่มประชากรตัดสินใจเลือกยินยอมหรือไม่ยินยอมในการให้สัมภาษณ์ พบว่า มีผู้นำหมู่บ้านยินยอมให้สัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 15 คน แบ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี จำนวน 10 คน และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง จำนวน 5 คน รวมเป็น 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล โดยมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 80 และยอมให้มีการคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 20

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลผ่านเอกสาร รายงาน กฎหมาย นโยบายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถานภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายจากฐานข้อมูล จปฐ. และกชช.2 ค. ของกรมพัฒนาชุมชน (Community Development Department, 2022) ส่วนที่ 2 การสำรวจและสังเกตการณ์การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ ในพื้นที่เป้าหมายโครงการอนุรักษ์ โดยการวางแผนสำรวจแบบ Line Plot System และกำหนดแปลงตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา สำหรับการประเมินจำนวนและปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนต้องการใช้ประโยชน์ และส่วนที่ 3 การเก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ของประชาชน 2) ทศนคติต่อโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆ และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติ

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ผ่านเอกสาร
2. การวิเคราะห์เพื่อประเมินจำนวนของไม้ระกำ ลูกสำรองและผักกูด จากการวางแผนสำรวจ จากนั้นทำการวิเคราะห์หาความเพียงพอความต้องการใช้ประโยชน์ของประชาชนจากรายงานการสำรวจ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เพื่อสรุปประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ และสรุปความคิดเห็นแบบพรรณนา
4. การวิเคราะห์ความสอดคล้องในการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่ศึกษาจากข้อมูลการวิจัยกับตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994)
5. การกำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้จากผลการพิจารณาความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลูและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลูมีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง และอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 84,062.50 ไร่ หรือ 134.5 ตารางกิโลเมตร ในพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีความหลากหลาย โดยมีน้ำตกพลูเป็นทรัพยากรนันทนาการที่มีชื่อเสียงและดึงดูดนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก (Dachanee, 2009) จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ พบว่า มีหมู่บ้านที่มีการเก็บหาทรัพยากรธรรมชาติฯ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลู จำนวนทั้งสิ้น 21 หมู่บ้าน พืชที่ทำการเก็บมีจำนวน 7 ชนิด ได้แก่ ไม้ระกำ ไม้สำรอง สะตอ หัวชะเมียง หย่องและกระบก โดยประชาชนใช้ประโยชน์ไม้ระกำมากที่สุด เพื่อใช้เป็นไม้สอยมังคุดและไม้ค้ำยันต้นไม้ในสวนผลไม้ ในแต่ละปีมีความต้องการใช้ไม้ระกำจำนวนมากถึง 7,300 ลำต่อปี (Namtok Philo National Park Research Division, 2020) เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่สามารถกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะถูกกำหนดให้เป็นเขตกิจกรรมพิเศษประเภท 2 ในเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลู โดยมีเงื่อนไขในการคัดเลือกพื้นที่ที่จะต้องเป็นพื้นที่ที่สามารถกำหนดขอบเขตและจัดทำแผนที่ และสามารถระบุพิกัดทางภูมิศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ไม่ซ้อนทับกับเขตการจัดการประเภทอื่นๆ ของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลู พบว่า มีพื้นที่ที่มีการกระจายของกอไม้ระกำในพื้นที่ 2 บริเวณ ได้แก่ ก่อไม้ระกำในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ พล.2 (บ้านอ่าง) ขนาดพื้นที่ 0.93 ไร่ เป็นพื้นที่โล่งและมีการขึ้นอยู่ของระกำค่อนข้างหนาแน่นแต่มีขนาดเล็ก ส่วนในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ พล.4 (น้ำตกมะกอก) มีขนาดพื้นที่ 6.65 ไร่ อยู่ติดสวนผลไม้ สวนยางของประชาชน ใกล้กับลำธารและมีห้วยขึ้นแทรกอยู่อย่างหนาแน่น จากการสำรวจไม้ระกำ พบว่า ทั้งสองพื้นที่ที่มีไม้ระกำรวมกันอยู่จำนวนทั้งสิ้น 2,432 ลำ การใช้ประโยชน์ส่วนที่เหลือ พบว่า เป็นกอไม้ระกำที่ขึ้นอยู่เป็น

หอยมๆ ตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติซึ่งมีพื้นที่ติดกับสวนผลไม้ของประชาชนแต่ไม่สามารถกำหนดให้เป็นขอบเขตพื้นที่ให้ชัดเจนได้ (Renuka, 2022)

อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง อยู่ในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง และอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 52,300 ไร่ หรือ 83.7 ตารางกิโลเมตร เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีประชากรข้างอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอย่างหนาแน่นและเคยเกิดความขัดแย้งเมื่อข้างเดินออกจากป่าเพื่อหาอาหารโดยเฉพาะในสวนผลไม้ของประชาชนที่อยู่ติดกับแนวเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภายหลังประชาชนเปลี่ยนเป็นสวนยางแทนสวนผลไม้เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากข้างป่า (Dachanee, 2009) จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ พบว่า มีหมู่บ้านที่มีการเก็บหาทรัพยากรธรรมชาติฯ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง จำนวนทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน พืชที่ทำการเก็บมีจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ เร่ว ระกำ สำรอง หน่อไม้ ผักกูดและหวาย โดยถูกสำรวจเป็นชนิดที่ประชาชนต้องการเก็บมากที่สุด เนื่องจากสามารถขายได้ราคาสูง (Khao Chamao-Khao Wong National Park Research Division, 2022) สำหรับพื้นที่เป้าหมายโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ และเป็นเขตการจัดการประเภทเขตกิจกรรมพิเศษ ประเภท 2 เป็นบริเวณที่พบต้นสำรองและผักกูด ซึ่งประชาชนมีการเก็บหาและใช้ประโยชน์จริงมากที่สุด และเป็นพื้นที่สามารถกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ได้ชัดเจนทั้ง 2 บริเวณ ได้แก่ บริเวณที่มีการกระจายของผักกูด ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชม. 2 (น้ำกร่อย) และบริเวณที่พบต้นสำรอง ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ชม. 7 (พวาพลู) มีขนาดพื้นที่ 0.0049 ตารางกิโลเมตร หรือ 2.58 ไร่ จากการสำรวจต้นสำรองเพื่อประเมินปริมาณลูกสำรองที่ประชาชนสามารถเก็บหาได้ พบว่าต้นสำรองในพื้นที่สำรวจสามารถให้ผลผลิตประมาณ 734 กิโลกรัมต่อปี โดยมีปริมาณต่ำกว่าความต้องการของประชาชนประมาณ 750 กิโลกรัมต่อปี (Renuka, 2022)

สถานการณ์ปัจจุบันของการดำเนินโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ ทั้งอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงมีการดำเนินการสำรวจประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ การสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประชาชนที่เคยเข้าไปเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามเนื่องจากการออกกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติและระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการจัดทำ ทำให้ยังไม่มี การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ฯ ในส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับอนุญาตให้เข้าไปเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติฯ ในอุทยานแห่งชาติ การกำหนดกฎระเบียบข้อปฏิบัติที่ต้องให้

ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่ และสภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงแนวทางการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

2. ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้

2.1 อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว

ชุมชนที่อยู่รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว ประกอบอาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ ได้แก่ทุเรียน เงาะ และมังคุด เป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีและรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่จัดได้ว่ามีฐานระดับปานกลางถึงสูง ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีต้นทุนในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับที่ต่ำมากเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน กชช.2ค. ของกรมพัฒนาชุมชน ประชาชนมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้เนื่องจากส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ โดยพบว่า มีการตัดไม้ระกำเพื่อเป็นไม้ใช้สอยมังคุด และใช้ตามวัตถุประสงค์อื่นๆ ส่วนใหญ่รับทราบและเข้าใจถึงสถานการณ์ของการเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ที่มีการกำหนดกฎระเบียบและข้อปฏิบัติเพื่อการรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การเก็บหาของป่า การตัดไม้ทำลายป่าหรือการลักลอบล่าสัตว์ในปัจจุบันไม่พบว่า เกิดขึ้นในพื้นที่ ประชาชนคิดว่าการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่วในปัจจุบันไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมแต่อย่างใด และยินดีที่จะปฏิบัติตามระเบียบหรือแนวทางในการเก็บหาและใช้ประโยชน์ตามอุทยานแห่งชาติกำหนด

ผู้นำชุมชนกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการกำหนดพื้นที่ที่อนุญาตให้มีการเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการควบคุมการใช้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น ความคิดเห็นต่อการลดการพึ่งพิงหรือห้ามการใช้ประโยชน์ มีทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กรณีที่เห็นด้วยเนื่องจากเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหากห้ามใช้ประโยชน์ในอนาคต คิดว่าสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ ในกรณีที่ไม่เห็นด้วยเนื่องจากคิดว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเข้มงวดมากเกินไป และไม่ยอมรับว่าการใช้ประโยชน์ของประชาชนไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมแต่อย่างใด

การกำหนดแนวทางในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์นั้น เห็นว่าการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติต้องไปเป็นตามชนิดประเภท จำนวน ปริมาณ ฤดูกาลช่วงระยะเวลาตามอุทยานแห่งชาติกำหนด โดยควรเป็นประเภท ชนิดที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปเพื่อการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของประชาชน ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนต้องมีส่วนในการกำหนดข้อปฏิบัติ ระเบียบและมาตรการลงโทษหากไม่ทำตามข้อกำหนดนั้นด้วย ประชาชนที่เข้าไปเก็บหาในพื้นที่ต้องไม่บุกรุก แคว้งถางหรือขยายพื้นที่เก็บหาหรือการใช้ประโยชน์เกินขอบเขตพื้นที่ที่กำหนด การกำหนดแนวทางการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ รวมถึงกฎกติกาและข้อตกลงต่างๆ ควรทำร่วมกันกับอุทยานแห่งชาติ ผู้ที่ได้รับอนุญาตและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกหมู่บ้านหรือชุมชน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติควรร่วมกันกับผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนเพื่อได้ส่วนและกำหนดแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งร่วมกัน ผู้ได้รับอนุญาตต้องให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อติดตามและประเมินผลกระทบจากการเก็บหาและใช้ประโยชน์ เพื่อให้อุทยานแห่งชาติมีข้อมูล ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการและควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

การลดการพึ่งพิงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี โดยการส่งเสริมให้ปลูกไม้ระกำเพื่อใช้สอยในพื้นที่สวนผลไม้ของต่อนั้น มีการให้ความคิดเห็นอย่างไม่จำเป็นและคาดว่าจะไม่มีใครทำเนื่องจากทำให้เสียพื้นที่ปลูกพืชผลไม้เศรษฐกิจชนิดหลัก อีกทั้งการกระทำมีหนามแหลมเป็นอันตรายและทำให้สวนผลไม้รกและเกะกะในช่วงเวลาที่เก็บผลผลิตในสวน ข้อเสนอแนะอื่นๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลวิธีการเก็บหา การใช้ประโยชน์ที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เจ้าหน้าที่ควรมีความเห็นอกเห็นใจชาวบ้านที่เข้าไปเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการยังชีพ ไม่ควรตัดสินว่าเป็นการทำลายระบบนิเวศหรือทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

2.2 อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง

ชุมชนที่อยู่รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง ประกอบอาชีพการทำสวนผลไม้และอาชีพรับจ้างในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีและรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชาชนรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงน้อยกว่าประชาชนที่อยู่รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าร้อยละของหมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นที่ (จปฐ.) ปี 2564 อยู่ที่มากกว่าร้อยละ 80 ในขณะที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีอยู่ที่มากกว่าร้อยละ 90 ในส่วนความสามารถในการเข้าถึงและมีต้นทุนในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน กชช.2ค. ของกรมพัฒนาชุมชน เนื่องจากมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่ไม่มียี่สิบดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบสิทธิ์การได้อยู่อาศัยตามมาตรา 64 ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ดังนั้นจึงพบว่า ประชาชนมีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงทั้งเพื่อใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย โดยเฉพาะลูกสำรอง ประชาชนนิยมเก็บหาในช่วงฤดูที่ต้นสำรองติดลูก ปัจจุบันมีการรับซื้อประมาณ 200-300 บาทต่อกิโลกรัม แต่เนื่องจากต้นสำรองอยู่นอกพื้นที่กิจกรรมพิเศษที่สามารถอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นช่วงเวลาที่มีการเก็บลูกสำรองจึงเป็นช่วงที่เกิดความขัดแย้งกันระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกับประชาชนสูง เนื่องจากเป็นพื้นที่หวงห้ามและเจ้าหน้าที่เกรงว่าจะมีบุคคลอื่นฉวยโอกาสเข้าพื้นที่ป่าเพื่อลักลอบล่าสัตว์ ตัดไม้หวงห้าม สำหรับชาวบ้านเองต้องหลบหรือซ่อนไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจพบ การกำหนดเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนสำหรับการเก็บลูกสำรองจึงเป็นวิธีการที่คาดว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้

อุทยานแห่งชาติควรให้สิทธิ์แก่สมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติหรืออาศัยโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเป็นผู้ที่เคยเข้าไปเก็บหาหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (ของป่า) ที่เป็นการดำรงชีพตามวิถีชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ต้องแจ้งและประชาสัมพันธ์ขั้นตอนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนให้ทราบโดยทั่วถึงกัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้แทนของชุมชนควรมีส่วนร่วมเป็นผู้พิจารณาร่วมกับอุทยานแห่งชาติในการให้สิทธิ์ผู้ที่ได้รับอนุญาตเข้าไปในอุทยานแห่งชาติเพื่อ

เก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านจะทราบข้อมูลของลูกบ้านเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกรณีที่มีลูกบ้านที่เป็นประชากรแฝงหรือผู้ที่เข้ามาหาผลประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่จนอาจเกิดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรในพื้นที่เสื่อมโทรมได้ เมื่อได้รับอนุญาตให้เข้าไปเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่แล้ว ผู้ที่ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติกำหนด เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติได้เกิดใหม่ทดแทนและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และต้องยินยอมให้ถอนสิทธิ์การอนุญาตหากมีพฤติกรรมที่ผิดไปจากข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ หรือการเก็บลูกสำรองของประชาชนในหมู่บ้านรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง โดยการส่งเสริมการปลูกสำรองนั้น สามารถทำได้เฉพาะในส่วนของผู้เป็นเจ้าของที่ดิน นอกเหนือจากการปลูกสำรองแล้ว ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้จากลูกสำรองเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การทำน้ำสำรอง การทำลูกสำรองอบแห้ง เป็นต้น โดยการปลูกสำรองมีการศึกษาและส่งเสริมให้ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในหลายจังหวัด และให้ผลผลิตที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ที่ปลูกได้จริง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาข้อจำกัดของประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง การเก็บหาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติถือเป็นรายได้สำคัญของครัวเรือน หากในอนาคตไม่อนุญาตให้มีการเก็บหาลูกสำรองประชาชนในกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบมากที่สุด ในประเด็นนี้จำเป็นที่จะต้องใช้กลไกของการพัฒนาคุณภาพชีวิต และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทและคุณภาพชีวิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนโดยตรง รวมถึงหน่วยงานภาคท้องถิ่นที่ต้องดูแลรับผิดชอบให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบมีความยุติกันดี เช่น การส่งเสริมอาชีพ การจัดทำวิสาหกิจชุมชน การจัดทำชุมชนท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคราชการรับสมัครคนท้องถิ่นเข้าไปทำงานมากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสถานการณ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994)

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของสถานการณ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้กับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) นี้ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีความเชื่อว่าประชาชนสามารถจัดการทรัพยากรร่วมได้ โดยต้องมีกติกาหรือแนวทางปฏิบัติ 8 ประการ ดังนี้ 1) ความชัดเจนของขอบเขต (Boundaries) โดยต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าคนในชุมชนมีสิทธิ์หรือไม่มีสิทธิ์ใช้ประโยชน์ในพื้นที่บริเวณและชนิดใดได้บ้าง 2) ความสอดคล้อง (Congruence) คือกฎระเบียบการใช้ประโยชน์พื้นที่จะต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน 3) การเปิดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับปรุงกติกา (Collective Choice Arrangements) เพื่อให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน 4) การสอดส่องดูแลที่มีประสิทธิภาพ (Effective Monitoring) เพื่อให้สมาชิกของชุมชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ 5) การลงโทษอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Graduated Sanctions) มีการกล่าวตักเตือนในขั้นเริ่มต้นและลงโทษตามกฎหมายในกรณีที่เป็นการฝ่าฝืนรุนแรง 6) สร้างกลไกจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ 7) รัฐต้องให้การยอมรับใน

สิทธิการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชน และ 8) มีการเชื่อมโยงทรัพยากรร่วมสู่ระบบใหญ่โดยภาคีเครือข่าย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่ศึกษา เพื่อพิจารณาว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ตามสถานภาพดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการจัดการที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของออสเตรเลีย

แนวคิดการจัดการทรัพยากร ร่วมของออสเตรเลีย	พื้นที่เป้าหมายโครงการอนุรักษ์ฯ ทั้ง 2 แห่ง	
	อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี	อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง
1. ความชัดเจนของขอบเขต		
1.1 การแบ่งขอบเขตของพื้นที่ทรัพยากรร่วมใช้ได้ มากน้อยเพียงใด	มีการระบุพื้นที่เป้าหมายในการจัดทำโครงการอนุรักษ์ฯ โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ พร้อมระบุให้ไม่รบกวนเป็นชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมเพียงพอสำหรับการเก็บหาและใช้ประโยชน์เฉพาะ	พื้นที่เป้าหมายในการจัดทำโครงการอนุรักษ์ฯ ยังไม่ชัดเจน หากกำหนดให้ชนิดของทรัพยากรธรรมชาติฯ เป็นลูกสำรองเนื่องจากพบการกระจายของต้นสำรองขึ้นอยู่ในเขตการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติประเภทสงวนสภาพธรรมชาติที่จำกัดไม่ให้มีการประกอบกิจกรรมใดๆ แต่สำหรับ
	ประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกับพื้นที่เป้าหมาย	การเก็บหาผักกูดสามารถดำเนินการกำหนดขอบเขตได้
1.2 ผู้มีสิทธิ์หรือไม่มีสิทธิ์ใช้ประโยชน์	ให้สิทธิ์แก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรืออยู่รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้งหมดที่มีความต้องการเก็บหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานฯ	
2.ความสอดคล้อง		
2.1 กฎระเบียบการใช้ประโยชน์พื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านรอบอุทยานแห่งชาติ	ใช้กฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ ที่มีความเข้มงวดและไม่สอดคล้องกับบริบทของการใช้ประโยชน์ของประชาชน การใช้ประโยชน์ของประชาชน ตัดไม้รื้อเก่าเพื่อใช้ในสวนใช้ในจำนวนน้อยและใช้วิธีการตัดที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบ	มีกฎระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของการใช้ประโยชน์ของชุมชน การเก็บหาลูกสำรองเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้กับประชาชนเพิ่มขึ้น แต่มีข้อห้ามเพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แนวคิดการจัดการทรัพยากร ร่วมของออสโตรอม	พื้นที่เป้าหมายโครงการอนุรักษ์ฯ ทั้ง 2 แห่ง	
	อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว	อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง
2.2 การใช้ประโยชน์ของ ชาวบ้านกับต้นทุนและ เงื่อนไขการบำรุงรักษา พื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ	ยังไม่มีเงื่อนไขให้ประชาชนผู้เข้าไปเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติต้องจ่ายเงิน หรือต้องเสียสละเพื่อการอนุรักษ์หรือ การฟื้นฟู เป็นเพียงการขอความร่วมมือให้ใช้ประโยชน์เท่าที่จำเป็น ตามปกติธุระเท่านั้น	
3.การให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ การกำหนดและ ปรับปรุงกฎระเบียบการใช้ ประโยชน์	ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ กติกาการใช้ ประโยชน์ แต่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับชนิดและปริมาณของ ทรัพยากรธรรมชาติฯ ที่ใช้ประโยชน์และเก็บหาเท่านั้น	
4.การสอดส่องดูแล		
4.1 การใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติฯ	ยังไม่มีผู้นำหรือคณะกรรมการเพื่อดูแลการเก็บหาและการใช้ประโยชน์ เฉพาะ	
4.2 การดูแล ทรัพยากรธรรมชาติ	การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของอุทยาน แห่งชาติ	
5.การลงโทษอย่างค่อยเป็นค่อย ไป	เจ้าหน้าที่เป็นผู้แจ้งและตักเตือนในกรณีที่มีการเก็บหาและใช้ประโยชน์ เมื่อพิจารณาแล้วไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือประชาชนไม่ได้มีการใช้ ประโยชน์ตามปกติธุระแต่เป็นไปเพื่อการค้า แต่ยังไม่มีการลงโทษของการจับ กุมจนเป็นคดีความ	
6.การจัดการความขัดแย้ง	ยังไม่มีปัญหาความขัดแย้งของ การใช้ประโยชน์ระหว่าง ประชาชนเนื่องจากเป็นการใช้ ประโยชน์ในปริมาณที่น้อย	มีปัญหาการใช้ประโยชน์บางในกรณี ของการเก็บลูกสำรองแต่สามารถ พูดคุยทำความเข้าใจและตกลงกันได้ เอง
7.ภาครัฐยอมรับในสิทธิการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติของ ประชาชน	ภาครัฐยังเป็นผู้มีหน้าที่จัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยาน แห่งชาติ	
8.การเชื่อมโยงสู่ภาคีเครือข่ายที่ ใหญ่กว่า	ยังไม่มีกรดำเนินการเรื่องการจัดตั้งเครือข่ายใหญ่กว่าพื้นที่อุทยาน แห่งชาติ	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่
ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่งมีมิติที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม เพียง 1 ข้อเท่านั้น

คือ ความชัดเจนของขอบเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ จะถูกกำหนดให้เป็นเขตกิจกรรมพิเศษ ประเภท 2 ในเขตการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งสามารถเสนอขออนุมัติจัดทำโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติได้เมื่อกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ดำเนินการแล้วเสร็จและผู้มีสิทธิ์หรือไม่มีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วม ตามกฎหมายได้ระบุให้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและรอบนอกเขตอุทยานแห่งชาติที่ต้องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติฯ ในอุทยานแห่งชาติตามปกติธรรมา หรือการใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพเท่านั้น ส่วนประเด็นอื่นๆ อีก 7 ประเด็นยังไม่ได้มีการดำเนินการใดๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมกัน

เนื่องจากแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง และมีการประยุกต์ใช้จัดการทรัพยากรร่วมอย่างแพร่หลายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกันของผู้คนจำนวนมากจะไม่เกิดการแย่งชิงจนฉวยประโยชน์ เป็นการใช้โดยผู้ใช้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง กรณีดำเนินการตามข้อเสนอทั้ง 8 ประเด็นนี้ ดังนั้นเพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติซึ่งเปรียบเสมือนทรัพยากรร่วมตามกฎหมาย มีแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้เสนอเป็นแนวทางการจัดการตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) ที่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ของประชาชนโดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติ

1) อุทยานแห่งชาติต้องกำหนดขอบเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์

ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้ชัดเจน และต้องดำเนินการด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือระบบอื่น ที่สามารถอ้างอิงเป็นค่าพิกัดขอบเขตพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามอาจเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมในการเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่เนื่องจากอาจไม่สามารถกำหนดพื้นที่โครงการสำหรับทุกคนได้ โดยขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ต้องหาข้อตกลงที่สามารถยอมรับร่วมกัน รวมถึงการกำหนดแนวทางเพื่อชดเชยสำหรับกลุ่มคนที่เสียโอกาสในการเข้าถึงหรือมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์พื้นที่

2) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับอนุญาตเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ ผู้ได้รับอนุญาตต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายคือเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ต้องการพึ่งพิงทรัพยากรในการดำรงชีวิต เป็นไปตามปกติธรรมาและเป็นประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ของหมู่บ้านซึ่งอาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ หรืออยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาตินั้น จำนวนสมาชิกในแต่ละครัวเรือนที่ได้รับอนุญาตต้องสอดคล้องกับประเภท ชนิด จำนวน ปริมาณ ฤดูกาลช่วงระยะเวลา และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการแบ่งปัน การจัดสรร และการควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ

3) กำหนดกฎระเบียบการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติจากพื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ ต้องมีความสอดคล้อง (Congruence) กับลักษณะการดำรงชีวิต เงื่อนไขทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยต้องทำความเข้าใจและตกลงร่วมกันถึงแนวทางการปฏิบัติ วิธีการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือเกิดผลกระทบต่ำ รวมถึงแนวทาง วิธีการแบ่งปัน การจัดสรร และการควบคุมดูแล

ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์ฯ ทั้งนี้รวมถึง การกำหนดบทลงโทษในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยเฉพาะในกรณีที่ได้รับอนุญาตมีพฤติกรรมที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างร้ายแรง อย่างไรก็ตามบทลงโทษควรมีหลายระดับตั้งแต่ การตักเตือนในกรณีทำผิดครั้งแรก และพิจารณาเพิ่มมาตรการลงโทษหรืออาจเพิกถอนการอนุญาตในกรณีที่ทำ ผิดซ้ำมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป

4) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติกับประชาชน เพื่อรับทราบข้อปฏิบัติ และทำความเข้าใจร่วมกันในข้อที่ปฏิบัติได้หรือปฏิบัติไม่ได้ การจัดทำหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดข้อปฏิบัติ การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเพื่อให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจร่วมดำเนินงาน โครงการ มีแรงจูงใจในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ และสร้างความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของ การสร้างการมีส่วนร่วมดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ทั้งการให้สมาชิกของชุมชนร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อ ควบคุม ดูแลการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม การมี ส่วนร่วมในความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

5) กำหนดกลไกการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดแนวทางการจัดการความ ขัดแย้งในกรณีพบว่า ประชาชนผู้ได้รับอนุญาตมีกรณีพิพาทหรือเกิดข้อขัดแย้งระหว่างกัน ประกอบด้วย การกำหนดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในการกำกับ ควบคุมดูแลเพื่อแก้ไขปัญหากรณีอาจเกิดข้อพิพาท ระหว่างผู้ใช้ประโยชน์กลุ่มต่างๆ การกำหนดหลักเกณฑ์ และแนวทางในการแก้ไขหรือยุติข้อพิพาทซึ่งเป็นที่ ยอมรับและเห็นชอบร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) กับสถานการณ์การใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ใน ปัจจุบันของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวงนั้น พบว่า มีความสอดคล้องเฉพาะ ในประเด็นของการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ของประชาชนเท่านั้น เนื่องจากเป็น ข้อกำหนดตามกฎหมาย เช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการจัดการป่าชุมชนกับแนวคิด การจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) จากการศึกษาการจัดการทรัพยากรร่วม กรณีศึกษาป่าชุมชนใน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลามีการจัดการป่าชุมชนบ้านไทรเอนกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม (Patcharin, 2017; Sujitra, Somsak & Suvimon, 2018) พบว่า พื้นที่ป่าชุมชนถูกกำหนดขอบเขตพื้นที่ อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถกำหนดผู้ที่มีสิทธิ์หรือไม่ได้มีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ป่า ชุมชนนั้นได้ง่ายขึ้น แตกต่างจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ถึงแม้จะกำหนดขอบเขตพื้นที่ได้แต่ยังไม่มีความชัดเจน เกี่ยวกับการกำหนดผู้ที่มีหรือไม่มีสิทธิ์เข้าไปใช้ประโยชน์ จำเป็นต้องรอให้กฎหมายลำดับรองพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ออกประกาศใช้ก่อน ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่ากฎระเบียบที่จะถูกกำหนดขึ้นนั้นมีความ สอดคล้องกับบริบทชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนหรือไม่ เมื่อพิจารณาตามแนวคิดการจัดการทรัพยากร ร่วมของ Ostrom (1994) แล้วนั้น พบว่าประเด็นในการจัดการทรัพยากรร่วมให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้

และการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติโดยเฉพาะการกำหนดกฎระเบียบการใช้ประโยชน์ควรมีความสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่ การเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา รวมถึงบทลงโทษในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎร่วมกัน หรือการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นที่ยอมรับเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สร้างขึ้นร่วมกันแทนการกำหนดกฎระเบียบที่มาจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบพื้นที่เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามประเด็นตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) เกี่ยวกับภาครัฐยอมรับในสิทธิการจัดการทรัพยากรร่วมของประชาชนนั้นเป็นไปได้เลยเนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมาย สิทธิในการจัดการพื้นที่ยังเป็นของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ซึ่งภาครัฐเองควรเปิดใจและยอมรับรูปแบบการจัดการร่วมรูปแบบต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นทั้งการเป็นผู้เสนอความคิดเห็น ผู้รับผิดชอบตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ทั้งนี้ต้องร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายด้วย ส่วนประเด็นการสร้างและการเชื่อมโยงสู่ภาคีเครือข่ายของการจัดการทรัพยากรฯ ในอุทยานแห่งชาติที่มีขนาดใหญ่กว่า จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินการโครงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติแล้ว ซึ่งทุกประเด็นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติฯ ตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Ostrom (1994) นั้นต้องกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอนเพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการจะเกิดประสิทธิภาพประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงในขณะที่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติฯ เป็นไปในรูปแบบที่เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง ควรทำงานร่วมกันกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติฯ ในอุทยานแห่งชาติทุกขั้นตอนตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็น การร่วมกันสำรวจและกำหนดขอบเขตพื้นที่ กำหนดประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์ได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการดำเนินการร่วมกันเป็นทีมผู้ดำเนินงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือและสร้างการยอมรับซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มความหลากหลายเชิงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกันตามบริบทเชิงพื้นที่ เศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในแต่ละพื้นที่นั้นๆ เพื่อทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงการค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดที่ต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกประเด็นสำหรับการกำหนดแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงต่อไป

References

- Adisorn, P. (2021, July-December). Common-Pool Resource Management. **Journal of International Studies**, 11(2), 93-114. [in Thai]
- Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. (2020, 16 January). National Park Act B.E. 2562. Thai Government Gazette. Number 136. [in Thai]
- Community Development Department. (2022). **Year 2020 Database of Basic Need Assessment for Household and Village Level**. [Online]. Available: <https://rdic.cdd.go.th/bmn-service>. [2023, January 16]. [in Thai]
- Dachanee, E. (2009). **The Eastern Forest Complex Management Master Plan Progress Report**. Bangkok: Faculty of Forestry, Kasetsart University. [in Thai]
- Department of National Park, Wildlife and Plants Conservation. (2020). **Park Policy B.E. 2019**. Bangkok: Department of National Park, Wildlife and Plants Conservation. [in Thai]
- Dudley, N., et al. (2009). **Natural Solutions: Protected Areas Helping People Cope with Climate Change**. Gland, Switzerland : IUCN-WCPA, TNC, UNDP, WCS, The World Bank and WWF.
- Ostrom, E. (1994). **Governing the Commons: The Evolution of Institutions for collective action**. Cambridge: Cambridge University.
- Khao Chamao-Khao Wong National Park Research Division. (2020). **The renewable natural resources survey and status assessment in Khao Chamao-Khao Wong National Park**. Chonburi: The office of Conservation Area Management (Sriracha). [in Thai]
- Namtok Philo National Park Research Division. (2020). **The renewable natural resources survey and status assessment in Namtok Philo National Park**. Chonburi: The office of Conservation Area Management (Sriracha). [in Thai]
- Nathan, J., & Philip, D. (2014). Why Local People Do Not Support Conservation: Community Perceptions of Marine Protected Area Livelihood Impacts, Governance and Management in Thailand. **Marine Policy**, 44, 107-116.
- Patcharin, C. (2017, September-December). Management of Common-Pool Resources: Case Studies of Community Forest in Thepsathit District Chaiphum Province. **Romphruek Journal**, 35(3), 177-198. [in Thai]

- Renuka, K. (2022). **The Study of Management Zoning and Guideline for Sustainable Utilization of Renewable Resources: A Case Study of National Parks in The Area of Eastern Forest Complex.** Bangkok: Faculty of Forestry, Kasetsart University.
[in Thai]
- Stolton, S., & Dudley, N. (2010). **Vital Sites: The contribution of protected areas to human health.** Gland, Switzerland: WWF.
- Sujitra, S., Somsak, S., & Suvimon, C. (2018, May-August). Commono-pool resource management: Theoretical Approach and Application. **Romphruek Journal**, 36(2), 10-31. [in Thai]
- Thammanit, S. (2020). **Common-Pool Resources Management and Elinor Ostrom's Suggestion for Implementation.** [Online]. Available: <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act356.pdf>. [2022, February 26]. [in Thai]

การพัฒนาทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์
ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Developing Skills for Organizing Information and Interpreting
Information by using Projects Science Combined with Fieldwork Techniques
for Elementary School Students in Phranakhon Si Ayutthaya Province

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง*

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

วิลาสินี วันปาน**

Wilasinee Wanpan

Received : December 26, 2023

Revised : February 23, 2024

Accepted : March 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สํารวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ 2) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม 4 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสํารวจสภาพปัญหา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) จำนวน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Lecturer in Curriculum and Instruction Faculty of Education Phranakhon Si Ayutthaya
Rajabhat University

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Lecturer in Science Education Faculty of Education Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

(Corresponding Author) e-mail: ananxisu163@gmail.com

แบบทดสอบวัดทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และทักษะกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบที และขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.10/80.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

คำสำคัญ : ทักษะการจัดกระทำข้อมูล / ทักษะการสื่อความหมายข้อมูล / เทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) survey the problems of teaching and learning in science subjects. 2) develop and find the efficiency of science project-based learning activity plans combined with field operation techniques. 3) compare learning achievements and data and media handling skills. measuring of pre and post-learning data and 4) to assess the satisfaction toward the science project-based learning activities combined with field operation techniques. Survey of problem conditions Step 2 development and efficiency finding Step 3 Comparison of achievements and skills and Step 4 Satisfaction Assessment The sample group consisted of 20 Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Demonstration School (Elementary Department), first semester, the academic year 2022, obtained by purposive random sampling. The research tools were questionnaires, learning activity plans, and Achievement tests the confidence value was 0.85. The test measures the skills of data processing and data interpretation. There was a confidence value of 0.95 on the satisfaction assessment form. The reliability was 0.98. Statistics used for data analysis were mean, and standard deviation. and T-test. The research was as follows: 1) Conditions of problems in teaching science subjects in all 4 areas, namely content, learning atmosphere, and learning management. In terms of learning management methods measuring and evaluating learning outcomes Overall, the level was at a high level. 2) the science project learning activity plan

combined with field practice techniques was effective at 80.10/80.50, higher than the specified criteria of 80/80. 3) students had academic achievement and skills. Organizing data and communicating its meaning after studying was significantly higher than before studying at the .05 level and 4) students were satisfied with the learning activities in the form of science projects combined with field practice techniques. Overall, it is at the highest level. The mean is 4.55 and the standard deviation is 0.60.

**Keywords : Information Processing Skills / Information Interpretation Skills /
Field Operations Techniques**

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเป็นแผนฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปี ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังคงน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมและโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และโครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายในตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและองค์ประกอบของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประเมินผลและกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไปท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์โอกาส จากความท้าทายภายนอกและสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศให้สามารถเติบโตไปได้อย่างมั่นคง บรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (The Secretariat of the House of Representatives, 2017)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) พบว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนปลายปีทุกๆ ปีที่ผ่านมาและผลการประเมินของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) มีผลการประเมินยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้เท่าที่ควร จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) พบปัญหาสำคัญที่น่าสนใจ คือ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเมื่อครูผู้สอนให้ผู้เรียนจัดทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล มีนักเรียนบางส่วนไม่สามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลที่นำมาใช้มาจากไหนและใช้เวลาใน

การคิดนานหรือเมื่อให้สรุปบทเรียนในรูปแบบผังความคิดก็จะมีรูปแบบที่ซ้ำๆ กัน ทำให้ทราบได้ว่านักเรียนยังมีปัญหาด้านทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล นอกจากนี้นักเรียนยังให้ความสนใจในกิจกรรมการฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนรู้จากเนื้อหาในชั้นเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาและการปฏิบัติ นักเรียนมีความต้องการที่จะให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติหรือการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในห้องเรียน (Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization), 2021)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นๆ อย่างเป็นระบบไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบภายใต้คำปรึกษา แนะนำและความช่วยเหลือจากครูผู้สอน โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่องหัวข้อที่จะศึกษา การวางแผน การดำเนินงาน การจัดกระทำข้อมูลตามขั้นตอนที่กำหนด ตลอดจนการนำเสนอผลงาน ซึ่งการจัดทำโครงงานนั้นสามารถทำได้ทุกระดับชั้น อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้ Munkham (2008) สอดคล้องกับแนวคิดของ Vancleave (1996) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดทำแบบฝึกเพื่อส่งเสริมการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ในสาขาภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยกิจกรรม 20 กิจกรรม ซึ่งเสนอแนวทางหรือแนวความคิดให้กับนักเรียนในลักษณะที่เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ฝึกให้นักเรียนออกแบบการทดลองค้นคว้าและบันทึกข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา ผลการใช้กิจกรรมทั้ง 20 กิจกรรม พบว่า ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rivet (2003) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยทำการสำรวจครูซึ่งพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงงานอย่างไรและการเรียนรู้แบบโครงงานนี้ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างไร พบว่าครูใช้สิ่งแวดล้อมแบบโครงงาน เพื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนสามารถประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภูมิความรู้และประสบการณ์เดิมออกมาใช้ในการเรียนรู้และยังพบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดสิ่งแวดล้อมแบบโครงงานกับการประเมินคะแนนด้านการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียนในขณะเดียวกันยัง พบว่า การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมควรเริ่มจากการออกแบบหลักสูตรและการอบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องก็เป็นสิ่งมีความสำคัญมากเช่นกัน

ดังนั้นเทคนิคภาคสนามจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นพื้นฐานต่อการทำความเข้าใจพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นสู่การวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยมีเทคนิคการใช้ประเด็นคำถามไล่เรียงข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ การยกตัวอย่างคำถามและการสอดแทรกให้เห็นถึงเทคนิควิธีการศึกษา เทคนิคการสังเกตการณ์ และเทคนิคการมีส่วนร่วม (Participant Observation) ดังคำกล่าวที่ว่า “จากคนนอกกลายเป็นคนใน” “จากคนแปลกหน้ากลายเป็นเพื่อน” “จากความไว้นือเชื่อใจ” มาสู่ข้อมูลในการเก็บข้อมูลภาคสนามนี้อาจช่วยผู้วิจัยภาคสนามได้ใกล้ชิดพื้นที่มากขึ้นและช่วยจับประเด็นในการทำรายงานส่ง (การเขียนข้อมูลอย่างเป็น

ระบบรวมถึงการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลจากบันทึกประจำวัน) ดังนั้นเทคนิคภาคสนามรวมทั้งประเด็นในการเก็บข้อมูลภาคสนามอาจช่วยสะท้อนการนำเสนอความเข้าใจ (ผ่านงานเขียน) จากผู้วิจัยภาคสนามและพื้นฐานข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจพื้นที่ ดังที่ Khon Kaen University (2018) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lekphet, et al. (2022) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม เรื่อง การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงสู่การเชื่อมโยงการศึกษาพลังงานสีเขียว ได้กล่าวว่า การบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนามนี้จะสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนจนนำไปสู่การสร้างสรณ์นวัตกรรมวัสดุและสิ่งประดิษฐ์ทางพลังงานทั้งในระดับชุมชนและสามารถต่อยอดไปสู่ภาคอุตสาหกรรมได้ในอนาคต สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนามด้วยการประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างความตระหนักถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมและการใช้พลังงาน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้เรียนได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ อีกทั้งยังตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการพัฒนาทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการจัดการกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่เป็นโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) มีค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 จากนั้นผู้วิจัยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปใช้ในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ เครื่องมือที่ใช้ในรอบที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รอบที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมาในรอบที่ 1 มีข้อความ จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ส่วนรอบที่ 3 ใช้แบบประเมินความเหมาะสม/ถูกต้อง/ครบถ้วนสมบูรณ์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม จำนวน 9 ด้าน ด้านละ 6 ข้อ จำนวน 54 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) มีค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนน้ำหนักของระดับความสำคัญของข้อรายการนั้นของแต่ละข้อคำถามที่คำนวณได้จากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์

เนื้อหา (Content Analysis) และจัดกลุ่ม (Categorized) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 โดยใช้ค่ามัธยฐาน (Mdn) ตั้งแต่ 4.00-5.00 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQ.R.) มีค่าตั้งแต่ 0.00-1.00 จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปใช้ในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมาย ข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยดำเนินการใช้แบบแผนการทดลอง (The one group Pretest-posttest Design) (Saiyod & Saiyod, 2010) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ และต้องการใช้จริง จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยนำไปทดลองแล้วนำมาตรวจสอบให้คะแนน โดยข้อที่นักเรียนทำถูกให้ 1 คะแนน ข้อผิดหรือไม่ตอบให้คะแนน 0 จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยาก-ง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และทำการเลือกข้อมูลผลการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉพาะข้อที่เหมาะสม โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00 จำนวน 40 ข้อ พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่คัดเลือกมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25-0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.90 ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ใช้จริง จำนวน 30 ข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคำนวณจากสูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยต้องการใช้จริง จำนวน 30 ข้อ ผลการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ แบบทดสอบมีค่า (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบสำหรับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อยู่ในเกณฑ์ทั้ง 40 ข้อ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยเลือกข้อสอบที่มีค่า (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่า (r) ระหว่าง 0.20-1.00 แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ไว้ จำนวน 30 ข้อ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.20-0.80 และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.73 จากนั้นนำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ไปใช้จริง จำนวน 30 ข้อ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยคำนวณจากสูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) โดยคำนวณจากสูตร KR-20 (Phattiyathani, 2010) พบว่า แบบทดสอบวัดทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 นำแบบทดสอบวัดทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลที่ผ่านมาวิเคราะห์แล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) จำนวน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 ไปใช้ในขั้นตอนที่ 4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย

ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) จำนวน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม ด้านครูผู้สอน และด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากการประเมิน พบว่า แบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ถ้า IOC มีค่าสูงคือใกล้ 1.00 หมายความว่าความเที่ยงตรงสูง ข้อคำถามที่จะเลือกไว้ใช้ควรมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากการประเมิน พบว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมิน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 ถือว่าใช้ได้ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้สูตรในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ ซึ่งจากการประเมิน พบว่า แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44-0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ผลการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านเนื้อหา	4.20	0.45	มาก
2	ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	4.20	0.45	มาก
3	ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.00	0.71	มาก
รวม		4.20	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 2) สารสำคัญ (ความคิดรวบยอด) 3) สารการเรียนรู้ 4) ภาระงาน (สะท้อนการจัดกิจกรรม) 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) บันทึกผลหลังการสอน ส่วนผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 แสดงว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสารการเรียนรู้

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายการ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
การประเมินการมีส่วนร่วม	100	79.80	1.94	78.80
การทดสอบประจำแผนการจัดการเรียนรู้	100	80.35	2.25	80.40
การประเมินโครงงาน	100	80.00	3.24	80.00
ผลรวมคะแนน (E_1)	300	240.15	5.24	80.10
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2)	30	24.15	0.93	80.50

จากตารางที่ 2 จากการประเมินการมีส่วนร่วม การทำแบบทดสอบประจำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมมีคะแนนรวมเท่ากับ 240.15 คิดเป็นร้อยละ 80.10 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.15 คิดเป็นร้อยละ 80.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทดสอบ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ทักษะ		r_{xy}
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การทดสอบก่อนเรียน	17.25	1.69	16.70	0.94	0.33*
การทดสอบหลังเรียน	25.15	1.95	25.05	1.80	

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กัน ($r_{xy} = 0.33$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	df	T^2
การทดสอบก่อนเรียน	20	ผลสัมฤทธิ์	17.25	1.69	20	796.2*
		ทักษะ	16.70	0.94		
การทดสอบหลังเรียน	20	ผลสัมฤทธิ์	25.15	1.95		
		ทักษะ	25.05	1.80		

$$T^2_{.05,df=20} = 1.8392$$

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินโครงงานหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุและสถานะของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิค
ปฏิบัติการภาคสนาม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	4.74	0.42	มากที่สุด
2. ด้านบทบาทครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	4.78	0.42	มากที่สุด
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.76	0.43	มากที่สุด
รวม	4.55	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ข้อค้นพบว่ ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์มีปัญหในด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนบางคนไม่ได้จบตรงตามสาขาวิชาเอกที่สอนแต่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้สอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งครูตามสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จึงทำให้ครูบางส่วนที่ได้รับมอบหมายยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้สาระรายวิชาวิทยาศาสตร์ อีกทั้งโรงเรียนบางโรงเรียนมีครูผู้สอนโยกย้ายสถานศึกษาจึงทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยเฉพาะด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewklom, Khamwong & Dasa (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษา ได้ข้อค้นพบว่ ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา คือ ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาในบางประเด็น จึงทำให้ครูไม่สามารถนำเนื้อหา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรในแต่ละสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาด้วยตนเองทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในชั้นเรียนและการกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลตามแนวทางสะเต็มศึกษายังขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buachun, Yutakhom & Suwanruchi (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต หมวดยาทั่วไป ได้ข้อค้นพบว่ ครูผู้สอน

มีความเข้าใจที่ถูกต้องบางส่วนเกี่ยวกับการเรียนการสอนและมีความคลาดเคลื่อนบางส่วนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนส่วนการปฏิบัติงานสอนที่มีความคลื่อน พบว่า ครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการกำหนดปัญหาที่จะสำรวจ ตรวจสอบและไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์กระบวนการสำรวจตรวจสอบ เพื่อนำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ ขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับไม่เน้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สำรวจตรวจสอบและแก้ปัญหา

2. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลจากการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ด้านที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ด้านวิธีการจัดการเรียนของครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา จะเห็นได้ว่าจากผลการสำรวจพบว่าครูยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิม วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไม่ทันสมัย จัดการเรียนการสอนตามหนังสือเรียนหรือมีภาระงานอื่นๆ มากกว่าภาระงานสอน ดังนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลนี้มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 2) สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) 3) สาระการเรียนรู้ 4) ภาระงาน (สะท้อนการจัดกิจกรรม) 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) บันทึกผลหลังการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการ แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muendej & Kaewurai (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงานร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ข้อค้นพบว่า 1. รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาของรูปแบบ 2) เป้าหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยในการจัดการเรียนการสอนมีกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม 2) เลือกปัญหาที่จะศึกษา 3) วางแผนการทำโครงงาน 4) ลงมือปฏิบัติตามแผน 5) เขียนรายงาน และ 6) ประเมินผลการทำโครงงาน ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kottatha, Bengthong & Pimdee (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ข้อค้นพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการ

ภาคสนาม พบว่า โดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 80.10 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ ประเมินจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและประเมินจากแบบทดสอบประจำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ เทียบกับคะแนนจากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Phanet & Pornthaweeikul (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ข้อค้นพบว่า 1) ผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เรื่อง อากาศและชีวิตของสัตว์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.57/81.45 ส่วนงานวิจัยของ Jendong & Phusing (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศและการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ ข้อค้นพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ ปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 82.86/80.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kottatha, Bengthong & Pimdee (2022) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ข้อค้นพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ออนไลน์มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ต่อประสิทธิภาพ ของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 81.11/83.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูลของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัด กระทำข้อมูลและสื่อความหมายข้อมูล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิค ปฏิบัติการภาคสนามจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและเป็น ขั้นตอนตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อ ความหมายข้อมูล ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาขึ้นอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนได้รับ การกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมตามกระบวนการทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นจนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นและสามารถทำโครงงานวิทยาศาสตร์จากการใช้ทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมาย ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Songkrut, Haemaprasith & Pratoomtong (2022) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นโครงงานและวิจัยเป็นฐานที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำโครงงาน วิทยาศาสตร์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ข้อค้นพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานและวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นนักเรียนที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นโครงงานและวิจัยเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนงานวิจัยของ Yolsuriyan & Sithsungnoen (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแบบ STEM EDUCATION เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ข้อค้นพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปริมาตรและความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแบบ STEM EDUCATION มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ความเป็นนวัตกรรมของนักเรียน เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแบบ STEM EDUCATION โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 3) ผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียน เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแบบ STEM EDUCATION โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoontham (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ข้อค้นพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kraissamrong & Onyon (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ข้อค้นพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05

3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชและกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานร่วมกับการโค้ชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมจากการปฏิบัติการภาคสนามและกิจกรรมการเรียนรู้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ฝึกปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยน

เรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เคร่งเครียดส่งผลให้นักเรียนกล้าแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Derere (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับพัฒนาการการเรียนรู้ในรายวิชาตัวแบบสถิติ ได้ข้อค้นพบว่า 1) ผู้เรียนมีพัฒนาการในระดับที่สูงมาก ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้เรียนได้ให้ข้อคิดเห็นในส่วนของการจัดเตรียมสำหรับการทำโครงงานกลุ่มคือ มีปัญหาในเรื่องของการจัดการเวลา เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ค่อนข้างได้รับความนิยมนอกจากผู้สอนในหลากหลายวิชาจึงต้องมีการจัดการเวลาที่ดีและอาจจะส่งผลให้มีเวลาพักผ่อนน้อยสำหรับบางเวลา เนื่องจากต้องเร่งทำโครงงานให้เสร็จสิ้นทันกำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongyoo, Chaiprasert & Pibalchom (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานเรื่อง งานและพลังงาน กรณีศึกษา: โรงเรียนมัธยมวัดเขาสกิม ได้ข้อค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานทำให้นักเรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สมบัติทางกายภาพของวัสดุและสถานะของสาร ครูผู้สอนควรชี้แจงวิธีการเรียนและสร้างข้อตกลงกับนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเป็นแนวทางเดียวกัน

2. ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม ในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมในส่วนของสื่อและอุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นในการเรียนรู้ ซึ่งบางขั้นตอนจำเป็นต้องใช้สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อขยายความรู้ของนักเรียนเพิ่มเติม

3. ครูผู้สอนควรเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในรายวิชาที่สามารถนำมาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียนและครูผู้สอน ควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบและวินัยให้กับนักเรียน หากนักเรียนไม่มีคุณลักษณะสิ่งเหล่านี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนามร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ

2. ควรมีการนำทักษะทางวิทยาศาสตร์ด้านอื่นๆ มาร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ร่วมกับเทคนิคปฏิบัติการภาคสนาม

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงนวัตกรรม

References

- Buachun, N., Yutakhom, N., & Suwanruchi, P. (2016, May-August). The condition of teaching and learning in the Science for Quality of Life course General subject category. **research and development journal Valaya Alongkorn under the Royal Patronage**, 11(2), 97-109. [in Thai]
- Charoontham, O. (2020, January-June). The Effects of Project-Based Teaching Management on Science Learning Achievement and Problem Solving Ability of Lower Secondary School Students. **Research and Development Institute Journal Rajabhat Maha Sarakham University**, 7(1), 225-239. [in Thai]
- Derere, N. (2021, January-March). Project-based learning management and learning development in statistical model subjects. **Journal of Education Khon Kaen University**, 44(1), 65-76. [in Thai]
- Jendong, U., & Phusing, N. (2022, May-August). The Development of Project-Based Learning Management for Learning Achievement in the Learning Unit of Phenomenon of Earth and Space Technology and Creative Thinking of Prathomsuksa 6 Students. **Journal of Nakhon Ratchasima College (Humanities and Social Sciences)**, 2(16), 165-180. [in Thai]
- Kaewklom, W., Khamwong, P., & Dasa, J. (2018, September-December). Current conditions, problems and needs in STEM learning management of primary science teachers. **Humanities Journal Social Sciences and Arts**, 11(3), 2092-2112. [in Thai]
- Khon Kaen University. (2018). **Field training manual**. Khon Kaen: Academic and Evaluation Department Khon Kaen University. [in Thai]
- Kongyoo, P., Chaiprasert, P., & Pibalchom, S. (2019, July-December). Learning management using project-based activities on work and energy Case study: Wat Khao Sukim High School. **Saeng Isaan Journal Mahamakut Buddhist University Northeast Campus**, 16(2), 56-74. [in Thai]
- Kottatha, K., Bengthong, S., & Pimdee, P. (2022, May-August). Development of a learning management plan by using the knowledge-seeking process in conjunction with online science learning activities for Mathayomsuksa 1 students. **Ram Fai Ni Research Journal**, 16(2), 54-62. [in Thai]

- Kraisamrong, S., & Onyon, N. (2019, May-August). The Effects of Project-Based Learning Management with Coaching on Science Learning Achievement and Science Problem Solving Ability of Prathom Suksa 3 Students. **Research and Development Journal Valaya Alongkorn under the Royal Patronage**, 14(1), 246-258. [in Thai]
- Lekphet, W., et al. (2022). Development of field learning activity packages on dye-sensitized solar cells fabrication to connect green energy education. **Journal of Research Unit on Science Technology and Environment Learning**, 13(1), 42-59. [in Thai]
- Muendej, S., & Kaewurai, R. (2020, April-June). Development of project-based learning model using social media to enhance creativity for junior high school students. **Journal of Education Naresuan University**, 22(2), 182-192. [in Thai]
- Munkham, S. (2008). **Complete thinking**. (9 th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House. [in Thai]
- Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (2021). **Disciple Quality: Assessment goals**. Bangkok: ONESQA. [in Thai]
- Phanet, N., & Pornthaweekul, S. (2022, January-June). The Development of Science Learning Achievement Using Project-Based Learning Management for Grade 3 Students. **Udon Thani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Sciences**, 11(1), 73-88. [in Thai]
- Phattiyathani, S. (2010). **Educational measurement**. Maha Sarakham: Department Research and Educational Development, Faculty of Education Mahasarakham University. [in Thai]
- Rivet, A. E. (2003, December). Contextualizing instruction and student learning in middle school project based science classrooms. **Dissertation Abstracts International**, 64(06), 2034-A.
- Saiyod, L., & Saiyod, A. (2010). **Educational research techniques**. (11 th ed.). Bangkok: Suweeriyasan. [in Thai]
- Songkrut, N., Haemaprasith, S., & Pratoomtong, W. (2022, January-April). Effects of project-based and research-based learning on the ability in doing science projects and self-esteem of tenth grade students. **KKU Research Journal, Humanities and Social Sciences (Graduate Studies Edition)**, 10(1), 82-92. [in Thai]
- The Secretariat of the House of Representatives. (2017). **an analysis of the educational management approach in Thailand**. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives. [in Thai]

Vancleave, J. (1996). **Janice vancleaves's rocks and minerals: mind-boggling experiments you can turn into science fair projects**. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Yolsuriyan, N., & Sithsungnoen, C. (2022, January-June). Project-based learning management with stem education concepts to promote innovator and creative work of grade 5 student. **Journal of Education Silpakorn University**, 20(1), 357-372. [in Thai]

การทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร
ระหวางปี พ.ศ. 2554-2564

A Systematic Literature Review on Mathematical Process Skills between
2011-2021

กมลรัตน ตาลศรี*

Kamonrat Tansee

กำธร คงอรุณ*

Kamthorn Kongarun

โกมินทร บุญชู*

Komin Boonchoo

สุวิชา ดวงฟู*

Suwicha Dungfull

สิรินภา กิจเกื้อกูล**

Sirinapa Kijkuakul

วนินทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์**

Wanintorn Poonpaiboonpipat

Received : October 16, 2023

Revised : December 25, 2023

Accepted : January 18, 2024

บทคัดย่อ

ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรเป็นความสามารถในการนำความรู้ทางคณิตศาสตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ การทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจ งานวิจัยนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรระหวางปี พ.ศ. 2554-2564 จากฐานข้อมูล TCI 1 และ 2 จำนวน 92 บทความ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร จากฐานข้อมูล TCI

*นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต สาขาคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

Doctor of Philosophy Program in Mathematics Education, Naresuan University(Corresponding Author)

e-mail: komin.kpru@gmail.com

**อาจารย์ประจำลัทธิสุตรปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer in Doctor of Philosophy Program, Naresuan University

กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสังเคราะห์งานวิจัย (Cornell Method) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พบว่า 1) ปีที่ทำงานวิจัยมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2561 2) สารการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้นามากที่สุด คือ จำนวนและพีชคณิต 3) ช่วงชั้นที่ใช้นมากที่สุด คือ ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) 4) ประเภทของงานวิจัยที่ใช้นมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มการไม่ระบุการจัดการเรียนรู้ และกลุ่มที่สามารถระบุการจัดการเรียนรู้ได้ 6) เครื่องมือวิจัยที่ใช้นมากที่สุด คือ แบบทดสอบ และ 7) ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้นมากที่สุดคือ เชิงปริมาณ ผลการศึกษาได้นี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ / การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ / การวิเคราะห์แนวโน้ม

ABSTRACT

Mathematics skills and processes are the ability to apply mathematical knowledge to benefit in various fields. A Systematic Literature Review will bring up-to-date knowledge and be useful to those interested. This research is a systematic literature review on mathematics skills and processes between 2011 and 2021 from the TCI 1 and 2 databases, totaling 92 articles. The objectives of this study were to systematically review the literature on mathematics skills and processes from the TCI database, Groups 1 and 2, between 2011 and 2021. The research tool used was the Cornell method research synthesis form. Data was analyzed to find frequencies, percentages, and Content analysis. The results of a systematic review of the literature on mathematics skills and processes found that 1) the year with the most research work was 2018, 2) the most frequently used mathematics learning content was numbers and algebra, 3) the most used level is the 3rd level (grade 7-9), 4) the type of research that is most used is learning management, 5) The learning management model can be divided into 2 groups: non-learning group. Specify learning management and groups that can identify learning arrangements, 6) the most used research tool is a test, and 7) the most used research method is quantitative. The results of this study show trends and directions for further research. go into the future.

Keywords : Mathematical Process Skills / Systematic Literature Review / Trend Analysis

ความเป็นมาและความสำคัญของปญหา

การทบทวนงานวรรณกรรมอยางเป็นระบบเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัย การทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเหลือสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการสร้างองค์ความรู้ ต่อยอดการพัฒนาทฤษฎี ปิดช่องว่างในส่วนองงานที่มีมากเกินความจำเป็นและเปิดพื้นที่ให้กับส่วนองงานที่ยังคงมีความต้องการอยู่ (Pollock & Berge, 2018) อยางไรก็ตามการทบทวนงานวรรณกรรมอยางเป็นระบบ จัดว่าเป็นระเบียบวิธีวิจัย อยางหนึ่งที่ยิมนำมาใช้ในการศึกษาค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อใช้ตอบปญหาการวิจัยในภาพรวมองประเด็นที่สนใจ โดยการศึกษาค้นหาและรวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมาแล้วนำมาสังเคราะห์หาข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย อาจมีความสัมพันธ์กัน หรือขัดแย้งกันเพื่อนำไปสู่งานวิจัยครั้งต่อไป (Sumrum, Thueakthong & Lindratnasirikul, 2018) นอกจากนี้การทบทวนวรรณกรรมอยางเป็นระบบจะทำงานวิจัยนั้นแล้วเสร็จได้อย่างมีคุณภาพ และน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอยางยิ่งในส่วนที่เป็นเนื้อหาของงานวิจัย และเป็นแนวความคิดพื้นฐานในการสังเคราะห์ ตัวแปรและกรอบแนวความคิดองการวิจัยรวมทั้งเป็นการตรวจสอบผลการวิจัยหรือข้อค้นพบที่นักวิจัยค้นพบจากการวิจัย (Intaprom, 2015)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านคณิตศาสตร์ศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ ทำการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อคณิตศาสตร์ เช่น Sumrum, Thueakthong & Lindratnasirikul (2018) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิชาเอกคณิตศาสตร์ แขนงหลักสูตรและการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2536-2557 ผลการวิจัยพบว่า สามารถจำแนกตาม เนื้อหาสาระ/ประเด็นที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 90 เล่ม และการศึกษาค้นคว้าอิสระ 69 เล่ม งานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาระเบียบเทียบ งานวิจัยทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ใช้สื่อการสอน CAI เนื้อหาที่ศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดศึกษาเรื่อง เศษส่วน รองลงมาเป็นเรื่องสมการ ตัวแปร ตามที่ศึกษา พบว่า กลุ่มใหญ่ที่สุดศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยางเดียว ตัวแปรตามส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ Mingmit (2017) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม สาระการเรียนรู้อคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2552-2558 ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการศึกษามากที่สุดในปี พ.ศ. 2554 สาขาที่ทำการศึกษามากที่สุด คือ สาขาหลักสูตรและการสอน งานวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนหน้าทั้งหมดจำนวน 151-200 หน้า นอกจากนี้ Aunganapattarakajohn (2003) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในวิชา คณิตศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2546 ซึ่งเป็นการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ จำนวน 58 เล่ม ผลการสังเคราะห์ งานวิจัย พบว่า ในแต่ละช่วงชั้นนักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้ง 4 ด้านที่ทำการศึกษา ได้แก่ ด้านการ ตีความจากโจทย์ ด้านการใช้ทฤษฎีบท สูตรกฎ บทนิยาม และสมบัติ ด้านการคิดคำนวณ และด้านการตรวจสอบ การแก้ปญหา และนักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในสาระการเรียนรู้อคณิตศาสตร์ ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 เรื่อง จำนวนนับและการบวก ลบ คูณ หารจำนวนนับ เวลา ช่วงชั้นที่ 2 เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละเวลา เงิน การวัด ตัวประกอบองจำนวนนับ สมการและการแก้สมการ ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง จำนวนเต็ม เลขยกกำลัง เศษส่วนและทศนิยม ห.ร.ม. และ ค.ร.น. สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว พหุนามและ

การแยกตัวประกอบพหุนาม อัตราส่วนและร้อยละ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง การวัด ทัศนภูมิบท พิทาโกรัส เส้นขนาน อสมการปริมาตรและพื้นที่ผิว ความคล้าย ระบบสมการ สมการกำลังสอง ช่วงชั้นที่ 4 เรื่อง ระบบจำนวนจริง อัตราส่วนตรีโกณมิติและการนำไปใช้เรขาคณิตวิเคราะห์ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน เซต เมทริกซ์และดีเทอร์มิแนนต์ จำนวนเชิงซ้อน เวกเตอร์ในสามมิติ ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียลและฟังก์ชันลอการิทึม ฟังก์ชันตรีโกณมิติและการประยุกต์ ลำดับและอนุกรม ความน่าจะเป็น สถิติเบื้องต้น กำหนดการเชิงเส้น การแจกแจงปกติ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น แคลคูลัสเบื้องต้น

การศึกษางานวิจัยในประเทศไทยยังไม่พบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Sumrum, Thueakthong & Lindratnasirikul (2018) ที่กล่าวว่าควรศึกษาตัวแปรด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 โดย Ministry of Education (2017A, p. 3) ได้เสนอไว้ว่า ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและต้องการพัฒนาให้ เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ 1) การแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจปัญหา คิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ พร้อมทั้งตรวจสอบ ความถูกต้อง 2) การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการใช้รูปภาษา และ สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร สื่อความหมาย สรุปผล และนำเสนอได้อย่างถูกต้องชัดเจน 3) การเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาต่างๆ หรือศาสตร์อื่นๆ และนำไปใช้ในชีวิตจริง 4) การให้เหตุผล เป็นความสามารถในการให้เหตุผลรับฟัง และให้เหตุผลสนับสนุน หรือโต้แย้งเพื่อนำไปสู่การสรุป โดยมีข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์รองรับ และ 5) การคิด สร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการขยายแนวคิดที่มีอยู่เดิม หรือสร้างแนวคิดใหม่ เพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ ความรู้

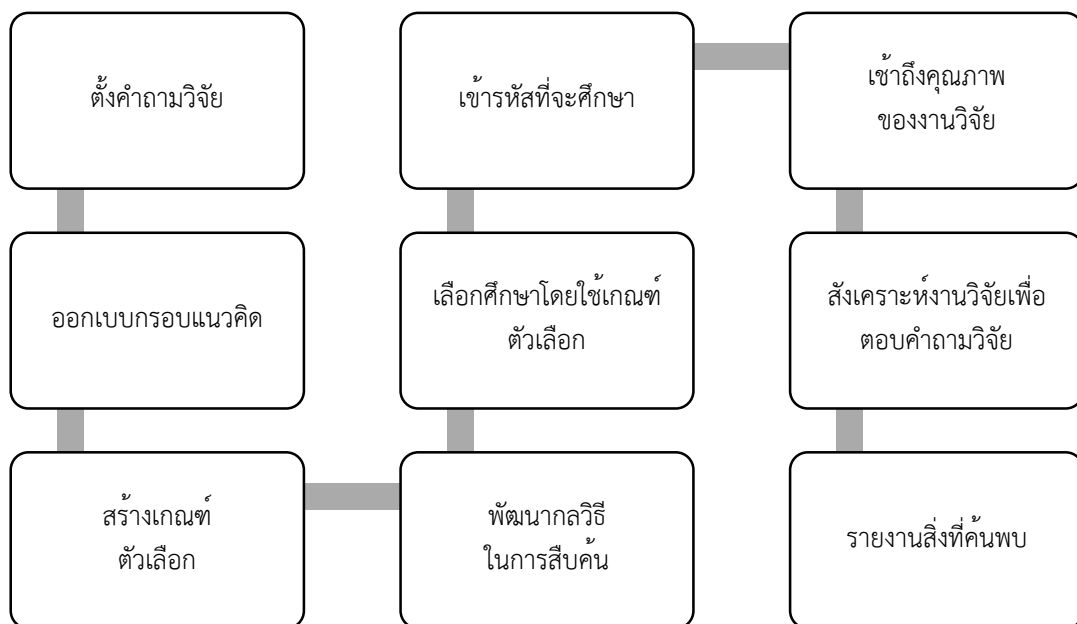
ดังนั้นงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เรื่อง ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัย และเพื่อแสดงแนวโน้มทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยทางการศึกษาและผู้ที่จะศึกษาด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการแบบ Systematic Review Approach โดยวิธีสังเคราะห์งานวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ และร้อยละ มีขั้นตอนการทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ทั้ง 9 ขั้นตอนของ Newman & Gough (2020) แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 1 การตั้งคำถามวิจัยของงานนี้คือ แนวโน้มงานวิจัยคณิตศาสตร์ศึกษาด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 เป็นอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบกรอบแนวคิด กลุ่มผู้วิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์จากองค์ประกอบของงานวิจัยที่สืบค้น โดยผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อย 7 ข้อดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.2 เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.3 เพื่อศึกษาช่วงชั้นของผู้เรียนที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.4 เพื่อศึกษาประเภทงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.5 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.6 เพื่อศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

2.7 เพื่อศึกษาระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเกณฑ์ตัวเลือก กลุ่มผู้วิจัยใช้คำสำคัญกับการศึกษาแนวโน้มในบริบทของไทย และเลือกสืบค้นบทความจากฐานข้อมูล Thai Journal Citation Index Centre (TCI) กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 หรือ URL: <https://tci-thailand.org/>

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนากลยุทธ์ในการสืบค้น กลุ่มผู้วิจัยได้ใช้คำสำคัญสำหรับการสืบค้นว่า “ทักษะทางคณิตศาสตร์” “ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์” “ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์” “กระบวนการทางคณิตศาสตร์” “กระบวนการคณิตศาสตร์” “ทักษะคณิตศาสตร์” “ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์” และ “ทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์” ผลการสืบค้นบทความวิจัยจำนวน 139 บทความ

ขั้นตอนที่ 5 เลือกศึกษาโดยใช้เกณฑ์ตัวเลือก ตัดบทความวิจัยที่มีชื่อเรื่องซ้ำกัน (จากการใช้คำสำคัญที่ต่างกัน) จำนวน 13 บทความ คงเหลือ 126 บทความ

ขั้นตอนที่ 6 เข้ารหัสที่จะศึกษา กลุ่มผู้วิจัยได้สร้างรหัสที่จะศึกษาจากวัตถุประสงค์ย่อย 7 ข้อ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการสังเคราะห์บทความนำไปสู่วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 7 เข้าถึงคุณภาพของงานวิจัย กลุ่มผู้วิจัยได้นำบทความที่ได้ทั้งหมด มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับปีที่ตีพิมพ์ ชื่อเรื่องหรือวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย และอภิปรายผล ของบทความแต่ละหัวเรื่องตามวิธีการของ Cornell Method (Saran, Krentz & McCarty, 2022) ซึ่งเป็นการบันทึกสำหรับการจด จดระเบียบ และสรุปบันทึก เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาเสร็จแล้วพบปัญหาหรือข้อสงสัยบางประการที่ไม่ชัดเจน กลุ่มผู้วิจัยตรวจสอบงานวิจัยและร่วมกันสังเคราะห์อีกครั้ง (Peer Debriefing) เพื่อลงข้อสรุปและร่วมกันพิจารณาตัดบทความที่ไม่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยตรง พบว่า มีชื่อเรื่องเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ แต่ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะในบทความ จำนวน 34 บทความ คงเหลือ 92 บทความ

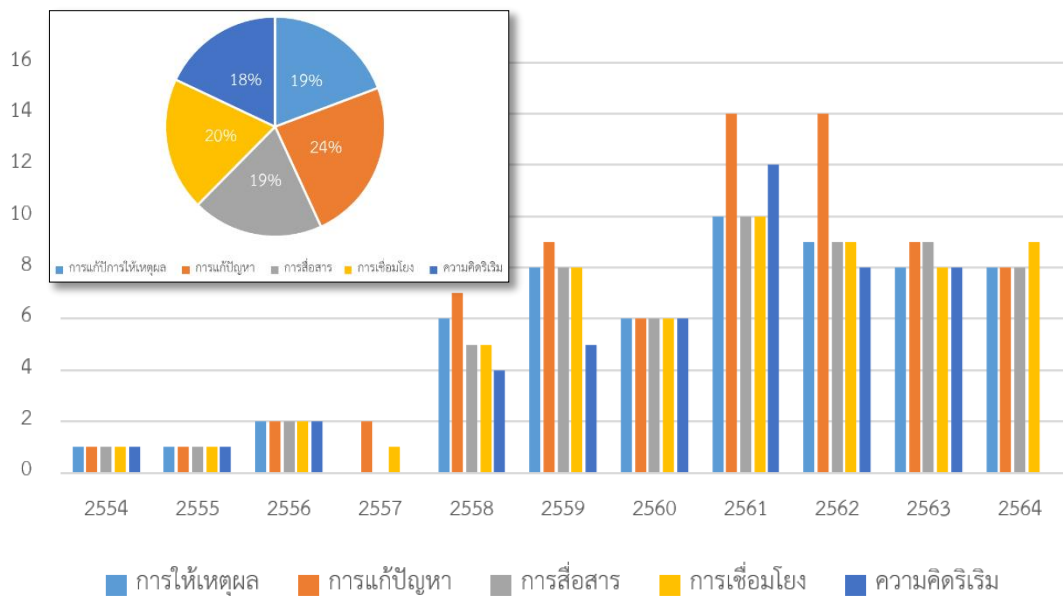
ขั้นตอนที่ 8 สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อตอบของคำถามงานวิจัย กลุ่มผู้วิจัยได้นำบทความทั้งหมดมารวบรวมกันสังเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียดอีกครั้งและสร้างตารางแสดงข้อมูลสำคัญ ตามรหัสที่สร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยให้มีความชัดเจนและตรงประเด็นมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 9 รายงานสิ่งที่ค้นพบในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและแสดงแนวโน้มหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกาการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร จากฐานข้อมูล TCI กลุม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 ผูวิจัยไดรายนงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค ยอย 7 ขอดังตอไปนี้

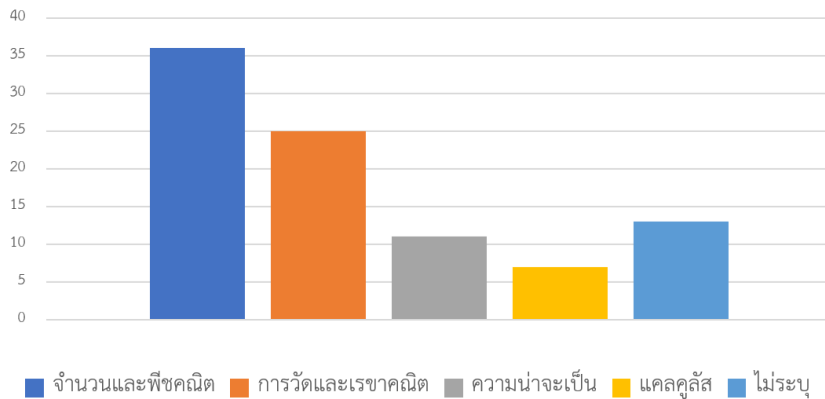
1. ผลการศึกาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรในงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร จากฐานข้อมูล TCI กลุม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร จากฐานข้อมูล TCI กลุม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 2 พบว่า ปีที่มีวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร ระดับมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2561 รองลง ระดับมาก คือ ปี พ.ศ. 2562 และปีที่มีวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร ระดับน้อยที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2554 และ ปี พ.ศ. 2555 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร จากฐานข้อมูล TCI กลุม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 พบว่า ทักษะการแกไขปัญหามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24 ของบทความ รองลงมา คือ ทักษะการเชื่อมโยงคิดเป็นร้อยละ 20 ของบทความ ส่วนทักษะการให้เหตุผลและทักษะการสื่อสาร มีจำนวนบทความเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 19 ของบทความ และทักษะความคิดสร้างสรรค์มีจำนวนงานวิจัยน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18 ของบทความนอกจากนี้ยังไมสามารถระบุทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตรได้ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคำนวณ จำนวน 8 บทความ

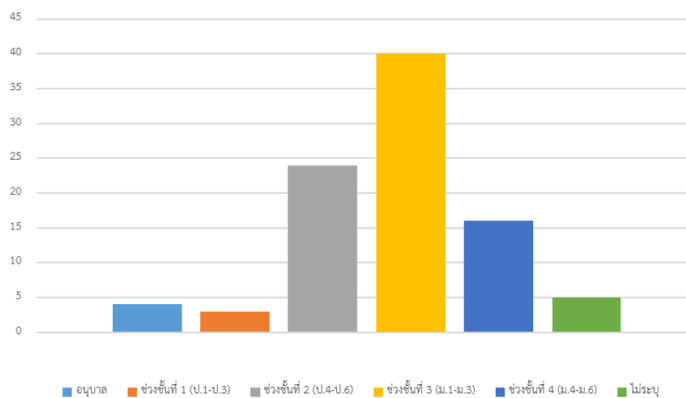
2. ผลการศึกษาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 3 พบว่า สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยมากที่สุด คือ จำนวนและพีชคณิต จำนวน 36 บทความ รองลงมาได้แก่ การวัดและเรขาคณิต จำนวน 25 บทความ รองลงมาได้แก่ ความน่าจะเป็น จำนวน 11 บทความ และสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยน้อยที่สุด คือ แคลคูลัส จำนวน 7 บทความ นอกจากนี้พบว่า ไม่ระบุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 13 บทความ

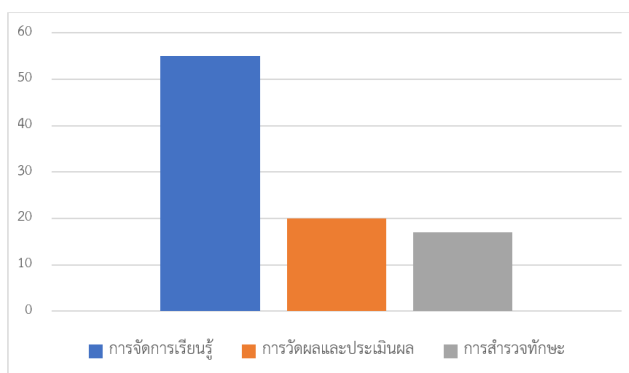
3. ผลการศึกษาช่วงชั้นของผู้เรียนที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ช่วงชั้นของผู้เรียนที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 4 พบว่า ช่วงชั้นที่ใช้ในงานวิจัยมากที่สุด คือ ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) มีจำนวน 40 บทความ รองลงมา คือ ช่วงชั้น 2 (ป.4-ป.6) จำนวน 24 บทความ รองมา คือ ช่วงชั้น 4 (ม.4-6) จำนวน 16 บทความ รองมา คือ ชั้นอนุบาล จำนวน 4 บทความ และช่วงชั้นที่ใช้ในงานวิจัยน้อยที่สุด ช่วงชั้น 1 (ป.1-ป.3) จำนวน 3 บทความ นอกจากนี้ยังมีที่ไม่สามารถระบุช่วงชั้นได้ เช่น ระดับปริญญาตรี เด็กพิเศษ อีกจำนวน 5 บทความ

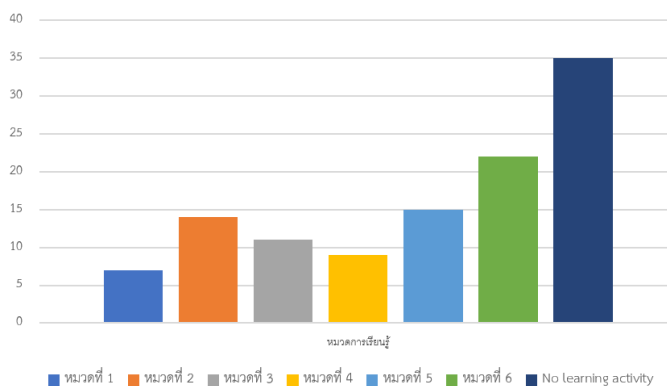
4. ผลการศึกษาประเภทงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ประเภทงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 5 พบว่า ประเภทของงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ คือ การจัดการเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 55 บทความ รองลงมา ได้แก่ การสำรวจ จำนวน 20 บทความ และประเภทของงานวิจัยน้อยที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมิน จำนวน 17 บทความ

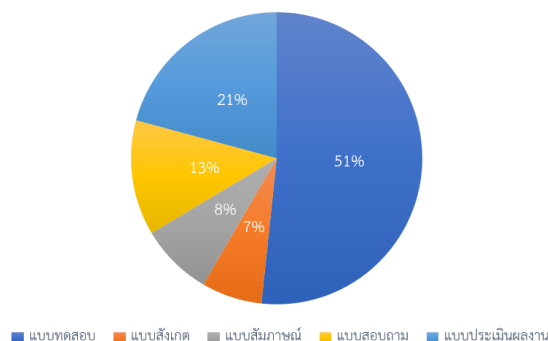
5. ผลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 6 พบว่า ประเภทการจัดการเรียนรู้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ แบ่ง 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มการไม่ระบุการจัดการเรียนรู้ (No Learning Activity) จำนวน 35 บทความ และกลุ่มที่สามารถระบุการจัดการเรียนรู้ได้ 57 บทความ และได้จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 6 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบท เช่น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง, การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (CBL), การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น หมวดที่ 2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางสังคม เช่น การจัดการเรียนรู้แบบการประสานห้าแนวคิด (CIPPA Model), การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning), การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT, การจัดการเรียนรู้แบบ STAD, การจัดการเรียนรู้โดยใช้การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching), การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL), การจัดการเรียนรู้โดยใช้ค่าย เป็นต้น หมวดที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างชิ้นงาน เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Implementing Mathematical Models), การจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นต้น หมวดที่ 4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหา เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรอบแนวคิด DAPIC, การจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI), การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา (Polya) เป็นต้น หมวดที่ 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นออนไลน์หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom), การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom), การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction), การจัดการเรียนรู้แบบการบูรณาการของ Fogarty แบบ Nested, การจัดการเรียนรู้แบบวิธีการสอนเสริม เป็นต้น และ หมวดที่ 6 การจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึม เช่น การจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism), การจัดการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach), การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรอบแนวคิดของ Van Hiele, การจัดการเรียนรู้ด้วยการช่วยเสริมศักยภาพ (Scaffolding) เป็นต้น

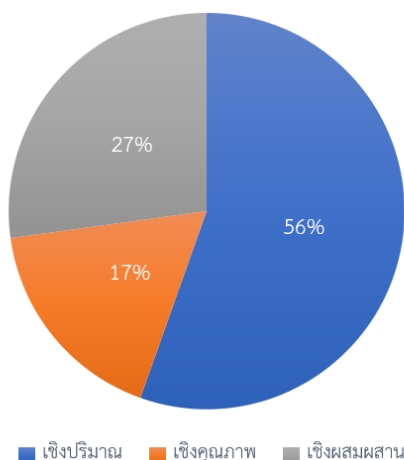
6. ผลการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 7

ภาพที่ 7 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์
จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 7 ประเภทเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยมากที่สุด คือ เป็นแบบทดสอบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51 ของบทความ รองลงมา คือ แบบประเมินผลงาน คิดเป็นร้อยละ 21 ของบทความ รองลงมา คือ แบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 13 รองลงมา คือ แบบสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 9 ของบทความ และเครื่องมือวิจัยน้อยที่สุด ได้แก่ แบบสังเกต คิดเป็นร้อยละ 7 ของบทความ

7. ผลการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 แสดงในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์
จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

จากภาพที่ 8 ประเภทของงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยมากที่สุดคือ เชิงปริมาณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56 ของบทความ รองลงมา คือ เชิงผสมผสานคิดเป็นร้อยละ 27 ของบทความ และประเภทของงานวิจัยน้อยที่สุดคือ เชิงคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 17 ของบทความ

อภิปรายผลการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวโน้มของทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และระดับขั้นที่ใช้ในงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 พบว่า ปีที่มีวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์มากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งทักษะการแก้ปัญหาถูกนำมาใช้ในการวิจัยมากที่สุด ส่วนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ใช้ในงานวิจัยมากที่สุด คือ จำนวนและพีชคณิต และระดับขั้นที่ทำวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มากที่สุด ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่จาก 2551 เป็น 2560 ส่งผลให้งานวิจัยในปี พ.ศ. 2561 สูงกว่าปีอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า เมื่อเปลี่ยนหลักสูตรใหม่อาจทำให้นักวิจัยหลายท่านเข้าใจคำว่าทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ว่า คือ ทักษะฐานสมรรถนะ (PISA) ทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะการคำนวณ ทักษะการคิดเชิงเรขาคณิต เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Ministry of Education (2017b) ที่ได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่คำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ นั่นคือ การเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและการร่วมมือ เป็นต้น

ดังนั้น แนวโน้มของงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในอนาคตควรเน้นงานวิจัยด้านความเข้าใจในนิยามของทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 5 ทักษะ และควรเน้นการศึกษาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะที่มีความสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน สอดคล้องกับ Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, Ministry of Education (2012, p. 6) ที่ระบุว่า การแก้ปัญหาเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ทำให้นักการศึกษาทั่วโลกหันมาสนใจศึกษาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้น และสำหรับเนื้อหาที่ควรได้รับการศึกษา คือ แคลคูลัส เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นไป

2. แนวโน้มของประเภทและรูปแบบงานวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 พบว่า ประเภทของงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การสำรวจ และการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้รูปแบบงานวิจัยกลุ่มการจัดการเรียนรู้ สามารถจำแนกได้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึม (การจัดการเรียนรู้แบบวิถึจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น) รองลงมา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นออนไลน์หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา (การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน) และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางสังคม (การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 มีแนวโน้มสูงขึ้นและสูงสุดในปี 2562 ทั้ง 3 แนวทางการจัดการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะการจัดการเรียนรู้ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาถึงอนาคต สอดคล้องกับ Pimpa (2018) ที่พบว่า การศึกษาในอนาคตของไทยต้องอาศัยเทคโนโลยีและการสืบค้นด้วยตนเองมากกว่าใช้ครู และการจัดเรียนรู้อาจอาศัยการศึกษาเรียนรู้จากสภาพจริงของสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Office for National Education Standards and Quality Assessment (2019) ที่เสนอว่า “ครูยุคใหม่” ควรมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่นำเทคโนโลยีมาใช้แล้ว ยังต้องมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีระบบความคิด เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนวทางและจับฟัง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สอนทักษะการใช้ชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน และมุมมองของแนวโน้มประเภทงานวิจัย

สอดคล้องกับแนวคิดของ Panichsuay & Waiboonya (2021) ที่กล่าวว่า การนำบทเรียน 2 รูปแบบ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้าไปใช้ในชั้นเรียน ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานนั้นต้องอาศัยความรู้ และทักษะที่หลากหลายทั้งทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะการใช้ภาษาไทยในการนำเสนอแนวคิดและเหตุผล และการคิดอย่างสร้างสรรค์เข้ามาร่วมด้วย โดยทั้ง 2 รูปแบบ ที่นำเสนอนี้สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้เชิงสมรรถนะเน้นการสร้างเสริมสมรรถนะหลักที่ไม่ยึดติดกับเนื้อหา ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนด้วยสาระ การเรียนรู้ต่างๆ ได้ และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญ กับความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคล และ Sarakhan (2021) กล่าวถึง การพัฒนาทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการคิดทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิตจริง อันจะทำให้เกิดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การสอนหรือการจัดการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียน จึงต้องมุ่งให้ผู้เรียน “ได้คิด” “คิดได้” และ “คิดเป็น” มากขึ้น

ดังนั้น แนวโน้มของประเภทและรูปแบบของงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในอนาคตควรเน้นงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมในปัจจุบัน โดยใช้ชุมชนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นตามเป้าหมายของสภาพการศึกษาในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Office of the Education Council (2018, pp. 99-111) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ความรู้และทักษะสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 ต้องสร้างทั้งชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาอื่นๆ ซึ่งภาคีเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เสนอว่า ทักษะที่ควรแก่การเรียนรู้ คือ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือ โดยวิธีเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะดังกล่าวคือ การเรียนเป็นกลุ่ม (Group Learning) หรือการทำโครงการที่มีแนวคิดเป็นชุด (Thematic Projects) ซึ่งเกี่ยวข้องการทำงานแบบร่วมมือกันที่มีฐานอยู่บนการค้นหาและมุ่งตอบประเด็นและคำถามของโลกที่เป็นจริง

3. แนวโน้มของเครื่องมือวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 และ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2564 พบว่า ประเภทของเครื่องมือวิจัยเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินผลงาน เช่น ใบกิจกรรม ใบงาน ชิ้นงาน บทเรียนสะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Siljaru (2014, pp. 65-66) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อสรุปผลวิจัย เครื่องมือมีหลายชนิดแต่ละชนิดจะมีลักษณะและชื่อเรียกต่างกันไปตามความเหมาะสมของวิธีการวิจัย การวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีเครื่องมือวิจัย 4 แบบ ประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม การเลือกเครื่องมือแบบนี้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ขอบเขตและวัตถุประสงค์ ตัวแปร ความสะดวกในเก็บข้อมูล เป็นต้น และข้อสอบแบบต่อเนื่อง และระเบียบวิธีวิจัยในงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงผสมผสาน

ซึ่งสอดคล้องกับ Jittaruttha (2009) ที่ระบุว่า ความแตกต่างของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสาน มีความแตกต่างกันในตัวของความรู้ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับภววิทยา ในวิธีการแสวงหาความรู้ คือ ญาณวิทยาของศาสตร์ในของแต่ละสาขา

ดังนั้น แนวโน้มของเครื่องมือวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ แนวโน้มระเบียบวิธีวิจัย ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน เนื่องจากความเข้าใจเชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ใช้การวิเคราะห์เพียงตัวเลขอาจจะไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย นอกจากนี้งานวิจัยเชิงผสมผสาน เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในระยะต่างๆ ของการวิจัยทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูลเพื่อหาคำตอบของการวิจัยที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึกและชัดเจน (Makmee, 2016) ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในแต่ละมิติเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์มากขึ้น เพราะปัญหาวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตมีความซับซ้อนและมีความเป็นพลวัต ดังนั้นการวิจัยแบบผสมผสานจึงเป็นทางออกที่เหมาะสมที่สุดในการหาคำตอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวโน้มประเภทของทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในอนาคตควรเน้นงานวิจัยด้านความเข้าใจนิยามของทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 5 ทักษะ และควรเน้นการศึกษาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาที่ควรได้รับการศึกษา คือ แคลคูลัส ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ผู้วิจัย บุคลากรทางการศึกษา ผู้มีส่วนในการพัฒนางานวิจัยทางการศึกษาสามารถนำแนวโน้มประเภทงานวิจัยและการศึกษาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มการจัดการเรียนรู้ไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบัน หรือ การนำไปใช้ในการวิจัยที่ศึกษากลุ่มประเภทงานวิจัยวัดผลและประเมินผล ที่ยังมีขอบเขตการศึกษาน้อยที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา
3. ผู้วิจัยหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องการศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ควรออกแบบระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือในการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์และการแปลความหมายข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในระยะต่างๆ เพื่อหาคำตอบของการวิจัยที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึก ในลักษณะที่เฉพาะของแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวโน้มงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในแต่ละทักษะ เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมาเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงการพัฒนาแต่ละด้านของความคิดสร้างสรรค์
2. ควรศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลนานาชาติเพื่อจะได้ทราบประเด็นที่อยู่ในกระแสของนานาชาติ

References

- Aunganapattarakajohn, W. (2003). **A Synthesis of Research on Misconceptions in Mathematics**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, Ministry of Education. (2012). **Measurement and Evaluation of Mathematics**. Bangkok: Se-EDUcation. [In Thai]
- Intaprom, W. (2015, September-December). The Importance of Literature Review for Research. **Social Sciences Research and Academic Journal**, 10(30), 17-30. [In Thai]
- Jittaruttha, C. (2009, July-December). Quantitative and Qualitative Methodology: A Disparity of Epistemological Beliefs. **Modern Management Journal**, 7(2), 13-26. [In Thai]
- Makmee, P. (2016, January-April). Development of a Model of Public Organizational Effectiveness Measurement in ASEAN: Multilevel Structural Equation Model Analysis. **Journal of the Association of Researchers**, 21(1), 34-38. [In Thai]
- Mingmit, N. (2017, January-June). A Research Synthesis for Learning Achievement in Elementary Level Academic Year 2552-2558. **Journal of Information**, 16(1), 151-161. [In Thai]
- Ministry of Education. (2017A). **Learning Standards and Indicators for the Mathematics, Science, and Geography Learning Area in the Social Studies, Religion, and Culture Learning Area Group A.D. 2008 (Revised Edition, B.E.2017)**. Bangkok: The agricultural Co-operative federation of Thailand. [In Thai]
- Ministry of Education. (2017B). **Basic Education Core Curriculum A.D. 2008 (Revised Edition, B.E. 2017)**. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. [In Thai]
- Newman, M., & Gough, D. (2020). Systematic reviews in educational research: Methodology, perspectives and applications. In O. Zawacki-Richter, M. Kerres, S. Bedenlier, M. Bond, & K. Buntins (eds.), **Systematic reviews in educational research**. (pp.3-22). Berlin, Germany: Springer.
- Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2019). **Employment Terms (Term of Reference-TOR) Synthesizing the Quality of Reports of Child Development Centers in Basic Educational Institutions and Vocational Educational Institutions**. Bangkok: Office for National Education Standards and Quality Assessment. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2018). **Status of Thai Education in 2017/2018, Guidelines for Reforming Thai Education to move Towards Thailand 4.0**. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat. [In Thai]

- Panichsuay, W., & Waiboonya, S. (2021, January-March). The Lessons of Training Mathematical Processing Skills for Elementary Students' Competencies. **Journal of Education Studies**, 49(1), 1-16. [In Thai]
- Pimpa, P. (2018, January-June). Current Thai Studies. **Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus**, 7(1), 242-249. [In Thai]
- Pollock, A., & Berge, E. (2018, February). How to do a systematic review. **International Journal of Stroke**, 13(2), 138-156.
- Sarakhan, N. (2021, April). How to Teach the Students to Arise Mathematical Skills and Processes?. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 6(4), 202-218. [In Thai]
- Saran, M., Krentz Gober, M., & McCarty, E. B. (2022, November). An introduction to the Cornell Note system. **Ear, Nose & Throat Journal**, 101(9), 37-41.
- Siljaru, T. (2014). **Research and statistical analysis with SPSS and AMOS**. (15 th ed.). Bangkok: R&D Business Supply Limited Partnership. [In Thai]
- Sumrum, O., Thueakthong, V., & Lindratnasirikul, K. (2018, January-June). A Synthesis of Graduate Research Studies on Mathematics Education in the Curriculum and Instruction Program of the School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University. **STOU Educational Journal**, 11(1), 116-125. [In Thai]

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

Model for Managing Savings Groups for Production in the Midst of the

Economic Recession

อศวลักษ์ ราชพลสิทธิ์*

Atsawaluk Ratchapolsit

วันชัย ธรรมสังการ*

Wanchai Dhammasaccakarn

บัญชา สมบูรณ์สุข*

Buncha Somboonsuke

Received : January 1, 2024

Revised : March 7, 2024

Accepted : March 13, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 2) สังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มมีการวางแผนงาน จัดการองค์กรตามโครงสร้างการทำงานโดยการแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 คณะ โดยงานบุคลากรจะมุ่งเน้นการพัฒนาสมาชิกและคณะกรรมการให้มีศักยภาพและทักษะสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ด้วยการอำนวยความสะดวกผ่านระบบการจัดการเอกสารแบบทำมือ และควบคุมงานด้วยวิธีการจัดประชุมประจำเดือน 2) รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่า วงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ / กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต / ภาวะวิกฤต / การจัดการความเสี่ยง

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Doctor of Philosophy Student Human and Social Development Branch Prince of Songkla University

Hat Yai Prince of Songkla University Hat Yai (Corresponding author)

e-mail: Atsawaluk2020@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to 1) analyze the management conditions of savings groups for production amidst the economic recession in Ratchaburi Province. 2) Synthesize the model for managing savings groups for production amidst the economic recession using qualitative research methods. Using a case study research method. It is a study from related documents. and a group of related persons totaling 18 people Data were collected using in-depth interview techniques. and group discussion Data were analyzed using a content analysis approach. and present information using descriptive methods. The results of the study found that 1) Conditions of management of savings groups for production amidst the economic recession in Ratchaburi Province. The group plans work. Manage the organization according to the work structure by dividing the committee into 4 groups. Personnel work will focus on developing members and committee members to have potential and skills for driving the group's activities. By administrating through a manual document management system and control work by organizing monthly meetings 2) Model of management of savings groups for production in the midst of an economic recession. It was found that the management cycle of savings groups for production in the midst of an economic recession can be divided into 3 periods: the period before the event. During the incident and after the incident

Keywords : Management / Savings Group for Production / Crisis / Risk Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศจำเป็นต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการเศรษฐกิจระดับฐานราก ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของชาติ รัฐบาล และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพ และทักษะในการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน เพื่อให้บุคคลมีทักษะในการพึ่งพาตนเองและครอบครัว ทางเศรษฐกิจได้ รู้จักการประหยัด อดออม สามารถแก้ไขปัญหาและหลุดพ้นจากวัฏจักรของความยากจนได้ เมื่อบุคคลมีอาชีพ มีการเก็บออม มีกองทุนสวัสดิการในชุมชน นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบไป (Thao-an, et al., 2019)

ภายใต้ปรัชญาการพัฒนาชุมชนดังกล่าวนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และให้คนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ที่อยู่บนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปสู่การสร้างสังคมสวัสดิการได้ดำเนินการภายใต้กิจกรรมที่สำคัญ 4 ประการ (Department of Community Development, 2012) ได้แก่ 1) การพัฒนาอาชีพและรายได้ โดยการนำเงินทุนของกลุ่มให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ เช่น ค่าขาย การเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ฯลฯ 2) การจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้กลุ่มสามารถจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม

เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น ทุนการศึกษา ขดเขยการค้าขายยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ สาธารณภัย ประกันชีวิต สาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ 3) การพัฒนาธุรกิจของชุมชน ดำเนินกิจกรรมที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นการฝึกการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปปันผลเฉลี่ยคืนและจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด บัมน้ำมัน โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล ลานตากผลผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์ ฯลฯ และ 4) การพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิก โดยจัดฝึกอบรม สัมมนา จัดเวทีประชาคม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่ม

จากการสำรวจกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ. 2566 มีการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งหมด 148 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 25,038 คน และมีเงินสะสมสะสมรวม 242,122,623.70 บาท อย่างไรก็ตามจากรายงานของ Ratchaburi Provincial Community Development Office (2023) พบว่า ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมาได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกลุ่มฯ เป็นอย่างมาก เนื่องจากระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในภาวะวิกฤตถดถอย ซึ่งกลุ่มไม่สามารถควบคุมการบริหารจัดการที่ดีได้ อีกทั้งในส่วนของสมาชิกกลุ่มนั้น ขาดความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเฉพาะด้านการเงินทำให้สมาชิกขาดความไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยที่จะนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา ซึ่งมีรากฐานทางความคิดมาจากกระบวนการค้นคว้าสร้างสรรค์นิยม เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documents Study) และการศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Creswell, 2008) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

สำหรับการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย และสมัครใจที่จะให้ข้อมูล จำนวน 18 คน เป็นตัวแทนกลุ่มละ 3 คน ซึ่งมีบทบาทเป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่เมืองโดยคัดเลือกกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่

อำเภอเมืองราชบุรี จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทุ่งปอ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองโป่ง และ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเขาถ้ำกุ่ม และกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทโดยการคัดเลือกกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านคา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบึงเหนือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโป่งกระทิงบน และ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองโก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์ซึ่งได้มีการพัฒนาตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค (Index of Item-objective Congruence: IOC) เกณฑ์ที่กำหนดคือต้องมากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้องกัน ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่า เป็น +1 ทุกข้อคำถาม สามารถนำมาใช้ดำเนินการวิจัยได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นตามคำถามการวิจัย 2) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น 4) ออกแบบกระบวนการวิจัย และ 5) ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

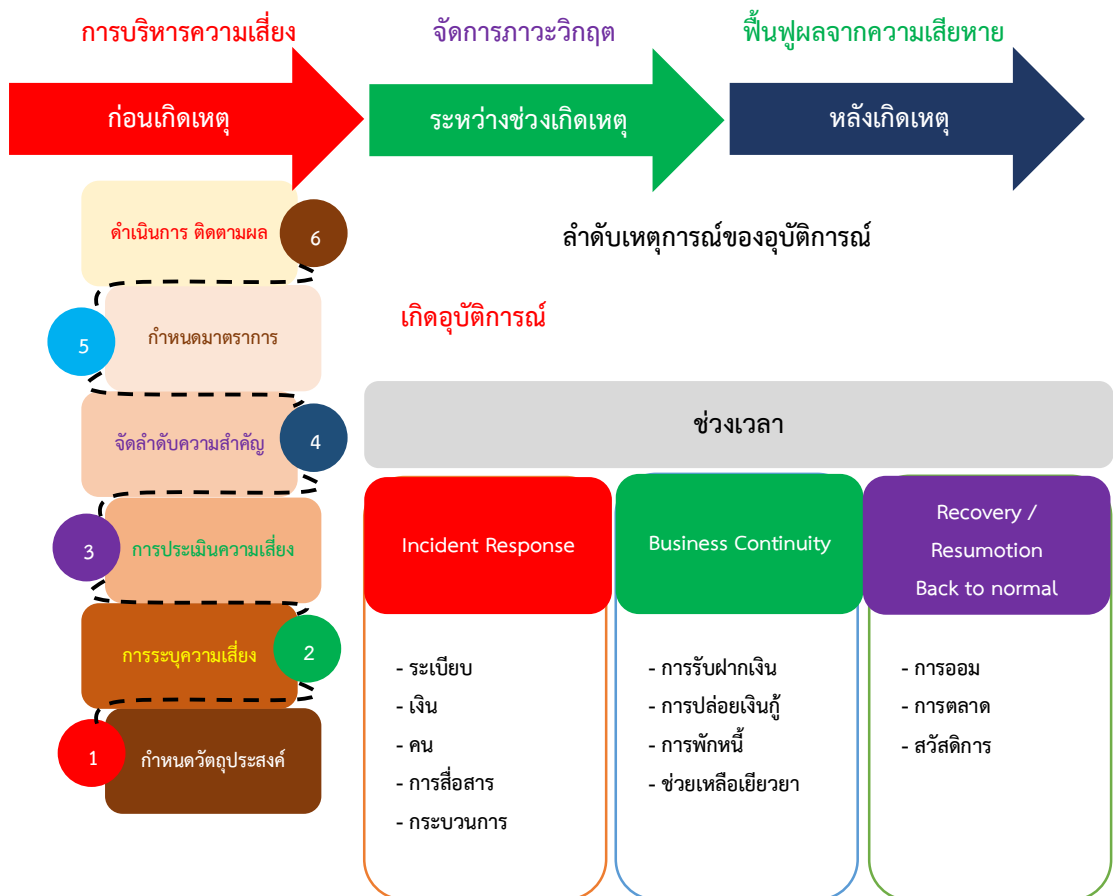
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงเนื้อหา (Chanthawanich, 2011; Moser & Korstjens, 2017; Power & Hubbard, 1999) จำแนกออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของชุดข้อมูลด้วยหลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า 2) จำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดทฤษฎี 4) ตีความข้อมูล และ 5) สรุปเรียบเรียงด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า (1) การวางแผนงาน โดยการใช้ตารางเวลาประจำเดือนในการกำหนดการจัดกิจกรรมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มมักจะใช้เวลาที่ตรงกับวันหยุดราชการเพื่อเอื้ออำนวยสำหรับสมาชิกที่ประกอบอาชีพราชการ และพนักงานประจำ แต่กลุ่มยังไม่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็นเอกสารที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่บทบาทหน้าที่และภารกิจงานกลุ่มจะตกอยู่กับคณะกรรมการคนใดคนหนึ่งเพียงเท่านั้น (2) การจัดการองค์กร มีการดำเนินการตามระเบียบการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน มีคณะกรรมการจำนวน 11-15 คน โดยการจัดแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการการเงิน คุ้มครองผลประโยชน์ และคณะกรรมการส่งเสริม (3) งานบุคลากรมีการเปิดรับสมาชิกใหม่ของทุกปีภายหลังการปิดงบดุลการดำเนินงาน และจะมีการเสริมสร้างศักยภาพคณะกรรมการ

และสมาชิกเป็นประจำผ่านกิจกรรมการประชุม การศึกษาดูงาน และการเข้ารับการฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน (4) การอำนวยความสะดวก ทางกลุ่มโดยส่วนใหญ่มีระบบการบริหารจัดการเอกสารด้วยวิธีการทำมือ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารการประชุม การจัดทำบัญชีการดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงสมุดบัญชีการฝาก ถอน และการกู้ยืม มีการดำเนินกิจกรรมการรับฝากเงิน ปลอยยืมสินเชื่อ และจัดสวัสดิการ (5) การควบคุมงานสำหรับการดำเนินงานทางกลุ่มจะใช้กิจกรรมการประชุมเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิก และจะใช้เอกสารสมุดบัญชีเงินฝาก ถอน กู้ และสวัสดิการในการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่ม

2. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่าวงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

ช่วงเวลาที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงภาวะปกติด้วยเทคนิคการบริหารจัดการความเสี่ยง กลุ่มฯ จะต้องมีการดำเนินการ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ กล่าวได้ว่า กลุ่มฯ ต้องพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงให้มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์และความเสี่ยงที่กลุ่มฯ ยอมรับได้เพื่อวางเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มฯ ให้ได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม 2) ด้านการระบุความเสี่ยง กล่าวได้ว่า การระบุความเสี่ยงเป็นการกำหนดความเสี่ยงของกลุ่ม ซึ่งมีความไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านบุคคล งบประมาณ ระเบียบข้อบังคับ การดำเนินการด้านการตลาดของกลุ่ม รวมถึงการจัดสวัสดิการ จำเป็นต้องมีการระบุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และการดำเนินงานของตนรวมถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ภัยคุกคาม และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เสร็จสมบูรณ์ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยงโดยประมาณกับเกณฑ์ความเสี่ยงที่กลุ่มฯ ได้จัดตั้งความเสี่ยงเกณฑ์อาจรวมถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ที่ต้องการด้านการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการจัดลำดับความสำคัญ ในกระบวนการดังกล่าวเป็นการพิจารณาถึงความสำคัญเร่งด่วนในการจัดการแก้ไขวิกฤตปัญหาของกลุ่มโดยการพิจารณาถึงความเร่งด่วนสำคัญอันดับมากที่สุดไปหาน้อยสุด 5 ลำดับ ก่อนการกำหนดมาตรการจัดการภาวะวิกฤตดังกล่าว 5) ด้านการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยง สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การหลีกเลี่ยง การเฝ้าระวัง และการควบคุม 6) ด้านการติดตามตรวจสอบความเสี่ยง เป็นการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการรายงาน และโครงสร้างความคิดเห็น เพื่อให้แน่ใจความเสี่ยงที่จะระบุน่าจะมีประสิทธิภาพ และการประเมินควบคุมความเหมาะสมและการตอบสนองอยู่ในสถานการณ์ที่การตรวจสอบปกติของนโยบายและการปฏิบัติตามมาตรฐานที่ควรจะดำเนินการและการปฏิบัติงานมาตรฐานสุดท้าย เพื่อระบุโอกาสในการแก้ไขที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นกับระบบ ดังนั้นในการบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นเป็นการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามทางธรรมชาติ การแพร่ระบาดของเชื้อโรค รวมถึงสงคราม เป็นภัยจากภายนอกที่กลุ่มไม่สามารถควบคุมได้

ช่วงเวลาที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงเกิดเหตุการณ์โดยการจัดการภาวะวิกฤต กลุ่มฯ จะต้องมีการดำเนินงาน 1) ด้านระเบียบข้อบังคับ จะต้องมีความยืดหยุ่นรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่โดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาคนเป็นตัวตั้ง 2) ด้านเงินทุน หมุนเวียน กลุ่มจะต้องมีการสำรองเงินทุนเอาไว้สำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉินไม่น้อยกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเงินที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกกลุ่มเมื่อยามเกิดภาวะวิกฤต ทั้งนี้ไม่ควรที่จะนำเงินที่มีอยู่มาดำเนินการปล่อยสินเชื่อทั้งหมดเพราะอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงสำหรับการดำเนินงานได้ โดยคำนึงถึงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นหลัก 3) ด้านบุคคล กลุ่มจะต้องมีการดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้และเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มอยู่ตลอดเวลา เป็นการทบทวนเป้าหมายการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีการมุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยใช้เงินเป็นเครื่องมือ 4) ด้านการสื่อสาร กลุ่มจะต้องมีระบบการจัดการสื่อสารที่สามารถอำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งการสื่อสารด้วยระบบ

ออนไลน์ และการสื่อสารผ่านเอกสาร รวมถึงการสื่อสารผ่านตัวบุคคลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นกลางมากที่สุด และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน กลุ่มจะต้องมีการคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานด้านการมีธรรมาภิบาลสำหรับการดำเนินงาน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผน ปฏิบัติการ และร่วมการติดตาม ประเมินผล

ช่วงเวลาที่ 3 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงหลังเกิดเหตุโดยการฟื้นฟูผลจากความเสียหาย ภายหลังที่กลุ่มได้ประสบกับวิกฤตปัญหา และเข้าช่วงการพลิกฟื้นกิจการของกลุ่มด้านการอบรม ทรัพย์ การตลาด และการจัดสวัสดิการ ด้วยวิธีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานในแต่ละด้าน นอกจากนี้กลุ่มจะต้องมีการดำเนินการตามแผนงาน วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงทบทวนแผนการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ท่ามกลางสถานการณ์ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 นั้น กลุ่มได้มีการวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดการองค์กรกลุ่มตามโครงสร้างโดยมีคณะกรรมการ 11-15 คน แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลับพบว่า ประธานกลุ่ม และเหรัญญิกจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญกว่าตำแหน่งอื่นๆ ทั้งนี้จำนวนคณะกรรมการจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำอาชีพนอกชุมชน และผู้หญิงเป็นแม่บ้านสามารถบริหารจัดการเวลาส่วนหนึ่งมาทำงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกลุ่มต่างๆ ดำเนินการจัดทำระเบียบต่างๆ มีกิจกรรมการฝากออม ปล่อยกู้ และจัดสวัสดิการ บางกลุ่มที่เป็นกลุ่มขนาดเล็กยังไม่สามารถจัดสวัสดิการได้ แต่โดยภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดราชบุรีก็จะมีรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของ Department of Community Development (2012) อธิบายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและกัน ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนโดยการเริ่มต้นจากการออมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ และนำผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานมาการจัดสวัสดิการชุมชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Thao-an, et al. (2019) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น มีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยการยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีการแสดงบัญชีรายรับ-รายจ่าย นอกจากนี้ Sanannaree & Buatet (2021) ศึกษาแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองมน อำเภอดอนพุท จังหวัดสระบุรี พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองมน เป็นกลุ่มขนาดเล็กมีการรวมกลุ่มแบบโครงข่ายแบบหลวมๆ ไม่มีบุคลากรทำงานประจำ ทำงานแบบจิตอาสา เงินลงทุนได้จากสมาชิกทั้งหมดไม่ขอรับการอุดหนุนจากภายนอกหรือภาครัฐมีคณะกรรมการเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการแบบรายหมู่บ้าน การรับเงินฝากเป็นแบบรายเดือนขั้นต่ำ 100 บาท และไม่เกิน 500 บาท ต่อเดือน การขอยืมทำได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง จ่ายดอกเบี้ยพร้อมเงินต้นพร้อมกันเมื่อสิ้นปีที่กำหนด กำไรจากการบริหารจัดการจะ

ถูกนำมาเป็นผลแก่สมาชิกร้อยละ 65 หรืออยู่ที่อัตราร้อยละ 5-6 ต่อหุ้นต่อปี การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก ได้แก่ การคลอดบุตร เสียชีวิต ทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลน ความสำเร็จและการอยู่รอดของกลุ่มขึ้นอยู่กับคณะกรรมการที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เอื้อประโยชน์ให้กับเพื่อนสมาชิกอย่างเป็นธรรม เสมอภาค จนทำให้เกิดความไว้วางใจในหมู่สมาชิกตลอดมา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Bunkerd (2022) ศึกษาการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก พบว่า หลักการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์โดยองค์การภาครัฐ มี 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การจัดองค์การ เป็นการจัดบุคลากรและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน 3) การนำ เป็นการหาวิธีในการทำงานร่วมกัน โดยมีการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 4) การควบคุม เป็นขั้นตอนควบคุมการปฏิบัติงานโดยมีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

2. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่า วงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ โดยในช่วงของการเกิดเหตุ กลุ่มจะต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ด้านการระบุความเสี่ยง 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง 4) ด้านการจัดลำดับความสำคัญ 5) ด้านการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยง 6) ด้านการติดตามตรวจสอบความเสี่ยง ระยะการเกิดเหตุมีการปรับระเบียบข้อบังคับ และบริหารจัดการให้เกิดความเหมาะสม และฟื้นฟูกิจการภายหลังวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการความเสี่ยงของ Demco Public Company Limited (2020) อธิบายว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในองค์กรเพื่อช่วยกันในการกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินงาน โดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ได้รับการออกแบบไว้ให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sorasin, et al. (2018) ศึกษารูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่มีการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความเสี่ยง และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันในองค์กรมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง นอกจากนี้ Yongbut, et al. (2014) ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบายการบริหารความเสี่ยง

โครงสร้างการบริหาร ความเสี่ยง และกระบวนการบริหารความเสี่ยง 2) ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการบริหารความเสี่ยง องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารความเสี่ยง มี 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการกับแต่ละความเสี่ยง 5) การสื่อสารความเสี่ยง และ 6) การเฝ้าระวังและติดตามความเสี่ยง ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสถานการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเผชิญอยู่ในแต่ละช่วงเวลา โดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความเสี่ยง และควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นธนาคารประชาชน หรือสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เพื่อลดความเสี่ยงในเชิงการบริหารสืบเนื่องจากการดำเนินงานกลุ่มในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท
3. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในประเทศไทย

References

- Bunker, T. (2022, October). Management of savings cooperatives in western provinces. **Mahachula Nakorn Journal**, 9(10), 1-15. [In Thai]
- Chantawanich, S. (2011). **Data analysis in qualitative research**. (10 th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Creswell, J. W. (2008). **Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research**. (3 rd ed.). London, United Kingdom: Pearson Education.
- Department of Community Development. (2012). **Guidelines for operating savings groups for production**. Bangkok: Department of Business community development. [In Thai]

- Demco Public Company Limited. (2020). **Crisis management manual**. Pathum Thani: Demco (Public). [In Thai]
- Moser, A., & Korstjens, I. (2017, October). Series: practical guidance to qualitative research Part 1: Introduction. **European Journal of General Practice**, 23(1), 271-273.
- Power, B., & Hubbard, R. (1999, September). Becoming teacher researchers one moment at a time. **Language Arts**, 77(1), 34-39.
- Ratchaburi Provincial Community Development Office. (2023). **Ratchaburi Community Development Center is the host “Savings fair reduces Inequality” (regional level) on the occasion of the 49 th anniversary of the founding of the Production Savings Group**. [Online]. Available: <https://ratchaburi.cdd.go.th/>. [2023, April 14]. [In Thai]
- Sornsins, S., et al. (2018, July-September). Risk management model in good governance of savings and credit cooperatives management in Thailand. **Journal of MCU Social Science Review**, 7(3), 163-177. [In Thai]
- Sanannaree, N., & Buatet, D. (2021, July-September). Survival of savings group: Model of savings group managent for production ban nong mon, don phut district, Saraburi province. **Mahachula Graduate Journal Khon Kaen**, 8(3), 277-286. [In Thai]
- Thao-an, M., et al. (2019, July-December). Omtrabe Ban Thaloeng: Guidelines for promoting management of the savings groups for the production of the Ban Thalerng community Ron Phibun Subdistrict Ron Phibun District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. **Journal of Social Development**, 2(2), 32-46. [In Thai]
- Yongbut, P., et al. (2014). The Developing of whole-organization risks management model in Primary Educational Service Area Office. **Journal of Education Naresuan University**, 16(1), 78-86. [In Thai]

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Development of a Training Curriculum Based on Professional Learning
Community to Enhance Competency in Research and Development of
Instructional Innovation for English Teachers at Savannakhet University in Lao
Peoples' Democratic Republic

แลนต้า เกตอู๋คำ*

Lanta Ketoukham

วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์**

Vijitra Vonganusith

เพ็ญผกา ปัญญา**

Penphaka Panjana

Received : September 27, 2023

Revised : May 7, 2024

Accepted : June 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สปป.ลาว และ 4) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต สปป.ลาว ที่สนใจสมัครเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตร

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Doctor of Philosophy program students Curriculum and Teaching Research Branch, Faculty of
Education, Sakon Nakhon Rajabhat University(Corresponding Author)

e-mail : lanta.ketoukham@gmail.com

**อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Lecturer in Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University

ฝึกอบรม แผนการจัดการฝึกอบรม แบบทดสอบวัดสมรรถนะด้านความรู้ แบบประเมินสมรรถนะด้านทักษะ แบบประเมินด้านคุณลักษณะ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย 3 สมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และ ด้านคุณลักษณะ โดยมี 19 สมรรถนะย่อย 61 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านมีค่าเหมาะสม มากที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น พบว่า ครูที่เข้าร่วมการ ฝึกอบรมมีสมรรถนะด้านความรู้ และด้านทักษะของครูหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและสูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสมรรถนะด้านคุณลักษณะ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อน การฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหลักสูตรที่ พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม / สมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน /
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

The purposes of this research and development were 1) to examine the components and indicators of competency in research and development of the instructional innovation (RDoll) for English teachers in higher education in Lao PDR, 2) to explore the need for developing competencies in research and development of instructional innovation 3) to develop a training curriculum based on professional learning community to enhance English teachers' competency in RDoll in higher education in Lao PDR, and 4) to examine the effects after the intervention. The sample consisted of 13 volunteered English teachers at Savannakhet University in Lao PDR in the first semester of the 2022 academic year. The instruments included a training curriculum, training management plans, competency test forms on knowledge, skills, and attributes, and a student satisfaction form. Statistics for data collection were frequency, percentage, means, standard deviation, dependent samples t-test, and one sample t-test. The findings were as follows: 1) The teachers' competency in RDoll comprised 3 main components with 19 subcomponents and 61 indicators, with the highest level of appropriateness achieving an average score of 4.74, 2) The training curriculum confirmed its appropriateness of all aspects overall at the highest level with mean of 4.75, and 3) the effects after the intervention revealed that teachers' competency regarding knowledge and skills were higher than that of before intervention and the preset criterion of 70 percent at the

.01 level of significance, and their attributes competency was higher than that before intervention at the .01 level of significance. The teachers also expressed their satisfaction with the training curriculum at the highest level.

Keywords : Training Curriculum / Competency in Research and Development of Instructional Innovation / Professional Learning Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตระหนักถึงการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยได้ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้นด้วยการสร้างมหาวิทยาลัยใน 3 เขตของภูมิภาคภายในประเทศคือภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาและกีฬาจนถึงปี 2025 มุ่งเน้นยกระดับครูสอนให้มีความชำนาญในสาขาวิชาที่สอน และการเปิดหลักสูตรสากล (ภาษาอังกฤษ) เพื่อจัดการศึกษาไว้พัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ความรู้ในการเรียนรู้และมีโอกาสประกอบอาชีพได้หลากหลาย และสร้างศูนย์ค้นคว้าและพัฒนา (Research and Development Center) อีกทั้งเอาใจใส่การค้นคว้าวิทยาศาสตร์ เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Ministry of Education and Sports, 2015, pp. 10-13) ในการขับเคลื่อนผู้เรียนนี้ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ที่ทำให้ผู้เรียนได้สร้างและขยายองค์ความรู้ของตนได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งในชีวิตการเรียนและที่ทำงาน ดังนั้นครูต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้วิธีการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ (Göker & Göker, 2020)

จากการศึกษาที่ผ่านมา การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูในระดับอุดมศึกษา สปป.ลาว มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตที่จำกัดไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร ส่วนมากเน้นภาระงานสอนมากเกินไป คณะและภาควิชาไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้ต่างคนต่างทำ นักวิจัยใหม่ขาดที่เลี้ยงในการทำวิจัย ครูไม่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการวิจัยอย่างถูกต้องและเป็นระบบ (Department of Higher Education Institutions, 2011, p. 7) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังไม่ได้นำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยสำคัญหลายด้านไม่เพียงพอกับพื้นฐานจำเป็นของงานวิจัย ระยะผ่านมานักวิจัยรุ่นใหม่ได้รับฝึกอบรมจากห้องการวิจัยและบริการ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจน ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง (Sengkhambhouthavong, 2014) จากการรายงานผลงานในระยะ 10 ปี และแผนงาน 5 ปี (2021-2025) ของมหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต สปป.ลาว พบว่า นักวิจัยยังขาดสมรรถนะในการวิจัย และมีจำนวนจำกัด รวมทั้งครูภาษาอังกฤษที่มีความรู้ด้านภาษาเป็นพื้นฐานในการค้นหาและอ่านงานวิจัยต่างประเทศได้ แต่ยังมีจำกัดในการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภูมิภาคและต่างประเทศ (Savannakhet University, 2019, p. 11)

จากการศึกษาแนวคิดวิธีการหรือกระบวนการต่างๆ ในการพัฒนาครูที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาครูวิชาชีพข้างต้น พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมถือว่ามีความสำคัญในการพัฒนาครู ที่เป็นการมุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน ซึ่งผู้ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที ซึ่งการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จัดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั้นถาวร ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ทักษะ ความรู้ และเจตคติหรือคุณลักษณะ (Babjohn, Tejaswani & Neema, 2017) นอกจากนี้ การฝึกอบรมยังสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทางที่ต้องการ (Bangmo, 2008, p. 13) ช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Ugbaka, Akerejola & Olasojumi, 2021) และเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของหน่วยงานและให้รู้ถึงความต้องการของหน่วยและวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาคิดตรงกับบริบทของหน่วยงานนั้น (Vongvanit, 2015, pp. 72-74)

นอกจากนี้แล้ว พบว่า มีแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและสัมพันธ์แนวคิดหลักการ ในการพัฒนาครู ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนผู้เรียนและครูเป็นผู้ลงมือกระทำและร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ (DuFour, Eaker & Many, 2010, p. 11) และออกแบบวิธีวิทยาการวิจัยออกมาเป็นความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับบริบทความเป็นจริงของสถานศึกษา (Panich, 2012, pp. 135-136) จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครู องค์ประกอบแนวการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร เป็นการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพการเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (Chookamnerd, 2014; Hord, 2009)

จากความสำเร็จและปัญหากล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สปป.ลาว เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งผู้สอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเบื้องต้นในการศึกษาบริบทใน สปป.ลาว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สปป.ลาว
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สปป.ลาว

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา
4. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นใน 3 ประเด็นดังนี้
 - 4.1 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และหลังการทดลอง เทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
 - 4.2 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านทักษะเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
 - 4.3 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้าการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์กำหนดตั้งไว้ (ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม)
2. ครูที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีสมรรถนะด้านทักษะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้าการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม)
3. ครูที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีสมรรถนะด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้าการฝึกอบรม
4. ครูที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ (Phases) ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียน การสอนของครูภาษาอังกฤษ ระดับอุดมศึกษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน จากทั้งมหาวิทยาลัยในประเทศลาว และประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับนำมากำหนดเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรและสังเคราะห์เป็น องค์ประกอบของหลักสูตร หลังจากนั้นสร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมและประเมิน คุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนดังนี้ ในระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-posttest Design) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ที่สมัครใจเข้าร่วมฝึกอบรม ณ มหาวิทยาลัยสະໜັດສະໜາ ສປປ.ລາວ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 13 คน จากกลุ่มประชากร คือครูสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 45 คน จาก 8 คณะและสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสະໜັດສະໜາ ສປປ.ລາວ ดำเนินการตาม ขั้นตอน โดยการทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะของครู สำหรับการจัดการกิจกรรมการฝึกอบรม ดำเนินการตามหลักสูตรฝึกอบรมกับครูกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 10 สัปดาห์ จำนวน 40 ชั่วโมงทั้งหมด 8 หน่วย โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 8 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้น หน่วยที่ 2 การกำหนดปัญหาการวิจัย หน่วยที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน่วยที่ 4 ออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปัญหา หน่วยที่ 5 นำเสนอเค้าโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน หน่วยที่ 6 ทดลองการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอน หน่วยที่ 7 สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ และหน่วยที่ 8 รายงานการวิจัยและเผยแพร่ นวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) 0.56-0.90 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 2) แบบประเมินทักษะและแบบประเมินคุณลักษณะ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ และ 13 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 33 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และ 3) แบบประเมินทักษะเป็นแบบ Rubric score ในแต่ละหน่วย รวมจำนวน 23 ตัวบ่งชี้ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดระยะก่อนการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรมจากแบบทดสอบวัดความรู้ และแบบประเมินทักษะและคุณลักษณะ สำหรับระยะระหว่างการทดลองจัดการกิจกรรมการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมกับครูกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชั่วโมงทั้งหมด 8 หน่วยหน่วยละ 1 แผน รวมทั้งหมด 8 แผนเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแบบบันทึกกิจกรรมและชิ้นงานของผู้เข้าอบรม และระยะหลังการทดลองเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบ และแบบประเมินชุดเดิมกับก่อนฝึกอบรม และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับรวมจากการแจกแบบประเมินความเหมาะสมให้ผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบกับเกณฑ์และการแปลความหมายของ Srisa-ad (2002, p.121)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าดัชนี PNI ($PNI_{modified}$)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์เดียวกับข้อ 1
4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ ในระดับอุดมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติด้วยวิธี Kolmogorov-Smirnov Test (Gumjudpai, 2017, pp. 312-313) แล้วเปรียบเทียบสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมเทียบกับเกณฑ์โดยการทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มไม่อิสระกัน (Dependent Samples t-test) และการทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One Sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 3 สมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน โดยด้านความรู้ ประกอบด้วย 8 สมรรถนะย่อย 25 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะ ประกอบด้วย 7 สมรรถนะย่อย 23 ตัวบ่งชี้ และด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย 13 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในปัจจุบันทั้ง 3 ด้าน โดยปัจจัยความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านทักษะ รองลงมาคือ ด้านความรู้ และด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ
2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน พบว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในปัจจุบันทั้ง 3 คือ 0.65 ($PNI_{modified} = 0.65$) ถือว่ามีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการเกี่ยวกับสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า สมรรถนะด้านทักษะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 1.07$)

รองลงมา คือ ด้านความรู้ ($PNI_{modified} = 0.56$) และด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.32$) ตามลำดับ

3. หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) หลักการ 5) กรอบสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา 6) โครงสร้างเนื้อหา 7) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ และ 8) การวัดและประเมินผล รวมทุกด้านมีค่าเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 โดยใช้กระบวนการ PLC ทั้ง 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 2) การร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) 3) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional Learning and Development) และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community)

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านความรู้ ก่อนและหลังการฝึกอบรม และหลังฝึกอบรมเทียบกับเกณฑ์ โดยการทดสอบค่าที่แบบสองกลุ่มสัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) และทดสอบค่าที่ชนิดกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านความรู้ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

สมรรถนะหลักด้าน ความรู้	คะแนนเต็ม (n=13)	ก่อน		หลัง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
สมรรถนะย่อยที่ 1	6	3.77	0.93	5.38	0.51	-
สมรรถนะย่อยที่ 2	5	2.69	0.95	4.23	0.83	
สมรรถนะย่อยที่ 3	5	1.92	0.64	3.62	0.76	
สมรรถนะย่อยที่ 4	5	2.31	0.63	3.62	0.65	
สมรรถนะย่อยที่ 5	6	3.38	0.96	4.38	0.65	
สมรรถนะย่อยที่ 6	4	2.00	0.91	3.00	0.82	
สมรรถนะย่อยที่ 7	6	2.15	0.99	4.08	0.86	
สมรรถนะย่อยที่ 8	5	2.69	0.85	4.15	0.99	
รวมเฉลี่ย	42	20.92	2.56	32.46	1.33	11.538**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมมีสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้กับเกณฑ์ (ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม) ครูผู้เข้าอบรมมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัด

สมรรถนะด้านรู้หลังฝึกอบรมเท่ากับ 36.15 คิดเป็นร้อยละ 72.30 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านทักษะ ก่อนและหลังการฝึกอบรม และระหว่างหลังฝึกอบรมเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมได้มีประเมิณสมรรถนะด้านทักษะของตน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระหว่างการจัดการฝึกอบรม การประเมินจากหลักฐานการเรียนรู้ต่างๆ (ผลการปฏิบัติงานและ/หรือชิ้นงาน) โดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้น ซึ่งคะแนนของทุกสมรรถนะที่ได้จากแบบประเมิน (ทั้งชนิดที่เป็นรูปริกส์ และมาตราประมาณค่า) ผู้วิจัยได้ปรับให้มีคะแนนเท่ากันคือ 20 คะแนน ในขณะที่การบรรลุความสำเร็จของการพัฒนา แต่ละสมรรถนะจะต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และรวมคะแนนทุกสมรรถนะจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านทักษะ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

สมรรถนะด้านทักษะ	คะแนนเต็ม (n=13)	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ผ่าน/ไม่ผ่าน	t
สมรรถนะย่อยที่ 9	20	14.92	1.03	74.62	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 10	20	16.38	0.65	81.92	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 11	20	16.30	0.75	81.53	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 12	20	14.92	1.32	74.61	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 13	20	15.76	0.83	78.84	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 14	20	16.38	0.50	81.92	ผ่าน	
สมรรถนะย่อยที่ 15	20	16.15	0.37	80.76	ผ่าน	10.92**
รวมเฉลี่ย	140	15.83	1.01	79.17	ผ่าน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย $t_{0.1,12}$ (1-tailed) = .178

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินเปรียบเทียบสมรรถนะด้านทักษะ หลังทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า ครูผู้เข้าอบรมมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินสมรรถนะด้านทักษะหลังการฝึกอบรมเท่ากับ 15.83 จากคะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 79.17 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการประเมินสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยการทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มสัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) พบว่า ครูผู้เข้าร่วมอบรมมีสมรรถนะด้านคุณลักษณะ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านคุณลักษณะ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

สมรรถนะหลัก ด้านคุณลักษณะ		ก่อน		แปล ผล	หลัง		แปลผล	t
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		
สมรรถนะย่อยที่ 16	สเกลเต็ม 5 คะแนน	4.03	0.81	มาก	4.64	0.49	มากที่สุด	3.84*
สมรรถนะย่อยที่ 17		4.00	0.79	มาก	4.51	0.51	มากที่สุด	2.85*
สมรรถนะย่อยที่ 18		4.23	0.76	มาก	4.63	0.53	มากที่สุด	3.51*
สมรรถนะย่อยที่ 19		4.03	0.78	มาก	4.56	0.50	มากที่สุด	12.12**
รวมเฉลี่ย		4.08	0.42	มาก	4.59	0.86	มาก	8.22**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดย $t_{.01, 12}$ (1-tailed) = 1.782,

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนของครู ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ก่อนการฝึกอบรมครูมีสมรรถนะหลักด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน โดยรวมทั้ง 4 สมรรถนะย่อย มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.42) หลังการฝึกอบรมยังมีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่คะแนนค่าเฉลี่ยยังมากกว่าก่อนฝึก ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.86) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}$ =4.51; S.D.=0.53

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับครู มหาวิทยาลัยสว่นนเขต สปป.ลาว ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน โดยมีมิติด้านความรู้ ประกอบด้วย 8 สมรรถนะย่อย 25 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะ ประกอบด้วย 7 สมรรถนะย่อย 23 ตัวบ่งชี้ และด้านคุณลักษณะประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย 13 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Best (2016, pp. 19-21) ได้กำหนดสมรรถนะการวิจัยออกเป็น ด้านความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ด้านเจตคติและคุณลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย (Attributes) ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (McClelland, Scott Parry, Spencer & Spencer cited in Gumjudpai, 2020, p. 232; Sithiamorn, 2015, pp. 233-237) ที่กล่าวว่าสมรรถนะของบุคคลแต่ละคนนั้นต้องเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องปฏิบัติได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาใช้ร่วมกันในการปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

เหล่านั้น อาจเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในตน หรือได้รับการพัฒนาขึ้น สามารถผลักดันให้บุคคลนั้น สร้างผลงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือรับผิดชอบให้มุ่งไปสู่สิ่งที่เป้าหมายได้ประสบผลสำเร็จ

2. หลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสະหวันนะเขต ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) หลักการ 5) กรอบสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา 6) โครงสร้างเนื้อหา 7) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ และ 8) การวัดและประเมินผล ตามที่ Khammanee (2014, p. 222) ได้เสนอไว้คือ 1) ปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อ 2) ลักษณะของจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการ 3) มีระบบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่นำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของกระบวนการนั้นๆ และ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้กระบวนการ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้หลักสูตรฝึกอบรมต่างๆ ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นจึงมีจำนวนองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป เช่น Anothay (2013, pp. 168-169) ได้พัฒนาหลักสูตรอิงผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูคณิตศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยสະหวันนะเขต สปป.ลาว โดยมี 6 องค์ประกอบ และ Phonesay (2022, pp. 194-207) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสະหวันนะเขต สปป.ลาว มี 7 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1) ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) หลักการของหลักสูตร 4) กรอบความฉลาดทางดิจิทัลที่ต้องการพัฒนา 5) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 6) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล โดย Phonesay (2022) ได้เพิ่มเติมกรอบความฉลาดทางดิจิทัลที่ต้องการพัฒนา

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ครูที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีสมรรถนะด้านความรู้ และด้านทักษะ หลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีสมรรถนะด้านคุณลักษณะที่หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ เหมาะสม และสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสະหวันนะเขต และความเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมิน (ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงตั้งแต่ 4.60 ถึง 5.00) กล่าวคือ หลักการของหลักสูตรมีความชัดเจนอ่านแล้วเข้าใจง่าย สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร มีความเป็นไปได้ต่อความสำเร็จของการพัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ และสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ของหลักสูตรได้ ซึ่งหลักการของหลักสูตรนี้ มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนของครูทั้ง ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่เน้นหลักการกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ครูเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มาร่วมตัว รวมใจรวมพลังและร่วมมือกัน ในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ สังเกตและสะท้อนผลการปฏิบัติ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน โดยการมีวิสัยทัศน์ร่วม ทีมร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ ชุมชนกัลยาณมิตร ในการสนับสนุนการ

พัฒนาการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังงานวิจัยของ Adee (2017, pp. 144-146) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการ วิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือร่วมพลัง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการปฏิบัติในทุกองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornchaiya (2021) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้ และครูมีความรู้หลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูที่เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้ และครูที่เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้กับครูภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากกรอบสมรรถนะ และเนื้อหาต่างๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมได้รับการออกแบบมาจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของครูภาษาอังกฤษ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐาน ความรู้และประสบการณ์การทำวิจัยประเภทอื่นมาบ้างแล้ว จากการเป็นครูที่ปรึกษางานวิจัยของนักศึกษา การทำวิจัยเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่นำหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนานี้ไปใช้จำเป็นต้องศึกษาแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ให้มีความเข้าใจอย่างละเอียด และสามารถนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านต่างๆ รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครู และบุคลากรทางการศึกษาสาขาอื่นและระดับอื่นๆ และควรมีวิจัยโดยการนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปประยุกต์ใช้กับครูในสาขาอื่นโดยเพิ่มระยะการทำวิจัยให้ยาวขึ้นอาจเป็นทั้งภาคการศึกษาและต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ติดตามผลการทดลองใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นเกิดความยั่งยืนทั้งมิติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

References

- Adee, K. (2017). The Development of professional learning community model for primary education school using collaborative action research approach. Doctoral dissertation, Burapha University. [In Thai].

- Anothay, S. (2013). **Development of learning outcomes-based curriculum for enhancing ability in student-centered learning management among mathematics teachers, Savannakhet Province, Lao People's Democratic Republic**. Doctoral dissertation, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Babjohn, D., Tejaswani, R., & Neema, K. (2017). Overview of training & development. **International Journal of Science Technology and Management**, 6(1), 527-533.
- Bangmo, S. (2008). **Techniques in training and conference**. (4 th ed.). Bangkok: Wittapat. [In Thai].
- Best, J. W. (2016). **Research in Education**. (10 th ed.). New Delhi: Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Chookamnerd, W. (2014, January). Professional Learning Community of in school for teacher professional development based on learning centered approach. **Academic services journal Prince of Songka University**, 1(25), 93-102. [In Thai].
- Department of Higher Education Institutions. (2011). **The Research potential in Lao PDR**. Vientiane: Ministry of Education and Sports.
- DuFour, R. Eaker, R., & Many, T. (2010). **Learning by doing : A handbook for Professional learning communities at work**. (2 nd ed.). Bloomington, IN: Solution Tree.
- Göker, D. S., & Göker, U. M. (2021). **Rethinking Innovative Learning Opportunities for Teachers in Educational Organizations toward Education 4.0**. [Online]. Available: <https://www.intechopen.com/chapters/72707> [2023, September 7].
- Gumjudpai, S. (2017). **Statistics for Research of curriculum and instruction**. Sakon Nakhon: Faculty of education, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Gumjudpai, S. (2020). **Development of Pre-service teachers in practitioner based on empowerment and active learning**. Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Hord, S. M. (2009). Professional learning communities: Educators work together toward a shared purpose—improved student learning. **Journal of Staff Development**, 30(1), 40-43.
- Khammanee, T. (2014). **Pedagogy: Knowledge for effective learning process**. (18 th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai].
- Ministry of Education and Sports (MOES). (2015). **Education and sports section development plan (2016-2020)**. Vientiane: Ministry of Education and Sports.

- Panich, V. (2012). **21st Century Learning: A New Approach to the Development of Students in the 21st Century**. Bangkok: The Fresh Foundation Sri-Saritwong. [In Thai]
- Phonesay, L. (2022). **Development of enrichment curriculum to enhance digital Intelligence of students at Savannakhet University, Lao People's Democratic Republic**. Doctoral Dissertation, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Pornchaiya, P. (2021). **Development of an enrichment curriculum to enhance knowledge and ability of teachers on learning management for development learners' learning and innovation skills based on professional learning community under the secondary educational service area office 23**. Doctoral Dissertation, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Savannakhet University (2019). **The 10-year report and the 5-year plan: leading and managing of Savannakhet University**. Savannakhet: the 10th anniversary of SKU.
- Sengkhamkhoutlavong, B. (2014, April). A research development model for faculty members of the university in Lao People's Democratic Republic. **Journal of Education Khon Kaen University**, 37(2), 59-67. [In Thai].
- Sithiamorn, S. (2015). **The development of research and development competency based on Empowerment and self-efficacy for teachers in secondary schools**. Doctoral dissertation, Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai].
- Srisa-ad, B. (2002). **Preliminary research**. (7 th ed.). Bangkok: Suviriyasan. [In Thai]
- Vongvanit, S. (2015). **Needs assessment research**. (3 rd ed.). Bangkok: Office of Academic Resources, Chulalongkorn University. [In Thai].
- Ugbaka, M. A., Akerejola, W. O., & Olasojumi, I. E. (2021, July). Effects of Training on Organizational Performance. **Management and human resource research Journal**, 10(7), 74-78.

การสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Construction of Basic Science Process Skills Test for Grade 6 Students

สกลสุภา มานะแก่ง*

Sakonsupa Manakeng

กมลทิพย์ ศรีหาเศษ**

Kamontip Srihaset

ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์**

Darunee Tipayakulpairoj

Received : December 18, 2023

Revised : February 7, 2024

Accepted : February 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตคลองสาน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 190 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และโปรแกรมวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ (RTAP) ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 8 ทักษะ ได้แก่ การสังเกต การจำแนกประเภท การวัด การใช้จำนวน การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล การลงความเห็นจากข้อมูล และการพยากรณ์ โดยคุณภาพของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน พบว่า มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ในช่วง 0.67-1.00

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Master of Education Department of Evaluation and Research Faculty of Education Ramkhamhaeng
University(Corresponding Author) e-mail: momsuparat_sakonsupa@hotmail.com

**อาจารย์ประจำภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Lecturer in Department of Evaluation and Research Faculty of Education Ramkhamhaeng University

ค่าความยาก อยู่ในช่วง 0.28-0.72 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ในช่วง 0.25-1.00 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และ 2) คะแนนภาพรวมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 66.97

คำสำคัญ : การสร้างแบบวัด / ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ / ทักษะขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) create and determine the quality of a basic science process skills test for grade 6 students and 2) assess a basic science process skills test.

The sample group used in this research is grade 6 students in schools under Bangkok Khlong San District Office, academic year 2023, number of 190 students, using multi-stage random sampling. The research instrument was a basic science process skills test for grade 6 students. The statistics used to analyze the data included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Research Tools Analysis Program (RTAP). Findings are as follows, 1) the basic science process skills test for grade 6 students comprised eight skills: Observing, classifying, measuring, using numbers, relationship between space and time, organizing and communicating data, inferring and predicting and the quality of a basic science process skills test was found to be satisfactory. The content validity ranged from 0.67 to 1.00. The overall reliability was 0.91. The difficulty level ranged from 0.28 to 0.72, and the discrimination index ranged from 0.25 to 1.00. 2) The total score of basic science process skills test of grade 6 students was 66.97 percent.

Keywords : Test Construction / Science Process Skills / Basic Skills

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ และคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ตลอดจนมีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหา มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) ดังนั้น ผู้เรียนทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (Ministry of Education, 2017b) แต่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์นั้น ผู้เรียนต้องใช้ความพยายามและอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหา ซึ่งทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์

เป็นทักษะที่ได้จากการฝึกฝนจากทักษะขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาเป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น (Bidayah, 2019; Durmaz & Mutlu, 2017; Bonga, Tawil & Sudarto, 2017) ทั้งนี้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Basic Science Process Skills) เป็นความสามารถหรือความชำนาญในการค้นหาคำตอบ และการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้ง เป็นทักษะสำคัญที่แสดงถึงการมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2018) การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการคิด เป็นทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills) ที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแสดงออกได้จากการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์หรือกิจกรรมวิทยาศาสตร์อื่นๆ ในชั้นเรียนได้ (Trijaemjan, 2019) การประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญในการที่จะตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนเพราะเป็นสิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้น (Pruekpramool, 2014) และพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติ การฝึกฝน จนชำนาญก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในตัวของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้โดยการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบความเรียงที่มีเกณฑ์การให้คะแนน แบบบูรณาการ เป็นต้น (Jalil, Sidin Ali & Haris, 2018)

ทั้งนี้ นักวิทยาศาสตร์ได้แบ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ออกเป็น 2 ชั้นใหญ่ ได้แก่ ชั้นพื้นฐาน มี 8 ทักษะ ประกอบด้วย (1) การสังเกต (2) การจัดจำแนกประเภท (3) การวัด (4) การใช้จำนวน (5) การหาความสัมพันธ์ของสเปกกับเวลา (6) การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล (7) การลงความเห็นจากข้อมูล และ (8) การพยากรณ์ และทักษะขั้นสูงหรือขั้นผสม 6 ทักษะ ประกอบด้วย (1) การกำหนดและควบคุมตัวแปร (2) การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป (3) การทดลอง (4) การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (5) การตั้งสมมติฐาน และ (6) การสร้างแบบจำลอง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจะใช้ทักษะขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ ส่วนทักษะขั้นสูงหรือขั้นผสมอีก 6 ทักษะ จะใช้ในระดับที่สูงขึ้นไป (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2018) แต่ปัญหาสำคัญในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน คือความไม่พร้อมของสถานศึกษาหรือการขาดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง (Fransiska, Subagia & Sarini, 2018; Prasasti, 2017; Suryaningsih, 2017) ดังนั้น การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน จึงจำเป็นต้องชี้ให้นักเรียนให้แก้ปัญหาวิทยาศาสตร์โดยให้ทักษะการคิดและทักษะกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ดีที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในชั้นเรียน ครูมักประสบปัญหาในการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องด้วยเหตุและปัจจัยต่างๆ อาทิ การเลือกใช้เครื่องมือในการวัด และประเมินผล ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปแบบของแบบสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ซึ่งมีการระบุพฤติกรรมที่แสดงออกของ

นักเรียนที่บ่งชี้ว่ามีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และนิยมใช้ในการวัดและประเมินผลกรณีที่มีจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนจำนวนค่อนข้างมาก (Pruekpramool, 2014)

ดังนั้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับชั้นที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมที่จะนำทักษะที่ได้ไปใช้ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไปได้ อีกทั้ง สารสนเทศที่ได้จากแบบวัดทักษะที่สร้างขึ้น ยังสามารถนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนทำให้การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

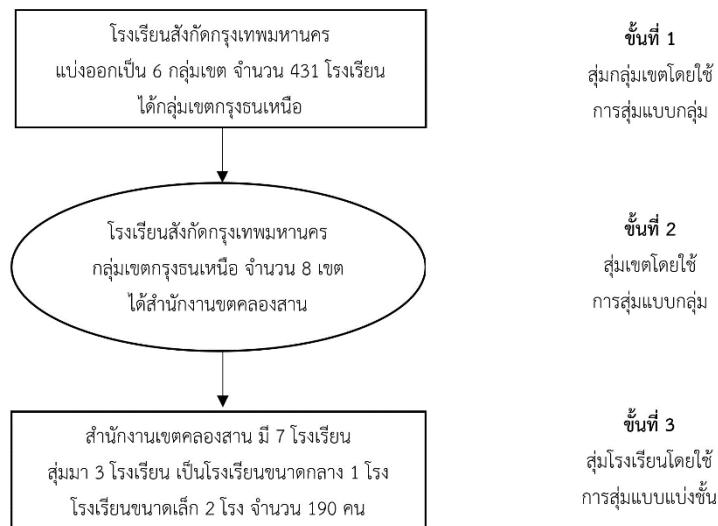
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 สำนักงานเขต 431 โรงเรียน จำนวน 31,888 คน (Department of Education, Bangkok, 2023)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตคลองสาน ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ใช้การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้กลุ่มเขตเป็นหน่วยสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นที่ 1 คือ กลุ่มกรุงธนเหนือ ขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้เขตในกลุ่มกรุงธนเหนือเป็นหน่วยสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นที่ 2 คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสาน และขั้นที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 190 คน รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 8 ทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การจำแนกประเภท 3) การวัด 4) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา 5) การใช้จำนวน 6) การจัดการกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7) การลงความเห็นจากข้อมูล และ 8) การพยากรณ์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 31 ข้อ คะแนนเต็ม 78 คะแนน โดยลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเติมคำและความเรียง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งในและต่างประเทศจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการสร้างแบบวัดทักษะโดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ซึ่งผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การจำแนกประเภท 3) การวัด 4) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา 5) การใช้จำนวน 6) การจัดการกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7) การลงความเห็นจากข้อมูล และ 8) การพยากรณ์ (Darmaji, Kurniawan & Irdianti, 2019; Dhir, 2015; Janbang, 2022; Maranan, 2017; Mulyeni, Jamaris & Supriyati, 2019; Pitak & Art-in, 2022; Zeidan & Jayosi, 2015)

1.2 สร้างแบบวัดโดยกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ พฤติกรรมบ่งชี้รายทักษะ ลักษณะแบบวัดเกณฑ์การให้คะแนน และแปลผลระดับทักษะ โดยแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานทั้ง 8 ทักษะ ที่สร้างขึ้นมีจำนวนทั้งสิ้น 32 ข้อ คะแนนเต็ม 83 คะแนน โดยลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเติมคำและความเรียง ที่มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก

1.3 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความเหมาะสมพร้อมปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำแบบวัดทักษะที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดที่สร้างขึ้น ความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษาและรูปแบบของแบบวัดทักษะ โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (The Index of Item-objective Congruence: IOC) พร้อมเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ข้อคำถามผ่านเกณฑ์จำนวนทั้งสิ้น 31 ข้อ และมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67-1.00 ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มีจำนวน 1 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทิ้ง เนื่องจากข้อคำถามที่เหลือยังมีความตรงเชิงเนื้อหา และครอบคลุมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานทั้ง 8 ทักษะ

1.4 นำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และแก้ไขตามข้อเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้ พบว่า แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 31 ข้อ มีความยากอยู่ระหว่าง 0.28-0.72 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-1.00 และมีค่าความเที่ยงของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91

1.5 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 คน

2. การตรวจให้คะแนนและการแปลผลระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน จำนวน 31 ข้อ คะแนนเต็ม 78 คะแนน ซึ่งมีลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเติมคำและความเรียง ผู้วิจัยกำหนดคะแนนแบบวัดทักษะดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผังคะแนนแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน	จำนวนข้อ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ
การสังเกต	2	8	10.26
การจำแนกประเภท	1	3	3.85
การวัด	1	10	12.82
การใช้จำนวน	7	14	17.95
การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา	5	13	16.67
การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	4	11	14.10
การลงความเห็นจากข้อมูล	5	10	12.82
การพยากรณ์	6	9	11.54
รวม	31	78	100.00

และกำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (Academic and Educational Standards, Ministry of Education, 2014)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 62.40-78.00 (80%-100%)	หมายถึง ระดับดีเยี่ยม
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 58.50-62.39 (75%-79%)	หมายถึง ระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 54.60-58.49 (70%-74%)	หมายถึง ระดับดี
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 50.70-54.59 (65%-69%)	หมายถึง ระดับค่อนข้างดี
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 46.80-49.69 (60%-64%)	หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 42.90-46.79 (55%-59%)	หมายถึง ระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 39.00-42.89 (50%-54%)	หมายถึง ระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 00.00-38.99 (0%-49%)	หมายถึง ระดับต่ำกว่าเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเอง โดยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล และติดต่อประสานงานขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา โดยในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่จะได้จากการทำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิธีการทำและวิธีการตอบก่อนที่จะลงมือทำ และนำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานมาทำการวิเคราะห์คุณภาพแล้วประเมินผลระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยคะแนนหลังจากการทดสอบด้วยแบบวัดทักษะ โดยเทียบตามเกณฑ์การประเมินผล โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแจกแบบวัดจำนวนทั้งสิ้น 210 ชุด ได้รับกลับคืนมา 190 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 90.48

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และโปรแกรมวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ (RTAP)

สรุปผลการวิจัย

- ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งเป็น 8 ทักษะ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การวัด 3) การจำแนกประเภท 4) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา 5) การใช้จำนวน 6) การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7) การลงความเห็นจากข้อมูล และ 8) การพยากรณ์ พบว่า มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.28-0.72 ข้อสอบมีความยากปานกลาง ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25-1.00 เป็นข้อสอบที่จำแนกได้ดี และ ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 มีค่าความเที่ยงสูง อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้
- ผลประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานจำแนกรายทักษะ พบว่า ทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะที่ 5 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 12.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.11 และทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการจำแนกประเภท คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 2.81 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 โดยทุกทักษะ นักเรียนมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และมีคะแนนกระจายแตกต่างกัน ยกเว้น ทักษะที่ 1 การสังเกต และทักษะที่ 5 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา ที่มีคะแนนกระจายใกล้เคียงกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานจำแนกรายทักษะ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน	คะแนนเต็ม	M	ร้อยละ	S.D.	Min	Max	Sk	Ku
1. การสังเกต	8	5.22	6.69	1.88	0	8	-0.59	0.06
2. การจำแนกประเภท	3	2.19	2.81	1.06	0	3	-1.02	-0.34
3. การวัด	10	6.87	8.81	2.94	0	10	-0.88	-0.39
4. การใช้จำนวน	14	9.09	11.65	3.97	0	14	-0.87	-0.37
5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา	13	9.91	12.71	3.11	1	13	-1.10	0.40
6. การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	11	6.91	8.86	3.21	0	11	-0.71	-0.66
7. การลงความเห็นจากข้อมูล	10	6.51	8.35	2.81	0	10	-0.56	-0.22
8. ทักษะการพยากรณ์	9	5.53	7.09	2.64	0	9	-0.56	-0.51
รวม	78	52.23	66.97	2.70	1	14	-0.78	-0.25

2.2 ระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานโดยรวมของนักเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับระดับค่อนข้างดี คิดเป็นร้อยละ 67.18 โดยส่วนใหญ่ทักษะของนักเรียนจะอยู่ในระดับค่อนข้างดี คิดเป็นร้อยละ 64.93-68.70 มี 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะที่ 1 การสังเกต ทักษะที่ 3 การวัด ทักษะที่ 4 ทักษะการใช้จำนวน และทักษะที่ 7 การลงความเห็นจากข้อมูล เกณฑ์ระดับดีมาก ร้อยละ 76.23 คือ ทักษะที่ 5 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา เกณฑ์ระดับดี ร้อยละ 73.00 คือ ทักษะที่ 2 การจำแนกประเภท และเกณฑ์ระดับปานกลาง ร้อยละ 61.44-62.82 คือ ทักษะที่ 8 การพยากรณ์ และทักษะที่ 6 การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานรายทักษะเมื่อเทียบกับเกณฑ์

ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน	ช่วงคะแนน (ร้อยละ)				การแปล ความหมาย
	75%-79%	70%-74%	65%-69%	60%-64%	
1. การสังเกต			65.25		ระดับค่อนข้างดี
2. การจำแนกประเภท		73.00			ระดับดี
3. การวัด			68.70		ระดับค่อนข้างดี
4. การใช้จำนวน			64.93		ระดับค่อนข้างดี
5. การหาความสัมพันธ์ระหว่าง สเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา	76.23				ระดับดีมาก
6. การจัดกระทำและสื่อ ความหมายข้อมูล				62.82	ระดับปานกลาง
7. การลงความเห็นจากข้อมูล			65.10		ระดับค่อนข้างดี
8. การพยากรณ์				61.44	ระดับปานกลาง
รวม	67.18				ระดับค่อนข้างดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างแบบวัดทักษะในครั้งนี้สร้างโดยใช้เนื้อหาในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ตามหลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งมีสาระพื้นฐาน 3 สาระ และ 8 มาตรฐาน (ไม่รวมในส่วนของสาระที่ 4 เทคโนโลยี) (Ministry of Education, 2017a) โดยแบบวัดทักษะมีจำนวน 31 ข้อ 78 คะแนน ประกอบด้วยทักษะขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต 2 ข้อ ทักษะการจำแนกประเภท 1 ข้อ ทักษะการวัด 1 ข้อ การใช้จำนวน 7 ข้อ ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา 5 ข้อ ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 4 ข้อ การลงความเห็นจากข้อมูลจำนวน 5 ข้อ และทักษะการพยากรณ์ 6 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับ Krueaglad, Phanham & Khongtong (2015); Klomdee (2018); Janbang (2022) ที่กล่าวว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 ทักษะ ประกอบด้วย ได้แก่ การสังเกต การวัด การคำนวณ การจำแนกประเภท ความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปสกับเวลา การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล การลงความเห็นจากข้อมูล และการพยากรณ์

ข้อสอบในแบบวัดทักษะทั้ง 31 ข้อ ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนวิทยาศาสตร์ และด้านการวัดผล และประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาที่ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีความสอดคล้องต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 สอดคล้องกับ Loewenthal & Lewis (2020); Lambensa (2016) ที่กล่าวว่า การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือ

เนื้อหา (Index of Item-objective Congruence: IOC) เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้นแสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

เมื่อพิจารณาค่าความยากของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 31 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.28-0.72 ข้อสอบมีความยากปานกลาง โดยสอดคล้องกับ Metsamuuronen (2020) ที่กล่าวว่า ข้อสอบที่ดีควรมีค่าความยากง่ายอยู่ในระดับปานกลาง หรือในช่วง -2.50 ถึง 2.50 และยังสอดคล้องกับ Buasri (2017) ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35-0.61 มีค่าความยากเฉลี่ย 0.48 ข้อสอบมีความยากในระดับปานกลาง

ส่วนค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25-1.00 เป็นข้อสอบที่จำแนกได้ดี ถือได้ว่าเป็นแบบวัดทักษะที่มีคุณภาพทั้งฉบับ เหมาะสมทุกข้อโดยสอดคล้องกับ Metsamuuronen (2020) ได้กำหนดค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20-1.00 จะเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ Pitak & Art-in (2022) ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับคำถามปลายเปิด ผลการวิจัย พบว่า แบบวัดทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผ่าน การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 มีค่าความยาก (P) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.46-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.48 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 ถือได้ว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพทั้งฉบับอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมทุกข้อ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง ของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าแบบวัดทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานมีค่าความเที่ยงสูงสอดคล้องกับ Loewenthal & Lewis (2020) ที่กล่าวว่า แบบสอบที่ใช้ในการทดสอบควรมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ภายใต้สถานการณ์ นั้น อย่างน้อยที่สุดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าเป็นแบบวัดที่มีความเที่ยงที่ดี และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง มีค่าใกล้ 1.00 แสดงว่า เครื่องมือมีความเที่ยง ถือว่าเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ Buasri (2017) ที่ทำการวิจัยการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 ซึ่งถือว่าเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงสูง

2. ระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานรายทักษะ โดยรวมของนักเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์ อยู่ในระดับระดับค่อนข้างดี คิดเป็นร้อยละ 67.18 โดยส่วนใหญ่ทักษะของนักเรียนจะอยู่ในระดับ ค่อนข้างดี คิดเป็นร้อยละ 64.93-68.70 มี 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะที่ 1 การสังเกต ทักษะที่ 3 การวัด ทักษะที่ 4 ทักษะการใช้จำนวน และทักษะที่ 7 การลงความเห็นจากข้อมูล เกณฑ์ระดับดีมาก ร้อยละ 76.23 คือ ทักษะที่ 5 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปส และสเปกกับเวลา เกณฑ์ระดับดี ร้อยละ 73.00 คือทักษะที่ 2 การจำแนกประเภท และเกณฑ์ระดับปานกลาง ร้อยละ 61.44-62.82 คือ ทักษะที่ 8 การพยากรณ์ และทักษะ ที่ 6 การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ตามลำดับ การแปลผลระดับทักษะ เกณฑ์แปลความหมาย ผู้วิจัย

สร้างขึ้น แบ่งเป็น 8 ช่วง ดังนี้ ระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ระดับดีเยี่ยม ระดับดีมาก ระดับดี ระดับค่อนข้างดี ระดับปานกลาง ระดับพอใช้ ระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเทียบจากเกณฑ์การประเมินผลการตัดสินการเรียนของสำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (Academic and Educational Standards Ministry of Education, 2014) และสอดคล้องกับ Chamrat (2017) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นการปฏิบัติ เป็นวิธีการที่ใช้ทั้งในการทำงานของนักวิทยาศาสตร์และการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การปฏิบัติ การภาคสนาม เป็นการลงพื้นที่ในสิ่งแวดล้อมจริงเพื่อการสืบเสาะหาความรู้ โดยการสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ การทดลอง หรือการเก็บข้อมูล ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญของการทำงานทางวิทยาศาสตร์ การออกแบบบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ออกไปปฏิบัติการภาคสนามจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการทำงานการแก้ปัญหา และสร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียน และสอดคล้องกับ Piaget (1969, cited in Dechakup, 2013) และ Vygotsky (1964, cited in Dechakup, 2013) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมว่า พัฒนาการทางชีวปัญญาของบุคคลนั้น มีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือซึมซับ และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้น เมื่อบุคคลรับซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างที่มีอยู่เดิม หากไม่สัมพันธ์กันจะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ใน สภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ผ่านกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Enquiry) สอดคล้องกับ Janbang (2022) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี การสอนโดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะนี้ ทำให้ผู้เรียนได้คิดวางแผนเสาะแสวงหา ความรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยทักษะต่างๆ แลกเปลี่ยนความคิด มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มจนสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ Chamrat (2017) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะ การตั้งสมมติฐานค้นคว้าอย่างมีขั้นตอนรวบรวมหลักฐาน ทดลองเพื่อพิสูจน์ และสรุปยอดความรู้ตามข้อมูลที่ได้ หรือจะเป็นการสอนแบบ สะเต็มศึกษาที่ไม่เน้นการท่องจำองค์ความรู้หรือทฤษฎี แต่จะให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติจริง และเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตัวเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดความเข้าใจจากการลงมือทำ และยังสอดคล้อง Srisupat & Chaipichit (2021) ที่ทำการวิจัยการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา พบว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มค้นคว้าด้วยตนเอง มีการทำกิจกรรมมีการใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วัดสิ่งที่ได้รับจากเนื้อหาวิชา การลงมือแก้ปัญหาด้วย ตนเองการเรียนรู้แบบนี้ จึงเป็นการเรียนรู้แบบปฏิบัติ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการพยากรณ์ และทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ครูควรวางแผนพัฒนาทักษะของนักเรียนให้ดีขึ้นโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการคาดคะเน พยากรณ์สถานการณ์จากข้อมูลที่กำหนดโดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการฝึกประมวลผลเพื่อจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝน จนเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญต่อไป

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเน้นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือเรียนรู้จากสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานให้แก่เรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การสอนเนื้อหาความรู้ควบคู่กับการฝึกฝนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นสูง หรือนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการสร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สะท้อนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทุกด้านของผู้เรียน

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามความพร้อมทางการเรียนของผู้เรียนหรือบริบททางการศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สอดคล้องกับภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกัน

References

- Academic and Educational Standards, Ministry of Education. (2014). **Guidelines for measuring and evaluating learning outcomes according to the basic education core curriculum**, B.E. 2008. Bangkok: Agricultural Cooperatives Association of Thailand [In Thai]
- Bidayah, I. (2019, December). Upaya Meningkatkan Kemampuan Belajar Siswa Melalui Pendekatan Keterampilan Proses. **Jurnal Educatio FKIP UNMA**, 5(2), 107-114.
- Bonga, A. Tawil, M., & Sudarto. (2017). Pengaruh Model Pembelajaran Inkuiri Terhadap Peningkatan Keterampilan Proses Sains Peserta Didik. **Jurnal IPA Terpadu**, 1(1), 40-46.
- Buasri, P. (2017). **Constructing a test of integrated science process skills for grade 9 students**. Master of Education Thesis Research and Evaluation Rajabhat Maha Sarakham University. [In Thai]

- Chamrat, S. (2017, March-April). The design and development of STEM for life, economy and society materials and learning activity. **Veridian E-Journal, Silpakorn University, 12**(2), 1149-1170. [In Thai]
- Darmaji, D., Kurniawan, A. D., & Irdianti, I. (2019, June). Physics education students science process skills. **International Journal of Evaluation and Research in Education, 8**(2), 293-298.
- Dechakup, P. (2013). **Teaching thinking with integrated teaching and learning projects for skills in the 21st century**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Department of Education, Bangkok. (2023). **Educational statistics report, school of Bangkok Metropolitan, Academic Year 2023**. Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press. [In Thai]
- Dhir, T. (2015, June). Problem solving ability and science process skills as the influential factors of scientific creativity. **International Journal of Research Pedagogy and Technology in Education and Movement Sciences (IJEMS), 2**(4), 10-17.
- Durmaz, H., & Mutlu, S. (2017, December). The effect of an instructional intervention on elementary students' science process skills. **Journal of Educational Research, 110**(4), 433-445.
- Fransiska, L., Subagia, I. W., & Sarini, P. (2018, October). Pengaruh Model Pembelajaran Guided Discovery Terhadap Keterampilan Proses Sains Siswa Smp Neger 3 Sukasada. **Jurnal Pendidikan Dan Pembelajaran Sains Indonesia (JPPSI), 1**(2), 68-79.
- Jalil, S., Sidin Ali, H. M., & Haris, A. (2018). Development and validation of science process skills instrument in physics. **Journal of Physics: Conference Series, 1028**(1), 1-7.
- Janbang, M. (2022). **The development of science process skill and scientific creativity taught by inquiry-based learning for fifth grade students**. Master of Education Thesis Curriculum and Instruction Silpakorn University. [In Thai]
- Klomdee, P. (2018, January-April). The results of development on basic science process skills of grade 5 students by using science skill practice packages with inquiry-based instruction (5E). **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts), 1**(11), 2004-2020. [In Thai]

- Krueaglad, P., Phanham. S., & Khongtong. U. (2015). The development of science process skills on the topic of force and pressure of grade 5 students using 7 steps learning cycle integrated with v-diagram concept mapping. **Valaya Alongkorn Review**, 5(2), 15-30. [In Thai]
- Lambensa, P. (2016). **Determining the quality of measuring instruments. and evaluate results.** [Online]. Available: <https://edu.yru.ac.th>. [2023, August 1]. [In Thai]
- Loewenthal, K. M., & Lewis, C. A. (2020). **An introduction to psychological tests and scales.** (3 rd th). New York, NY: 52 Vanderbilt Avenue.
- Maranan, V. M. (2017). **Basic process skills and attitude toward science: inputs to an enhanced students' cognitive performance.** Master of arts in education, Laguna state Polytechnic University.
- Metsamuuronen, J. (2020, February). Somers' D as an alternative for the item–test and item–rest correlation coefficients in the educational measurement settings. **International Journal of Educational Methodology**, 6(1), 207-221.
- Ministry of Education. (2017a). **Core curriculum of basic education B.E. 2008.** Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly of Thailand Printing Office. [In Thai]
- Ministry of Education. (2017b). **Learning standards and indicators for the mathematics, science, and geography learning subject groups in the social studies, religion, and culture learning subject group.** Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly of Thailand. [In Thai]
- Mulyeni, T., Jamaris, M., & Supriyati, Y. (2019, June). Improving Basic Science Process Skills Through Inquiry-Based Approach in Learning Science for Early Elementary Students. **Journal of Turkish Science Education**, 16(2), 187-201.
- Pitak, A., & Art-in, S. (2022, July-December). The development of science process skills and analytical thinking ability for grade 4 students using 7e learning cycle model with open-ended question. **Silpakorn Educational Research Journal**, 14(2), 324-344. [In Thai]
- Prasasti, P. A. T. (2017, July). Efektivitas scientific approach with guided experiment pada pembelajaran IPA untuk memberdayakan keterampilan proses sains siswa sekolah dasar. **Profesi Pendidikan Dasar**, 4(1), 19-26.
- Pruekpramool, C. (2014, April-June). Assessing science process skills. **Suthiparithat Journal**, 28(86), 358-362. [In Thai]

- Srisupat, W., & Chaipichit, D. (2021, March). The development of scientific process skills and academic achievement about our local soil by using STEM learning management of students in grade 2. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 7(2), 192-205. [In Thai]
- Suryaningsih, Y. (2017). Pembelajaran Berbasis Praktikum Sebagai Sarana Siswa untuk Berlatih Menerapkan Keterampilan Proses Sains dalam Materi Biologi. **Bio Educatio**, 2(2), 279-292.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST). (2018). **Teacher's manual for basic science and technology subjects Grade 6, Volume 1**. Bangkok: Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel, Ladprao. [In Thai]
- Trijaemjan, N. (2019). **The development of science process skill and project ability of Prathomsuksa 5 students through the uses of project-based learning method**. Master of Education Curriculum and Supervision Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University. [In Thai]
- Zeidan, A. F., & Jayosi, M. R. (2015). Science process skills and attitudes toward science among Palestinian secondary school students. **World Journal of Education**, 5(1), 13-24.

ทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขต

ภาคเหนือตอนล่าง 1

The Perspectives of Entrepreneurs Regarding Tax Planning Encountered by
Hotel Businesses Corporations in the Lower Northern Region 1

สุพร โชควันชัย*

Suporn Chokwanchai

ชนิดา ยารณะ**

Chanida Yarana

Received : November 13, 2023

Revised : February 13, 2024

Accepted : February 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่เป็นนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก จำนวน 20 ราย พบว่า ทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการมีปัญหาความรู้ความเข้าใจในการวางแผนภาษี ด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร 2) ผู้ประกอบการมีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีไม่เต็มที่ 3) ผู้ประกอบการสะท้อนถึงเป้าหมายในการวางแผนภาษีที่แตกต่างกัน และ 4) ผู้ประกอบการประสบปัญหาการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม การวิจัยครั้งนี้พบข้อสังเกตเชิงทฤษฎีที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) ความเข้าใจในคำว่า “การวางแผนภาษี” ที่แตกต่างจากทฤษฎีของ Hoffman (1961) 2) ทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมต่อการเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี 3) การวางแผนภาษีเพิ่มความวิตกกังวลจากการถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

คำสำคัญ : การวางแผนภาษี / ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม / นิติบุคคลภาคเหนือตอนล่าง 1

*นักศึกษาลัทธิศาสตรบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตรและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Student Master Degree in Accounting Department of Accountancy Faculty of Business Economics
and Communications Naresuan University(Corresponding Author)

e-mail : Spnarm.chokwanchai@gmail.com

**อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตรและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer in Department of Accountancy Faculty of Business Economics and

Communications Naresuan University

ABSTRACT

This research intends to investigate the attitudes of entrepreneurs towards tax planning in the hotel industry in the Lower Northern Area 1. This qualitative research study involves in-depth interviews with 20 key informants who own hotel enterprises in region 1 of the Lower Northern Area, comprising Phitsanulok, Phetchabun, Uttaradit, Sukhothai, and Tak. The results revealed the primary perceptions as follows: 1) Entrepreneurs need help comprehending and applying tax planning strategies, particularly regarding tax advantages. 2) Entrepreneurs underutilize tax benefits. 3) Entrepreneurs have varied objectives in tax planning. 4) Entrepreneurs face challenges with Value-added Tax planning. The study made three significant theoretical contributions. 1) "Tax Planning" is interpreted differently from Hoffman's (1961) theory. 2) Hotel entrepreneurs' attitudes towards utilizing tax benefits, and 3) Tax planning heightens concerns about government audits.

Keywords : Tax Planning / Entrepreneurship Hotel Business / Corporations in the Northern Region Area 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษีอากรเป็นเครื่องมือของภาครัฐในการระดมเงินเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ โดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีอากร ดังนั้น กรมสรรพากรจึงมีมาตรการต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของกฎหมายภาษีและสิทธิประโยชน์ทางภาษีในแต่ละปี แต่ผู้ประกอบการยังคงมีทัศนคติว่า ภาษีเป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้ผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจลดลง และต้องชำระตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเครื่องมือที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ในการลดภาระภาษี คือ การวางแผนภาษี เพื่อให้กิจการได้รับประโยชน์สูงสุด ลดต้นทุนให้ต่ำลง ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกต้องตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีการเขียนและเผยแพร่ข้อมูลจำนวนมาก เกี่ยวกับการวางแผนภาษีซึ่งในแต่ละธุรกิจนั้นมีความซับซ้อนและมีเทคนิคที่แตกต่างกันไป แต่ยังไม่ได้อาศัยในเชิงลึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรม จากการศึกษา Hoffman (1961) ได้คิดค้นทฤษฎีการวางแผนภาษีที่ชื่อว่า Hoffman's Tax Planning Theory โดยการวางแผนภาษีเป็นความสามารถของผู้เสียภาษีอากรในการจัดกิจกรรมทางการเงินเพื่อนำมาใช้ในการลดภาระภาษีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เสียภาษีอากร มีความรัดกุมเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นในอนาคตของกิจการ (Hoffman, 1961) จะเห็นได้ว่า การวางแผนภาษีมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรขององค์กรเป็นไปโดยถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไขที่กฎหมายภาษีอากรกำหนดไว้ ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้จำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด รวมทั้งใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรสูงสุด ทั้งนี้โดยไม่อาศัยการทุจริตหลีกเลี่ยงภาษีอากร และเพื่อให้ผู้ประกอบการคลายความกังวลต่อการถูกเรียกตรวจสอบภาษีอากรของทางราชการ (Pongpitak, 2020, p. 23) สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวางแผน

ภาษีเป็นการสร้างความพร้อม ป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจมีขึ้นในอนาคตจากการถูกกรมสรรพากรเรียกตรวจสอบและประเมินภาษีอากร ดังตัวอย่างเช่น มีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุด้านบัญชีเพื่อการจัดการที่ส่งผลต่อการวางแผนภาษีอากรของผู้ประกอบการในประเทศไทย พบว่า การวางแผนภาษีอากรนั้นสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาษีเงินได้ในอดีต ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและไม่ได้มาตรฐาน เป็นการเตรียมพร้อมต่อการเรียกตรวจสอบภาษีของเจ้าพนักงานประเมินสรรพากร ในฐานะพลเมืองดี (Ranida & Chaisiripaiboon, 2021) ปัจจุบันธุรกิจสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ไปใช้ลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี เพื่อบรรเทาภาระภาษีให้น้อยลง ไม่ต้องเสียภาษีมากจนเกินไป รวมถึงไม่ต้องชำระภาษีเพิ่มหรือเสียเบี้ยปรับโดยใช้เหตุ ซึ่งการวางแผนภาษีต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด ที่มีใช้ต้นทุนภาษีอากรเพียงอย่างเดียว ซึ่งการวางแผนภาษีล่วงหน้า ธุรกิจต้องมีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจ (Pongpitak, 2020, p.24) และภาระภาษีที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจภาคการท่องเที่ยวและโรงแรมเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับภาษีหลากหลายประเภท ดังนั้น จึงต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ และในประเทศไทย เมื่อกล่าวถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก มีศักยภาพในการท่องเที่ยว ด้วยการคมนาคมที่สะดวก มีถนนเชื่อมโยงไปยังภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก รวมทั้งเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติมีแหล่งมรดกโลกทั้งด้านประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ จึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง (The Office of Strategy Management: Lower Northern Provincial Cluster 1, 2021, p. 1) ทำให้ธุรกิจโรงแรมเติบโตอย่างรวดเร็วและสร้างรายได้ให้กับประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้รายงานการสำรวจที่พักแรมพบว่า ผู้ประกอบการยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ โดยมีการแข่งขันทางการค้าเพิ่มมากขึ้น และมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจสูงขึ้น (National Statistical Office, 2020, p. 13) เป็นแรงกดดันให้ผู้ประกอบการพยายามปรับปรุงกลยุทธ์ และลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นซึ่งธุรกิจโรงแรมต่างมีแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตหรือลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยธุรกิจโรงแรมที่มีแผนและกลยุทธ์สามารถรับมือและจัดการกับภาวะวิกฤตได้ดีจะสามารถผ่านพ้นสถานการณ์และฟื้นตัวได้ดี (Hongpukdee & Hongpukdee, 2018) นอกจากนี้ข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังพบว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของผู้ประกอบการ ธุรกิจโรงแรม คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ส่งผลให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดส่งผลให้มีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น ในขณะที่บางส่วนกระทำผิดกฎหมายจากการไม่รู้กฎหมายส่งผลให้ลดโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Office of small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP), 2021, p. 3) และผู้ประกอบการยังมีความกังวลในการเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี (Earsakul, 2019, p. 115) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถจัดการได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

เนื่องจากทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมีความแตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการวางแผนภาษีที่แตกต่างกันไปด้วย การทราบถึงปัญหาและความต้องการในการวางแผนภาษีธุรกิจโรงแรมโดยละเอียด จะเป็นข้อมูลในการวางแผนภาษีที่ดีต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 เพื่อประโยชน์ในการวางแผนภาษีให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ประเภทนิติบุคคล ที่ประกอบธุรกิจในปี 2565 จำนวนทั้งสิ้น 169 ราย (Department of Business Development, 2021)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 ราย ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่เพียงพอที่จะอธิบายถึงการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมของตนจากประสบการณ์ตรงในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมหลักการ และมีคุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. ประเภทของธุรกิจโรงแรม

จากการทบทวนที่ผ่านมา การจัดแบ่งประเภทของธุรกิจโรงแรมยังไม่มีข้อตกลงสากล ดังนั้นการจัดแบ่งประเภทจึงแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์แบ่งขนาดของธุรกิจโรงแรมในการวิจัยตามกฎกระทรวง ที่ได้กำหนดประเภทหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 การแบ่งประเภทนี้ช่วยให้การประเมินความซับซ้อนของธุรกิจง่ายขึ้น ซึ่งโรงแรมที่มีกิจกรรมต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานในธุรกิจ ส่งผลต่อการวางแผนภาษี

2. คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ ผู้จัดการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายธุรกิจโรงแรม ประเภทนิติบุคคล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่มีประสบการณ์ดำเนินงานมากกว่า 5 ปีหากเป็นผู้จัดการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ต้องมีอายุงานขั้นต่ำ 2 ปี ณ ที่ทำงานปัจจุบัน

2.2 ธุรกิจโรงแรม ประเภท นิติบุคคล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่ได้ระดับดาว 3 ดาวขึ้นไป เป็นการแบ่งระดับที่พักที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

2.3 ต้องเป็นธุรกิจโรงแรมที่ได้รับความนิยมจากผู้เข้าพัก ต้องได้รับคะแนนตั้งแต่ 7.0 (ดีมาก) ขึ้นไป จากเว็บไซต์ Agoda ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่นักท่องเที่ยวใช้บริการจองที่พักมากที่สุดในประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand, 2021, p. 82)

2.4 ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเภทของธุรกิจโรงแรม ประเภท นิติบุคคล ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ต้องเข้าหลักเกณฑ์คุณสมบัติข้อที่ 1-3 และทำการเรียงลำดับโดยพิจารณาจากระดับดาวและคะแนนที่ได้รับจากผู้เข้าพัก โดยผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีระดับดาวและได้รับคะแนนที่ได้รับจากผู้เข้าพักจากเว็บไซต์ Agoda มากที่สุด

3. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความยินดีให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย โดยไม่ถอนตัวขณะให้การสัมภาษณ์ และผู้วิจัยได้ปฏิบัติหลักจริยธรรมการวิจัยและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยมีคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก

รหัสผู้ให้ข้อมูล (ตัวอย่าง ระบุตัวเลข A1001)

คือ จังหวัด A โรงแรมประเภทที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 001

ส่วนที่ 2 คำถามในการสัมภาษณ์

1. อยากให้ท่านเล่าถึงขั้นตอนการประกอบธุรกิจโรงแรมของท่านในปัจจุบัน
2. ท่านมีข้อดี ข้อเสีย โอกาสและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจโรงแรมอย่างไร
3. งบการเงินของท่านในปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
4. ธุรกิจโรงแรมของท่านมีการวางแผนภาษีหรือไม่อย่างไร
5. ท่านคิดว่าการวางแผนภาษีมีความสำคัญต่อธุรกิจของท่านหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าการพัฒนาแผนภาษีที่ประหยัดและถูกกฎหมายควรจะเป็นอย่างไร

การหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ออกแบบดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การได้ข้อมูลและผลการวิจัยที่ตรงประเด็น โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญตามความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไป ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารธุรกิจโรงแรม จำนวน 1 ท่าน

(1) เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธุรกิจโรงแรมมากกว่า 10 ปี

(2) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงแรม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

ในจังหวัดแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 1 ท่าน

- (1) มีประสบการณ์สอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ต่ำกว่า 5 ปี
- (2) มีตำแหน่งทางวิชาการในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง
- (3) เป็นวิทยากรและทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน 1 ท่าน

- (1) มีประสบการณ์สอนในสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 5 ปี
- (2) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม

และธุรกิจบริการ

นอกจากนั้นใช้วิธีการตรวจสอบแบบ Data triangulation คือการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเดียวกัน เช่น การสอบถามจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยจากบุคคล 3 คน นำข้อมูล 3 แหล่งมาพิจารณาว่ามีความสอดคล้องตรงกันมากเพียงใด ทั้งนี้นอกจากการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันแล้วยังรวมถึงการรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกันด้วย และทำการตรวจสอบแบบ Peer Debriefing มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและนำคำปรึกษาที่ได้รับมาปรับประยุกต์ ทำให้ข้อค้นพบหรือผลการวิจัยมีความถูกต้องและเชื่อถือได้มากที่สุด ซึ่งในที่นี้สำหรับการวิจัยในเรื่องนี้ ตรวจสอบโดยผู้วิจัยที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละด้านอย่างแท้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 ราย ซึ่งทางผู้วิจัยได้มีการดำเนินงานในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ประเภทนิติบุคคลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ทำการติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการโทรด้วยเสียง พร้อมกับการแนะนำตัวเบื้องต้นว่าเป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการบัญชี จากมหาวิทยาลัยนเรศวร อยากขอสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยมีการแจ้งถึงเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์รวมถึงการขออนุญาตบันทึกเสียง ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์ทางผู้วิจัยจะทำการนัดวันและเวลา รวมถึงสถานที่ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสะดวกที่จะทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

2) เมื่อถึงวันและเวลาที่นัดหมายไว้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปยังสถานที่นัดหมาย พร้อมทั้งนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการสัมภาษณ์ โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการธุรกิจโดยตรง ซึ่งแต่ละรายใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยจะมีการบันทึกเสียงบทสนทนาตอนสัมภาษณ์และมีการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งจะมีลำดับในการสัมภาษณ์ดังนี้

(1) เมื่อถึงสถานที่ที่นัดหมายทางกลุ่มผู้วิจัยจะทำการแนะนำตัวเบื้องต้นอีกครั้งกับผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมกับแจ้งจุดมุ่งหมายที่จะมาขอสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยอย่าง

ครบถ้วนและเพียงพอ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถพิจารณาและตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยโดยความสมัครใจ โดยไม่ใช่อิทธิพลใดๆ ในการบังคับ ชูเชิญ ชักจูง ผู้วิจัยจะใช้เวลาในการทำความเข้าใจข้อมูลโครงการวิจัยอย่างเพียงพอ ก่อนลงนามแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยจะไม่มีผลต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก และแจ้งอีกว่าจะขออนุญาตบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันการตกหล่นของข้อมูลแต่จะไม่มีเปิดเผยข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวกับบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น ชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือชื่อของธุรกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ทำการ บันทึกเสียงไว้จะมีแค่ทีมผู้วิจัยทั้ง 3 ท่าน เท่านั้นที่จะทราบข้อมูล โดยจะมีผู้สัมภาษณ์หลัก 1 คน เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ และดำเนินการควบคุมหรือจำกัดการเข้าถึงข้อมูล สถานที่เก็บข้อมูล คือ คอมพิวเตอร์ที่มีการเข้ารหัสโดยจะมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(2) กลุ่มผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน โดยจะเริ่มสัมภาษณ์ที่ละคำถามด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ซึ่งคำถามจะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และได้คำตอบหลายแง่มุม โดยจะไม่เร่งรัด ชี้แนะ หรือวิจารณ์คำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งมีจดบันทึกข้อความ และจากนั้นผู้วิจัยทำการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมทวนคำตอบว่าผู้วิจัยเข้าใจตรงกันกับผู้ให้ข้อมูลหลักแล้วถูกต้องครบถ้วนเป็นอย่างดี

(3) เมื่อจบการสัมภาษณ์ทางกลุ่มผู้วิจัยจะกล่าวคำขอบคุณ พร้อมกับแจ้งกับผู้ประกอบธุรกิจ ว่าจะนำปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลในพัฒนาระบบการวางแผนภาษีต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ทำการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้อง ทำการลดทอน ลงรหัสข้อมูล จัดกลุ่มองค์ประกอบให้เป็นแนวคิด ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) 6 ขั้นตอนคือ (1) การทำความเข้าใจข้อมูล โดยการถอดข้อความจากเสียงที่บันทึกการสนทนา และจัดพิมพ์ข้อมูลในรูปแบบไฟล์ข้อมูลในคอมพิวเตอร์ อ่านข้อมูลหลายๆ ครั้ง จะสร้างความเชื่อมโยงเพื่อที่จะมองหาความหมายที่บ่งนัยอยู่ในข้อความนั้น (2) การทำให้เกิดข้อมูลเบื้องต้นและทำการสร้างรหัส (3) การค้นหาแก่นสาระและทำการเชื่อมโยงข้อมูล (4) ดำเนินการตรวจสอบแก่นสาระ (5) การให้คำจำกัดความและทำการตั้งชื่อแก่นสาระ และ (6) การจัดทำรายงานนำเสนอข้อมูลแยกตามหมวดหมู่ของแก่นสาระ (Braun & Clarke, 2006) ข้อสรุปหรือความหมายที่ได้ นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็นและน่าเชื่อถือ นักวิจัยและผู้ช่วยในการวิจัยมีการประชุมกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อระบุทิศทางและเชื่อมโยงเหตุและผลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษาและนำเสนอเชิงพรรณนา และผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบของปรากฏการณ์ที่ศึกษาจากแหล่งมุมมองที่ต่างกันเป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล/สิ่งที่ค้นพบ ซึ่งผู้วิจัยกระทำ 2 ลักษณะ ดังนี้ การตรวจสอบ

สามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบสถานที่ คือ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ โดยข้อมูลที่ได้นั้นมีความสอดคล้องเป็นไปในทำนองเดียวกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มีมา มีความถูกต้อง รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าโดยการทบทวนข้อมูล (Review Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยทำการทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ผู้วิจัยจะใช้การซักถามผู้ให้ข้อมูล หลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ เป็นการทบทวนข้อมูลในภาคสนาม จึงสรุปได้ว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความน่าเชื่อถือ แม่นยำ สร้างความสมบูรณ์ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการมีทัศนคติการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิตยบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ 1) ปัญหาความรู้ความเข้าใจในการวางแผนภาษี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนภาษีคือการปฏิบัติเฉพาะเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงการวางแผนเพื่อประหยัดภาษี 2) การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีไม่เต็มที่ เนื่องจากไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างถ่องแท้ จึงไม่มีความมั่นใจในการเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีพฤติกรรมในการเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เลือกที่จะไม่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เนื่องจากไม่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกฎหมายภาษี ดังนั้นจึงไม่มั่นใจในการดำเนินการใช้สิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย กลุ่มที่ 2 เลือกใช้สิทธิประโยชน์บางส่วนเนื่องจากเห็นว่าการศึกษาลิทธิประโยชน์ทางภาษีต้องใช้เวลานาน มีปริมาณงานมากในแต่ละวัน และบางกรณีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสามารถทำได้ยาก เนื่องจากในพื้นที่ไม่อำนวยความสะดวกในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการเลือกใช้สิทธิประโยชน์เงินบริจาค กลุ่มที่ 3 ไม่แน่ใจว่าที่ปฏิบัติอยู่นั้นถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากหลายๆ ธุรกิจ มีการจ้างสำนักงานบัญชีในการให้บริการทางด้านการเงิน บัญชีและภาษี จัดทำบัญชี รายรับรายจ่าย งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องและยื่นเอกสารส่งหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพากร เป็นต้น ทำให้ไม่ทราบถึงกระบวนการทางภาษีว่าสำนักงานบัญชีมีการนำรายจ่ายที่เกิดขึ้นในกิจการหรือใช้สิทธิประโยชน์อย่างไรบ้าง นอกจากนั้น ฝ่ายบัญชีและการเงินมุ่งเน้นความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมายมากกว่าการตรวจสอบถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่กิจการควรได้รับประโยชน์และกลุ่มที่ 4 ต้องการใช้สิทธิประโยชน์แต่มีความเห็นว่าผลประโยชน์ของการของกิจการโรงแรมของตนยังประสบผลขาดทุน (ค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้) จึงไม่มีการภาษีในปัจจุบัน แต่หากพบว่า กิจการมีผลกำไรในอนาคตก็จะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนถึงเป้าหมายในการวางแผนภาษีที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อการวางแผนกลยุทธ์ระยะสั้น และระยะยาวในการดำเนินธุรกิจของแต่ละโรงแรมแตกต่างกัน บางโรงแรมต้องการเพียงแก้ปัญหาในระยะสั้น เพื่อให้ถูกต้องตรวจสอบภาษี ไม่ได้วางแผนภาษีในระยะยาวเพื่อพัฒนาธุรกิจให้ยั่งยืน ในขณะที่บางโรงแรมวางแผนในระยะยาวเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของธุรกิจ ดังนั้น เป้าหมายในการวางแผนภาษีที่ต่างกันจึงส่งผลต่อการเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่งด้วย โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีเป้าหมายในการวางแผนภาษี ต่อไปนี้ 3.1) ทำให้ถูกต้องและไม่มีปัญหายุ่งยาก 3.2) ไม่ถูกตรวจสอบ

3.3) ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น 3.4) ลดการทำงานซ้ำซ้อน 3.5) เสียภาษีทันเวลาเป็นไปตามแผน และ 3.6) การลดต้นทุนทางภาษีลงได้ สามารถทำประโยชน์เพิ่มขึ้นในกิจการ และ 4) ผู้ให้ข้อมูลหลักประสบปัญหาการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยที่ผ่านมามีความพยายามทำให้การจัดซื้อทั้งหมดผ่านระบบ ภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อให้ได้สิทธิขอคืนภาษีซื้อ หรือสามารถใช้เครดิตภาษีซื้อได้ตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติกลับประสบปัญหาใบกำกับภาษีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากร หรือบางกรณีไม่สามารถขอใบกำกับภาษีซื้อได้เนื่องจากคู่ค้าไม่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงมีข้อจำกัดในการใช้สิทธิขอคืนภาษีซื้อทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการประกอบการจริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจที่อาจพัฒนาต่อยอดการศึกษารั้งต่อไปได้ โดยขอเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความเข้าใจในคำว่า “การวางแผนภาษี” ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม นิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

ตามทฤษฎีการวางแผนภาษี Hoffman’s Tax Planning Theory ได้ให้คำนิยามการวางแผนภาษีว่า “....การวางแผนภาษีไม่ได้เป็นการลดภาระภาษีให้อยู่ในระดับที่ต่ำตามที่ต้องการ แต่การวางแผนภาษีเป็นการวางแผนของธุรกิจอย่างรัดกุมเพื่อป้องกันภาระภาษีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของกิจการและเป็นไปตามความต้องการของผู้เสียภาษีอากร...” (Hoffman, 1961) ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจเกี่ยวกับ “การวางแผนภาษี” สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoffman (1961) คือ การวางแผนภาษีต้องมีความเหมาะสมกับผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมแต่ละราย ทำให้การเสียภาษีอากรนั้นไม่เท่ากัน อาจเป็นเพราะความต้องการในการวางแผนและบริหารภาษีของกิจการนั้นแตกต่างกัน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนภาษี มีเป้าหมายและทัศนคติที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการที่ผู้บริหารจะเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร และการบริหารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร ความคาดหวังของผู้เสียภาษีเป็นแรงจูงใจหลักของการวางแผนภาษี ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ ที่พบว่า ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายเป้าหมาย ขอบเขตและวัตถุประสงค์ในการวางแผนภาษีอากร เพื่อให้แผนภาษีอากรไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและควรมีการสื่อสารหรือประกาศนโยบายให้ทราบโดยทั่วกันทั้งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายภายในกิจการ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนภาษี (Prempanichnukul, 2019)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับนิยามคำว่า “การวางแผนภาษี” ของ Hoffman’s Tax Planning Theory และแนวคิดของ Pongpitak (2020) ได้มุ่งเน้นถึงการวางแผนภาษีเพื่อการประหยัดต้นทุนมากกว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย (Pongpitak, 2020, p. 23) ผลการศึกษานี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเข้าใจในคำว่า “การวางแผนภาษี” แตกต่างจากคำนิยาม คือ มุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักการวางแผนภาษีเป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติตามกฎหมายแต่มีส่วนน้อยที่ให้ความสนใจลดภาระภาษีของกิจการเพียงอย่างเดียว เหตุผลสนับสนุนมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เน้นการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ก่อนการคำนึงถึงการประหยัดภาษี เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมีความเกรงกลัวต่อการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่

ของรัฐ ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก A1001 กล่าวว่า “...ถ้าพูดถึงการวางแผน ก็คือ ทำให้มันถูกอย่างที่ควรจะเป็นแล้ว ก็ไม่มีปัญหาในภายหลัง...” สอดคล้องกับงานวิจัยของ Prempanichnukul (2018) กล่าวว่า การวางแผนภาษีอากรต้องโปร่งใส ไม่ขัดแย้งกับข้อกฎหมาย สามารถปฏิบัติได้จริง ต้องระมัดระวัง มีความละเอียดรอบคอบ เพื่อป้องกันการตรวจสอบจากภาครัฐและประเมินภาษีย้อนหลัง ที่ทำให้กิจการมีรายจ่ายเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น เช่น เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม ค่าปรับอาญา เป็นต้น (Prempanichnukul, 2018) และสอดคล้องกับ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2004) ที่กล่าวว่า ทศนคติและแรงจูงใจของผู้เสียภาษีแต่ละรายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมาย ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่เน้นการชำระภาษีให้ถูกต้องและตรงเวลาเป็นสำคัญ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2004, p. 47)

นอกจากนี้ตามทฤษฎีการวางแผนภาษีของ Hoffman (1961) และแนวคิดของ Pongpitak (2020) ได้กล่าวถึงการวางแผนภาษีว่า ควรดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านภาษีอากรและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจเป็นอย่างดี (Pongpitak, 2020, p. 24) แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าไม่สอดคล้องตามหลักการ แนวคิดทฤษฎีการวางแผนภาษีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ผู้ชำนาญการทางด้านภาษีอากรมาวางแผนภาษีให้กับโรงแรมขนาดเล็กที่มีงบประมาณจำกัด ผู้ประกอบการอาจไม่สามารถจ่ายต้นทุนเกี่ยวกับการวางแผนภาษีได้ ฉะนั้น เพื่อให้การวางแผนภาษีมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมอาจต้องพิจารณาต้นทุนแฝงและปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย ดังเช่น ผู้เชี่ยวชาญ ก001 กล่าวว่า “...การประกอบธุรกิจนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ในแต่ละขั้นตอนยุ่งยาก ต้องมีการจัดการเอกสาร จัดทำบัญชีตามแบบของกรมสรรพากร ทำให้ในบางกิจการต้องมีการจ้างผู้ทำบัญชี เพื่อจัดการเอกสารตรงส่วนนี้ ซึ่งทำให้มีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงไม่ได้ใส่ใจมากนัก เพราะมองว่ามีต้นทุนที่ไม่อยากให้เกิดขึ้น...” สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rego & Wilson (2012) ที่กล่าวว่าธุรกิจต้องวางแผนภาษีให้เหมาะสม เพราะกระบวนการวางแผนภาษีอาจมีค่าใช้จ่ายที่สูง ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจและภาระภาษีที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี การตัดสินใจเพื่อนำแผนภาษีไปใช้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อธุรกิจคาดว่าเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษี (Rego & Wilson, 2012) และการวางแผนภาษีจะมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องไม่สร้างต้นทุนใหม่ที่เกิดจากการวางแผนภาษี (Mgammal & Ku Ismail, 2015)

2. ทิศนะของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมต่อสิทธิประโยชน์ทางภาษี

จากแนวคิด Pongpitak (2020) เกี่ยวกับ “การวางแผนภาษี” ที่กล่าวว่า “...การวางแผนภาษีอากร คือ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติทั้งการรายงานทางการเงิน (Financial Transactions) และประเด็นทางภาษีอากรให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งต้องวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาภาษีอากรในอนาคต โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของกฎหมายภาษีอากรและมาตรฐานการรายงานทางการเงินกำหนดไว้ ส่งผลให้จำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียนั้นเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด รวมทั้งใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรสูงสุด...” (Pongpitak, 2020, p. 23) จะเห็นได้ว่า Pongpitak (2020) มุ่งเน้นการวางแผนภาษีโดยใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรให้สูงที่สุด แต่จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มุมมองของผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมไม่สอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนภาษีของ Pongpitak (2020) กล่าวคือ พฤติกรรม

การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถแบ่งเป็นทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เลือกที่จะไม่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เนื่องจากไม่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกฎหมายภาษี ดังนั้น จึงไม่มั่นใจในการดำเนินการใช้สิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย กลุ่มที่ 2 เลือกใช้สิทธิประโยชน์บางส่วน เนื่องจากเห็นว่าการศึกษาลิทธิประโยชน์ทางภาษีต้องใช้เวลานาน มีปริมาณงานมากในแต่ละวัน และบางกรณีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสามารถทำได้ยาก เนื่องจากในพื้นที่ไม่อำนวยความสะดวกในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการเลือกใช้สิทธิประโยชน์เงินบริจาค กลุ่มที่ 3 ไม่แน่ใจว่าที่ปฏิบัติอยู่นั้นถูกต้องหรือไม่ และกลุ่มที่ 4 ต้องการใช้สิทธิประโยชน์แต่ผลประโยชน์ของการขอกิจการโรงแรมของตนยังประสบผลขาดทุน (ค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้) จึงไม่มีการะภาษีในปัจจุบัน ซึ่งในอนาคตหากกิจการมีผลกำไรจะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้ เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ความรู้ความเข้าใจในภาษีอากรไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาในการติดตามข้อกฎหมายให้เป็นปัจจุบัน สะท้อนถึงเป้าหมายที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suktrakul (2020) ก่อนหน้านั้น พบว่า การที่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร ต้องสำรองจ่ายเงินไปก่อน ทำให้ต้นทุนสูงมากขึ้น อาจไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับรายได้จากห้องพักและบริการ จึงไม่เลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร (Suktrakul, 2020, p. 1)

3. การวางแผนภาษีเพิ่มความวิตกกังวลจากการถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรม Pongpitak (2020); Ranida & Chaisiripaiboon (2021) กล่าวว่า การวางแผนภาษีอากรนั้นสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาษีเงินได้ในอดีต ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและไม่ได้มาตรฐาน เป็นการเตรียมพร้อมต่อการเรียกตรวจสอบภาษีของเจ้าพนักงานประเมินสรรพากร (Ranida & Chaisiripaiboon, 2021) ทำให้ผู้ประกอบการคลายความกังวลต่อการถูกเรียกตรวจสอบภาษีอากรของทางราชการ (Pongpitak, 2020, p. 29) แต่จากผลการศึกษาครั้งนี้กลับพบประเด็นที่แตกต่างออกไปโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก มองว่าการวางแผนภาษีทำให้เกิดความกังวลในการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก A4001 กล่าวว่า “...ถ้าไม่ถูกต้องมันจะโดนเรียกตรวจสอบ ซึ่งมีงานอย่างอื่นต้องทำ ต้องดำเนินการ ถ้ามีปัญหาตรงนี้นั้นมันจะไม่ได้ทำอย่างอื่น...” สอดคล้องกับ Earsakul (2019) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการมีความกังวลในการเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเกรงว่าธุรกิจของตนยังปฏิบัติไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี (Earsakul, 2019, p. 115)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยนี้มีประโยชน์ด้านทฤษฎีที่ได้ข้อค้นพบใหม่ต่างจาก ทฤษฎีการวางแผนภาษีของ Hoffman (1961) คือ ผู้เสียภาษีในธุรกิจโรงแรม ประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ไม่ได้มุ่งเน้นการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรเพื่อเสียภาษีให้น้อยที่สุด แต่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากเกรงกลัวการตรวจสอบโดยภาครัฐ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ควรวางแผนภาษีอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายเป็นหลัก และเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรอย่างเต็มที่ ซึ่งการเป็นผู้เสียภาษีอากรที่ดี ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและ

ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบธุรกิจเปรียบเสมือนมีเข็มทิศช่วยในการดำเนินธุรกิจ มีให้ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้องและมาแก้ไขปัญหานั้นภายหลัง เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสร้างความเชื่อมั่นส่งผลดีต่อความยั่งยืนและเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ

2. สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการวางแผนภาษีของผู้ประกอบธุรกิจ โรงแรม ประเภทนิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนภาษี เพื่อที่จะช่วยให้การดำเนินงานนั้นๆ สามารถที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในพื้นที่เฉพาะธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 เท่านั้น อาจมีการขยายพื้นที่ในการศึกษา เมืองท่องเที่ยวที่มีผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมจำนวนมากเพื่อที่จะได้สร้างประโยชน์ นำข้อค้นพบที่ได้เป็นข้อมูลในการวางแผนภาษีของธุรกิจโรงแรมประเภทนิติบุคคลในระดับที่กว้างขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัย เรื่อง การวางแผนภาษีธุรกิจโรงแรม กรณีศึกษา นิติบุคคลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 รายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญา บัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

References

- Braun, V., & Clarke, V. (2006, January). Using thematic analysis in psychology. **Qualitative Research in Psychology**, 3(2), 77-101.
- Department of Business Development. (2021). In **DBD datawarehouse**. [Online]. Available: <https://datawarehouse.dbd.go.th/area/overview/55101>. [2021, December 10]. [In Thai]
- Earsakul, S. (2019). **Small business management**. (2 nd ed.). Khon Kaen: Faculty of Business Administration Nong Khai Campus Khon Kaen University. [In Thai]
- Hoffman, W. H. (1961). The theory of tax planning. **The Accounting Review**, 36(2), 274-281.
- Hongpukdee, N., & Hongpukdee, S. (2018, June). Know How to Survive Hotel Business Solution. **Journal of Roi Kaensarn Academi** [Online Serial], 6, (6). Available: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/248675/168878>. [2022, March 1]. [In Thai]
- Mgammal, M. H., & Ku Ismail, K. N. I. (2015, December). Corporate Tax Planning Activities: Overview of Concepts, Theories, Restrictions, Motivations and Approaches. **Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing, Rome-Italy**. [Online Serial], 6, (6). Available: <https://www.richtmann.org/journal/index.php/mjss/article/view/8303/7967>. [2023, January 20]

- National Statistical Office. (2020). The 2020 **Accommodation Survey**. [Online]. Available: https://elchm.ssru.ac.th/supasak_ng/pluginfile.php/42/mod_page/content/10/Full_report_63โรงแรม.pdf. [2022, October 15]. [In Thai]
- Office of small and Medium Enterprise Promotion (OSMEP). (2021). **Legal manual for SME entrepreneurs in the hotel, resort, apartment and homestay business**. [Online]. Available: https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20211018135118.pdf. [2022, October 3]. [In Thai]
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2004). **Compliance Risk Management: Managing and Improving Tax Compliance**. [Online]. Available: <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf>. [2022, October 15].
- Pongpitak, S. (2020). **Tax Mapping**. (2 nd ed.). Bangkok: Dharmniti Press Company Limited. [In Thai]
- Prempanichnukul, V. (2018, January-June). The Effect of Tax Planning Knowledge on Tax Planning Efficiency of SMEs' Accounting Executives in Thailand. **Journal of Modern Management Science Lampang Rajabhat University**. [Online Serial], 11, (1). Available: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMMS/article/view/131886/99012>. [2023, January 18]. [In Thai]
- Prempanichnukul, V. (2019, October-December). Effects of Corporate Income Tax Planning Efficiency on Corporate Image of SMEs in Thailand. **Journal of Accountancy and Management Mahasarakham Business School, Mahasarakham University**. [Online Serial], 10, (4). Available: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/222889/153281>. [2023, January 15]. [In Thai]
- Ranida, J., & Chaisiripaiboon, S. (2021, January-April). Causal Factors for Accounting Management Affecting to Tax Planning of Entreprises in Thailand. **The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Sciences)** [Online Serial], 7, (1). Available: <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/8003>. [2023, January 15]. [In Thai]
- Rego, S., & Wilson, R. (2012). Equity Risk Incentives and Corporate Tax Aggressiveness. **Journal of Accounting Research**, [Online Serial], 50, (3). Available: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-679X.2012.00438.x>. [2023, January 25].

- Suktrakul, P. (2020). Tax relief measures for hotel business operators affected by the serious epidemic situation: Coronavirus Disease 2019. [Online]. Available: <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=8214&context=chulaetd>. [2023, January 30].
- The Office of Strategy Management: Lower Northern Provincial Cluster 1. (2021). **Development plan for the Lower Northern Region 1 (2023-2027)**. [Online]. Available: <http://www.osmnorth-s1.moi.go.th/news/24>. [2022, November 8]. [In Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2021). **Survey report on travel behavior of Thai people in 2021**. [Online]. Available: <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/T27095.pdf>. [2022, October 18]. [In Thai]

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ

สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วารสารสักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาชุมชน เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์ และวัฒนธรรมเผยแพร่แก่นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป ปีละ 4 ฉบับ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องผ่านการตรวจพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน/บทความ โดยใช้การ Peer-review เป็นแบบ double blinded หากมีความเห็นว่าจะมีการปรับแก้ไขทางกองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อแก้ไขและขอสงวนสิทธิ์การพิจารณาไม่ลงพิมพ์เมื่อไม่ผ่านการพิจารณา (ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจพิจารณาบทความจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้แต่ง) สำหรับการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความจำนวน 4,500 บาท/เรื่อง ทางวารสารจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในขั้นตอน Peer Review ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำ ดังต่อไปนี้

การส่งต้นฉบับและการพิมพ์บทความ

หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับและการพิมพ์บทความ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ตามรูปแบบและข้อแนะนำในการเขียนบทความของวารสารนี้
2. ต้นฉบับที่ส่งมาให้พิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน และจะต้องไม่ส่งตีพิมพ์ซ้ำซ้อนในวารสารหลายฉบับในเวลาเดียวกัน
3. เอกสารอ้างอิงข้างท้ายบทความ (References) ให้แปลจากภาษาไทยให้เป็นภาษาอังกฤษ โดยใส่คำว่า [In Thai] ต่อท้ายอ้างอิงที่แปลจากภาษาไทย
4. การตีพิมพ์บทความลงในวารสาร จะพิจารณาการตอบรับการลงตีพิมพ์เมื่อบทความผ่านตามขั้นตอนการปฏิบัติงานของวารสาร
5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตีพิมพ์บทความทุกเรื่องรวมทั้งการปรับปรุงบทความบางส่วนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้อ่านบทความ
6. บทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสาร ถือว่าเป็นผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการของผู้เขียนไม่ใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ ผู้เขียนต้องรับผิดชอบบทความของตน
7. บทความที่ได้ผ่านการพิจารณาแล้ว ทางกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับเอกสารพร้อมแนบไฟล์ข้อมูล (ไฟล์ word) มาที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt> และสามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคาร 1 ชั้น 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ติดต่อสอบถามได้ที่นายทวิช ปิ่นวิเศษ โทรศัพท์ 08 4593 9223 หรือ 0 5570 6555 ต่อ 1760

รูปแบบการพิมพ์บทความ

1. ให้พิมพ์ลงบนกระดาษ ตั้งค่ากระดาษเป็น B5 (JIS) โดยจำนวนหน้าของเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 15 หน้า ใช้รูปแบบของ Word ตัวอักษร TH Sarabun PSK และแต่ละหน้าไม่เกิน 30 บรรทัด

2. ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ/ส่วนประกอบ

ที่	ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่อง/บทความ	ระบุชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ชนิดหนา ว่างกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2	ชื่อผู้เขียนบทความ	ระบุชื่อผู้วิจัยผู้รวมวิจัย (ถ้ามี) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์ชนิดหนา ว่างกึ่งกลางหน้ากระดาษ
3	สังกัดผู้เขียนบทความ	ถ้าเป็นนักศึกษา ให้ระบุวุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา และชื่อสถาบันการศึกษา ถ้าไม่ใช่ นักศึกษา ให้ระบุวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ และชื่อหน่วยงานที่สังกัด (ถ้ามี) ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ชนิดธรรมดา ว่างที่เชิงอรรถท้ายหน้า
4	บทคัดย่อ (Abstract)	บทคัดย่อบทความวิจัย บทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 10 บรรทัด และบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 250 คำ เขียนโดยสรุปซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย บทคัดย่อบทความวิชาการ บทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 10 บรรทัดและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 250 คำ เขียนโดยสรุปสาระสำคัญจากเนื้อหา
5	คำสำคัญ (Keywords)	ระบุคำสำคัญ 3-5 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไว้ท้ายบทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

(ต่อ)

ที่	ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
6	เนื้อหา (Content)	บทความวิจัย หัวข้อที่เสนอในเนื้อหา ประกอบด้วย 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem) 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives) 3. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (Research Hypothesis) 4. วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology) (ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัย (Research Design) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample) หรือแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล (Source of Data / Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument / Tool) และการหาคุณภาพ (Quality Testing) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) โดยเขียนแยกหัวข้อ) 5. สรุปผลการวิจัย (Conclusion) (ระบุผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยสรุปซึ่งอาจมีตารางหรือภาพประกอบ) 6. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) (ระบุประเด็นที่เป็นผลการวิจัยที่สำคัญในแต่ละวัตถุประสงค์ และอภิปรายโดยมีการอ้างอิงทฤษฎีหรืองานวิจัย) 7. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) (ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปโดยนำเสนอแยกหัวข้อ) หัวข้อเนื้อหาทั้ง 7 หัวข้อ ไม่ต้องระบุหมายเลข ใช้ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์ ชนิดหนา ส่วนรายละเอียดเนื้อหาใช้ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์ ชนิดธรรมดา บทความวิชาการ หัวข้อที่เสนอในเนื้อหา ประกอบด้วย บทนำ (Introduction) เนื้อหา (Content) และสรุป (Conclusion) ใช้ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์ ชนิดหนา ส่วนรายละเอียดเนื้อหาใช้ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์ ชนิดธรรมดา
7	ตาราง (ถ้ามี)	ใช้ตารางแบบเส้นคู่ เปิด-ปิดตาราง
8	ภาพ (ถ้ามี)	รูปภาพประกอบ บันทึกเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล .JPEG ใช้ขนาดตัวอักษร 14 พอยท์

(ต่อ)

ที่	ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
9	การอ้างอิงในเนื้อหา	ลงรายการตามรูปแบบ APA, 7th edition ทุกรายการเป็นภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา
10	เอกสารอ้างอิง (References)	ลงรายการบรรณานุกรมตามรูปแบบ APA, 7th edition ดังตัวอย่างรูปแบบรายการบรรณานุกรมในเอกสารอ้างอิง ข้างท้ายนี้นำเสนอเฉพาะรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความให้ครบทุกรายการ และแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษด้วย กรณีแหล่งเอกสารอ้างอิงอยู่ในประเทศไทยให้ต่อท้ายด้วยคำว่า [In Thai] เสมอ

รูปแบบการเขียนอ้างอิงของวารสาร “สักทอง”

การเขียนเอกสารอ้างอิง (References) ใช้ตามแบบ American Psychological Association (APA, 7th edition) เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ทุกรายการต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงอยู่ในเนื้อหา ของบทความ (In-Text Citation) ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิงนั้นจะต้องปรากฏอยู่ทั้ง 2 แห่ง และมีความถูกต้องตรงกันทั้งการสะกดชื่อผู้แต่ง และเลขปีที่พิมพ์ (ไม่แนะนำให้นำข้อมูลการอ้างอิงไปใส่ไว้ใน Google Translate เพราะอาจจะทำให้การสะกดชื่อผู้แต่งผิด) (นิพนธ์ ราชวุฒิ, 2568) สามารถเขียนได้ ตามรูปแบบต่างๆ ดังนี้

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ม.ป.ป.)

ผู้เขียน 1 คน

ภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล (ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

สมลัก สมรด (2568) กล่าวว่า.....

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลัก สมรด (2568) ว่า.....

(ชื่อ นามสกุล, ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 30 (สมลัก สมรด, 2568) ของประเทศ

ภาษาอังกฤษ

Last Name (Year)

ตัวอย่าง

Jame (2025) Said that.....

consistent in studies by Jame (2025) that.....

(Last Name, Year)

ตัวอย่าง

Central America to the southern USA (Jame, 2025).

ผู้เขียน 2 คน

ภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล1 และ ชื่อ นามสกุล2 (ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

สมลัก สมรด และสมณิง สมชา (2568) กล่าวว่า.....

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลัก สมรด และสมณิง สมชา (2568) ว่า.....

(ชื่อ นามสกุล1 และ ชื่อ นามสกุล2, ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 30 (สมลัก สมรด และสมณิง สมชา, 2568)

ภาษาอังกฤษ

Last Name1 and Last Name2 (Year)

ตัวอย่าง

Jame and Devin (2025) Said that.....

consistent in studies by Jame and Devin (2025) that.....

(Last Name1 and Last Name2, Year)

ตัวอย่าง

Central America to the southern USA (Jame and Devin, 2025).

ผู้เขียน 3 คนขึ้นไป

ภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล และคณะ (ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

สมลัก สมรด และคณะ (2568) กล่าวว่า.....

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลัก สมรด และคณะ (2568) ว่า.....

(ชื่อ นามสกุล และคณะ, ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง

มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 30 (สมลัก สมรด และคณะ, 2568)

ภาษาอังกฤษ

Last Name et al., (Year)

ตัวอย่าง

Jame et al. (2025) Said that.....

consistent in studies by Jame et al. (2025) that.....

(Last Name et al, Year)

ตัวอย่าง

Central America to the southern USA (Jame et al., 2025).

การอ้างอิงใน (References)

ผู้เขียน 1 คน

ชื่อ นามสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี). สำนักพิมพ์.

Author, A. A. (Year). *Title of the book* (2nd ed.). Publisher. [In Thai]

ผู้เขียน 2 คน

ชื่อ นามสกุล1, และ ชื่อ นามสกุล2. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี). สำนักพิมพ์.

Author, A. A.1, and Author, B. B.2 (Year). *Title of the book* (2nd ed.). Publisher.

[In Thai]

ผู้เขียน 3 คนขึ้นไป (ใส่ชื่อครบทุกคน)

ชื่อ นามสกุล1, ชื่อ นามสกุล2, 3, 4, 5, 6, และชื่อ นามสกุล7. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี). สำนักพิมพ์.

Author, A. A.1, Author, B. B.2, 3, 4, 5, 6., and Author, G. G. (Year). *Title of the book* (2nd ed.). Publisher. [In Thai]

1. หนังสือ (Book) (นิพนธ์ ราชวุฒิ, 2568)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี)*./สำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ถ้ามี)*./
ชื่อสำนักพิมพ์.

***กรณีหนังสือจัดพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์**

ตัวอย่าง

กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2552). *วิกฤติ กระบวนทัศน์ มโนทัศน์ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

Kotler, P., and Armstrong, G. (2004). *Principles of marketing* (10th ed). Pearson Prentice Hall.

2. หนังสือแปล (รูปแบบเล่ม)

ภาษาไทย

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาไทย]/(ชื่อ/สกุลผู้แปล, ผู้แปล;/พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี))./ชื่อสำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ]/(ชื่อ/สกุลผู้แปล, ผู้แปล;/พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี))./ชื่อสำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วากเนอร์, ที. (2561). *Creating innovators* [คู่มือสร้างนักนวัตกรรมเปลี่ยนโลก] (ดลพร รุจิรวงศ์, ผู้แปล). บุ๊คสเป็ค.

3. บทความวารสาร (รูปแบบเล่ม)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่(เลขฉบับที่)./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่(เลขฉบับที่)./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด.

ตัวอย่าง

บุญจิรา ท่าหลวง, และศิริพร ปัญญาเมธีกุล. (2565). บทสนทนาตลกที่พบในรายการ “แฉ”:
การวิเคราะห์ บทสนทนา. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 14(28), 44-55.

Thaluang, B., and Panyametheekul, S. (2022). Conversational joking in the thai tv show
“chae”: Conversational analysis. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 14(28), 44-55.

4. เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมทางวิชาการที่ไม่มี Proceeding (Symposium)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์./วันที่/เดือน)./ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ./ใน/ชื่อ/สกุล/(ประธาน), ชื่อหัวข้อการประชุม/
[การสัมมนา]./ชื่องานที่จัดการประชุม./สถานที่ประชุม.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์./เดือน./วันที่)./ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ./In/
อักษรชื่อย่อ/สกุล/(Chair), ชื่อหัวข้อการประชุม/[Symposium]./ชื่องานที่จัดการประชุม./
สถานที่ประชุม.

ตัวอย่าง

พิชิต ตรีวิทยรัตน์. (2556, 23-25 มิถุนายน). นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบ
จุดเดียว เบ็ดเสร็จ. ใน ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ (ประธาน), *การศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย*
[การสัมมนา]. การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 15, ณ โรงแรม
เซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์, กรุงเทพฯ: สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

De Boer, D., and LaFavor, T. (2018, April 26-29). The art and significance of successfully
identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt, and
A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on Resilience: Conceptualization,
Measurement, and Enhancement* [Symposium]. Western Psychological
Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

5. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการที่มี Proceedings (รูปแบบเล่มหนังสือ)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่องานที่
จัดการประชุม/(หน้า./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด)./ชื่อผู้จัดพิมพ์. (ถ้ามี)/ชื่อฐานข้อมูล.
<https://doi.org/> เลข DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.
หรือ Eds.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่องานที่จัดการประชุม/(pp./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด)./ชื่อผู้
จัดพิมพ์. (ถ้ามี)/ชื่อฐานข้อมูล./<https://doi.org/>เลข DOI หรือ URL (ถ้ามี)

(กรณี มีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากชื่อฐานข้อมูล เช่น ชื่อฐานข้อมูล./<https://doi.org/>เลข DOI)

ตัวอย่าง

รัตนพร จิตรนพรัตน์. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการวิจัยของฝ่ายบริหารจัดการ
วิจัย สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย. ใน ธนาธิป สุ่มอิม (บ.ก.), *รวมพลังสร้างสรรค์
เครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมอุดมศึกษาไทยเพื่อการสร้างเสริมพลังสังคมสู่รากแก้วของ
แผ่นดิน. การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 15*
(หน้า 341-350). สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Karapetyan, D., Parkes, A. J., and Stützle T. (2018). Algorithm configuration: Learning
policies for the quick termination of poor performers. In R. Battiti, M. Brunato, I.
Kotsireas, and P. Pardalos (Eds.), *Lecture Notes in Computer Science: (LNTCS,
Volume 11353). Learning and Intelligent Optimization* (pp. 220-224). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-05348-2_20

6. วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์

วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ (รูปแบบเล่ม ไม่ได้ตีพิมพ์)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral dissertation หรือ Unpublished master's thesis]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

ชัยวัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล. (2558). ปัจจัยทุกระดับที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษา การศึกษานอกระบบในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Panwatanasakul, C. (2015). *Multilevel factors affecting the academic achievement of non-formal students graduates in the bangkok vicinity* [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.

วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ (จากเว็บไซต์/จากฐานข้อมูลที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation หรือ Master's thesis./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

พัฒนชีตา กนกพงษ์เสถียร. (2565). *โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. iThesis มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1630>

Kanokphongsathian, P. (2022). *Model of quality management competency for basic school directors in educational quality assurance* [Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University]. iThesis Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1630>

วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ (จากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข ProQuest หรือ หมายเลข UMI หรือ หมายเลข สิ่งพิมพ์)/[วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, ชื่อ มหาวิทยาลัย]./ชื่อฐานข้อมูล.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ProQuest No. หรือ UMI No. หรือ Publication No.)/[Doctoral dissertation หรือ Master's thesis, ชื่อ มหาวิทยาลัย]./ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

Rosin, R. E. (2023). *Propaganda on steroids: A case study on how communication technology "pumped-up" russian black propaganda* (ProQuest No. 30309502). [Doctoral dissertation, American University]. ProQuest Dissertations and Theses Database.

7. หนังสือประเภทพจนานุกรม/สารานุกรม

หนังสือทั้งเล่ม

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี))*./ชื่อสำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่(ถ้ามี))*./ ชื่อสำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๑ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธนาเพรส.

Blackburn, S. (2016). *The oxford dictionary of philosophy* (3rd ed.). Oxford University Press.

บทในหนังสือ

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทหรือชื่อเรื่อง./ ใน/ ชื่อบรรณาธิการ/ (บ.ก.) / ชื่อหนังสือ/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี),
หน้า/ เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด./ ชื่อสำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./ อักษรย่อชื่อต้น./ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทหรือชื่อเรื่อง./ In/ ชื่อบรรณาธิการ/
(Ed. หรือ Eds.) / ชื่อหนังสือ/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี), pp./ เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด./ ชื่อสำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวิจัยสถาบัน : แนวคิดขั้นพื้นฐาน. ใน ทิศนา แคมมณี, และสร้อยสน
สกลรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (หน้า 53-68). สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Weinstock, R., Leong, G. B., and Silva, J. A. (2003). Defining forensic psychiatry: Roles and
responsibilities. In R. Rosner (Ed.), *Principles and Practice of Forensic Psychiatry*
(2nd ed., pp. 7-13). CRC Press.

8. บทความหรือความเห็นจากคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์./ วันที่/ เดือน)./ ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้าที่พิมพ์
บทความหรือคอลัมน์.

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./ อักษรย่อชื่อต้น./ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์./ เดือน/ วันที่)./ ชื่อบทความหรือชื่อ
คอลัมน์./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้าที่พิมพ์บทความหรือคอลัมน์.

ตัวอย่าง

นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับเคลื่อน เศรษฐกิจยั่งยืน. *คมชัดลึก*,
หน้า 15.

Hess, A. (2019, January 3). Cats who take direction. *The New York Times*, C1.

9. แหล่งข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ไม่มี DOI, Digital Object Identifier)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี)./ชื่อสำนักพิมพ์ หรือ ชื่อหน่วยงาน./ชื่อเว็บไซต์./
URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี)./
ชื่อสำนักพิมพ์ หรือ ชื่อหน่วยงาน./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2555). *ทฤษฎีภาษาศาสตร์*. ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. [http://ils.swu.ac.th:8991/
exlibris/aleph/a22_1/apache_media/S5676M7QQ583XGIU35R6V49KY99GB4.pdf](http://ils.swu.ac.th:8991/exlibris/aleph/a22_1/apache_media/S5676M7QQ583XGIU35R6V49KY99GB4.pdf)
Sedgewick, R., and Wayne, K. (2011). *Algorithms* (4th ed.). Addison-Wesley.
<https://algs4.cs.princeton.edu/home>

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (มี DOI, Digital Object Identifier)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี)./ชื่อสำนักพิมพ์ หรือ ชื่อหน่วยงาน./
<https://doi.org/เลข DOI>

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่ ถ้ามี)./
ชื่อสำนักพิมพ์ หรือ ชื่อหน่วยงาน./<https://doi.org/เลข DOI>

ตัวอย่าง

Brown, L. S. (2018). *Feminist therapy* (2nd ed.). American psychological association.
<https://doi.org/10.1037/0000092-000>

บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ไม่มี DOI, Digital Object Identifier)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่ (เลขฉบับที่)./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด (ถ้ามี)./
URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่
(เลขฉบับที่)./เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด (ถ้ามี)./URL

ตัวอย่าง

ภัทรนันท์ ไชยยะสิน, นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์, และรัฐพล ประดับเวทย์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงออกแบบร่วมกับกระบวนการละครประยุกต์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 14(28), 109-120. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/263022>

Waitayasin, P., Pheeraphan, N., and Pradubwate, R. (2022). Development of a learning-management model in collaboration with design thinking and applied drama to enhance innovative creation competency. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 14(28), 109-120. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/263022> (in Thai).

บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มี DOI, Digital Object Identifier)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขปีที่ (เลขฉบับที่)/ เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด (ถ้ามี)/ <https://doi.org/เลข DOI>

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./ อักษรย่อชื่อต้น./ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี)/ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขปีที่ (เลขฉบับที่)/ เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด (ถ้ามี)/ <https://doi.org/เลข DOI>

ตัวอย่าง

อัศรพล ทองกลาง. (2563). แนวทางและมาตรการการลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อ พ.ศ. 2534. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*, 3(1), 87-108. <https://doi.org/10.14456/mfulj.2020.3>

Manajit, O., Longyant, S., Sithigorngul, P., and Chaivisuthangkura, P. (2018). Development of uracil-DNA-glycosylase-supplemented loop-mediated isothermal amplification coupled with nanogold probe (UDG-LAMP-AuNP) for specific detection of *Pseudomonas aeruginosa*. *Molecular Medicine Reports*, 17(4), 5734-5743. <https://doi.org/10.3892/mmr.2018.8557>

บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มี Article Number หรือ eLocator)

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่(เลขฉบับที่)/บทความ/หมายเลขบทความ
หรือ eLocator./https://doi.org/เลข DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขปีที่
(เลขฉบับที่)/Article/article number หรือ eLocator./https://doi.org/เลข DOI หรือ
URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

จักรกฤต ภูษงค์ประเวศ. (2566). ผลของการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่เน้น
กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่มีต่อสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 51(1),
บทความ EDUCU5101006. <https://doi.org/10.14456/educu.2023.6>

Belal, N. A., and Heath, L. S. (2023). A complete theoretical framework for inferring
horizontal gene transfers using partial order sets. *PLOS ONE*, 18(3), Article
e0281824. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0281824>

บทความจากหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์./วันที่/เดือน)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า (ถ้ามี)/URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อกกลาง (ถ้ามี)./ (ปีพิมพ์./เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ./
ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า (ถ้ามี)/URL

ตัวอย่าง

มนต์ทิพย์ ธารนะสุข. (2566, 26 เมษายน). คอลัมน์ไฮโลต์โลก: จับตาสังคโปร์ดึงดูดเศรษฐีนักลงทุน
ย้ายถิ่นได้เพิ่ม. *มติชน*. https://www.matichon.co.th/foreign/news_3945607

Guarino, B. (2017, December 4). How will humanity react to alien life? psychologists
have some predictions. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/speaking-of-science/wp/2017/12/04/how-will-humanity-react-to-alien-life-psychologists-have-some-predictions>

เอกสาร/รายงานข่าวจากเว็บไซต์

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์/วันที่/เดือน)/ชื่อเรื่อง./ชื่อเว็บไซต์./URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อย่อกลาง (ถ้ามี)/ (ปีพิมพ์/วันที่/เดือน)/ชื่อเรื่อง./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

ปรีดี บุญชื้อ. (2566, 27 เมษายน). *บทเรียนจากกฎหมาย ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสุขมากที่สุดในโลก*. ไทยพับลิก้า. https://thaipublica.org/2023/04/pridi347_gnh

Olar, K., and Chen H. (2023, April 5). *Smoke from forest fires blankets northern thailand in thick pollution*. CNN. <https://edition.cnn.com/2023/04/05/asia/chiang-mai-air-pollution-thailand-intl-hnk/index.html>

*การอ้างอิงข้อมูลเอกสารหรือรายงานข่าวจากเว็บไซต์ที่ไม่ใช่คลังข้อมูล ให้ระบุวัน/เดือน/ปี ที่สืบค้นด้วย เนื่องจากเว็บไซต์อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือหายไป ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลเอกสารซ้ำได้ ตามรูปแบบ ดังนี้

ภาษาไทย

ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ชื่อเว็บไซต์./สืบค้นเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี/จาก URL

ภาษาอังกฤษ

สกุลผู้แต่ง./อักษรย่อชื่อต้น./อักษรย่อชื่อย่อกลาง (ถ้ามี)/ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ชื่อเว็บไซต์./Retrieved/เดือน/วันที่/ปี./from URL

ตัวอย่าง

ปรีดี บุญชื้อ. (2566). *บทเรียนจากกฎหมาย ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสุขมากที่สุดในโลก*. ไทยพับลิก้า. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2566, จาก https://thaipublica.org/2023/04/pridi347_gnh

Olar, K., and Chen, H. (2023). *Smoke from forest fires blankets northern thailand in thick pollution*. CNN. Retrieved April 6, 2023, from <https://edition.cnn.com/2023/04/05/asia/chiang-mai-air-pollution-thailand-intl-hnk/index.html>

10. ราชกิจจานุเบกษา

ภาษาไทย

ชื่อกฎหมาย./ (ปีพิมพ์/วันที่/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่ หรือ ตอนพิเศษ/เลขตอน./หน้า/เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด. ชื่อเว็บไซต์./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ

ชื่อกฎหมาย./ (ปีพิมพ์/เดือน/วันที่)/Government Gazette./No./เลขเล่ม/Section/เลขตอน./page/เลขหน้าเริ่มต้น-สิ้นสุด. ชื่อเว็บไซต์./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

- ประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564. (2565, 7 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่ม 139 ตอนพิเศษ 4 ง. หน้า 22-50. ราชกิจจา. [https://ratchakitcha.soc.go.th/
documents/17193313.pdf](https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17193313.pdf)
- พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560. (2560, 27 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่ม 134 ตอนที่ 12 ก. หน้า 1-18. ราชกิจจา. [https://ratchakitcha.soc.go.th/
documents/2097692.pdf](https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/2097692.pdf)

Translated Thai Reference

- Student loan fund act, B.E. 2560. (2017, January 27). *Government gazette*. No. 134
Section 12 A. page 1-18. Ratchakitcha. [https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/
2097692.pdf](https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/2097692.pdf) (in Thai).

หมายเหตุ:

1. ชื่อเรื่อง *พิมพ์ตัวเอน* ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของชื่อเรื่องหลัก ชื่อเรื่องย่อย (ถ้ามี) ซึ่งมักจะพิมพ์ตามหลังเครื่องหมายหัวภาคคู่ (:) และคำนาม ที่เป็นชื่อเฉพาะ ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนคำอื่นๆของชื่อเรื่อง ใช้อักษรตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด เช่น Computer algorithm: Introduction to design and analysis
2. ถ้าเอกสารอ้างอิงไม่ปรากฏปีพิมพ์ ภาษาไทยใช้อักษรย่อ ม.ป.ป. (ไม่ปรากฏปีพิมพ์) และภาษาอังกฤษใช้อักษรย่อ n.d. (no date)
3. ถ้าเอกสารอ้างอิงไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์หรือผู้จัดพิมพ์หรือโรงพิมพ์ ภาษาไทยใช้อักษรย่อ ม.ป.พ. (ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์) และภาษาอังกฤษใช้อักษรย่อ n.p. (no place)
4. ถ้าเอกสารอ้างอิงจากเว็บไซต์ที่สืบค้นได้ทั้งจาก DOI และ URL ให้พิจารณาเลือกใช้ DOI หากเอกสารอ้างอิงจากเว็บไซต์ไม่มี DOI ให้ใช้ URL

เอกสารอ้างอิง

นิพนธ์ ราชวุฒิ. (2568, กุมภาพันธ์). *รูปแบบการอ้างอิง*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายบริหารจัดการข้อมูลและเผยแพร่

ผลงานวิจัย สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (ม.ป.ป.). *การส่งบทความ (การอ้างอิง)*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2568,
จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu/about/submissions>

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อเผยแพร่ใน สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
3. สถานะภาพของผู้ส่งบทความ ☐ อาจารย์ ☐ บุคคลทั่วไป
4. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์.....E-mail.....

5. ประเภทบทความ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

6. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

7. บทความฉบับนี้มีการอ้างอิงบทความจาก สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จำนวน.....บทความ โดยเป็นบทความของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน.....บทความ
หรืออ้างอิงบทความของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากวารสารอื่นๆ จำนวน.....บทความ

8. บทความฉบับนี้ไม่ได้คัดลอกผลงาน มิได้ละเมิดลิขสิทธิ์ และไม่ขัดต่อกฎหมายใดๆ ซึ่งผู้เขียนบทความเขียนโดยใช้ความรู้ ความสามารถและการสังเคราะห์ของตนเอง

9. ผู้เขียนบทความยินยอเสียสละใดๆ ที่อาจมีผู้เรียกร้องหรือฟ้องร้องตามกฎหมายทุกประการ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตีพิมพ์บทความของกองบรรณาธิการหรือเจ้าของวารสาร

10. กรณีบทความที่มีผู้เขียนบทความมากกว่า 1 คน ผู้เขียนบทความทุกคนได้ลงชื่อยืนยันการเป็นผู้เขียนบทความ โดยยอมรับและปฏิบัติตามเงื่อนไขของวารสารนี้ทุกประการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ รวมทั้งไม่อยู่ระหว่างยื่นขอตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงใน สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในการนี้ข้าพเจ้าดำเนินการจัดพิมพ์ตามรูปแบบการเขียนบทความที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามรายการตรวจสอบบทความ และข้าพเจ้าได้ส่งบทความในระบบ Online ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/index> เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนบทความ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนบทความ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนบทความ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนบทความ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนบทความ

หมายเหตุ บทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้
จะไม่ดำเนินการในขั้นตอนใดๆ จนกว่าจะมีการส่งรายการตรวจสอบบทความดังกล่าว ผู้เขียนบทความสามารถ
download แบบฟอร์มรายการตรวจสอบบทความได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/index>

แบบฟอร์มรายการตรวจสอบบทความเพื่อนำส่งตีพิมพ์ในวารสาร

“สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์”

คำชี้แจง : ผู้เขียนบทความโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้ารายการที่ท่านได้ตรวจสอบบทความของท่านในรายการที่พบว่า มีปรากฏในบทความของท่านอย่างครบถ้วนถูกต้องแล้วตามคำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความที่วารสารได้กำหนดไว้

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบที่ตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ใน

รูปแบบของ Word และใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น

- ☐ รูปภาพประกอบต้องเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล .JPEG เท่านั้น

บทความวิจัย มีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ สังกัดผู้เขียนบทความภาษาไทย
- ☐ บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ (Keywords) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)
- ☐ วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)
- ☐ สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (Research Hypothesis)
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)
- ☐ สรุปผลการวิจัย (Conclusion)
- ☐ อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)
- ☐ ข้อเสนอแนะ (Suggestions)
- ☐ เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการ มีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ สังกัดผู้เขียนบทความภาษาไทย
- ☐ บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ (Keywords) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทนำ (Introduction)
- ☐ เนื้อหา (Content)
- ☐ สรุป (Conclusions)
- ☐ เอกสารอ้างอิง (References)

**แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อเผยแพร่ใน สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
☐ ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....
2. สถานะภาพของผู้ส่งบทความ ☐ นักศึกษา
3. (สำหรับนักศึกษา) ปีที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
4. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์.....E-mail.....

5. ประเภทบทความ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

6. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

7. บทความฉบับนี้ไม่ได้คัดลอกผลงาน มิได้ละเมิดลิขสิทธิ์ และไม่ขัดต่อกฎหมายใดๆ ซึ่งผู้เขียนบทความเขียนโดยใช้ความรู้ ความสามารถและการสังเคราะห์ของตนเอง
8. ผู้เขียนบทความยินยอให้ค่าเสียหายใดๆ ที่อาจมีผู้เรียกร้องหรือฟ้องร้องตามกฎหมายทุกประการ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตีพิมพ์บทความของกองบรรณาธิการหรือเจ้าของวารสาร
9. กรณีบทความที่มีผู้เขียนบทความมากกว่า 1 คน ผู้เขียนบทความทุกคนได้ลงชื่อยืนยันการเป็นผู้เขียนบทความ โดยยอมรับและปฏิบัติตามเงื่อนไขของวารสารนี้ทุกประการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ รวมทั้งไม่อยู่ระหว่างยื่นขอตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในสัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในการนี้ข้าพเจ้าดำเนินการจัดพิมพ์ตามรูปแบบการเขียนบทความที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามรายการตรวจสอบบทความและ ข้าพเจ้าได้ส่งบทความในระบบ Online ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/index> เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ความคิดเห็นของประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
“พิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรเผยแพร่ได้”

ลงชื่อ.....
(.....)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ (ถ้ามี)

ลงชื่อ.....
(.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้เขียนบทความ

- หมายเหตุ 1. ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 1 คน ขอให้ลงชื่อเป็นผู้ส่งบทความทุกคน
2. บทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือมีไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้
จะไม่ดำเนินการในขั้นตอนใดๆ จนกว่าจะมีการส่งรายการตรวจสอบบทความดังกล่าว ผู้เขียนบทความสามารถ
download แบบฟอร์มรายการตรวจสอบบทความได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/index>

แบบฟอร์มรายการตรวจสอบบทความเพื่อนำส่งตีพิมพ์ในวารสาร

“สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์”

คำชี้แจง : ผู้เขียนบทความโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้ารายการที่ท่านได้ตรวจสอบบทความของท่านในรายการที่พบว่า มีปรากฏในบทความของท่านอย่างครบถ้วนถูกต้องแล้วตามคำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความที่วารสารได้กำหนดไว้

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบที่ตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ใน

รูปแบบของ Word และใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น

- ☐ รูปภาพประกอบต้องเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล .JPEG เท่านั้น

บทความวิจัย มีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ สังกัดผู้เขียนบทความภาษาไทย
- ☐ บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ (Keywords) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)
- ☐ วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)
- ☐ สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (Research Hypothesis)
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)
- ☐ สรุปผลการวิจัย (Conclusion)
- ☐ อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)
- ☐ ข้อเสนอแนะ (Suggestions)
- ☐ เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการ มีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ สังกัดผู้เขียนบทความภาษาไทย
- ☐ บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ (Keywords) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทนำ (Introduction)
- ☐ เนื้อหา (Content)
- ☐ สรุป (Conclusions)
- ☐ เอกสารอ้างอิง (References)

แบบฟอร์มค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสาร

สังกัด : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. ข้อมูลผู้ส่งบทความ

ชื่อ นางสาว/นาง/นาย

เบอร์โทร..... e-mail

ที่อยู่จัดส่งใบเสร็จรับเงิน เลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

2. ค่าดำเนินการตรวจประเมินบทความ บทความละ 4,500 บาท

3. ค่าสมัครสมาชิกวารสาร ปีละ 1,000 บาท

☐ มีความประสงค์สมัครสมาชิก ☐ ไม่มีความประสงค์สมัครสมาชิก

4. การชำระเงิน

☐ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาชาชักราษฎร์ จำนวน.....บาท

เลขบัญชี 347-0-60979-9

ชื่อบัญชี สังกัด : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

☐ แจ้งหลักฐานการชำระเงินทางระบบส่งบทความ

ลงชื่อผู้ส่งบทความ.....

(.....)

...../...../.....

หมายเหตุ : กรณีบทความไม่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ลงใน สังกัด : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ทางกองบรรณาธิการจะไม่คืนค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ของท่าน

จริยธรรมในการตีพิมพ์ในวารสาร “สัททอง” (Publication Ethics)

การเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานสร้างสรรค์ในปัจจุบันมีหลายลักษณะ ซึ่งประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน งานแปล บทความวิชาการ บทความวิจัย งานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ งานประดิษฐ์หรืองานสร้างสรรค์ วารสาร “สัททอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” มุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics) อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องรักษามาตรฐานของวารสาร รวมทั้งพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพ และทันสมัยอยู่เสมอ
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และจะต้องไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ และนำไปเป็นผลงานของตนเอง
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการพิจารณาคุณภาพของบทความอย่างเคร่งครัด
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อขอลงตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนตีพิมพ์
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่แก้ไขผลการประเมินบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ
6. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความทุกครั้งโดยปราศจากอคติที่มีต่อบทความ ผู้พิมพ์ และสังกัดของผู้พิมพ์
8. หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการตรวจสอบพบว่าบทความที่ตรวจพิจารณา มีการคัดลอกผลงาน บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบทันที และปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้น
8. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้พิมพ์ ให้แก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
9. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการจะไม่รับบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก โดยพิจารณาบทความด้วยหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาในการตรวจประเมินตามกรอบเวลาที่กำหนด และไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญโดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทความที่ตรวจประเมินโดยเด็ดขาด
5. หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่ตรวจพิจารณา มีการคัดลอกผลงานจากที่อื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบทันที หรือปฏิเสธบทความนั้น โดยการประเมินให้ “ไม่ผ่าน”

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. บทความของผู้นิพนธ์ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการเรียบเรียงบทความนี้จริง
3. ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอหรืออ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความของตนเอง ถ้าวารสารทราบว่าบทความของผู้นิพนธ์มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น ทางวารสารจะไม่ขอรับผิดชอบ และให้อาผิดจากผู้นิพนธ์ทุกประการ
4. ผู้นิพนธ์ต้องไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จในบทความ
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้ในคำแนะนำของวารสารอย่างถูกต้อง รวมทั้งต้องไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จในบทความ
6. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำบทความไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เรื่อง การเรียกเก็บและการเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสาร
ค่าสมัครสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสาร พ.ศ. ๒๕๖๒

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรมีการจัดทำวารสารเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสักทอง: วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบกับข้อ ๕.๒ และข้อ ๖ แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรว่าด้วยการจัดบริการวิชาการและจัดหารายได้ พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เรื่อง การเรียกเก็บและการเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสาร ค่าสมัครสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสาร พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“สถาบันวิจัยและพัฒนา” หมายความว่า สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร

“วารสาร” หมายความว่า วารสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้แก่ สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือสักทอง : วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

“บุคลากรภายใน” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือน พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และนักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“บุคคลภายนอก” หมายความว่า บุคคลอื่นใดที่ไม่ได้สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“ผู้ทรงคุณวุฒิ” หมายความว่า ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาอื่นๆ ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร

“สมาชิก” หมายความว่า บุคลากรภายในหรือบุคคลภายนอกที่สมัครเป็นสมาชิกวารสาร

ข้อ ๔ มหาวิทยาลัยเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ ค่าสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสารจากบุคลากรภายในและบุคคลภายนอก ดังนี้

๔.๑ ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความในวารสาร บทความละ ๔,๕๐๐ บาท

๔.๒ ค่าสมัครสมาชิกวารสาร ปีละ ๑,๐๐๐ บาท

๔.๓ ค่าเล่มวารสาร เล่มละ ๕๐๐ บาท

ข้อ ๕ เงินค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากการตีพิมพ์บทความ ค่าสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสาร จากบุคลากรภายในและบุคคลภายนอก ในข้อ ๔ ให้ดำเนินการดังนี้

๕.๑ ใช้ใบเสร็จเบ็ดเตล็ดของมหาวิทยาลัยเป็นใบเสร็จรับเงินที่เรียกเก็บตามประกาศนี้

๕.๒ นำเงินฝากธนาคารกรุงไทย สาขาซากงราว ในชื่อบัญชี สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย

๕.๓ เมื่อสิ้นปีงบประมาณหากมีเงินเหลือให้สมทบเป็นเงินรายได้เงินฝากถอนคืนวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของสถาบันวิจัยและพัฒนา

ข้อ ๖ สถาบันวิจัยและพัฒนาเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ ค่าสมาชิกวารสาร และค่าเล่มวารสาร ในข้อ ๔ ดังนี้

๖.๑ จัดสรรเป็นเงินรายได้ประเภทเงินฝากถอนคืนของมหาวิทยาลัย ร้อยละ ๑๐

๖.๒ จัดสรรเป็นเงินรายได้ประเภทเงินฝากถอนคืนของสถาบันวิจัยและพัฒนา ไม่เกินร้อยละ ๑๐

๖.๓ ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจบทความ คนละ ๑,๐๐๐ บาท ต่อ ๑ บทความ

๖.๔ ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจบทความและบรรณาธิการภาษาอังกฤษ บทความละ

๓๐๐ บาท

๖.๕ ค่าใช้สอยในการประชุมกองบรรณาธิการ ไม่เกินครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท

๖.๖ ค่าใช้สอยในการจัดส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกินบทความละ ๒๐๐ บาท

การเบิกจ่ายเพื่อจัดสรรเป็นเงินรายได้ในข้อ ๖.๑ และ ๖.๒ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่การเงินเป็นผู้เบิกจ่าย

ข้อ ๗ ค่าใช้จ่ายอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อ ๖ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง หรือระเบียบมหาวิทยาลัย

ข้อ ๘ ให้อธิการบดีเป็นผู้รักษาการตามประกาศนี้ ในกรณีที่เกิดปัญหาจากการปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้อธิการบดีมีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของอธิการบดีถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

(รองศาสตราจารย์สุวิทย์ วงษ์บุญมาก)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

